JESSIE BURTON

MINIATURISTA

„Tulburător, magic și plin de surprize.“ S. J. Watson

Cuprins

Jessie Burton
MINIATURISTA

JESSIE BURTON *The Miniaturist*

Traducere din limba engleză ANDRA-ELENA AGAFIȚEI prin LINGUA CONNEXION

Editura RAO
2015

Pentru Linda, Edward și Pipp

Termenul VOC se referă la Compania Olandeză a Indiilor de Est, cunoscută în limba olandeză ca *Vereenigde Oost-Indische Compagnie* (VOC). VOC a fost înființată în anul 1602 și administra sute de nave comerciale în Africa, Europa, Asia și în Arhipelagul Indonezian.

Până în 1669, VOC ajunge să aibă un număr de 50000 de angajați, 60 de parteneri și 17 administratori. În 1671, acțiunile companiei de la Bursa Amsterdam ajung la 570 la sută din valoarea lor nominală.

Datorită condițiilor agricole favorabile și a puterii financiare a Provinciilor Unite ale Țărilor de Jos, se spunea că săracii acestor ținuturi mâncau mult mai bine decât cei din Anglia, Italia, Franța și Spania. Bogații mâncau cel mai bine dintre toți.

Prădați aurul! Jefuiți argintul,
Căci fără sfârșit sunt comorile ei: tot felul de bogății
de lucruri scumpe. *Naum 2:10*

Și, ieșind din templu, unul dintre ucenicii Săi
I-a zis:
Învățătorule, privește ce fel de pietre
și ce clădiri!
Dar Iisus i-a răspuns, zicându-i:
Vezi tu aceste mari clădiri?
Nu va rămâne piatră peste piatră să nu se risipească.
Marcu 13:1–2

(Toate fragmentele provin din pasajele marcate ale Bibliei din gospodăria familiei Brandt.)

Amsterdam, Biserica Veche: marți, 14 ianuarie 1687

Se presupune că înmormântarea este o ceremonie liniștită, deoarece defunctul nu avea prieteni. Dar, în Amsterdam, cuvintele sunt ca apa, îți inundă urechile și lasă loc putregaiului; colțul dinspre est al bisericii este aglomerat. Ferită de privirile celorlalți, ea urmărește din strană desfășurarea evenimentului, în vreme ce breslașii însoțiți de nevestele lor se apropie de groapă precum furnicile la miere; în curând, acestora li se alătură și funcționarii VOC, căpitanii vasului, membrele consiliului, brutarii – și el, purtând încă acea pălărie cu boruri mari. Ea încearcă să-l compătimească. Compasiunea, spre deosebire de ură, poate fi înăbușită și dată la o parte.

Acoperișul vopsit al bisericii – singurul lucru pe care reformatorii lui îl demolaseră – se ridică deasupra lor precum carena răsturnată a unei nave mărețe. Cu vechile grinzi pictate, oglindește sufletului orașului; Cristos la judecată ține în mână sabia și crinul, o navă aurie de marfă sparge valurile, Fecioara se odihnește pe secera lunii. Ridicând scaunul vechi de lângă ea, degetele ei mângâie ușor proverbul sculptat în lemn. Este reprezentarea unui om defecând o pungă cu monede, cu un rânjet dureros întipărit pe chip. Ce s-a schimbat? se gândește ea.

Și totuși.

Chiar și morții sunt prezenți astăzi, lespezile mormintelor ascunzând trupurile aflate unele peste celelalte, oasele prăfuite, stivuite sub picioarele bocitoarelor. Mai jos se află maxilarele femeilor, pelvisul unui comerciant, coastele goale ale unui nobil gras. Acolo jos, se află cadavre mici, unele nu mai lungi ca o bucată de pâine. Observând felul în care oamenii își îndepărtează privirile de la o prea multă tristețe adunată la un loc, modul în care pleacă de lângă orice plăcuță pe care o văd, ea nu îi poate învinui.

În mijlocul mulțimii, femeia își urmărește ținta. Fata pare epuizată, măcinată de durere, stând în picioare lângă o gaură în podea. Ea abia îi ia în seamă pe cetățenii veniți să se holbeze. Cu sicriul bine echilibrat pe umerii, purtătorii acestuia se îndreaptă spre naos. Judecând după expresia de pe chipurile lor, ai fi gândit că unii dintre ei au rețineri în ceea ce privește înmormântarea de față. E mâna lui Pellicorne, presupune ea. Aceleași cuvinte otrăvite.

În mod normal, asemenea procesiuni se desfășoară într-o ordine strictă, primarii deasupra, iar oamenii obișnuiți, dedesubt, dar

astăzi nimeni nu își bate capul. Femeia presupune că nu existase niciodată un asemenea cadavru în niciuna dintre casele Domnului din oraș. Ei îi place această însușire rară și sfidătoare. Înființat cu riscuri, Amsterdamul râvnește acum siguranța, o cale ușoară de a trăi viața, păzind siguranța banilor proprii cu o supunere plicticoasă. Ar fi trebuit să plec ieri, gândește ea. Moartea e prea aproape.

Cercul se desparte când purtătorii sicriului înaintează. În timp ce sicriul este coborât în groapă fără ritual, fata se îndreaptă spre margine. Ea aruncă un buchet de flori în întuneric, iar un graur dă din aripi, urcând pe peretele văruit al bisericii. Capetele se întorc distrase, dar fata nu se clintește și nici femeia din strană, urmărind amândouă bolta de petale, în timp ce Pellicorne intonează ultima lui rugăciune.

În vreme ce purtătorii sicriului pun noua lespede la locul ei, o servitoare îngenunchează lângă groapa acoperită. Ea începe să plângă, iar când fata extenuată nu face nimic pentru a-și opri lacrimile, această lipsă de demnitate și ordine este însoțită de un strigăt enervat. Două femei îmbrăcate în mătase stau lângă strană și șușotesc.

— Acest tip de comportament este motivul pentru care ne aflăm aici, murmură una din ele.

— Dacă în public se poartă așa, probabil că în casă se manifestă ca niște animale sălbatice, răspunde prietena ei.

— Adevărat. Dar ce n-aș da să fiu o muscă pe acel perete. *Bâz-bâz.*

Ele își înăbușă râsul, iar în strană, femeia observă cum încheieturile degetelor i se albiseră pe brațul scaunului.

Odată cu resigilarea pardoselii bisericii, cercul se dizolvă, iar mortul rămâne în alcov. Fata, ca un sfânt dintr-un vitraliu căzut de pe fereastra bisericii, ia seamă de ipocriții nepoftiți. Acești oameni încep să discute în timp ce ies spre străzile întortocheate ale orașului urmați de fată și de servitoarea ei, care merg în liniște, ținându-se de braț, de-a lungul naosului, iar apoi afară. Majoritatea bărbaților se vor întoarce la birourile și tejghelele lor, deoarece păstrarea Amsterdamului pe linia de plutire necesită lucru constant. Munca grea ne-a adus victoria, spune zicala – dar lenea ne va duce înapoi în mare. Iar în ziua de azi, apa în creștere pare atât de aproape.

De îndată ce biserica se golește, femeia părăsește strana. Ea se grăbește, nedorind să fie văzută. „Lucrurile pot să se schimbe”, le șoptește ea pereților. Când ajunge în dreptul lespezii abia așezate, ea observă că fusese pusă în grabă, granitul încă era mai cald decât la alte morminte, cuvintele sculptate erau încă prăfuite.

Ea îngenunchează și bagă mâna în buzunar, ca să termine ce a început. Aceasta este propria ei rugăciune, o casă în miniatură, suficient de mică, încât să încapă în palmă. În interior, de o măiestrie desăvârșită, sunt sculptate nouă camere și cinci figurine umane, menite să dăinuiască veșnic. Femeia pune cu grijă această ofrandă în locul în care intenționase să o așeze dintotdeauna, binecuvântând granitul rece cu degetele înțepenite.

În timp ce deschide ușa bisericii, se uită instinctiv după pălăria cu boruri mari, după pelerina lui Pellicorne, după femeia îmbrăcată în mătase. Toți dispăruseră și, dacă nu s-ar fi auzit zgomotul făcut de graurul prins, ai fi putut spune că era singură pe lume. E vremea să plece, dar, pentru o clipă, femeia îi deschide ușa păsării. În schimb, intuindu-i efortul, aceasta zboară în spatele amvonului.

Lasă în urmă interiorul răcoros al bisericii, ridicându-și chipul către soarele înălțat deasupra canalelor circulare dinspre mare. „Graurule, își spune ea, dacă tu crezi că ești mai în siguranță în clădire, atunci nu sunt eu cea care te va elibera.”

UNU

Jumătatea lunii octombrie, 1686

Amsterdam, canalul Herengracht

Nu pofti mâncărurile lui alese,
Căci sunt o hrană înșelătoare.

Proverbe 23:3.

Primirea

În pragul casei noului ei soț, Nella Ortman apucă și apoi lasă din mână ciocănelul în formă de delfin, jenată de lovitura surdă. Cu toate că este așteptată, nimeni nu vine. Ora fusese prestabilită și scrisorile pregătite, hârtia folosită de mama ei fiind atât de subțire în comparație cu pergamentul scump al lui Brandt. Nu, își spune ea, aceasta nu este cea mai bună întâmpinare, având în vedere amintirea ceremoniei de căsătorie din luna anterioară – fără ghirlande, fără cupă de logodnă, fără pat matrimonial. Nella își lasă micul cufăr și colivia păsării pe treaptă. Știe că mai târziu va trebui să înfrumusețeze această casă, atunci când va găsi la etaj o cameră, un birou.

Nella se întoarce spre canal, în timp ce râsul barcagiului se aude de pe partea cealaltă. Un băiat plăpând dăduse peste o femeie și coșul ei cu pește, iar un hering aproape mort se zbătea în poala fustei largi a vânzătoarei. Strigătul aspru al vocii ei de țărancă îi intră Nellei pe sub piele.

— *Idiotule! Idiotule!* strigă femeia.

Băiatul este orb și pipăie pământul după heringul pierdut, ca și când ar fi fost un talisman de argint, rapid, fără să se teamă. El îl apucă și chicotește, fugind cu prada, cu mâna liberă întinsă și pregătită.

Nella se bucură în tăcere și stă în această căldură neobișnuită de octombrie, pentru a profita pe cât posibil. Această parte de Herengracht este cunoscută sub numele de Curba de Aur, dar astăzi întinderea este maro și obișnuită. Profilate deasupra culorii de nămol a canalului, casele sunt un fenomen. Admirându-le simetria în luciul apei, acestea sunt impunătoare și frumoase, bijuterii fixate în mândria orașului. Deasupra acoperișurilor, natura face tot posibilul să țină pasul și nori de culoarea șofranului și a caisei rezonează cu trofeul republicii mărețe.

Nella se întoarce spre ușă, acum întredeschisă. Era așa și înainte? Nu este sigură. O împinge uitându-se înăuntru, în timp ce aerul rece se ridică dinspre marmură.

— Johannes Brandt? strigă ea tare, puțin panicată.

„O fi vreun joc? gândește ea. Voi locui aici din ianuarie.” Peebo, papagalul ei, bate cu vârful aripilor de gratiile coliviei, piuitul slab al acestuia rostogolindu-se încet de-a lungul marmurei. Acum, până și canalul din spatele lor, care era liniștit, pare să-și țină respirația.

Nella este sigură de un lucru în timp ce privește mai atent umbrele. Că este urmărită. „Haide, Nella Elisabeth”, își spune singură pășind peste prag. Noul ei soț o va îmbrățișa, o va săruta

sau îi va strânge mâna ca și când ar fi vorba despre o afacere?

El nu a făcut niciunul din aceste lucruri la ceremonie, fiind înconjurată doar de mica ei familie și de nicio rudă de-a lui.

Pentru a arăta că și fetele de la țară au bune maniere, se apleacă și își scoate pantofii – delicați, din piele, bineînțeles cei mai buni pe care îi avea – deși acum nu își dă seama de ce rost aveau. „Demnitate", i-a spus mama ei, dar demnitatea este atât de incomodă. Ea își aruncă pantofii pe jos, sperând că zgomotul va stârnii atenția cuiva sau că îi va speria. Mama ei îi spune Nella-cea-cu-capul-în-nori, deoarece are o imaginație prea bogată. Pantofii zac pe podea, iar Nella se simte prost.

Afară, două femei se strigă una pe cealaltă. Nella se întoarce, dar prin ușa deschisă vede doar spatele uneia dintre ele, fără bonetă, înaltă, cu părul blond, mergând spre soarele care apunea. Și părul Nellei se desfăcuse în timpul călătoriei de la Assendelft, adierea ușoară a vântului făcându-i șuvițele să iasă. Ar agita-o mai mult decât ar putea suporta să și le strângă, așadar, le lăsă să-i gâdile fața.

— Vom avea menajerie?

Vocea se aude din întunericul holului. Nella se crispează, nepunând să-și stăpânească spaima. Ea privește cum o siluetă iese din umbră cu mâna întinsă – îi este greu să-și dea seama dacă în semn de protest sau de salut. Este o femeie înaltă și slabă, îmbrăcată în haine de un negru profund, cu o bonetă apretată și călcată, de un alb imaculat. Nicio șuviță din părul ei nu iese în afară și aduce cu ea un iz vag și ciudat de nucșoară.

Ochii ei sunt cenușii, iar figura serioasă. De cât timp era acolo, privind? Peebo ciripește la această intervenție.

— Acesta este Peebo, spune Nella. Papagalul meu.

— Văd, spuse femeia, uitându-se în jos la ea. Și aud. Înțeleg că nu ai mai adus și alte animale.

— Am un câine mic, dar este acasă…

— Bun. Ar face dezordine în camere. Ar zgâria lemnul. Cei mici sunt un moft al francezilor și spaniolilor, observă femeia. La fel de frivoli ca și stăpânii lor.

— Și arată ca niște șobolani, se aude o a doua voce de undeva de pe hol.

Femeia se încruntă, închizând pentru puțin timp ochii, iar Nella o studiază, întrebându-se cine altcineva mai urmărește acest schimb de replici. Cred că sunt mai tânără decât ea cu zece ani, își pune în sinea ei, deși are o piele atât de netedă. În drum spre ușă, femeia trece pe lângă Nella, mișcându-se cu grație și siguranță de sine. Privește rapid și aprobator încălțările curate de lângă ușă și apoi se uită fix la colivie, cu buzele strânse. Peebo își umflă penele de frică.

Nella decide să-i distragă atenția luând-o de mână în semn de salut, dar femeia tresare la atingerea ei.

— Puternice oase pentru șaptesprezece ani, spune femeia.

— Sunt Nella, răspunde ea, retrăgându-și mâna. Și am optsprezece ani.

— Știu cine ești.

— Numele meu adevărat este Petronella, dar toată lumea de acasă mă strigă…

— Am auzit de prima dată.

— Tu ești menajera? întreabă Nella.

Un chicot abia înăbușit se aude în umbra holului. Femeia îl ignoră, privind amurgul sidefiu.

— Johannes este aici? Sunt noua lui soție.

Femeia nu spune nimic nici de această dată.

— Am semnat actul de căsătorie în urmă cu o lună, în Assendelft, insistă Nella. Se pare că insistența e singura soluție.

— Fratele meu nu este în casă.

— Fratele tău?

În întuneric, se aude iar chicotul. Femeia se uită direct în ochii Nellei.

— Sunt Marin Brandt, spune ea, ca și când Nella ar trebui să înțeleagă. Poate că privirea lui Marin era tăioasă, dar Nella auzise tremurul din vocea ei. Nu este aici, continuă Marin. Credeam că va fi. Dar nu este.

— Atunci, unde este?

Marin se uită din nou afară, spre cer. Își agită mâna stângă în aer, iar din umbrele din apropierea scării apar două siluete.

— Otto, spune ea.

Un bărbat vine spre ele, iar Nella înghite în sec, apăsând podeaua cu picioarele ei reci.

Pielea lui Otto este complet neagră, de un negru-cafeniu, gâtul care îi ieșea din guler, încheieturile și mâinile care îi ieșeau din mâneci – o nesfârșită piele de culoare negru-cafeniu.

Pomeții lui înalți, bărbia, fruntea lată, fiecare centimetru. Era prima dată când Nella vedea un astfel de bărbat.

Marin pare să o urmărească, să vadă ce o să facă. Privirea din ochii mari ai lui Otto nu ia în seamă fascinația prost mascată a Nellei. El se înclină în fața ei, iar ea face o reverență, mușcându-și buza până când gustul sângelui îi reamintește să rămână calmă. Nella vede cum pielea îi strălucește ca o piuliță lustruită, cum părul negru răsare chiar de la baza scalpului. E un nor de lână moale, nu gras și fără volum, ca al altor bărbați.

— Eu… spune ea.

Peebo începe să ciripească. Otto își întinde mâinile, ținând pe

palmele mari o pereche de saboți.

— Pentru picioarele dumneavoastră, spune el.

Are accent de Amsterdam – dar el lasă cuvintele să curgă, rostindu-le cald și melodios. Nella ia perechea de încălțări, iar degetele ei îi ating ușor pielea. Stângace, încalță pantofii înalți. Sunt prea mari, dar ea nu îndrăznește să o spună; măcar îi ridică tălpile de pe murmura rece. Își va strânge curelușele de piele mai târziu, la etaj – dacă va ajunge vreodată acolo, dacă îi vor permite să traverseze holul.

— Otto este servitorul fratelui meu, spune Marin, cu privirea încă ațintită asupra Nellei. Iar aici este Cornelia, menajera noastră. Ea va avea grijă de tine.

Cornelia face un pas în față. Este puțin mai în vârstă decât Nella, are probabil douăzeci, douăzeci și unu de ani – și este puțin mai înaltă. Cornelia o fixează cu un rânjet neprietenos, privind-o cu ochii ei albaștri pe noua mireasă, observând tremurul mâinilor acesteia. Nella zâmbește, sfredelită de curiozitatea menajerei, încercând să îngaime niște mulțumiri seci. Este pe jumătate recunoscătoare, pe jumătate rușinată când Marin îi taie calea.

— Să-ți arăt etajul, spune Marin. Vei dori să-ți vezi camera.

Nella aprobă din cap și o privire amuzată apare pe fața Corneliei. Ciripelile vesele din colivie se ridică pe pereți, iar Marin îi face Corneliei un semn din încheietura mâinii, dându-i de înțeles că pasărea trebuie să fie dusă în bucătărie.

— Dar aburii de la gătit… protestează Nella.

Marin și Otto se întorc spre ea.

— Lui Peebo îi place lumina.

Cornelia ia colivia și începe să o legene ca pe o găleată.

— Ai grijă, te rog, spune Nella.

Marin întâlnește privirea Corneliei. Menajera continuă să meargă spre bucătărie, acompaniată de ciripitul îngrijorat al lui Peebo.

*

La etaj, în fața somptuozității noii ei camere, Nella se simte neînsemnată. Marin pare aproape nemulțumită.

— Cornelia a înzorzonat-o prea mult, spune ea. Dar sperăm că Johannes se va căsători doar o singură dată.

În cameră se găsesc perne cu monogramă brodată, o cuvertură nouă de pat și două perechi de draperii recent împrospătate.

— Greutatea catifelei este necesară pentru a nu permite intrarea ceții dinspre canal, explică Marin. Aceasta a fost camera mea, adaugă ea, mergând spre fereastră ca să se uite la cele câteva stele care începuseră să apară. Are o priveliște mai bună, așa că ți-am dat-o ție.

— O, nu, spune Nella. Atunci trebuie să o păstrezi.

Cele două stau față în față, privind puzderia de broderii, de așternuturi pe care era brodată inițiala *B* de la Brandt, înconjurată de frunze de viță care ieșeau dintr-un cuib de pasăre, deasupra unui strat de flori. Inițiala *B,* de la numele ei de fată, avea bucle mari și umflate. Simțindu-se jenată, dar și îndatorată, Nella trece ușor cu degetele peste țesăturile din lână, care acum aveau pe ele însemnele numelui ei.

— Casa ta părintească din Assendelft este călduroasă și uscată? întreabă Marin.

— Mai există și umezeală, spune Nella aplecându-se, încercând să potrivească saboții mari, care nu-i stăteau bine în picioare. Digurile nu funcționează întotdeauna. Totuși, casa nu este mare…

— Poate că familia noastră nu are descendența voastră veche, dar nu contează asta dacă locuiești într-o casă bine construită, călduroasă și uscată, o întrerupe Marin. Nu este o întrebare.

— Într-adevăr.

— *Afkomst seyt niet.* Nu contează descendența, continuă Marin, împungând o pernă, pentru a scoate în evidență cuvântul *nimic.*

— Așa a spus pastorul Pellicorne, duminica trecută, iar eu am scris cuvintele pe forzațul Bibliei tale. Apele vor crește, dacă nu suntem atenți. Pare că încearcă să scape de o idee. Am primit o scrisoare de la mama ta, adaugă ea. A insistat să-ți plătească drumul. N-am putut permite acest lucru. Am trimis o barcă mai modestă. Nu ești ofensată?

— Nu. Nu.

— Bun. În această casă, calitatea a doua încă înseamnă vopsea nouă și o cabină căptușită cu mătase bengaleză. Johannes o folosește pe cealaltă.

Nella se întreabă pe unde o fi soțul ei cu barca lui cea bună, dacă nu se întorsese la timp pentru a o întâmpina. Se gândește la Peebo care stă singur în bucătărie, lângă foc și tigăi.

— Aveți doar doi servitori? întreabă ea.

— Este suficient, spune Marin. Suntem comercianți, nu stăm degeaba. Biblia ne spune că omul nu trebuie niciodată să se laude cu bogăția lui.

— Nu. Bineînțeles.

— Asta, dacă mai are cu ce să se laude.

Marin o fixează cu privirea, iar Nella se uită în altă parte. Lumina din cameră începe să pălească și Marin aprinde lumânările. Acestea sunt din seu ieftin, iar Nella sperase să simtă aroma de ceară de albine. Alegerea lumânărilor care fumegă și miros a carne o surprinde.

— Cornelia pare că ți-a brodat numele pe toate lucrurile, spune Marin peste umăr.

Într-adevăr, gândește Nella, amintindu-și de privirea scrutătoare și răutăcioasă a Corneliei. Degetele ei vor fi roșii, și cine va fi pedepsit pentru asta?

— Când se întoarce Johannes – de ce nu este aici? întreabă ea.

— Mama ta a spus că abia așteptai să îți începi viața ca soție în Amsterdam, spune Marin. Așa este?

— Da. Dar am nevoie de un soț pentru a face asta.

În tăcerea de gheață care urmează, Nella se întreabă unde este soțul lui Marin. Poate e ascuns în pivniță. Își înăbușă impulsul disperat de a râde, zâmbind la una dintre perne.

— Este atât de frumoasă, spune ea. Nu era nevoie.

— Cornelia le-a făcut pe toate. Eu sunt neîndemânatică.

— Sunt sigură că nu este adevărat.

— Eu mi-am luat tablourile. Am crezut că s-ar putea să îți placă mai mult acestea.

Marin gesticulează spre peretele unde stă agățat un tablou cu o pereche de păsări sălbatice pictate în ulei. Pe același perete este un tablou cu un iepure atârnat, premiul vânătorului. Lângă acesta, încă unul, cu o farfurie cu ornamente chinezești, plină cu stridii, umbrite de un pahar de vin răsturnat și cu un bol cu fructe răscoapte. Este ceva neliniștitor la acele stridii, expunerea deschiderii lor. În vechea ei casă, mama Nellei acoperise pereții cu peisaje și scene din Biblie.

— Acestea îi aparțin fratelui meu, concluzionează Marin, arătând spre o pictură reprezentând o vază plină cu flori, mai rigide decât cele naturale, colorate excesiv, și o jumătate de rodie, în partea de jos a tabloului.

— Mulțumesc.

Nella se întreabă cât va dura să le întoarcă spre perete, înainte de a merge la culcare.

— Vei mânca aici în seara asta, spune Marin. Ai călătorit multe ore.

— Da. Așa este. Aș fi recunoscătoare. Nella se înfioară privind ciocurile însângerate ale păsărilor, ochii lor sticloși și carnea ridată. La vederea acestora, i se face poftă de ceva dulce.

— Aveți marțipan?

— Nu. Zahăr avem – nu cumpărăm mult. Îmbolnăvește sufletele oamenilor.

— Mama obișnuia să îi dea diferite forme.

În cămară exista mereu marțipan, singurul răsfăț pe care doamna Oortman i-l oferea soțului ei. Sirene, vapoare și coliere din zahăr, acea consistență de aluat cu aromă de migdale care ți se topește în gură. Nu mai aparțin mamei mele, gândește Nella. Într-o zi, voi rula forme de zahăr pentru alte mâini mici și lipicioase, pentru voci care

vor cere bunătăți.

— Îi voi cere Corneliei să aducă niște *herenbrood* și brânză Gouda, apune Marin, distrăgând-o pe Nella de la gândurile ei. Și un pahar cu vin de Rin.

— Mulțumesc. Știi cumva când va sosi Johannes?

Marin își ridică nasul în aer.

— Ce *este* mirosul acela?

Instinctiv, Nella își duce mâna la claviculă.

— Vine de la mine? Vine de la tine?

— Mama mi-a adus un parfum. Esență de crini. Asta este ceea ce miroși?

Marin dă din cap.

— Da, spune ea. Miroase a crini. Tușește ușor. Știi ce se spune despre crini.

— Nu.

— Înfloresc devreme și putrezesc devreme.

Spunând asta, Marin închide ușa.

Pelerina

La ora patru în dimineața următoare, Nella încă nu poate dormi. Ciudățenia noilor împrejurimi, sclipitoare și brodate, încununate cu mirosul fumului de la lumânări, îi interzic să se simtă în largul ei. Tablourile rămân expuse, deoarece nu avusese curaj să le întoarcă spre perete. Întinsă pe pat, lasă evenimentele care conduseseră la acest moment să i se rotească prin mintea epuizată.

În urmă cu doi ani, când tatăl ei a murit, în Assendelft s-a spus că domnul Oortman fusese cel care ridicase prima fabrică de bere.

Deși Nella detesta aluzia că tatăl ei nu era altceva decât un zeu al bețivilor, aceasta se dovedise deprimant de adevărată. Tatăl ei îi îndatora – supa era goală, carnea era puțină, servitorii plecaseră. Nu construise niciodată o arcă, așa cum ar fi trebuit să facă toți olandezii, pentru a lupta cu valurile mării.

— Trebuie să te căsătorești cu un bărbat care își chibzuiește banii, îi spuse mama ei, luându-i penița.

— Dar nu am nimic de oferit în schimb, răspunse Nella.

— Uită-te la tine! exclamă mama ei. Ce altceva mai avem noi, femeile?

Afirmația o uimi pe Nella. Retrogradarea adusă de propria mamă îi provocă un nou disconfort, iar tristețea pentru tatăl ei fu înlocuită de mâhnirea pentru ea însăși. Fraților ei mai mici, Carel și Arabella, li se permise să continue afară joaca de-a pirații sau canibalii.

Timp de doi ani, Nella se pregătise să fie o doamnă. Pășea cu eleganță – deși nu avea unde să se plimbe, se plângea ea, simțind pentru prima dată dorința de a evada din satul ei, ignorând cerul imens, văzând doar o închisoare rustică, pe care deja se punea praful. Într-un corset strâns își îmbunătățise tehnica de a cânta la lăută, mișcându-și degetele grațioase pe grif, interesată doar să nu-și enerveze mama. În luna iulie a acelui an, căutările mamei ei, care apelase la ultimele legături din oraș ale soțului, avură un final fericit.

Sosi o scrisoare, scrisul de pe plic era ordonat și cursiv, încrezător. Mama ei nu o lăsă să o citească – dar, o săptămână mai târziu, Nella află că trebuia să cânte pentru un bărbat, un comerciant pe nume Johannes Brandt, care venea la țară din Amsterdam. Când soarele apunea peste câmpiile cafenii din Assendelft, acest străin intră în casa lor ușor părăginită și o ascultă cântând.

Nellei i se păruse emoționat căci, atunci când terminase, el îi declarase că îi plăcuse.

— Îmi place lăuta, îi zise el. Este un instrument frumos. Am două

agățate pe perete, dar nu au mai fost folosite de ani de zile.

Iar când Johannes Brandt – treizeci și nouă de ani, un adevărat Matusalem! după cum îi spusese Carel – îi ceruse mâna, Nella hotărî să accepte. Ar fi părut nerecunoscătoare și, în mod sigur, ar fi fost o prostie să refuze. Ce altă alegere mai exista – așa cum spune Marin – în afară de viața de soție?

După ceremonia din Assendelft din septembrie, numele lor fură înscrise în registrul bisericii; luară rapid cina acasă la familia Oortman, iar Johannes plecă. Marfa trebuia să fie livrată personal la Veneția, spuse el. Nella și mama ei dădură din cap. Johannes era atât de fermecător, cu zâmbetul lui strâmb, iar propunerea lui atât de convingătoare. În noaptea nunții, proaspăt căsătorită, Nella dormi la fel cum dormise ani de zile, la picioarele surorii ei agitate. Dar totul mergea spre bine, credea ea, imaginându-și cum se ridica din flăcările satului Assendelft ca o femeie nouă – ca o soție și tot ce mai însemna acest lucru…

Gândurile îi sunt întrerupte de zgomotul câinilor din hol. Nella aude un bărbat – vocea lui Johannes, este sigură. Soțul ei este aici, în Amsterdam – puțin cam târziu, dar este aici. Nella se dă jos din patul matrimonial, repetând pe întuneric: „Sunt atât de încântată! Ai călătorit în siguranță? Da? Mă bucur atât de mult!"

Dar nu îndrăznește să coboare. Emoția întâlnirii cu el nu poate fi depășită cu ușurință. Așteptând, teama îi înflorește în stomac, se întreabă cum să înceapă. Într-un sfârșit, își pune saboții, un șal peste cămașa de noapte și se strecoară pe coridor.

Pașii rapizi ai câinilor se aud pe podea. Aduc în blana lor aerul mării, iar cozile lor lovesc mobila. Marin ajunsese prima la Johannes, iar Nella îi aude vorbind.

— N-am spus niciodată asta, Marin, spune Johannes. Vocea lui este profundă și seacă.

— Uită acum. Frate, mă bucur să te văd. M-am rugat să te întorci în siguranță.

În timp ce Marin iese din umbră pentru a-l studia, lumina lumânării ei se înclină și joacă. Aplecându-se peste balustradă, Nella urmărește neobișnuita mărime a pelerinei de călătorie a lui Johannes și surprinzătoarele degete de măcelar.

— Pari epuizat, continuă Marin.

— Știu, știu. Și toamna la Londra…

— Este groaznică. Așadar, acolo ai fost. Lasă-mă să te ajut.

Cu mâna ei liberă, Marin îl ajută să își scoată pelerina.

— O, Johannes. Ești atât de slab. Ai fost plecat prea mult timp.

— Nu sunt slab. Se îndepărtează. Rezeki, Dhana, strigă el, iar câinii îl urmează ca niște spiriduși.

Nella rezumă sunetele ciudate ale numelor lor. *Rezeki, Dhana.* În

Assendelft, Carel își botezase câinii Snout și Blackeye, niște nume lipsite de imaginație, dar care reflectau perfect caracterul și înfățișarea animalelor.

— Frate, spune Marin. Ea este aici.

Johannes se oprește, dar nu se întoarce. Cu umerii căzuți, își înclină capul spre piept.

— O, spune el. Înțeleg.

— Ar fi fost mai bine pentru tine să fi fost aici atunci când a venit.

— Sunt sigur că te-ai descurcat.

Marin face o pauză, iar liniștea crește între fața ei palidă și spatele fratelui său.

— Nu uita, spune ea.

Johannes își trece degetele prin păr.

— Cum aș putea? răspunde el. Cum aș putea?

Marin pare că vrea să adauge ceva, dar își încrucișează brațele.

— Este atât de frig, spune ea.

— Atunci, du-te la culcare. Trebuie să lucrez.

El închide ușa, iar Marin își aruncă pelerina fratelui său pe umeri. Nella se apleacă și mai mult peste balustradă, privind-o pe Marin cu fața cufundată în faldurile lungi ale materialului. Balustrada scârțâie, iar Marin dă la o parte pelerina, cercetând cu privirea întunericul. Când deschide un dulap aflat în hol, Nella se strecoară înapoi în camera ei ca să aștepte.

Câteva minute mai târziu, după ce aude închizându-se ușa de la dormitorul lui Marin de la capătul coridorului, Nella coboară tiptil pe scări. Se oprește lângă dulapul de pe hol și se așteaptă să găsească pelerina agățată, dar aceasta este pe jos. Aplecându-se să o ridice, simte mirosul de umezeală al omului obosit și al orașelor văzute. După ce o agață în cârlig, Nella se apropie de ușa în spatele căreia dispăruse soțul ei și bate la ușă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, rostește el. Vom vorbi dimineață.

— Eu sunt. Petronella. Nella.

După o clipă, ușa se deschide, iar Johannes stă acolo, cu fața în umbră. Are umerii atât de largi – Nella nu își amintea să fi fost atât de impunător în biserica pe jumătate goală din Assendelft.

— *Esposa mia,* spune el.

Nella nu știe ce înseamnă aceste cuvinte. Când pășește înapoi în lumina lumânării, vede că fața lui este bronzată și bătută de soare. Irișii lui, gri precum ai lui Marin, sunt aproape translucizi. Soțul ei nu este un prinț, are părul unsuros, lipsit de strălucire.

— Am sosit, spune el. Și tu la fel. Gesticulează spre cămașa ei de

noapte. Ar fi trebuit să dormi.

— Am venit să te salut.

El înaintează și îi sărută mâna, gura lui este mai moale decât își imaginase ea.

— Vorbim dimineață, Nella. Mă bucur că ai ajuns în siguranță. Mă bucur foarte mult.

O vreme, el se uită în gol. Simțind în aer un miros puternic de mosc, intens și tulburător, Nella se gândește la cât este de obosit. Retrăgându-se în lumina galbenă a ceea ce părea să studieze, Johannes închide ușa.

Nella așteaptă un moment, uitându-se în bezna care învăluia scara principală. Marin sigur doarme, se gândește ea. Voi arunca o privire, să mă asigur că pasărea mea este în regulă.

Coboară tiptil scările spre bucătărie și găsește colivia papagalului agățată lângă cuptorul aprins, tăciunii luminând slab barele de metal.

— Toate servitoarele sunt periculoase, îi spusese mama ei, dar cele de la oraș sunt și mai rele.

Nu îi explicase exact de ce, dar cel puțin Peebo era în viață, pe stinghia lui, cu penele înfoiate, țopăind și ciripind, în semn că o recunoscuse pe Nella. Își dorește foarte mult să-l ia la etaj, dar se gândește la ce ar putea face Marin, dacă nu respectă regulile, și la Cornelia, care ar pregăti o cină din două copănele, cu o ghirlandă de pene verzi.

— Noapte bună, Peebo, șoptește ea.

Pe fereastra de la dormitorul ei ceața se ridică din Herengracht, iar luna este ca o monedă abia vizibilă. Trage draperiile și își strânge șalul în jurul ei, apoi se așază în colț, încă prudentă în ceea ce privește patul ei imens. Noul ei soț este un bărbat bogat din Amsterdam, un comisionar important al orașului, un stăpân al mării și al bogățiilor acesteia.

— Viața este grea când nu ești soție, concluzionase mama ei.

— De ce? întrebase Nella.

Fiind martoră la supărarea constantă pe care tatăl ei o pricinuia mamei sale, supărare care se transformase în panică la aflarea datoriilor, după moartea acestuia, ea se întrebase de ce doamna Oortman era atât de dornică să o expună pe fiica sa unui posibil risc similar.

Mama se uitase la ea ca și când ar fi fost nebună, dar de această dată, îi explicase.

— Deoarece *seigneur* Brandt este un păstor al orașului, iar tatăl tău a fost doar o oaie.

Nella privește cana de argint, biroul de scris din lemn de mahon, carpeta turcească, picturile senzuale. Un frumos ceas cu pendulă

măsoară delicat timpul. Pe cadran sunt pictate soarele și luna, iar acele sunt filigranate. Este cel mai frumos ceas pe care îl văzuse Nella vreodată. Totul pare nou și reprezintă bogăția. Nella nu învățase acest limbaj, dar crede că va fi necesar. Ridicând pernele căzute pe podea, le așază pe cuvertura de mătase roșie.

Prima dată când Nella sângerase, la doisprezece ani, mama ei îi spusese că scopul acelui sânge era să „asigure nașterea copiilor". Nella nu se gândise niciodată că trebuia să se asigure de ceva, auzind strigătele femeilor din sat în durerile facerii și văzând câteodată sicriele îndreptându-se spre biserică, la puțin timp după aceea.

Iubirea era mult mai neclară decât petele de pe cârpele de in.

Ciclul ei lunar nu părea să aibă niciodată legătură cu ceea ce credea Nella că putea fi dragostea – nu trupească, ci mai mult decât atât.

— Asta este dragostea, Petronella, îi spusese doamna Oortman, privind-o pe Arabella cum ținea strâns cățelușul Blackeye, aproape sufocându-l.

Când muzicienii din sat cântau despre dragoste, cântau într-adevăr despre durerea ascunsă în ea. Adevărata dragoste era o floare în stomac, petalele ei deschizându-se dinăuntru spre afară. Ai risca totul pentru dragoste – fericirea, mereu însoțită de picăturile de frică.

Doamna Oortman se plânsese întotdeauna că pe o rază de câteva mile nu erau pretendenți suficient de buni – îi numea pe băieții localnici „rumegători de fân". Orașul și Johannes Brandt dețineau viitorul fiicelor ei.

— Dar… *dragostea,* mamă. Îl voi iubi?

— Fata vrea iubire, strigase teatral doamna Oortman spre zidurile coșcovite ale localității Assendelft. Ea vrea piersici și frișcă.

Nellei i se spusese că era corect să părăsească Assendelft și că Dumnezeu știa că, până la urmă, plecarea era tot ce își dorea. Nu mai voia să se joace de-a naufragiul cu Carel și Arabella, dar asta nu o împiedică să se simtă dezamăgită în timp ce stă singură lângă patul matrimonial gol din Amsterdam, precum stă o soră de caritate lângă pacientul ei. Ce rost are să fie aici, dacă soțul ei nici măcar nu o întâmpină cum se cuvine? Urcând pe salteaua goală, se afundă printre perne, dezamăgită de privirea disprețuitoare a Corneliei, de tonul vocii lui Marin, de indiferența lui Johannes. „Sunt fata care nu a avut nici măcar o piersică, nici vorbă de frișcă", gândește Nella.

Casa pare încă trează, în ciuda orei târzii. Aude cum se deschide și se închide ușa de la intrare, iar apoi o altă ușă deasupra ei. Se aud șoapte, pași pe coridor, înainte ca o liniște profundă să învăluie

camerele.

Mâhnită, observă cum raza lunii strălucește pe tabloul cu iepurele de câmp și pe rodia putredă. E o liniște înșelătoare, ca și când casa însăși ar respira. Însă ea nu îndrăznește să își părăsească patul, nu în prima ei noapte. Gândul de a cânta la lăută, ca astăvară, dispăruse și, în mintea ei, Nella aude doar țipetele vânzătoarei de heringi „idiotule, idiotule”, care își făcea auzită vocea de țărancă.

Noul alfabet

După ce trage draperia ca să lase să intre soarele de dimineață, Cornelia stă la capătul patului șifonat al Nellei.

— Domnul a sosit de la Londra, spune ea piciorului care iese prin lenjeria de pat. Veți lua micul dejun împreună.

Nella își ridică ușor capul de pe pernă, fața ei este rotundă ca a unui heruvim. Aude toate servitoarele din Herengracht, cu mopurile lor zăngănind în găleți precum niște clopote surde, în timp ce spală mizeria de pe treptele de la intrare.

— Cât de mult am dormit? întreabă ea.

— Suficient de mult, răspunde servitoarea.

— Aș fi putut rămâne în patul ăsta și trei luni, ca vrăjită.

Cornelia râde.

— Ce mai vrajă!

— Ce vrei să spui?

— Nimic, doamnă. Ea îi oferă mâinile. Haideți. Trebuie să vă îmbrac.

— Ai stat până târziu.

— Cred că da, așa este?

Tonul Corneliei este obraznic, iar această siguranță de sine o face pe Nella să ezite. Niciuna dintre servitoarele mamei ei nu îi vorbise așa.

— Am auzit ușa de la intrare în timpul nopții, spune ea. Și pe cea de deasupra mea. Sunt sigură.

— Imposibil, răspunde servitoarea. Toot a încuiat-o înainte ca dumneavoastră să urcați la etaj.

— Toot?

— Așa îi spun eu lui Otto. El crede că poreclele sunt prostești, dar mie îmi plac. Cornelia ia o cămașă de corp, o îmbracă pe Nella, apoi îi pune o rochie albastră cu argintiu.

— Domnul a cumpărat-o, spune ea cu vocea plină de admirație.

Entuziasmul Nellei în fața darului dispare rapid – mânecile sunt prea lungi și, oricât de tare ar strânge-o Cornelia, toracele ei pare să se micșoreze în corsetul supradimensionat.

— Doamna Marin a trimis croitoresei măsurile dumneavoastră, spune dezaprobator Cornelia, trăgând tot mai tare de corset, consternată de lungimea șireturilor care rămân pe afară. Mama dumneavoastră le notase într-o scrisoare. Ce voi face cu tot acest material rămas?

— Poate croitoreasa le-a înțeles greșit, spune Nella uitându-se la mânecile ei prea lungi. Sunt sigură că mama îmi cunoaște măsurile.

*

Când Nella intră în camera de zi, Johannes vorbește cu Otto, discutând în șoaptă despre niște documente. Văzându-și soția, face o plecăciune, vădit amuzat. Culoarea ochilor lui devenise mai intensă. Marin bea limonadă, cu ochii fixați pe harta imensă de pe perdele din spatele fratelui ei, bucăți de uscat suspendate în oceane imense de hârtie.

— Mulțumesc pentru rochie, reușește Nella să îngaime.

Otto se mută într-un colț și așteaptă, cu mâinile pline de hârtiile lui Johannes.

— Asta trebuie să fie una dintre ele, răspunde Johannes. Am comandat câteva. Dar nu arată așa cum mi-am imaginat. Nu este puțin cam mare? Marin, nu este puțin cam mare?

Marin se așază pe scaun, aranjând șervețelul într-un pătrat alb perfect, ca o placă de faianță în poala fustei ei negre.

— Mă tem că s-ar putea să fie, *seigneur,* spune Nella. Tremurul vocii ei este jenant.

Ce se întâmplase de-a lungul căii de comunicare dintre Assendelft și Amsterdam, de corpul ei căpătase dimensiuni parodice? Se uită la harta de pe perete, hotărâtă să nu tragă de mânecile ridicol de lungi. Iată Noua Olandă, cu palmieri pe coastă, mări de turcoaz și fețe de abanos care îl invită pe privitor să intre.

— Nu contează, spune Johannes, Cornelia te va aranja.

Mâinile lui cuprind un pahar mic cu bere.

— Vino și așază-te, mănâncă ceva.

O bucată de pâine întărită și un pește subțire stau pe o farfurie în mijlocul feței de masă din damasc.

— Mâncăm puțin în dimineața asta, explică Marin, uitându-se la paharul fratelui său. E un gest de smerenie.

— Sau o privațiune văzută ca emoție, murmură Johannes, luând o furculiță plină de hering.

În cameră este liniște, cu excepția sunetelor masticației lui, bucata de pâine, o cărămidă între ei, uscată, neatinsă. Nella încearcă să își învingă teama, uitându-se fix la farfuria ei goală, observând cum aura tristeții se adună rapid în jurul soțului ei.

„Gândește-te la lucrurile pe care le vei mânca, Nella, îi spusese fratele ei, Carel. Am auzit că în Amsterdam iau în râs căpșunele înmuiate în aur.” Cât de puțin impresionat ar fi fost el acum.

— Marin, gustă din berea asta bună, spune Johannes, în cele din urmă.

— Îmi provoacă indigestie, răspunde ea.

— Hrana săracă și umilă a locuitorului din Amsterdam. Nu poți avea încredere în tine. Continuă, fii sfidătoare. Astăzi, în acest oraș, tirajul este un lucru rar întâlnit.

— Nu mă simt bine.

Auzind aceasta, Johannes râde, dar chipul lui Marin este cuprins de o durere lipsită de umor.

— Papistașule, spune ea.

La micul dejun, Johannes nu își cere scuze pentru că ratase sosirea noii sale soții, cu o zi în urmă. Vorbește cu sora lui, în timp ce Nella este obligată să-și suflece mânecile, ca să nu și le păteze de pește. Lui Otto i se cere să plece, iar el face o plecăciune, ținând cu grijă sulurile de hârtie.

— Ocupă-te de asta, Otto, spune Johannes. Îți mulțumesc.

Nella se întreabă dacă bărbatul cu care Johannes face afaceri are și el un servitor ca Otto sau dacă acesta este singurul. Îi studiază chipul lui Otto, ca să vadă dacă se simte jenat, dar tânărul pare abil și încrezător.

Prețurile lingourilor, picturile ca monedă, neglijența unor ambalatori care mutaseră marfa din Batavia – Marin devorează bârfele mult mai savuroase ale lui Johannes. Dacă pare vreodată să ezite, Marin i le înșfacă, o onoare care s-ar putea evapora. Îi ascultă povestirile despre vânzările de tutun, mătase, cafea, scorțișoară și sare. El vorbește despre noile limitări tiranice în ceea ce privește transportul aurului și al argintului din Dejima, de daunele pe termen lung pe care le-ar putea cauza, dar și despre cum VOC este hotărâtă să pună profitul pe primul loc, și nu mândria.

Nella se simte amețită de toate aceste informații, dar Marin pare să reziste. Ce noutăți despre tratatul piperului cu sultanul din Bantam și ce înseamnă asta pentru VOC? Johannes îi vorbește despre răscoala cultivatorilor de cuișoare din Ambon, cu pământurile lor suprapopulate cu arbori, la porunca VOC. Când Marin cere să afle motivul exact al neliniștii lor, el se strâmbă.

— Până acum, situația lor se va fi schimbat, Marin, iar noi nu știm nimic.

— Și asta este de cele mai multe ori problema, Johannes. Ea îl întreabă despre niște mătase datorată unui croitor din Lombardia. Cine a câștigat drepturile de import?

— Am uitat, spune el.

— Cine, Johannes? Cine?

— Henry Field. Un comerciant care lucrează pentru Compania Britanică a Indiei de Est, răspunde el.

Marin bate cu pumnul în masă.

— *Englezii!*

Johannes se uită la ea și nu spune nimic.

— Gândește-te la ce înseamnă asta, frate. *Gândește-te!* În ultimii doi ani. Să li se permită să umble în portofelul celorlalți. Noi nu am...

— Dar englezii ne cumpără țesătura de Haarlem.
— Cu pumnii strânși.
— Ei spun același lucru despre noi.

De la lingouri la sultani, trecând pe la englezi, vocabularul lui Marin este de-a dreptul uimitor. Johannes depășește o limită interzisă – pentru că ce altă femeie cunoaște atât de multe despre cotloanele VOC?

Nella se simte invizibilă și ignorată – este prima ei zi aici și niciunul dintre ei nu o întrebase nimic, cu toate că dezbaterea despre mercantili îi dă ocazia să-și cerceteze soțul îndeaproape. Acea piele bronzată – prin comparație, ea și Marin sunt fantomatice. Nella și-l imaginează cu o pălărie de pirat, nava lui spărgând valurile bleumarin al unei mări îndepărtate.

Ea continuă – vizualizându-l pe Johannes dezbrăcat, închipuindu-și că obiectul pe care îl are sub masă o așteaptă pe ea. Mama ei îi spusese la ce se pot aștepta soțiile – la un băț al durerii ridicat, la norocul de a nu dura prea mult și la scoica umedă dintre picioarele sale. În Assendelft sunt destui berbeci și suficiente oi, încât să-și dea seama exact de ce anume se întâmplă.

— Nu vreau să fiu chiar genul ăla de soție, îi spusese mamei ei.
— Nu există alt gen, îi răspunsese ea.

Văzând expresia de pe chipul fiicei, doamna Oortman se înduioșase oarecum, luând-o pe Nella în brațe și mângâind-o pe burtă.

— Corpul tău este cheia, draga mea. Corpul tău este cheia.

Când Nella întrebase ce anume trebuia să descuie și cum, mama ei obiectase.

— Vei avea un acoperiș deasupra capului, mulțumită lui Dumnezeu.

Temându-se că ceilalți doi i-ar putea citi aceste amintiri pe chip, Nella se uită fix la farfurie.

— Destul despre asta, spune Marin.

Nella tresare, ca și când cumnata ei ar fi știut la ce se gândea. Johannes vorbește în continuare despre compania britanică, sorbind berea de pe fundul paharului.

— Ai vorbit cu Frans Meermans despre zahărul soției lui? întrerupe Marin. Tăcerea lui o face să se strâmbe. Johannes, *stă* degeaba în depozit. A sosit din Surinam acum mai mult de o săptămână și tu încă nu le-ai spus ce vei face. Ei așteaptă.

Johannes pune pe masă paharul.

— Mă surprinde interesul tău pentru noile profituri ale lui Agnes Meermans, spune el.

— Nu mă îngrijorează bogăția ei. Știu cum vrea Agnes să spargă aceste ziduri.

— Tu și bănuielile tale veșnice! Vrea să-i distribui zahărul pentru că știe că sunt cel mai bun.

— Ei bine, vinde-l și termină cu ei. Amintește-ți ce este în joc.

— Dar, dintre toate lucrurile pe care le-aș putea vinde, tu vrei să vând acest zahăr! Ce zici de *lekkerheid*[1], Marin, ce ar spune pastorul tău? Johannes se întoarce spre soția lui. Sora mea crede că zahărul nu este bun pentru suflet, Nella, dar totuși vrea ca eu să-l vând. Ce înțelegi din asta?

Nella, amintindu-și că nu primise marțipan, se simte recunoscătoare pentru atenția bruscă pe care i-o acordă. Suflete și portofele, gândește ea, ăștia doi sunt obsedați de suflete și portofele.

— Abia îmi țin capul la suprafață, spune Marin, cu vocea sugrumată. Am frică de Dumnezeu, Johannes. Tu ai? Marin apucă furculița ca pe un mic trident. Te rog să vinzi zahărul, frate. Este în avantajul nostru că nu există o breaslă a vânzătorilor de zahăr. Noi stabilim prețurile și-l vindem cui vrem noi. Scapă de el și repede. Așa ar fi mai bine.

Johannes se uită fix la pâinea neatinsă, care stă încă în mijlocul mesei. Stomacul Nellei scoate sunete și, instinctiv, ea îl acoperă cu mâna, ca și când acest gest l-ar face să înceteze.

— Otto nu ar fi de acord cu noua noastră modalitate de a face comerț liber, spune Johannes, uitându-se spre ușă.

Marin înfige furculița în fața de masă.

— El este olandez. Un pragmatic. El nu a văzut niciodată o plantație de trestie-de-zahăr.

— Era cât pe ce să vadă.

— El înțelege *afacerea* noastră la fel de bine ca noi. Îl privește pătrunzător cu ochii ei cenușii. Nu ești de acord?

— Nu vorbi în numele lui, spune Johannes. El lucrează pentru mine, nu pentru tine. Și fața asta de masă costă treizeci de guldeni, așadar, nu mai găuri tot ce-mi aparține.

— Am fost la docuri, izbucnește Marin. Primarii au înecat trei bărbați ieri-dimineață, unul după altul. Le-au legat greutăți de gât. I-au pus în saci și i-au aruncat în apă.

Undeva pe hol zdrăngăne o farfurie.

— Rezeki, câine rău! Se aude strigătul Corneliei, dar Nella îi observă pe cei doi câini ai lui Johannes dormind în colțul camerei. Johannes închide ochii, iar Nella se întreabă ce legătură au bărbații înecați cu stocurile de zahăr sau cu părerile lui Otto sau cu încercarea lui Agnes Meermans de a le sparge zidurile.

— Știu cum se îneacă un om, murmură el. Se pare că uiți că a trebuit să-mi petrec o mare parte din viață pe mare.

Vocea lui Johannes e un avertisment, dar Marin continuă:

— L-am întrebat pe bărbatul care făcea curat lângă doc de ce au fost înecați. Și mi-a spus că motivul a fost lipsa banilor meniți a-l îmbuna pe Dumnezeu.

Gâfâind, ea se oprește. Johannes pare aproape inconștient, încovoiat pe scaun.

— Marin, credeam că Dumnezeu ne iartă pe toți, spune el.

Nu pare că vrea să primească un răspuns.

Aerul este fierbinte, atmosfera, o rană. Cornelia, cu fața îmbujorată, apare și strânge farfuriile, iar Johannes se ridică de pe scaun. Cele trei femei îl privesc așteptând, dar el iese din cameră, fluturând mâna în aer. Marin și Cornelia par să știe ce înseamnă asta, Marin își ia cartea pe care o adusese cu ea la micul dejun. Nella se uită la titlu – piesa lui Hooft, *Warenar*.

— Cât de des este plecat? întreabă Nella.

Marin lasă cartea din mână, exclamând de ciudă când o pagină se îndoaie greșit pe masă.

— Fratele meu pleacă. Se întoarce. Pleacă din nou, oftează ea. Vei vedea. Nu este greu. Oricine o poate face.

— Nu am întrebat dacă este greu. Și cine este Frans Meermans?

— Cornelia, ce face papagalul Petronellei în dimineața asta? întreabă Marin.

— Face bine, doamnă. Bine. Cornelia evită privirea Nellei.

Astăzi nu se râde și nici nu se rostesc replici viclene. Ea pare obosită, ca și când ar deranja-o ceva.

— Are nevoie de aer curat, spune Nella. Probabil că bucătăria este plină de aburi. Mi-ar plăcea să îl las să zboare prin camera mea.

— Ar ciupi ceva de valoare, spune Marin.

— Nu o va face.

— Va zbura pe fereastră.

— Nu o voi deschide.

Marin își închide cartea și iese din cameră. Menajera își îndreaptă poziția, mijind ochii în urma stăpânei. După un moment de ezitare, părăsește și ea încăperea. Nella se trântește înapoi în scaun, uitându-se la harta lui Johannes, dar nevăzând nimic. Ușa este încă deschisă și îi aude pe Marin și Johannes șușotind.

— Pentru numele lui Cristos, Marin. Nu ai altceva mai bun de făcut?

— Ai o soție acum. Unde pleci?

— Am și o afacere.

— Ce afaceri ai duminica?

— Marin, crezi că această casă este condusă prin magie? Mă duc să verific zahărul.

— Nu te cred, spune Marin printre dinți. Nu voi permite așa ceva.

Nella simte cum tensiunea crește între frați, un al doilea limbaj, tăcut, se revarsă.

— Ce alt bărbat își lasă sora să vorbească așa cu el? Cuvântul tău nu este lege.

— Poate. Dar este mai aproape decât crezi.

Johannes iese cu pași mari pe ușa de la intrare, iar Nella aude foșnetul catifelat al aerului, rămânând, încă o dată, închisă în casă. Privește spre ușă și o vede pe noua ei cumnată pe hol. Marin își acoperă fața, iar umerii ei încovoiați trădează o suferință.

Iluzie optică

În timp ce Marin se întoarce la etaj, iar pașii ei se aud îndepărtându-se, Nella se strecoară la demisol, unde Peebo ciripește după stăpâna lui. Spre surprinderea ei, colivia lui Peebo este agățată acum în bucătăria cea bună. Aici nu se gătește – acest efort este păstrat pentru bucătăria de serviciu, aflată de partea cealaltă a coridorului, bucătăria cea bună este o cameră folosită în exclusivitate pentru a expune porțelanurile chinezești ale familiei Brandt, tigăile și oalele nestropite, pereții nepătați. Nella se întreabă de cât timp respira Peebo aer curat, fiind și mai curioasă să știe cine fusese atât de milostiv, încât să-l fi adus aici.

Otto stă la o masă mai mică, lustruind încet argintăria pe care urmau să o folosească pentru cină. El nu este înalt, dar umerii lui sunt largi și pare prea mic pentru scaunul pe care stă. Văzând-o în prag, arată cu degetul spre colivia lui Peebo.

— Este un micuț gălăgios, spune el.

— Îmi pare rău. Îl voi duce în camera mea…

— Îmi place cum cântă.

— Ah. Bine. Mulțumesc pentru că l-ai adus aici.

— Nu eu l-am adus, doamnă.

„Doamnă." E drăguț când o spune el. Cămașa lui este imaculată, călcată bine, fără fire slăbite sau pete. Fără să-și dea seama, mâinile lui se mișcă grațios sub cârpa de bumbac. Câți ani să aibă? Treizeci, poate puțin mai tânăr. Cizmele lui strălucesc precum cele ale unui general. Tot ce ține de el e atât de proaspăt, atât de neobișnuit. Să fie numită doamnă în propria casă de un servitor îmbrăcat impecabil este, brusc, punctul culminant al existenței sale. Inima ei se umple de recunoștință, dar Otto nu pare să remarce.

Roșind, Nella merge spre colivie și începe să-și mângâie papagalul printre gratii. Peebo piuie ușor și își trece ciocul prin pene, ca și cum ar căuta ceva.

— De unde este? întreabă Otto.

— Nu știu. Unchiul meu l-a adus.

— Atunci, nu-i dintr-un ou din Assendelft?

Nella scutură din cap. În Assendelft nu se va naște niciodată nimic atât de strălucitor și deosebit. Se simte jenată, dar buimacă – Otto știe numele satului ei. Oare ce ar spune mama ei, bătrânii satului și școlarii despre acest om?

În timp ce Otto ia o furculiță și trece cu o cârpă moale printre dinții acesteia, Nella apucă strâns gratiile coliviei, până când i se albesc vârfurile degetelor, întinzându-și gâtul și lipindu-se de plăcile lustruite ale peretelui, care ajungeau până în tavan. Cineva

pictase o iluzie optică – o cupolă de sticlă, care se extindea dincolo de tencuială, spre un cer imposibil.

— Domnul Brandt a comandat-o, spune Otto, urmărind direcția în care privea ea.

— Este ingenioasă.

— Este un truc, răspunde el. Se va coșcovi în curând, din cauza umezelii.

— Dar Marin mi-a spus că această casă este uscată. Și că descendența nu contează.

Otto zâmbește.

— Atunci, noi doi avem păreri diferite.

Nella se întreabă la care din cele două afirmații ale lui Marin se referă Otto. Ea privește cu atenție imensele rafturi construite în perete, unde trei geamuri mari din sticlă protejează diverse farfurii și piese din porțelan. Nu mai văzuse niciodată o colecție atât de mare. Acasă, ei aveau doar un rând de vase din lut, deoarece fuseseră nevoiți să vândă o mare parte din acestea.

— Lumea domnului într-un set de farfurii, spune Otto.

Nella ascultă, încercând să-și dea seama din vocea lui dacă este mândrie sau invidie, dar nu era niciuna din ele. Tonul vocii lui Otto este intenționat neutru.

— Delft, Dejima, China, continuă el. Întinderea mărilor în olărit.

— Soțul meu nu este suficient de bogat pentru ca o altă persoană să călătorească în locul lui?

Otto se încruntă spre lama cuțitului pe care îl lustruia.

— Trebuie să-ți menții bogăția și nimeni altcineva nu o va face în locul tău. Îți va scăpa printre degete, dacă nu ești atent. El termină, îndoind cârpa moale într-un pătrat.

— Așadar, lucrează din greu?

Otto își mișcă degetul, descriind în aer o spirală, spre cupola falsă din sticlă de deasupra capetelor lor, spre iluzia adâncimii.

— Acțiunile dumnealui au tot crescut.

— Și ce se întâmplă atunci când ating pragul de sus?

— Ce se întâmplă întotdeauna, doamnă. Se revarsă.

— Și apoi?

— Apoi, spune el, presupun că fie vom înota, fie ne vom scufunda. Luând o lingură mare pentru supă, Otto se uită la trăsăturile lui deformate și micșorate în argintul convex.

— Mergi cu el pe mare?

— Nu.

— De ce nu? Ești servitorul lui.

— Nu mai navighez.

Nella se întreabă cât timp trăise pe acest pământ făcut de mâna omului, smuls mării, cu hotărâre. Marin îl numea olandezul.

— Spiritul domnului aparține mărilor, spune Otto. Iar al meu nu, doamnă.

Nella își scoate mâna din colivia lui Peebo și se așază lângă șemineu.

— Cum de cunoști atât de multe despre spiritul soțului meu?

— Nu am ochi și urechi?

Nella este speriată. Nu se aștepta la atâta îndrăzneală – dar și Cornelia simte această libertate de a spune ce gândește.

— Bineînțeles că ai, eu…

— Marea este ceva ce pământul nu poate fi, doamnă, spune Otto. Niciun petic nu este la fel.

— Otto.

Este Marin, stând la ușă. Otto se ridică, iar tacâmurile sunt expuse ca un arsenal de arme strălucitoare.

— Lucrează, spune Marin Nellei. Și are multe de făcut.

— Doar îl întrebam despre domnul…

— Lasă asta, Otto, spune Marin. Trebuie să trimiți acele hârtii.

Marin se întoarce și dispare.

— Doamnă, îi șoptește Otto Nellei în sunetul pașilor care se îndepărtau. Ați da cu piciorul într-un cuib de viespi? Nu veți face decât să fiți înțepată.

Nella nu își dă seama dacă acesta este un sfat sau un ordin.

— Aș ține colivia închisă, doamnă, adaugă el, dând din cap spre Peebo.

Ea ascultă sunetul pașilor lui urcând scările bucătăriei; perfect măsurați și delicați.

Cadoul

Pentru următoarele două nopți, Nella se așteaptă ca Johannes să o atingă și să-și înceapă viața din nou. Își lasă ușa de la dormitor întredeschisă, cheia atârnând de un panou gros din stejar – dar când se trezește dimineață, este neatinsă, la fel ca ea. Se pare că lucrează până târziu. Noaptea, ea aude cum se deschide ușa de la intrare și deseori dimineața devreme, când soarele răsare. Lumina slabă îi intră în ochi când se ridică și apoi înțelege că este tot singură.

Odată îmbrăcată, Nella rătăcește fără țintă prin încăperile de la parter și de la primul etaj. În spatele casei, mai departe de orice posibili musafiri, camerele sunt mai simple, deoarece toată măreția era păstrată pentru cele a căror vedere dă în stradă. Aceste camere din față par cele mai frumoase atunci când în ele nu se află nimeni care să uzeze mobila sau să lase urme de noroi pe podelele lustruite.

Se lovește cu capul de stâlpii de marmură și de șemineurile goale, privind pierdută, ca o novice, picturile – atât de multe picturi! Nave cu catarge în formă de cruce, care se ridică spre cer, peisaje însorite, natură moartă, cranii răsturnate asemănătoare unor legume cu rădăcini maronii, viole ale căror corzi sunt rupte, cârciumi răsfirate și dansatori, plăci din aur, cești împodobite cu scoici. Ți se face rău dacă le privești rapid, cu ochi pierduți. Tapetul din piele cu foiță de aur de pe pereți încă miroase vag a porc, amintindu-i de fermele din Assendelft. Întorcându-se, nedorind să i se amintească de un loc despre care credea că era atât de dornică să-l părăsească – Nella se confruntă cu o vastă tapiserie cu motive biblice, agățată de panouri; Maria și Marta împreună cu Isus, nunta din Cana, istețul Noe și arca lui solidă.

În bucătăria cea bună, Nella observă cele două lăute ale lui Johannes, pe care Cornelia le tot lustruiește și le atârnă pe perete. Când se întinde să ia una din cui, Nella tresare șocată, deoarece o mână e deja pe umărul ei ca s-o rețină.

— Nu este pentru cântat, izbucnește Marin. Este o piesă de artă care va fi distrusă de ciupiturile tale.

— Mă urmărești?

Fiindcă Marin nu răspunde, Nella lovește ușor lăutele. Corzile lor sunt slăbite. Din cauza neglijenței.

Ea se întoarce și urcă încet scările. Camera lui Marin din capătul coridorului de la primul etaj rămăsese necercetată, iar ea privește de la distanță gaura cheii, întrebându-se dacă de partea cealaltă se afla o celulă goală. Mânia ei aproape că o face să intre în încăpere.

Cine este Marin, să-i spună ei că nu are voie? La urma urmei, ea este stăpâna casei.

Dar Nella se întoarce în camera ei, uitându-se mai degrabă îngrozită la penele însângerate ale păsărilor pictate, la ciocurile și la nările lor cu aspect de șopârlă. Dumnezeule, Marin urăște până și muzica! Ea nu știe că lăutele nu au fost făcute pentru a fi agățate pe un perete?

De obicei, Marin vorbește cu ea doar dacă îi dă un ordin sau dacă îi ține vreo predică extrasă din Biblia familiei menită, de regulă, să deranjeze. Când adună servitorii casei pe hol ca să asculte pasaje din cartea sfântă, pe Nella o surprinde faptul că aceasta este menirea lui Marin. Acasă, tatăl ei se ocupa de acest lucru, când era treaz, iar acum Carel, care are treisprezece ani și este bine instruit, le citește mamei și surorii lui.

Alteori, Marin stă în salon, pe un scaun îmbrăcat în catifea verde și lucrează la registru. Noua cumnată a Nellei pare atât de sârguincioasă în ceea ce privește contabilitatea casei; coloanele verticale sunt ca un portativ pentru ea, numerele sunt notele muzicale unde banii lor călătoresc pe o melodie mută. Nella vrea să întrebe mai multe despre afacerile soțului, despre zahărul lui Frans și al lui Agnes Meermans, dar conversația cu Marin nu este niciodată ușoară.

Totuși, în a treia zi, se strecoară în salonul unde stă Marin, cu capul aplecat ca și când s-ar ruga. Registrul deschis este, ca de obicei, în poala ei.

— Marin?

Nella nu-i mai spusese niciodată pe nume; ea simte că o provocase într-un mod ciudat și direct încălcându-i, astfel, intimitatea.

— Da?

Brusc, Marin își înalță capul. Pozează, ținând penița deasupra paginilor deschise, punându-și mâinile pe sculptura detaliată a scaunului. Din privirea dură a ochilor săi cenușii, Nella presupune că discuția despre lăută rămâne deschisă; simțind căutătura atentă a cumnatei sale, panica se declanșează. Din vârful peniței cursese un strop de cerneală.

— Așa va fi întotdeauna? se trezește Nella spunând.

Întrebarea simplă tensionează atmosfera, făcând-o pe Marin să-și îndrepte poziția.

— Așa *cum?*

— Nu-l văd niciodată.

— Dacă te referi la Johannes, te asigur că există.

— Unde lucrează? schimbă Nella subiectul, astfel încât Marin să-

i ofere un răspuns concret. Întrebarea ei are un efect aproape mai ciudat decât prima oară; fața lui Marin devine o mască.

— În mai multe locuri, răspunde Marin, controlându-și vocea gâtuită. La bursă, la docuri, la birourile VOC și la vechiul Hoogstraat.

— Și ce face, mai exact, în acele locuri?

— Dacă aș ști, Petronella…

— Dar știi. Sunt sigură că știi…

— Transformă noroiul în aur. Și apa în guldeni, izbucnește Marin. Vinde marfa altora la prețuri mai bune. Își umple navele și le trimite pe mare. El crede că este preferatul tuturor. Asta e tot ce știu. Dă-mi încălzitorul, mi-au înghețat picioarele.

Nella observă că este cea mai lungă discuție purtată cu Marin.

— Ai putea oricând să aprinzi focul, răspunde ea, manevrând unul dintre micile încălzitoare spre Marin, care îl țintuiește cu piciorul. Aș vrea să văd unde lucrează. Voi merge curând să-l vizitez.

Marin închide registrul, cu penița rămasă înăuntru și privește fix copertele din piele uzată.

— Nu aș face asta.

Nella știe că ar trebui să nu mai pună întrebări, deoarece va primi doar răspunsuri negative. Dar nu se poate abține.

— De ce nu?

— Este ocupat.

— Marin…

— Cred că mama ta ți-a spus că așa va fi, nu? strigă Marin. Nu te-ai măritat cu notarul local.

— Dar Johannes…

— Petronella! El are de lucru. Și tu a trebuit să te măriți cu cineva.

— *Tu* nu te-ai măritat cu nimeni.

Marin strânge din dinți, iar Nella simte o mică scânteie de victorie.

— Nu, răspunde Marin. Dar am avut întotdeauna ce mi-am dorit.

*

În dimineața următoare, Marin alege un proverb, o povestire din Cartea lui Iov, despre pucioasă, și termină cu una din Evanghelia după Luca.

Dar vai vouă bogaților, că vă luați pe pământ mângâierea voastră.
Vai vouă celor ce sunteți sătui acum, că veți flămânzi.
Vai vouă celor ce astăzi râdeți, că veți plânge și vă veți tângui.

Citind aceste interminabile rânduri, ținându-se cu mâinile de

strană ca de o plută, ea este vehementă, discordantă, ca și când sunetul propriei voci ar deranja-o. Nella își dă ochii peste cap în timp ce cumnata ei intonează, întrebându-se de ce Marin este încă aici, necăsătorită și fără inel de aur pe deget. Poate că nu existase niciun bărbat cu inima suficient de puternică, încât să facă față uzurii? Nella se desfătă cu plăcerea unui gând răutăcios.

Aceasta este noua mea familie? se întreabă ea. Pare imposibil ca acești oameni să fi râs măcar o dată, cu excepția unor chicoteli ascunse într-o mânecă. Treburile gospodărești ale Corneliei par nesfârșite. Dacă nu este la bucătărie fierbând un sturion, atunci șterge praful de pe mobila din stejar și palisandru sau mătură podelele de la etaj, bate covoarele, șterge geamurile. Toată lumea știe că munca grea te face virtuos – că îi ține pe toți olandezii departe de o viață murdară și de pericolul traiului în lux – și totuși, ceva o face pe Cornelia să nu pară atât de pură.

Ascultând aceste cuvinte, Otto pare gânditor. Întâlnind privirea Nellei, se uită repede în altă parte. În aceste momente de meditație spirituală, contactul vizual pare aproape păcătos. Johannes alege să-și împreuneze mâinile în rugăciune, privind spre ușă.

Nella se întoarce în camera ei și încearcă să-i scrie o scrisoare mamei sale, în care să-i explice situația neplăcută. Dar cuvintele pe care le alege nu sunt cele mai bune, neputând să descrie ce simte cu adevărat. Nella nu poate descrie supărarea, discuțiile cu Marin, pe soțul ei care vorbește în toate limbile, mai puțin în cea a iubirii – nici conversațiile servitorilor, ale căror cuvinte sunt neclare, ale căror râsete sunt, de asemenea, un alt limbaj. În schimb, ea mâzgălește nume – *Johannes, Otto, Toot* – și desenează o imagine a lui Marin cu un cap imens, apoi mototolește hârtia și o aruncă în foc.

O oră mai târziu, se aud vocile unor bărbați, lătratul câinilor și râsul lui Johannes, care urcă scara principală. Nella se uită pe fereastră spre canal și vede trei calfe cu funii pe umeri. Ei ies din casă, cu mânecile suflecate.

Până ce Nella iese din cameră, Marin este deja pe hol.

— Johannes, șușotește ea. Ce ai *făcut?*

Nella merge în liniște de-a lungul debarcaderului și suspină când vede ce lăsaseră în hol cei trei bărbați.

În mijlocul holului este un dulap – un obiect mai înalt decât Johannes cu aproape jumătate din înălțimea acestuia; un dulap imens care stă pe opt picioare curbate și solide, acoperit în față de două perdele din catifea de un galben-închis.

Mutând strana pentru Biblie într-un colț, ca să facă loc, Johannes stă lângă dulap. Se reazemă cu o mână pe el; privește în sus la

lemnul strălucitor și zâmbește. Pare odihnit și mult mai frumos decât îl văzuse Nella vreodată.

Marin se apropie de dulap cu precauție, ca și când ar putea cădea peste ea sau ca și cum s-ar putea mișca din proprie inițiativă. Rezeki se îndepărtează mârâind.

— E o glumă? întreabă Marin. Cât a costat?

— Măcar o dată, soră, hai să nu vorbim despre bani, spune Johannes. Mi-ai spus să găsesc o distracție…

— Nu o monstruozitate. Perdelele sunt vopsite cu ulei de *șofran?*

— O distracție? întreabă și Nella, stând pe scări.

Marin se întoarce îngrozită spre ea.

— Este ceva pentru tine, spune Johannes. Un dar de nuntă. El bate ușor într-o latură a dulapului, iar perdelele par să zvâcnească.

— Ce este, domnule?

— Făcut din stejar și ulm. Ulmul este rezistent, spune Johannes, ca și când aceasta ar fi explicația pe care o aștepta noua lui soție. El se uită la Marin. Se folosește pentru sicrie.

Marin strânge din buze.

— De unde l-ai luat, Johannes?

Johannes ridică din umeri.

— Un bărbat de la docuri a spus că avea câteva dulapuri rămase de la un fost tâmplar. L-am îmbunătățit cu furnir în formă de carapace de țestoasă și inserții din cositor.

— De ce ai făcut asta? spune Marin. Petronella nu are nevoie de așa ceva.

— Este pentru educația ei, răspunde Johannes.

— Pentru ce?

Johannes întinde mâna spre Rezeki, dar câinele se îndepărtează de stăpânul ei.

— Liniștește-te, fată. Liniștește-te.

— Nu îi place, spune Cornelia, care coborâse scările în urma Nellei.

Nella se întreabă la cine se referă Cornelia, la ea sau la cățea. La amândouă, după cum pare, se gândește, privind părul ridicat al lui Rezeki. Cornelia ține mătura ca pe un toiag în fața ei, ca și când s-ar aștepta la un atac.

— Educație? repetă zeflemitor Marin. Ce nevoie are Petronella de educație?

— Aș spune că are nevoie de foarte multă, spune Johannes.

„Nu, n-am nevoie, gândește Nella. Am optsprezece ani, nu *opt.*”

— Dar ce este, domnule? întreabă ea, încercând să-și ascundă supărarea.

În cele din urmă, Johannes întinde mâna spre perdele și, cu un gest extravagant, le trage într-o parte. Femeia rămâne cu respirația

tăiată. I se dezvăluie interiorul cabinetului, împărțit în nouă secțiuni, unele cu tapet cu relief de aur, iar altele cu panouri din lemn.

— Este… casa asta? spune Nella.

— Este casa ta, o corectează mulțumit Johannes.

— Este mult mai ușor de întreținut, spune Cornelia, întinzându-se ca să vadă camerele de sus.

Acuratețea cabinetului este ciudată, ca și când o casă adevărată ar fi fost micșorată, tăiată în două și căreia interiorul îi fusese expus. Cele nouă camere, începând cu bucătăria de serviciu, cu salonul și sfârșind cu podul în care se depozitează, departe de umezeală, cărbunii și lemnul pentru foc, sunt o replică perfectă.

— Are și o pivniță ascunsă, spune Johannes, ridicând podeaua dintre bucătăria de serviciu și cea bună, pentru a arăta un loc ascuns și gol.

Pe tavanul din bucătăria cea bună fusese pictată o iluzie optică identică. Nella își amintește de conversația cu Otto. „Lucrurile vor revărsa”, spusese el, arătând cu degetul spre acea cupolă ireală.

Rezeki mârâie și se plimbă în jurul cabinetului.

— Cât a costat asta, Johannes? întreabă Marin.

— Rama a costat două mii, spune el calm. Perdelele au ridicat prețul la trei mii.

— Trei mii de guldeni? Trei *mii?* Dacă i-ar investi în mod corespunzător, o familie ar putea trăi cu acești bani ani de zile.

— Marin, tu nu ai trăit niciodată cu doar două mii de guldeni pe an, cu toate cinele tale cu hering. Cât despre afacerea cu Meermans, ce griji îți poți face?

— Ei bine, dacă ai fi făcut ceva în privința asta, nu m-aș mai îngrijora…

— *Taci,* măcar o dată în viața ta.

Marin se retrage șovăind de lângă construcția din lemn. Otto apare din bucătărie și privește noua achiziție cu interes. Johannes pare puțin epuizat, ca și când vederea gestului său ar începe să aibă efectul advers.

Învelișul cu model de țestoasă îi amintește Nellei de toamna din Assendelft, de portocaliul și maroniul surprins în mișcare, de Carel luând-o de mână și învârtind-o sub copacii din grădină. Cositorul era încorporat în lemn asemenea unor vinișoare din metal, delicate și întinse pe toată suprafața, chiar și pe picioare. Lemnul transmite un fior ciudat. Chiar și atingerea perdelelor din catifea sugerează o anumită putere.

În Assendelft, Nella cunoștea copii mai bogați, care primiseră în dar case de păpuși, însă niciuna atât de mare. Înainte ca tatăl ei să le fi băut banii, ar fi avut și ea șansa să primească una – mai mică

decât aceasta, un instrument de practică pentru a putea învăța să își gestioneze cămara, țesăturile, servitorii și mobilierul. Acum este căsătorită și îi place să creadă că nu este nevoie.

Nella îl surprinde pe Johannes privind-o.

— Podeaua holului este identică, spune ea, gesticulând spre picioare, sub care se aflau dale albe și negre. Ea pune ușor degetul pe echivalentele pătrate, în miniatură.

— Marmură italiană, explică Johannes.

— Nu îmi place, spune Marin. Și nici lui Rezeki nu-i place.

Johannes izbucnește.

— Ei bine, astea sunt gusturile unei cățele! izbucnește Johannes.

Marin se înroșește și iese furtunos pe ușa de la intrare, trântind-o în urma ei.

— Unde se duce? întreabă Cornelia, părând panicată.

Ea și Otto își privesc stăpâna de la fereastra din față.

— Am crezut că va fi o surpriză frumoasă, zice Johannes.

— Dar, domnule, spune Nella. Ce trebuie să fac cu ea?

Johannes se uită la ea, puțin în gol. Freacă între degete perdelele din catifea înainte de a le trage.

— Vei găsi tu ce să faci.

Johannes dispare în biroul lui și încuie ușa. Otto și Cornelia coboară repede la demisol, spre bucătăria de serviciu. Singură, cu excepția lui Rezeki care scheaună pe lângă pereții holului, Nella se gândește la darul ei. Se întristează. Sunt prea mare pentru asta, gândește ea. Cine va vedea această piesă de mobilier, cine va putea sta pe acele scaune sau cine ar mânca alimentele din ceară? În acest oraș, ea nu are prieteni sau rude care să vină și să se mire văzând așa ceva – este un monument al lipsei ei de putere, al feminității ei arestate. „Este casa ta”, îi spusese soțul ei – dar cine poate locui în camerele minuscule, în aceste nouă fundacuri? Ce fel de bărbat cumpără un cadou ca acesta, oricât de maiestuoasă ar fi construcția, oricât de frumos ar fi lucrat?

— Nu am nevoie să mă educ, spune ea cu voce tare.

Rezeki scheaună.

— Nu ai de ce să te temi, îi spune Nella. Este doar o jucărie. Perdelele ar putea fi transformate într-o pălărie, gândește ea, trăgându-le într-o parte.

Stând în fața interiorului expus, Nella începe să se simtă stânjenită. Carapacea goală de țestoasă din lemn de ulm pare să se uite la ea, ca și când camerele ar fi niște ochi. Din bucătăria de serviciu se aud voci ridicate – Cornelia vorbește mai mult, iar Otto îi răspunde mai liniștit. Atinge din nou lemnul. Are un efect răcoros, spre deosebire de catifea și este tare precum piatra lustruită.

Cu Marin afară și cei doi la demisol, în bucătăria de serviciu, aș putea să-l aduc pe Peebo și să-l las să zboare, se gândește Nella. Johannes nu va observa și ar fi bine să-l văd pe Peebo al meu zburând. Dar, în timp ce se întoarce dinspre cabinet spre scara principală, gândurile legate de gaura cheii de la ușa camerei lui Marin, de la capătul coridorului de la etaj, revin. „Uită insulta adusă de casa de păpuși, se amăgește singură Nella, trăgând perdelele de culoarea muștarului. Poți merge unde vrei."

Lăsând cadoul nereușit al lui Johannes, Nella urcă la etaj, apoi se îndreaptă spre camera lui Marin, uitând de Peebo. Dar curajul de dinainte începe să o părăsească. Dacă sunt prinsă? se întreabă ea, imaginația ei luând-o iar razna în timp ce se grăbește pe coridor, atât de repede cât îi permite fusta. Ce se va întâmpla atunci cu mine?

Dar Nella deschide ușa grea, iar la marginea sanctuarului lui Marin se oprește, priveliștea extraordinară dinăuntru învingând orice precauție.

Stând în prag, Nellei încă nu-i vine a crede. Ceea ce se află în încăperea micuță ca o chilie ar putea să umple o mănăstire. Se întreabă cu câtă bunăvoință renunțase Marin la fosta ei cameră, pentru această celulă fantastică, supraaglomerată.

Pielea unui șarpe imens atârnă din tavan, aranjată ca un fanion care, la atingere, pare din hârtie. Pene de toate formele și mărimile, cândva atașate de cele mai exotice păsări, se ating de degetele ei răsfirate. Din instinct, Nella caută o pană verde și se simte ușurată că nu vede niciuna care să semene cu cele ale lui Peebo. Un fluture, mai lat decât palma ei, este țintuit pe perete, iar pe albastrul cerului de pe aripile acestuia se suprapun spirale negre. Camera este plină de mirosuri. Cel mai puternic este cel de nucșoară, dar se mai simte și un altul, de santal, parfumul de cuișoare și piper, aceste miresme iuți și alarmante impregnează pereții.

Nella continuă să se plimbe. De-a lungul rafturilor simple din lemn se află diverse cranii îngălbenite de animale, care aparțin unor creaturi pe care nici nu le poate ghici – maxilare lungi, cranii deformate, dinți puternici și ascuțiți. Carapace de gândaci, strălucitoare precum boabele de cafea, fluorescente în lumină, emit o culoare neagră, cu o tentă de roșu. O carapace de țestoasă întoarsă se leagănă ușor la atingere. Plante și fructe de pădure uscate, păstăi, semințe – sursa acestor arome amețitoare. Această cameră nu este din Amsterdam, deși arată dorința unui locuitor din Amsterdam de a colecționa diverse lucruri. Între patru pereți mici, se întinde o republică.

Vede o hartă a continentului african, imens, atât de necunoscut, înconjurat în centrul coastei de vest este un loc numit Porto-Novo. Peste el, Marin scrisese niște întrebări. „Vremea? Mâncarea? Dumnezeu?” O altă hartă, a Indiilor, cu mult mai multe cercuri și săgeți, marchează locurile din care provin flora și fauna din această cameră. „Molucca 1676, Batavia 1679, Java 1682” – călătorii în care Marin sigur nu fusese.

Pe masa de lângă fereastră se află o agendă deschisă, care pare să conțină o clasificare detaliată a tuturor acestor lucruri. Scrisul de mână al lui Marin este mai cursiv decât vorbirea ei, iar Nella îl recunoaște de pe plicul care îi fusese trimis mamei sale cu ceva timp în urmă, în acest an. Simte din nou tensiunea intrusului, disperat să rămână și să afle mai multe, dar care se teme de capcana întinsă cu bună știință. „Nu sunt mai stăpână în această casă decât este mica Arabella în Assendelft”, gândește ea.

Mai departe, pe raft, este o lampă ciudată, cu aripi de pasăre,

cap de femeie și cu sâni. Nella întinde mâna ca să atingă metalul gros și rece. Lângă lampă e un teanc de cărți, iar paginile acestora emană un miros de umezeală și de piele de porc. Nella ridică o carte de deasupra, prea curioasă să afle ce îi place lui Marin să citească, încât să-i mai treacă prin cap că cineva ar putea urca scările.

Prima carte este un jurnal de călătorie intitulat *Călătoria nefastă a Navei Batavia.* Majoritatea oamenilor din Provinciile Unite este familiarizată cu povestea rebeliunii de pe *Corneliszoon,* cu infama înrobire a Lucretiei Jans, petrecută la bordul navei, și cu implicarea ei în asasinarea supraviețuitorilor. Și Nella cunoaște povestea, dar mama ei ura aspectele lascive ale poveștii. Datorită acelei femei, Jans, doamnele nu mai călătoresc atât de mult pe mare și acesta este un lucru bun, observase tatăl Nellei, când încă mai era în viață. Femeia la bord aduce ghinion.

— Ele doar aduc norocul care le este dat de bărbați, replicase doamna Oortman.

Nella închide cartea, o pune la loc și își trece delicat degetele peste neregularitățile și proeminențele cotorului. Sunt multe cărți aici – și, oricât de mult ar vrea să le citească titlurile, știe că nu poate să zăbovească. Probabil că Marin cheltuise mulți bani pe acest obicei, presupune Nella, pipăind hârtia de lux.

Sub *Călătoria nefastă* este o carte de Heinsius, despre care toată lumea știe că este exilat din țară pentru omor. Este aproape o crimă să o ai în posesie, iar faptul că Marin are o copie o uimește pe Nella. Mai vede și o ediție a *Almanahului* Saeghman, în format mic, *Bolile copilului* de Stephanus Blankaart și *Memorabilele povestiri ale călătoriei lui Nieuw Hoorn,* de Bontekoe. Nella răsfoiește cartea. Povestirile lui Bontekoe sunt despre călătorii și primejdii, cartea este plină de gravuri în lemn, de imagini cu vase naufragiate, de minunate răsărituri de soare și de mări învolburate. O gravură înfățișează o plajă, valurile din fundal care se sparg de un vas imens, în prim-plan, doi bărbați stau față în față. Primul are brațele și picioarele pline de linii fine și negre, un inel în nas și o suliță în mână. Celălalt este îmbrăcat după moda veche a olandezilor. Totuși, expresia de pe chipurile lor este aceeași. Indiferenți, prinși în propria sferă închisă a experienței, spațiul dintre ei este mai mare decât marea din spatele lor.

Cotorul este flexibil, cartea a fost folosită des. Când Nella pune cartea înapoi în teanc, o bucată de hârtie scrisă cade dintre paginile din mijloc. O ridică de pe podea, iar cuvintele îi măresc pulsul.

Te iubesc. Te iubesc. Te iubesc din cap până-n picioare.

Nella simte furnicături în cerul gurii. Uluită, pune cartea înapoi, incapabilă să lase din mână notița neobișnuită. Sunt mai multe cuvinte pe acea bucățică de hârtie – scrise în grabă, dar nu de mâna lui Marin.

Tu ești soarele care intră pe fereastra la care stau și mă încălzesc.
O atingere durează o mie de ore. Draga mea…

Durerea străbate brațul Nellei – cineva o ține strâns și nu-i dă drumul. Marin apare albă la față și o întoarce pe Nella ca pe o păpușă din cârpă. Hârtia zboară spre ușă, iar Nella o acoperă cu piciorul, în timp ce Marin o dă pe ea la o parte.

— Te-ai uitat la cărțile mele? spune Marin printre dinți. Te-ai uitat?

— Nu – eu…

— Ba da, te-ai uitat. Le-ai deschis?

— Bineînțeles că nu…

Marin își întețește strânsoarea, mâna ei tremură din cauza efortului.

— Marin… suspină Nella. Doare! Mă rănești!

Pentru alte câteva secunde, Marin nu-i dă drumul, apoi Nella își eliberează mâna.

— Îi voi spune soțului meu! strigă ea. Îi voi arăta ce ai făcut!

— Nu ne plac trădătorii, spune Marin printre dinți. Pleacă. *Acum.*

În graba de a scăpa de acolo, Nella se îndepărtează împiedicându-se de pielea de șarpe.

— Aceste lucruri nu-ți aparțin! strigă Marin după ea. Trântește ușa, iar mirosul de mirodenii dispare.

În siguranța propriului pat, Nella murmură neîncrezătoare pernei, cu gura uscată. „O atingere durează o mie de ani." Acea cerneală era nectarul secret, deoarece Marin nu este căsătorită.

Scrisul era mâzgălit, dar Nella este sigură că nu îi aparținea cumnatei ei. „Nu ar fi trebuit să intru acolo, gândește ea. Poate că de fapt Marin mă aștepta în întuneric, ca să mă prindă în flagrant?"

Și-o imaginează pe cumnata ei legată de una dintre grinzile tavanului, cu saboții din picioare căzuți printre pene, corpul rece fiindu-i încălzit de lumina romantică a soarelui care intră pe fereastră.

Nella se gândește la Marin. Se ridică precum pasărea Phoenix din hainele ei monotone de culoare neagră, învăluită în miros de nucșoară – nu-i place nici parfumul de crin, nici cel al altor flori. Acoperită de simbolurile orașului, Marin este o fiică a puterii

acestuia – ea este inspectoarea secretă a hărții, o clasificatoare a speciilor și a altor lucruri, care nu sunt ușor de categorisit. Nella își imaginează că simte mirosul de mirodenii al pielii lui Marin, auzind-o de partea opusă a mesei spunându-i fratelui său ce anume să vândă. Cine este această femeie? „Te iubesc din cap până-n picioare.”

În ziua următoare, chiar înainte de răsăritul soarelui, coboară tiptil în bucătăria cea bună. Casa este învăluită în liniște – chiar și Otto și Cornelia dorm încă. Hotărâtă și fără să ezite, Nella ia colivia lui Peebo. Îl duce în camera ei, gândindu-se la penele agățate pe perete, convinsă că de acum trebuie să-și țină papagalul aproape.

Lista lui Smit

Deasupra capului Nellei, cu ochii lui negri și strălucind de încântare, Peebo zboară și ciripește prin cameră.

— Marin ți-ar putea lua capul, îi spune ea micii păsări, strângându-și șalul în răcoarea dimineții. Acum, în lumina zorilor, pare ridicol, dar regulile acestei case sunt scrise pe apă. Trebuie să te scufunzi sau să înoți, gândește Nella. Vânătaia de ieri, ca o pată de vin, o doare când o atinge. Este, într-adevăr, zguduitoare. Johannes nu o vede pe sora lui? Nu face nimic ca s-o îmblânzească pe Marin, în ciuda antipatiei vădite față de noua lui soție.

O bătaie în ușă o face pe Nella să tresară.

— Intră, spune ea, iritată de cât de temătoare este vocea ei.

Marin apare în tocul ușii, palidă la față. Nella se ridică în picioare și își coboară șalul, pentru a-i arăta vânătaia. Nemișcată, Marin privește în schimb papagalul, acum cocoțat la capătul patului. Cu degetele subțiri, ea strânge la piept o carte.

— Îl voi ține în camera mea, spune Nella.

— Uite, este singurul răspuns pe care îl dă Marin, cu vocea spartă, întinzând mâna, oferindu-i o carte.

— Ce este?

— *Lista lui Smit.* Un registru al tuturor meșteșugarilor și al afacerilor din acest oraș.

— Și de ce aș avea nevoie de *Lista lui Smit?* întreabă Nella, încercând să o ia din mâna lui Marin.

— Pentru a-ți decora casa.

— Care din ele, Marin?

— Dacă lași casa goală, vei transforma darul lui Johannes în ceva inutil. Trebuie să faci ceva cu el.

— Nu trebuie să fac nimic…

— Uite, se repede Marin, acestea sunt bilete la ordin cu semnătura și ștampila fratelui meu. Ea scoate un mănunchi de hârtii din carte, agitându-le. Orice vânzător de la care cumperi poate duce biletul la primărie, pentru a fi schimbat. Tu trebuie doar să completezi suma și să semnezi. Marin întinde biletele la ordin spre Nella, ca și când l-ar avea la mână pe diavol. Nu mai mult de o mie de guldeni pe un bilet.

— De ce faci asta, Marin? Am crezut că Biblia spune că nu merită să faci paradă de bogăția ta, spune Nella încântată totuși de bani.

Nu se simte atât de departe de ziua îngrozitoare în care îi murise tatăl, când Arabella nu găsise nimic în borcanul cu monede, în afară de un nasture și de un păianjen mort. Marin nu ar înțelege o

asemenea ușurare, gândește ea.

— Ia-le, Petronella.

Agresivitatea crește între ele, întinzându-se ca o pată cunoscută. Când Nella ia biletele din mâna lui Marin, observă cât de jalnic arată cumnata ei. Dacă acesta este un joc, am pierdut amândouă, gândește ea, dar când trece cu degetele peste bilete, le simte puterea invizibilă.

— Și ce va spune soțul meu despre acest lucru?

Pe chipul lui Marin se citește extenuarea.

— Nu-ți face griji. Fratele meu cunoaște pericolul inacțiunii.

După ce Marin pleacă, Nella încearcă să nu se mai gândească la cumnata ei și la biletul de dragoste. Merge cu *Lista lui Smit* la birou și o deschide. Cartea expune meseriile, în ordine alfabetică, farmaciști, astronomi, lumânărari, fabricanți de ciocolată, libretiști și lăcătuși sunt doar câțiva dintre cei care îi plătesc lui Marcus Smit o taxă, pentru a le fi publicate anunțurile. Reclamele sunt scrise de cei care le publică, fără restricționarea modului în care sunt scrise.

Pe fereastra ei se vede canalul plin de viață. Marinarii vorbesc despre aerul rece de iarnă, într-un colț îndepărtat, un vânzător de pâine își laudă marfa, iar doi copii fac gălăgie, jucându-se cu cercul. Totuși, înăuntru totul e nemișcat și liniștit, singurul sunet din camera ei este ticăitul lent al pendulei aurii. În timp ce Nella continuă să răsfoiască paginile cărții, un anunț de la litera *M* îi captează atenția:

MINIATURIST
Cu reședința la simbolul soarelui, pe Kalverstraat
Din Bergen
Instruit de marele ceasornicar din Burges, Lucas Windelbreke
TOTUL ȘI NIMIC

Este singurul anunț pentru *Miniaturist,* iar Nellei îi place exprimarea concisă și inelul ciudat. Nu știe unde este Bergen, nici ce face un miniaturist, nici faptul că ceasornicarii pot fi considerați mari. În mod sigur, miniaturistul nu este din Amsterdam, măcar acest lucru este clar. Așadar, nu poate fi membru în vreo breaslă din acest oraș – și este ilegal să prestezi o muncă pentru care cetățenii înregistrați ar putea câștiga bani. Tatăl ei îi spusese acest lucru. El era din Leiden și pretindea că legile draconice ale breslei ar fi fost mai mult de vină pentru ruinarea sa, și nu sticlele de bere. Nu că ar putea exista o breaslă a miniaturiștilor, nu-i așa? Nella este surprinsă că anunțul se găsește în *Lista lui Smit.*

Eliberată de presiunea prezenței lui Marin, Nella simte cum sfidarea ei crește. Marin nici măcar nu își ceruse scuze pentru că o

ciupise ca și când ar fi fost un copil obraznic. Marin, cu hărțile și cu șefia ei, Johannes și ușa lui mereu închisă, Cornelia și Otto – cu sanctuarul pe care îl împărțeau, limbajul lor tăcut al tăiatului, lustruitului, al ștersului cu mopul și al licăritului cuțitului…

Nella se ridică rapid în picioare, disperată să scape de propriile gânduri, ceea ce Marin numește pericolul inactivității. Ea nu poate să se îngrijească de căsuță – este o insultă adusă feminității ei. Și totuși, când răsfiră biletele la ordin, ea vede mai mulți bani decât văzuse vreodată.

În timp ce Peebo zboară în jurul tablourilor scumpe ale lui Johannes, Nella ia penița și își varsă furia în scris:

Stimate domn,

Am văzut anunțul dumneavoastră în Lista lui Smit *și doresc să vă cer ajutorul.*

Am o casă cu nouă camere, în miniatură, care este expusă într-un dulap. Îndrăznesc să cer trei lucruri de la dumneavoastră și vă aștept răspunsul. Nu știu decât că sunteți instruit în arta de a realiza lucruri mici. Lista nu este completă și pot să vă plătesc o sumă generoasă.

Articol: O lăută cu corzi

Articol: O cupă de logodnă, plină cu confetti

Articol: O cutie cu marțipan

Vă mulțumesc anticipat,

Petronella Brandt, la semnul delfinului, Herengracht

Noul ei nume de familie pare atât de scurt, în comparație cu cel pe care îl avusese timp de optsprezece ani. Încă îi este incomod să-l scrie, precum îmbrăcarea unui costum care este al ei, dar care nu i se potrivește. Taie numele și scrie în loc *Mulțumesc, Nella Oortman.* Va observa acest lucru, se gândește Nella. Și probabil că va râde. Bagă scrisoarea în buzunar împreună cu un bilet la ordin în valoare de trei sute de guldeni și coboară spre bucătăria de serviciu, să vadă dacă poate mânca repede un mic dejun târziu pe blatul de lucru al Corneliei. O chiflă, o felie de carne, orice în afară de hering.

Cornelia pare să bage cu brutalitate un morcov într-o gâscă. În spatele ei, Otto ascute ace, cu care găurește nucile. Nella se întreabă de ce o face, dar nu cu voce tare, presupunând că răspunsul va fi evaziv, ca de obicei. Pe foc fierbe o oală. Pentru restul lumii, Cornelia și Otto par un cuplu căsătorit, care se ocupă de gătit, în căsuța lor. Nella percepe din nou apropierea dintre ei, iar acest lucru o face să se simtă mizerabil. Apucă scrisoarea din buzunar, încercând să-și adune puterile, ascunzând-o de Johannes și Marin, care ar putea împiedica sosirea noilor achiziții. „O, îmi voi decora

casa, Marin, gândește Nella, cu toate lucrurile pe care le urăști."

— Vă doare, doamnă? întreabă Cornelia, care are coji de morcov pe mâini, niște fâșii portocalii pline de noroi.

Nella își strânge șalul în jurul ei.

— Ce vrei să spui?

— Mâna.

— *Mă spionai?*

Otto îi aruncă o privire Corneliei, dar servitoarea râde.

— Ea este ca un crab care iese din cochilie ca să ciupească, doamnă! Noi o ignorăm și așa ar trebui să faceți și dumneavoastră. Cornelia lasă cojile jos.

— V-ați luat pasărea, spune ea, părând aproape impresionată. Vă voi mărturisi un lucru. Doamna Marin poartă doar negru, dar, pe dedesubt, se ascunde altceva.

— Ce vrei să spui?

— Cornelia! spune Otto ca și când ar avertiza-o.

— Pe *dedesubt,* continuă Cornelia, părând hotărâtă să-i ofere Nellei această informație. Pe sub fiecare rochie, poartă blană de samur și catifea. Stăpâna mea – care îl citează pe Iezechiel – „Voi pune capăt trufiei celor puternici" – se plimbă îmbrăcată, în secret, cu blănuri.

— Serios? râde Nella, copleșită de vorbele Corneliei. Încurajată, își trage șalul în jos, pentru a arăta vânătaia.

Cornelia fluieră.

— Frumos, spune ea, aruncând o privire lui Otto. Dar va dispărea. Ca toate celelalte.

Nella, care spera la o reacție mai maternă, acum se simte prost.

— Iar nu ai dormit aseară? întreabă ea, ascunzându-și vânătaia.

— De ce mă întrebați, doamnă? Cornelia aruncă rămășițele de la morcov în foc și ia mopul.

Nella simte cum atmosfera prietenoasă se risipește cu fiecare întrebare pe care o pune.

— Sunt sigură că am auzit voci.

Cornelia privește fix găleata cu apă murdară.

— Eram prea obosiți ca să mai auzim voci, spune Otto.

Dhana apare din întuneric, frecându-și nasul de mâna Nellei. Se întoarce pe spate, oferindu-și pântecul; pe blană are un semn mic și negru. Cornelia consideră asta drept o manifestare a afecțiunii.

— Nu face asta cu oricine, spune ea, cu o urmă de admirație în voce.

Nella se întoarce și urcă pe scări.

— Poftiți, doamnă, spune Cornelia cu palma întinsă.

O chiflă fierbinte, unsă cu unt; Nella o ia. În această casă, ofertele de pace îmbracă forme ciudate.

— Unde mergeți, doamnă? întreabă Otto.

— În oraș. Îmi este *permis,* nu-i așa? Mă duc pe Kalverstraat.

La aceste cuvinte, Cornelia bagă mopul în găleată. Apa se lovește de margine, suprafața ei este ca o oglindă spartă.

— Știți unde este, doamnă? întreabă Otto cu blândețe.

Nella simte cum pe încheietură i se scurg picături de unt.

— O voi găsi, spune ea. Am un simț de orientare bun.

De această dată, Otto și Cornelia se privesc mai mult timp; Nella sesizează cum Otto scutură din cap, aproape imperceptibil.

— Vin cu dumneavoastră, doamnă, spune Cornelia. Am nevoie de aer.

— Dar…

— Veți avea nevoie de o haină, spune Otto. Este foarte frig.

Dar Cornelia își ia șalul și o însoțește pe Nella afară.

Pe Kalverstraat

— Isuse, mormăie Cornelia. Otto avea dreptate. Iarna asta va fi groaznică. De ce vreți să mergeți la Kalverstraat?

— Să las un mesaj pentru cineva, răspunde Nella, provocată de ușurința cu care o interoghează Cornelia.

— Cine este?

— Nimeni. Un artizan.

— Înțeleg. Cornelia tremură. Curând va trebui să aducem carnea înăuntru, să o împărțim astfel încât să ne ajungă până în martie. Este ciudat că nu ne-a trimis o parte.

— Cine?

— Nu contează, spune Cornelia privind spre canal și luând-o de braț pe Nella. *Cineva.*

Tânăra femeie se îngrămădește și mai mult, mergând rapid pe Herengracht, spre centrul orașului. Frigul nu este încă insuportabil, dar este pe cale să devină, își dă seama Nella. Simțind brațul Corneliei prins de al său, se gândește la modul bizar în care se țin de braț. În Assendelft, menajerele și servitorii nu se manifestau niciodată atât de prietenos. Mulți dintre ei chiar nu își doreau asta.

— Otto de ce nu a venit? întreabă Nella. Când Cornelia nu spune nimic, ea insistă. L-am văzut, a refuzat.

— El rămâne acolo unde este mai ușor, răspunde Cornelia.

— *Mai ușor*? râde Nella.

Menajera se încruntă, iar Nella speră că nu îi va răspunde din nou cu *nu contează.* Dar nu este așa, când vine vorba de Otto, Cornelia este comunicativă.

— Toot spune că norocul lui este o sabie cu două tăișuri, rostește ea. Este aici – și totuși, nu este.

— Nu știu la ce te referi.

— A fost urcat pe o navă portugheză cu sclavi, doamnă – legat din Porto-Novo din Dahomey până în Surinam. Părinții lui muriseră. Domnul vizita Compania Indiilor de Vest la acea vreme, ca să vândă cupru pentru rafinăriile de zahăr de acolo.

— Ce s-a întâmplat?

— Domnul a văzut starea lui Toot și l-a adus la Amsterdam.

— Johannes l-a adus.

Cornelia își mușcă buza.

— Câteodată, guldenii rezolvă lucrurile mai repede decât o rugăciune.

— Să nu te audă Marin spunând asta.

Cornelia ignoră această remarcă; se pare că ocazia de a bârfi despre Marin și cleștii ei se risipește.

— Otto avea șaisprezece ani când a sosit, spune ea, iar eu aveam doisprezece, amândoi eram nou-veniți în casă.

Nella încearcă să și-i imagineze pe amândoi sosind la ușă, la fel ca ea. Oare și atunci privea Marin umbrele de pe hol? Ce fel de lume lăsase Otto în urmă? Și-ar fi dorit să-l întrebe, dar nu știa dacă ar vrea să-i povestească. Nella auzise de palmieri, dar nu își poate imagina căldura din Porto-Novo, lumea Surinamului. Toate acestea – în schimbul unor ziduri de piatră și canale și a unei limbi pe care nu o vorbea.

— Este un adevărat domn olandez, spune Cornelia, dar oamenii gândesc diferit. Nella sesizează un nou ton al vocii ei. Când a sosit, nu a vorbit o lună. Doar asculta, asculta mereu. Acea piele de culoarea boabei de cafea. Observ cum îl priviți, adaugă ea, puțin timidă.

— Nu-l privesc, protestează Nella.

— Toată lumea o face. Cei mai mulți nu au văzut niciodată un om ca el. Când mai veneau în vizită, doamnele își puneau păsările cântătoare în părul lui, ca și când ar fi fost un cuib. El ura asta. Cornelia face o pauză. Nu e de mirare că doamna Marin nu vă poate suferi papagalul.

Ele merg mai departe; canalul devine ciudat de tăcut, iar pe margini, apa maronie care curge lent formează o pojghiță de gheață. Nella încearcă să rețină imaginea tânărului negru, cu capul acoperit de păsări cântătoare și a femeilor care îi ating părul. Se simte rușinată că fascinația pentru el este atât de evidentă. Johannes îl tratează la fel ca pe oricare alt om, iar Otto asta și este – cu excepția vocii și a feței lui – nimeni din Assendelft nu ar crede așa ceva.

— De ce nu mai vin doamnele în vizită? întreabă ea.

Dar nu primește niciun răspuns, deoarece Cornelia se oprește în fața unui atelier de cofetărie, unde, deasupra ușii, se află o emblemă cu două pâini din zahăr și numele *Arnoud Maakvrede.*

— Doamnă, o îndeamnă Cornelia, să intrăm aici.

Deși vrea să pară cât de cât autoritară, Nella simte mirosul de copt și nu poate rezista.

Înăuntru este o căldură îmbietoare. Prin bolta din spatele magazinului, Nella vede un bărbat gras, de vârstă mijlocie, cu fața roșie și transpirat din cauza căldurii de la cuptor. La vederea lor, acesta își dă ochii peste cap.

— Hanna, prietena ta este aici! strigă el.

Apare o femeie, puțin mai în vârstă decât Cornelia, cu boneta frumos călcată, cu faină și zahăr pe rochia. Fața i se luminează.

— Albăstrea! exclamă ea.

— *Albăstrea?* spune Nella.

Cornelia roșește.

— Bună, Hanna.

— Unde ai fost? Hanna le face semn să ia un loc în cel mai răcoros colț din magazin. Pune semnul închis, lăsând în urma ei o aromă de scorțișoară.

— Ce faci, femeie, pentru numele lui Dumnezeu? strigă bărbatul.

— O, Arnoud. Cinci minute, spune Hanna. Cei doi se uită fix unul la celălalt, iar el se întoarce la cuptor, zăngănind nervos tăvile.

— Fagure de miere în dimineața asta, murmură Hanna. Și marțipan, după-amiază. Mai bine îl eviți.

— Dar dacă îl evit acum, o să fie și mai supărat mai târziu, spune Cornelia îngrijorată.

Nella se uită împrejur la podelele strălucitoare din lemn, la tejgheaua curată, la produsele de patiserie din vitrina magazinului, adunate ca niște cadouri irezistibile. Se întreabă de ce o adusese Cornelia întâi aici, în loc să o ducă direct pe Kalverstraat, dar mirosul de prăjituri este atât de delicios. Cine este Albăstreaua – această persoană calmă și plăcută, invocată de soția cofetarului? Botezul verbal este brusc și ciuda o tulbură pe Cornelia. Își amintește ceva din ce îi spusese Cornelia în prima dimineață, despre faptul că lui Otto îi spune Toot. „El crede că poreclele sunt prostești, dar mie îmi plac."

Hârtia folosită pentru ambalarea prăjiturilor pare scumpă și e de mai multe culori: roșie, indigo, verde, albă. Cornelia o privește pe Hanna, dând din cap, iar femeia mai în vârstă pare să înțeleagă.

— Vă rog, doamnă, îi spune Hanna Nellei. Uitați-vă prin magazin.

Ascultătoare, Nella se plimbă prin magazin, uitându-se la vafe, la biscuiții condimentați, la siropurile de scorțișoară și ciocolată, la prăjiturile cu portocale și lămâie și la chiflele cu fructe. În timp ce îl privește pe Arnoud, trântind tăvile cu fagure răcit, încearcă să asculte ce vorbesc Hanna și Cornelia în șoaptă.

— Frans și Agnes Meermans vor doar ca domnul să îl distribuie, spune Cornelia. Ei știu cât de departe se întind afacerile lui în străinătate. Și doamna Marin îl încurajează. Chiar dacă urăște zahărul, chiar dacă le aparține *lor*.

— Ar putea câștiga toți o mulțime de bani.

Cornelia pufnește.

— Ar putea. Dar cred că mai există un motiv.

Hanna ignoră toate aceste aspecte, fiind mai interesată de partea comercială a lucrurilor.

— Dar de ce să nu îl vândă aici? Fără o breaslă care să-i controleze pe acești ticăloși, o mare parte din zahărul orașului este îndoit cu făină, calcar și Dumnezeu mai știe cu ce. Cofetarii și

brutarii de-a lungul străzii Nes și a străzii Chiflelor ar putea lucra cu produse mai bune.

Arnoud înjură cu voce tare dislocând, în sfârșit, fagurele.

— Gustă ceva, îi spune Hanna Nellei. Se întinde peste tejghea și se întoarce cu un pachet încrețit.

Nella, indusă în eroare de privirea milostivă a femeii mai în vârstă, îl desface și găsește o gogoașă acoperită cu susan și scorțișoară.

— Mulțumesc, spune ea, întorcând privirea spre Arnoud care aprinde cuptorul, prefăcându-se că atenția îi este îndreptată exclusiv asupra cofetarului gras.

— Hanna, cred că se întâmplă din nou, șoptește Cornelia.

— Nici prima dată nu ai fost sigură.

— Știu, dar…

— Nu poți face nimic, Albăstrea. Capul plecat, așa ne-au învățat.

— Han, mi-aș dori…

— Șșș, ia asta. Este aproape ultima.

Nella se întoarce la timp pentru a vedea cum îi dă pachetul, care dispare rapid din mâna Hannei, printre fustele Corneliei.

— Trebuie să plec, spune Cornelia ridicându-se. Trebuie să facem o vizită pe Kalverstraat. Ea accentuează cuvântul cu o urmă de supărare pe chip.

Hanna strânge mâna Corneliei.

— Ei bine, dă un șut în ușă pentru mine, spune ea. Mi-au expirat cele cinci minute. Trebuie să plec să-l ajut pe Arnoud. Oricine ar crede că face armuri cu ciocanul, la felul în care trântește tăvile acelea.

Afară, Cornelia merge repede.

— Cine este Hanna? întreabă Nella. De ce îți spune Albăstrea? Și de ce să dăm cu piciorul în ușă?

Dar Cornelia este tăcută și morocănoasă; discuția cu Hanna eliberase o tristețe neașteptată.

Kalverstraat este o stradă lungă și aglomerată, departe de canal, unde mulți vânzători își practică meseria. Ei nu mai vând vite aici, dar bălegarul cailor răspândește în aer un miros pătrunzător printre tiparnițe și vopsitorii, mercerii și spițerii.

— Cornelia, ce nu este în regulă?

— Nimic, doamnă, vine în cele din urmă răspunsul posac.

Dar Nella văzuse deja simbolul soarelui. Într-adevăr, un mic soare din piatră era gravat pe o placă, încastrată în zid. Pictat recent cu auriu, este un corp ceresc coborât pe pământ; raze luminoase din piatră pornesc din globul strălucitor. Este atât de sus în perete, încât Nella nu îl poate atinge. Sub soare, este gravat un

motto: „Omul ia drept jucărie tot ce vede”.

— *Astfel, el este întotdeauna un copil,* spune cu nostalgie Cornelia. N-am auzit zicala asta de ani de zile.

Se uită de-a lungul străzii, ca și când ar căuta ceva. Nella ciocănește la ușa obișnuită și mică, abia observabilă în mijlocul zgomotului și al agitației și așteaptă ca miniaturistul să-și facă apariția.

Nu răspunde nimeni. Cornelia bate din picioare din cauza frigului.

— Doamnă, nu este nimeni acolo.

— Așteaptă, spune Nella ciocănind din nou în ușă. Sunt patru ferestre care dau spre stradă și i se pare că, la una dintre ele, vede o umbră, însă nu este sigură.

— *E cineva aici?* strigă ea, dar nu primește niciun răspuns.

Nu este nimeni; ea bagă pe sub ușă scrisoarea și bonul la ordine, cât mai departe posibil. Abia atunci Nella își dă seama că servitoarea nu mai era lângă ea.

— Cornelia? strigă ea, uitându-se pe Kalverstraat.

Cornelia nu răspunde. La câțiva metri distanță de ușa miniaturistului, o femeie o privește. Nu, nu o privește – se holbează. Stă nemișcată în mijlocul aglomerației, cu ochii ațintiți asupra Nellei. Pentru prima dată, se simte ca trasă în țeapă – examinarea atentă a femeii este ca o rază rece de lumină care o disecă, făcând-o să fie conștientă de propriul corp. Femeia nu zâmbește, ci o soarbe pe Nella din priviri; în lumina slabă a după-amiezii, ochii ei căprui par aproape portocalii, iar părul descoperit e de un blond pal.

Un fior rece ca gheața pătrunde în oasele Nellei. Își strânge șalul în jurul ei, iar femeia continuă să se holbeze. În lumina zilei, totul pare mai strălucitor – deși soarele este încă acoperit de nori. Nella presupune că vechile cărămizi și pietrele umede ar putea fi cauza lipsei bruște de căldură. Ar putea fi, dar acei ochi – nimeni nu mai privise așa, niciodată – trădează o curiozitate atât de calmă și de pătrunzătoare.

Un băiat cu o roabă trece pe lângă Nella, aproape intrând în ea.

— Era cât pe ce să-mi rupi piciorul! strigă după el.

— Nu ți l-am rupt! răspunde băiatul cu roaba.

Când Nella se uită înapoi, femeia nu mai e acolo.

— Așteaptă! strigă ea, făcându-și loc pe Kalverstraat, urmărind părul de culoarea grâului strălucitor. Dar soarele iese din nori, obturându-i vederea. Ce vrei? Sigură că o văzuse pe femeie dispărând pe un culoar îngust, Nella începe să să-și facă loc prin mulțime. Intrând pe aleea întunecată, inima îi stă în loc atunci când, în fața ei, vede o siluetă – dar este Cornelia, singură în capătul aleii, supărată, tremurând în fața unei uși mari.

— Unde este? Ce faci? întreabă Nella. Ai văzut o femeie cu părul blond?

Cornelia lovește cu piciorul în ușă.

— În fiecare an, spune ea. Doar pentru a-mi aminti cât de norocoasă sunt.

— Ce?

Cornelia închide ochii.

— Vechea mea casă.

Zgomotul cumpărătorilor de pe Kalverstraat este acum înăbușit de pereții înguști ai culoarului. Nella se sprijină de ușă. Deasupra arhitravei se află o placă ilustrând copii îmbrăcați în culorile orașului, roșu și negru, adunați în jurul unui porumbel imens. Sub aceasta, – se înșiră cuvinte fără umor:

Ne sporim numărul și pereții noștri gem.

Vă rugăm, donați ce puteți pentru ca suspinele stăpânilor noștri să nu se mai audă.

— Cornelia, este un orfelinat?

Dar servitoarea merge deja pe drumul înapoi, spre viață, lumină și zgomot. Nella nu poate decât să o urmeze, golită încă de privirea femeii cu părul blond.

*

Întorcându-se în Herengracht, Nella află că Marin ordonase ca darul de la Johannes să fie dus în camera ei. Prea lat pentru a încăpea pe ușa dormitorului, fusese ridicat până la etaj, de afară.

— Nu putea să stea pe hol, spune Marin dând la o parte perdelele de culoarea muștarului, pentru a expune cele nouă camere goale. Este mult prea mare. Întuneca holul.

Pe lângă prezența intruzivă a dulapului cu căsuța de păpuși, camera Nellei miroase acum puternic a crini. În acea seară, își găsi sticluța de parfum din Assendelft răsturnată, iar lichidul vărsat pe podea lăsase o pată vâscoasă sub pat.

— De vină este bărbatul care a mutat dulapul, spune Marin, când Nella arată sticla și cere explicații.

Plină de îndoială, Nella aruncă niște perne brodate peste pată. Bucuroasă că nu i se amintește de acele embleme ironice, speră că volumul acestora va absorbi mirosul.

Întinsă pe spate, ascultă ciripitul lui Peebo aflat în colivie, în aerul care miroase încă a parfumul primit de la mama sa, Nella se gândește la Otto și Cornelia. Băiatul sclav și fata orfană. Cum de a ajuns Cornelia de acolo, în Herengracht? A fost „salvată”, ca Otto? Și tu ai fost salvată? se întreabă Nella. Până acum, viața de aici pare un chin.

În întunericul camerei, își amintește de părul blond și de ochii neobișnuiți ai femeii de pe Kalverstraat. Era ca și când ar fi jupuit-o ca pe un animal din tablourile lui Johannes, iar apoi i-ar fi dezmembrat corpul, bucată cu bucată. Și totuși, în același timp, Nella era atât de *concentrată.* De ce se afla femeia acolo, pe cea mai aglomerată stradă din oraș, nefăcând nimic altceva în afară de a sta și a se holba – nu avea și alte treburi? Și de ce se uita la mine?

În timp ce Nella adoarme, își imaginează farfurii mari și argintii, pe care Johannes le rotește cu fața la tavanul fals, spre adâncimi care nu există. Urcând pe această agitație spiralată de coșmar, este trezită de un țipăt ascuțit, ca de câine în suferință. Poate este Rezeki, gândește ea trează, cu inima bătându-i puternic.

Liniștea se așterne din nou, grea precum oțelul, iar Nella se întoarce spre dulapul gol. Uriaș, pare că te observă, ca și când ar fi stat dintotdeauna acolo, în colțul camerei.

Livrarea

Trei săptămâni mai târziu, Cornelia este cu Marin la piața de carne.

— Pot să vin și eu? întrebase Nella.

— Rezolvăm mai repede totul dacă mergem numai noi două, venise răspunsul prompt al lui Marin.

Johannes e plecat la birourile lui VOC de pe Vechiul Hoogstraat, iar Otto este în grădina din spate, plantând bulbi și semințe pentru primăvara viitoare. Grădina este specialitatea lui. Este adesea acolo, realizând noi modele din gard viu, stând de vorbă cu Johannes despre umezeala din sol.

În timp ce Nella traversează holul cu niște nuci furate pentru Peebo, bătăile rapide în ușa de la intrare o fac să tresară. Bagă nucile în buzunar, descuie și trage de ușa grea.

Un tânăr puțin mai în vârstă decât ea stă pe treapta de sus. Nellei i se taie respirația. Picioarele lui lungi sunt depărtate, ca și cum ar încerca să ocupe tot spațiul. Părul lui ciufulit îi înconjoară fața palidă, iar obrajii sunt rotunzi, de o precizie simetrică. Veșmintele lui sunt la modă, dar nearanjate. Manșetele îi ies din mânecile hainei de piele, iar bocancii, chiar dacă mai noi decât haina, se agață de gambele lui ca și cum nu ar vrea să le mai dea drumul. Șireturile de la cămașă îi sunt desfăcute, iar un triunghi de piele din partea de sus dezvăluie câțiva pistrui. Corpul lui este o poveste în sine, care începe brusc și care are un final incert. Nella se ține de tocul ușii, sperând să se remarce și ea, de vreme ce el pare să știe că iese în evidență.

— Livrarea, spune el zâmbind.

Pe Nella o surprinde vocea lui. Accentul este neobișnuit – neplăcut urechii, monoton. Vorbește olandeză, dar este evident că nu e limba lui maternă.

Rezeki se zburlește și începe să latre la acest băiat și mârâie în momentul în care el încearcă să o mângâie pe cap. Nella se uită la mâinile lui goale.

— Trebuia să folosești ușa de mai jos pentru livrări, spune ea.

El zâmbește din nou.

— Bineînțeles, spune el. Uit întotdeauna.

Nella, tulburată de frumusețea lui, vrea să-i atingă obrajii, chiar dacă ar face-o doar pentru a-l împinge. Apare Johannes, care își face loc între Nella și băiat.

— Johannes, am crezut că ești la lucru! exclamă ea. De ce ești…

— Ce cauți aici? îl întreabă Johannes pe băiat cu vocea gâtuită, aproape șoptind. El ignoră nedumerirea de pe fața Nellei și o

împinge înapoi în casă pe Rezeki, care mârâia.

Tânărul își bagă indiferent mâna în haină, se îndreaptă puțin, apropiindu-și picioarele.

— Am venit doar să aduc un pachet, spune el.

— Pentru cine?

— Pentru Nella Oortman.

Băiatul accentuează cu grijă numele de fată al Nellei, privindu-l în ochi pe Johannes, iar aceasta simte că soțul ei este tensionat. Tânărul ține pachetul în aer, iar ea vede că fusese însemnat cu semnul soarelui. „Miniaturistul mi-a făcut deja piesele? se întreabă ea, abia abținându-se să nu smulgă pachetul și să fugă pe scări.

— Stăpânul tău lucrează repede, constată ea, dorind să readucă starea de echilibru. Acesta este pachetul meu, nu al soțului.

— La ce stăpân se referă? întreabă Johannes.

Tânărul râde, înmânându-i coletul, iar Nella îl ține strâns în brațe.

— Sunt Jack Philips. Din Bermondsey, spune el luând mâna Nellei. Sărutul lui este uscat și moale și lasă o senzație de răcoare.

— *Ber-mond-sey!* se miră ea. Nella nu poate atribui nicio imagine acestui cuvânt – de fapt, nicio semnificație, pentru acest băiat neobișnuit.

— Este o localitate de lângă Londra. Câteodată lucrez pentru VOC, spune Jack. Câteodată, pentru mine. Acasă eram actor.

Din hol răsună lătratul lui Rezeki.

— Cine te-a plătit să faci asta? întreabă Johannes.

— Oameni din tot orașul mă plătesc pentru a face livrări, domnule.

— Cine te-a plătit de data aceasta?

Jack face un pas înapoi.

— Soția dumitale, *seigneur,* spune el. Soția dumitale. Face o plecăciune spre Nella, coborând treptele, apoi se îndepărtează.

— Haide, Nella, spune Johannes. Să închidem ușa curioșilor.

Înăuntru, îl găsesc pe Otto așteptând în fața scării de la bucătărie ținând o greblă, ai cărei dinți ascuțiți sclipesc în lumină.

— Cine era, *seigneur?* întreabă el.

— Nimeni, spune Johannes, iar Otto dă din cap.

Johannes se întoarce spre Nella, iar ea pare și mai mică în comparație cu el, între pereții holului.

— Ce este în pachet, Nella?

— Ceva pentru dulapul pe care mi l-ai cumpărat, spune ea, întrebându-se ce ar fi zis dacă ar fi văzut lăuta, marțipanul, cupa pentru sărbătorirea logodnei.

— A! Excelent.

Nella se așteaptă la mai multă curiozitate, dar nimeni nu o manifestă – de fapt, Johannes pare doar agitat.

— Să îl deschid în camera mea? Ai putea să vii, propune ea, sperând că i se va alătura. Ai vedea cum s-ar putea transforma cadoul tău de nuntă.

— Trebuie să lucrez, Nella. Nu te voi deranja, răspunde el cu un zâmbet îngrijorat, fluturând din mână spre birou.

„Nu vreau să fiu singură, strigă în mintea ei. Aș renunța imediat la pachet, dacă mi-ai acorda atenție."

Dar Johannes plecase deja, urmat, ca întotdeauna, de Rezeki.

*

Încă tulburată de imaginea lui Jack Philip din Bermondsey, Nella se urcă pe patul ei imens și stă cu pachetul în poală. Voluminos, de lățimea unei farfurii, era învelit în hârtie netedă și legat cu un șiret. În jurul soarelui, cu litere mari, fusese scrisă o propoziție:

FIECARE FEMEIE ESTE ARHITECTUL
PROPRIEI SORȚI

Nella o citește de două ori, confuză, cu o emoție care îi flutură în stomac. Femeile nu construiesc nimic, ce să mai vorbim de propria soartă, gândește ea. Soarta tuturor este în mâinile lui Dumnezeu – și a femeii în particular, după ce trece prin mâinile soțului și prin durerile nașterii.

Scoate primul obiect și examinează în palma ei o cutie mică și argintie. Deasupra, sunt sculptate literele N și O, înconjurate de flori și viță-de-vie. Deschide cu atenție capacul; balamalele miniaturii sunt bine unse și silențioase. Înăuntru este un bloc de marțipan, cam de lungimea unei boabe de cafea, iar papilele ei gustative sunt stimulate la vederea zahărului cu migdale. Îl examinează cu unghia și îl pune pe vârful limbii. Marțipanul este real, chiar aromat cu apă de trandafiri.

Nella scoate al doilea obiect. Este o lăută, mai mică decât degetul ei arătător – are corzi reale și acordate, iar corpul de lemn e curbat pentru a reda sunetul notelor. Nu mai văzuse niciodată astfel de lucruri – meșteșugul, grija, frumusețea acestor obiecte o impresionează. Ciupește într-o doară, uimită de sunetul scos de coardă. Amintindu-și de melodia pe care i-o cântase lui Johannes în Assendelft, Nella o cântă din nou, singură.

Următorul obiect descoperit în pachet este cupa de logodnă. Făcută din cositor, e decorată cu un bărbat și o femeie care își țin mâinile împreunate în jurul marginii de diametrul unui bob de grâu. Toți proaspeții căsătoriți beau din aceste cupe în țara lor, așa cum ar fi trebuit să facă și ea cu Johannes, în septembrie. Nella își

imaginează cum beau amândoi o gură de vin de Rin, stând în vechea livadă a tatălui ei, în vreme ce în cap le cad petale și orez. Această cupă mică este amintirea unui eveniment care nu se petrecuse, de fapt. Intenția ei de a se răzvrăti împotriva lui Marin o face pe Nella să se simtă nefiresc de tristă.

Ridică ambalajul ca să-l arunce, apoi își dă seama că mai sunt și alte lucruri înăuntru. Nu se poate, gândește ea, iar supărarea ei se transformă în curiozitate. Tot ce am cerut se află deja pe pat.

Răstoarnă pachetul, iar pe cuvertură cad trei obiecte înfășurate. Nella scotocește materialul care învelește primul obiect și descoperă două scaune superbe din lemn. Lei de mărimea unei buburuze sunt sculptați pe cotiere, spătarele sunt acoperite cu o catifea verde, fixată cu niște cuie din cupru. Pe fiecare braț, monștri marini se răsucesc în frunze de acant. Nella își dă seama că mai văzuse aceste scaune. Săptămâna trecută, Marin stătea pe unul în salonul de la parter.

Începând să se agite, desface următorul obiect. Ceva mic, dar gros, așteaptă în pliurile materialului, iar ea îl scoate la iveală. Este un leagăn făcut din stejar, cu incrustații florale complexe, cu tălpi din cositor și franjuri din șiret la învelitoare. O minune tăcută din lemn; totuși, mica lui prezență o emoționează pe Nella. Îl pune în mijlocul palmei, unde se leagănă cu o mișcare perfectă, aproape de unul singur.

Asta trebuie să fie o greșeală, gândește ea – aceste piese sunt pentru altcineva. Scaune, un leagăn – probabil lucrurile obișnuite pe care o femeie le-ar putea cere pentru copia casei ei –, dar eu nu le-am cerut. În mod *sigur* nu le-am cerut. Rupe ambalajul celui de-al treilea pachet, iar sub un alt strat de material albastru găsește o pereche de câini în miniatură. Două trupuri vărgate, mici ca niște molii, acoperite de blană mătăsoasă de culoare cenușie, cu cranii de mărimea unor boabe de mazăre. Între câini se află un os de ros, o funie de usturoi, vopsită în galben – mirosul este inconfundabil. Nella ridică animalele și se uită cu atenție, de aproape, cu pulsul mărit. Acești câini nu sunt orice câini. Sunt Rezeki și Dhana.

Nella îi lasă din mână, ca și când ar fi înțepat-o și sare de pe pat. În colțul întunecat al camerei, dulapul așteaptă noile sale piese. Perdelele sunt încă date la o parte, ca niște fuste indecent ridicate. Aruncă o privire spre trupurile împrăștiate ale câinilor. Aceeași arcuire și culoare a profilului lor, aceleași urechi lipite de cap. Haide, Nella Elisabeth, își spune ea singură. Cine spune că sunt aceeași ogari, încolăciți lângă soba Corneliei?

Ridică în lumină cei doi câini. Corpurile acestora sunt puțin buretoase, încheieturile articulate, acoperite cu piele cenușie ca a unui șoarece și moale ca lobul urechii. Când Nella îi întoarce,

sângele îi îngheață în vine. Pe burta unuia dintre câini este o mică pată neagră, exact cum are Dhana.

Nella se uită prin încăpere. Este cineva aici? încearcă din răsputeri să fie rațională. Bineînțeles că nu, gândește Nella – niciodată nu te-ai mai simțit atât de singură. Cine ar vrea să o păcălească? Cornelia nu ar avea nici bani ca să joace asemenea jocuri, nici timp să se gândească la ele. Nici Otto nu ar face-o – și, cu siguranță, nu ar scrie de bunăvoie unui străin.

Nella se simte invadată, ca și când căsnicia ei absurdă i-ar fi atent observată. Este Marin, gândește ea. Marin se răzbună pe Johannes, pentru că s-a căsătorit, și pe mine, pentru că îi stau în cale. Ea mi-a vărsat parfumul de crini, îmi interzice marțipanul, mă ciupește de braț. *Ea* a fost cea care mi-a dat *Lista lui Smit.* De ce nu l-ar fi plătit pe miniaturist ca să mă sperie? Pentru ea este doar o distracție prostească.

Și totuși. „Prostesc” și „distracție” nu sunt cuvinte pe care le-ai putea asocia cu Marin Brandt și, gândindu-se la cumnata ei, Nella știe că este un lucru absurd. Marin mănâncă precum un șoarece și face cumpărături ca o călugăriță, cu excepția cărților ei și a specimenelor probabil sustrase din călătoriile lui Johannes. E imposibil ca Marin să fi făcut așa ceva, deoarece ar fi trebuit să cheltuiască bani. Dar, în timp ce se uită din nou la piesele nesolicitate, o parte din ea speră să fi fost totuși cumnata ei. Deoarece, dacă nu este Marin, se întreabă ea – ce fel de ciudățenie am atras în viața mea?

Cineva îi studiase viața și o tulburase. Dacă aceste obiecte nu fuseseră trimise din greșeală, atunci leagănul reprezenta o ridiculizare a căsniciei neconsumate; și are senzația că așa va rămâne pentru totdeauna. Ce fel de om ar îndrăzni o asemenea obrăznicie? Câinii, atât de detaliați; scaunele, atât de exacte – leagănul, atât de sugestiv – este ca și când miniaturistul ar avea un loc din care ar vedea-o perfect.

Urcându-se din nou în pat, Nella simte cât de mult o tulbură aceste piese, iar curiozitatea ei este amestecată cu groază. Așa ceva nu se face, gândește ea. Nu voi permite să fiu terorizată nici de la distanță și nici de aproape.

Ascultând bătăile constante ale pendulei aurii, înconjurată de aceste obiecte inexplicabile, îi scrie din nou miniaturistului.

Domnule,

Vă mulțumesc pentru obiectele cerute, primite astăzi de la Jack Philips din Bermondsey. Măiestria este excepțională. Faceți minuni cu vârfurile degetelor. Marțipanul este deosebit de bun.

Tocul Nellei stă în aer, dar, înainte de a se răzgândi, penița întâlnește hârtia într-o febră de cuvinte.

Cu toate acestea, ați extins livrarea într-un mod pe care nu l-am prevăzut. Ogarii, detaliați exact, ar putea sugera o presupunere norocoasă, domnule, deoarece mulți oameni au asemenea câini. Totuși, eu nu sunt ca toți ceilalți – iar acești câini, leagănul și scaunele nu sunt ale mele. Ca soție a unui comerciant de rang înalt al VOC, nu voi fi intimidată de un artizan. Vă mulțumesc pentru munca și timpul dumneavoastră, dar voi pune imediat punct înțelegerii noastre.

A dumneavoastră, cu bună-credință,

Petronella Brandt

Ascunde piesele sub cuvertură și o cheamă pe Cornelia, dându-i scrisoarea sigilată, înainte de a se răzgândi. Recunoaște că acea posibilitate este destul de reală. Poate am omis ceva aici, gândește ea – o provocare, un scop ascuns în aceste piese surpriză, care nu va fi descoperit niciodată. Voi regreta? Nu, se corectează Nella. Este doar imaginația ta.

Cornelia citește adresa.

— Din nou meșteșugarul? întreabă ea. Acel cineva?

— Nu o deschide! ordonă Nella, iar servitoarea dă din cap, insistența din vocea tinerei stăpâne făcând-o, pentru prima dată, să tacă.

Abia după ce Cornelia pleacă spre Kalverstraat, Nella își dă seama că nu returnase piesele nesolicitate miniaturistului. Le scoate de sub cuvertură una câte una și le pune în căsuță. Se potrivesc perfect în peisaj.

Barca

În ziua următoare, Cornelia pare revigorată.

— Haideți, doamnă, spune intrând menajera, urmată de Marin. Lăsați-mă să vă aranjez părul. Să-l ascundem sub bonetă!

— Despre ce vorbești, Cornelia?

— Johannes te ia cu el la o petrecere diseară, la breasla argintarilor, spune Marin.

— A fost ideea lui?

Marin se uită spre căsuță, ale cărei perdele, acum trase, feresc interiorul de privirile curioșilor.

— Îi place să petreacă, răspunde ea. S-a gândit că ar fi potrivit să mergi și tu.

Acum sigur începe aventura, gândește Nella – soțul meu își lansează mica plută în marea furtunoasă a înaltei societăți din Amsterdam – iar el, cel mai bun marinar, va fi acolo să mă ghideze. Uitând de ogarii în miniatură și de leagăn, Nella se apleacă sub pat, își unge degetul cu esență de crin și îl freacă de gât, în văzul lui Marin.

După ce Marin pleacă, Nella o întreabă pe Cornelia ce s-a întâmplat pe Kalverstraat.

— Iar nu a răspuns nimeni, spune menajera. Așadar, am băgat scrisoarea pe sub ușă.

— La simbolul soarelui? Nu ai văzut pe nimeni?

— Pe nimeni, doamnă. Dar Hanna vă transmite salutări.

*

— Marin, de ce nu vii? întreabă Johannes în acea seară, așteptând barca personală.

El poartă un costum impecabil din catifea neagră, o cămașă albă, apretată și o pereche de cizme din piele de vițel, lustruite perfect de Otto, care așteaptă cu o perie de haine într-o mână.

— Având în vedere toată situația, cred că ar trebui să fii văzut cu soția ta, răspunde Marin, uitându-se fix la el.

— Ce vrei să spui cu „având în vedere toată situația”? întreabă Nella.

— Vorbește cu oamenii, Johannes, spune Marin. Prezint-o…

— Te voi prezenta, Nella, întrerupe Johannes, încruntându-se la sora lui. Cred ca la asta se referă Marin.

— Și vorbește cu Frans Meermans, frate. Va fi acolo în seara asta, insistă Marin, rânjind. Invită-i pe amândoi la masă.

Spre surprinderea Nellei, Johannes dă din cap. De ce o lasă pe sora lui să-i vorbească așa?

— Johannes, promite…

— *Marin.* La sunetul vocii ei, Johannes intervine, în cele din urmă. Am greșit eu vreodată în afacerile mele?

— N-ai greșit, oftează ea. Cel puțin, nu încă.

*

Nella își simte gura uscată, iar stomacul ca pe un coș cu pești. Călătoria cu barca spre breasla argintarilor este prima în care doar ea și soțul ei sunt împreună, în afara casei. Crede că tăcerea o va îneca, dar vocea din mintea ei este atât de puternică, încât este convinsă că și Johannes o poate auzi. Vrea să îl întrebe despre camera plină cu hărți a lui Marin, despre Otto și corabia cu sclavi – vrea să-i povestească despre ogarii în miniatură, despre leagăn și despre frumoasa lăută. Nu-i va pomeni despre femeia de pe Karverstraat, cea care se holba la ea – simte că vrea să păstreze pentru sine acest lucru –, așadar, nu va deschide gura.

Johannes începe să-și curețe unghiile, absent. Mizeria cade pe podeaua bărcii, iar el o surprinde privindu-l.

— Nucșoară, spune el. Intră sub unghii. La fel ca sarea.

— Înțeleg.

Nella inhalează aerul, ca pe un indiciu al locurilor prin care fusese, mirosul de scorțișoară care îi intrase în pori. Are un iz de mosc, același pe care îl simțise în biroul lui, în prima noapte în care sosise acasă. Fața prea bronzată a soțului ei și părul prea lung, decolorat de soare și vânt, îi stârnește o dorință ciudată – nu neapărat pentru el, ci pentru cum se va simți când vor sta în sfârșit întinși unul lângă celălalt. Căsuța primită cadou, iar acum această călătorie împreună spre petrecerea Breslei – poate se va întâmpla în seara aceasta după petrecere? Amândoi, îmbujorați de vin – o vor duce la bun sfârșit.

Apa este calmă, iar barcagiul atât de îndemânatic, încât ai impresia că nu ambarcațiunea, ci casele se mișcă. Pe Nella, mai obișnuită cu călăritul, ritmul lent în care se deplasează o tulbură în loc să o liniștească. Încearcă să-și recapete calmul lipindu-și palmele una de alta. „Cum să încep să te iubesc?” – o întrebare importantă, imposibil de ignorat, i se agită prin minte, în timp ce îl fixează cu privirea.

Încearcă să se concentreze la felul cum va arăta sala argintarilor, o încăpere plină de lumini diafane, farfurii ca niște monede uriașe, meseni care se reflectă în fiecare suprafață.

— Ce știi despre bresle? întreabă Johannes, întrerupându-i șirul gândurilor.

— Nimic, răspunde ea.

Johannes ia notă de ignoranța ei dând din cap, iar Nella îi urmărește reacția, dorind să fi răspuns mai inteligent.

— Breasla argintarilor are mulți bani, explică el. Este una dintre

cele mai bogate. Breslele oferă protecție în vremuri grele, pregătesc ucenici și ajută la vânzarea mărfurilor, dar, de asemenea, stabilesc volumul de muncă și controlează piața. De asta Marin ține morțiș să vindem zahărul.

— Ce vrei să spui?

— Ei bine, piața este deschisă pentru produse precum ciocolată și tutun – diamante, mătase și cărți. Nu există o breaslă care să se ocupe de aceste produse. Eu pot stabili prețul – sau Frans și Agnes Meermans.

— Atunci, de ce mergem la breasla argintarilor?

El rânjește.

— Pentru masa gratuită. Nu, glumesc. Ei vor să îmi extind afacerea și este bine să fiu văzut făcând asta. Eu sunt crăpătura în zidul care conduce spre grădina magică.

Nella se întreabă cât de magică este grădina lui, cât de mult își poate permite cu adevărat să deschidă punga. Marin părea atât de tulburată de achiziția casei de păpuși, și ce spunea Otto? „Lucrurile se vor revărsa." Nu fi prostuță, gândește ea. Acum trăiești în Herengracht.

— Marin părea foarte dornică să vinzi zahărul lui Frans Meermans, îndrăznește ea să spună, regretând imediat decizia luată.

Urmează o pauză lungă, atât de lungă, încât se gândește că ar prefera să meargă, decât s-o mai îndure.

— Este plantația lui Agnes Meermans, spune Johannes în cele din urmă. Dar Frans a preluat conducerea ei. Tatăl lui Agnes a murit anul trecut și nu a avut niciun fiu – cu toate că și-a dorit asta până în ultima clipă. El se oprește când o vede pe Nella roșind. Îmi cer scuze. Nu am vrut să fiu grosolan. Tatăl ei a fost un om îngrozitor. Și totuși, Agnes i-a moștenit plantațiile de trestie-de-zahăr – numele unei femei în acte, în ciuda tuturor eforturilor pe care le făcuse tatăl ei. Iar acum, ea le-a predat lui Frans. Peste noapte, zahărul i-a înrăit pe amândoi. Este ceea ce așteptau.

— *Ce* așteptau?

El se strâmbă.

— Un prilej bun. Am stocat zahărul în depozitul meu și am fost de acord să le vând. Sora mea se îndoiește constant că o voi face.

— De ce?

— Deoarece Marin stă în casă și are idei, dar nu înțelege detaliile unei tranzacții reale. Am făcut asta timp de douăzeci de ani – mult prea mult timp, oftează el. Trebuie să umbli cu grijă și totuși ea tropăie ca un elefant.

— Am înțeles, spune Nella, deși nu știe ce este un elefant. Pare să fie o floare frumoasă, dar Johannes nu pare să-i fi făcut vreun compliment surorii lui. Johannes, Marin este *prietenă* cu Agnes

Meermans?

Johannes râde.

— Ele se cunosc de mult timp, iar câteodată este greu să iubești o persoană pe care o cunoști prea bine. Iată răspunsul. Nu fi șocată.

Observația se înfige în Nella ca un ciob de gheață.

— Chiar crezi asta, Johannes?

— Când ajungi să cunoști cu adevărat o persoană, Nella, când vezi dincolo de gesturile frumoase, de zâmbete, când vezi furia și frica jalnică pe care o ascundem fiecare dintre noi – iertarea este totul. Toți simțim nevoia disperată de a fi iertați. Și Marin nu este atât de iertătoare. El face o pauză. În această societate există niște trepte… iar lui Agnes îi place să urce. Problema este că niciodată nu-i place priveliștea. Ochii lui sclipesc la o glumă nevăzută. În orice caz. Pun pariu pe un gulden că Frans poartă cea mai mare pălărie din încăpere și Agnes l-a făcut să o poarte.

— Soțiile sunt prezente deseori la aceste petreceri?

El zâmbește.

— Femeile sunt de obicei *proibidas,* cu excepția ocaziilor speciale. Totuși, doamnelor din Amsterdam li se acordă o oarecare libertate, cu care francezii și englezii nu sunt de acord.

— Libertate?

— Doamnele pot merge singure pe stradă. Cuplurile chiar pot să se țină de mână. Tace din nou, uitându-se pe fereastră. Acest oraș nu este o închisoare, dacă îți plănuiești corect calea. Străinii ar putea să dezaprobe cu expresiile lor, *well-I-nevers* și *alors,* dar sunt sigur că sunt invidioși.

— Desigur, răspunde Nella, neînțelegând, din nou, cuvintele lui străine. *Proibidas.*

În scurta ei ședere în casă, Johannes vorbise des în alte limbi, ceea ce i se pare fascinant. Nu dă impresia că vrea să se dea în spectacol – mai degrabă tinde spre ceva, spre ceva ce propria limbă nu poate exprima. Nella își dă seama că nicio persoană, de fapt, nimeni – nu mai vorbise cu ea așa cum face el în seara aceasta. În ciuda aluziilor misterioase, Johannes o tratează ca pe o egală; se așteaptă ca ea să înțeleagă.

— Vino aici, Nella, spune el.

Ascultătoare, merge spre el puțin temătoare și își ridică ușor bărbia. Se uită fix unul la celălalt și se măsoară din priviri, precum sclavul și stăpânul la piață. Luându-i fața în mâini, mângâie conturul obrazului ei tânăr. Ea se apleacă. Vârful degetelor lui sunt aspre, dar acesta este momentul pe care îl aștepta Nella. Capul ei vibrează la atingerea lui. Închide ochii, amintindu-și de cuvintele mamei ei: „Fata vrea dragoste. Ea vrea piersici și frișcă".

— Îți place argintul? întreabă Johannes.

— Da, răspunde Nella. Nu va strica momentul bâlbâindu-se.

— Nu există nimic mai frumos pe lume decât argintul, spune Johannes. Mâinile lui coboară de pe fața ei, Nella deschide brusc ochii și se simte jenată de felul în care își întinsese gâtul. Voi comanda un colier pentru tine.

Vocea pare departe de vuietul gândurilor ei. Nella se retrage, mângâindu-și gâtul, ca și când l-ar readuce din nou la viață.

— Mulțumesc, se aude ea spunând.

— Ești o soție acum. Ar trebui să te îmbrăcăm elegant.

Johannes zâmbește, dar cuvintele sunt dure pentru Nella și spaima i se cuibărește în stomac. Își dă seama că nu are nimic de spus.

— Nu te voi răni, Petronella.

Nella se uită pe fereastră spre șirul nesfârșit de case pe lângă care trec. Apropiindu-și strâns picioarele, își imaginează momentul penetrării – ceva se va rupe în ea, va simți durere și frică? Oricare ar fi senzațiile, știe că nu le poate evita și că trebuie să le depășească.

— Vorbesc foarte serios, spune Johannes. Foarte serios. Acum este rândul lui să se aplece peste ea. Mirosul de sare și nucșoară, masculinitatea lui ciudată amenință să o copleșească. Nella, Nella, mă asculți?

— Da. Te ascult, Johannes. Eu... Tu nu mă vei răni.

— Bine. Nu ai de ce să te temi de mine.

În timp ce Johannes spune asta, se retrage, uitându-se fix la casele de pe malul canalului. Nella se gândește la o imagine din cartea de călătorie a lui Marin, la băștinaș și la cuceritor, la mulțimea de neînțelegeri dintre trupurile lor. Noaptea se instalase pe deplin. Se uită la luminile bărcilor mai mici și se simte complet singură.

Petreceri nupțiale

Salonul de petreceri al breslei argintarilor este mare și plin de oameni ale căror fețe se amestecă într-o mulțime de ochi, guri și pene care strălucesc la marginea pălăriilor. În jurul lor se aude sunetul tacâmurilor, iar râsetele bărbaților răsună, în comparație cu chicotul subtil al femeilor. Este mâncare din abundență. Mesele lungi acoperite de fețe albe sunt aliniate, acoperite cu farfurii cu pui, curcani, fructe confiate, plăcinte cu cinci feluri de carne și sfeșnice din argint. Johannes o ia de braț pe Nella și ocolesc împreună aranjamentul amețitor, rămânând aproape de lambriurile din mahon. Pare că în urma lor se aud șoapte și chicoteli.

Celelalte soții își ocupă locurile, părând că știu unde să se așeze. Toate sunt îmbrăcate în negru, pielea de deasupra sânilor e acoperită cu volane din dantelă, lăsând să se vadă doar o părticică din aceasta. Una dintre femei se uită fix la Nella, concentrându-și atenția asupra ei; în lumina lumânărilor ochii îi strălucesc. Felul în care se holbează nu este diferit de cel al femeii de pe Kalverstraat.

— Zâmbește și stai lângă mine, spune Johannes, oferindu-i femeii un rânjet rigid. Să mâncăm ceva înainte de a discuta cu ceilalți.

Nella se gândește că, dacă nu ar fi existat mâncare, ar fi putut sfârși înfulecată de vie.

Se așază la masă, unde, la felul întâi, se servește crab.

— Mă regăsesc în mâncare, constată Johannes, ținând furculița pentru crab în aer.

Nella, uitându-se fix la argintul strălucitor al tăvilor și la carafele mari de vin, se întreabă ce vrea să spună. În prezența acestor oameni, soțul ei uită de problemele cu Marin. Johannes este genial, conștient de privirile mulțimii, vorbește cu tânăra lui soție ca și când ar fi petrecut împreună douăzeci de ani, înfruntând cele șapte mări.

— Semințele de chimion, presărate pe o brânză nouă, îmi amintesc de faptul că sunt în stare să mă bucur, spune cu voce tare Johannes. Untul din Delft – atât de fin și cremos, atât de diferit de celelalte, îmi dă o satisfacție imensă. Vând vase din porțelan în Delft și îl cumpăr de acolo. Iar berea Corneliei cu măghiran și prune mă face mai fericit decât o tranzacție de succes. Trebuie să-ți facă și ție.

— Mama mea face, răspunde Nella; zgomotele de mestecat și trăncănitul petrecerii încep să o obosească. Se simte stoarsă de energia din salon, la fel de cristalizată precum zahărul de pe fructele confiate.

— Smochine și smântână pentru un mic dejun de vară, continuă Johannes, fără să-și dea seama. Doar gustul pe care mi-l amintesc acum îmi dă o plăcere deosebită, care mă duce cu gândul la copilărie. Se uită la ea. Și tu ți-o amintești pe-a ta, fără îndoială, deoarece ești mai tânără.

Nella se întreabă dacă această remarcă a fost voită sau e un efect al nervozității lui, din pricină că se afla acolo în compania celorlalți, sub atenta lor privire cercetătoare. În orice caz, ea vrea să-l contrazică. Chiar acum, copilăria îi pare incredibil de îndepărtată. A fost înlocuită de incertitudine, de o ușoară panică. Frica din stomac se transformă în neliniște; urăște trăncăneala din încăpere, tonul acestei conversații, invazia necunoscutului.

— Am părăsit leagănul cu mult timp în urmă, murmură ea, gândindu-se la ofranda nesolicitată a miniaturistului, simțindu-se chiar și mai pierdută.

— Amintiri trezite de mâncare, spune Johannes. Mâncarea este un limbaj în sine. Păstârnac, napi, praz, andive – și totuși le ronțăi când nu aude nimeni. Și pește! Prefer codul, plătica și calcanul, dar aș mânca orice altceva îmi oferă marea și râurile din țara mea.

Nella simte că, prin modul de a vorbi, vrea să o protejeze, ca și când ar spera că vorbele lui îi vor alunga grijile.

— Ce mănânci când ești pe mare? întreabă ea, adunându-și curajul pentru a intra în joc.

El lasă furculița din mână.

— Alți oameni.

Nella râde, o răbufnire timidă, care-și face loc între cei doi și care apoi aterizează pe fața de masă. Johannes mai mănâncă o bucată de crab.

— Canibalismul este singurul mod de supraviețuire odată ce se termină mâncarea, spune el, dar mai degrabă aș mânca niște cartofi. Taverna mea preferată din acest oraș este în Insulele de Est, lângă depozitul meu. Cartofii lor fierbinți au cea mai pufoasă consistență. El împunge crabul din farfurie. Este locul meu secret.

— Dar tocmai mi l-ai spus.

Lasă furculița la o parte

— Așa este, zice el. Așa este.

Pare surprins de observația ei și se uită spre crab. Fără să spună nimic, și Nella examinează carnea desfăcută și perisabilă, cleștii de culoarea cernelii, carapacea în nuanțe de roșu. Rupând un picior și folosind furculița pentru a scoate ultima bucată de mușchi alb, Johannes îl salută pe unul dintre argintari. Nella mestecă o bucățică din crabul ei. E sărată și îi rămâne printre dinți.

După ce termină de mâncat crabul, Johannes pleacă.

— Nu stau mult, spune el, oftând. Afaceri. Face să pară că este o

corvoadă, instalându-se într-un colț împreună cu un grup de bărbați.

Nella se simte complet expusă fără el, dar urmărește fascinată cum pare să se transforme. Dacă Johannes este sătul să vorbească despre lucru, comisioane, starea tranzacțiilor, reușește să o ascundă. Cât de frumos este în comparație cu ceilalți, în ciuda hainelor lor elegante și a cizmelor din piele. Râsete se ridică deasupra pălăriilor lor, capetele se înclină pe spate – și, printre fețe albe ridicate și obraji roșii cu bărbi pline cu fărâme de crab, Johannes stă în centru, bronzat și zâmbitor.

Aș putea să-l iubesc, gândește Nella. Ar trebui să fie ușor să fii soția unui bărbat ca acesta. Și dragostea trebuie să apară, altfel nu pot trăi. Poate va crește încet, ca una dintre semințele de iarnă ale lui Otto.

Ucenicii încep să se apropie de Johannes, arătându-i ce mai lucraseră, iar el ridică fiecare piesă, mânuind cu delicatețe cănile și vazele din argint. Un compliment din partea lui îi face pe tineri să plece încântați. Ceilalți comercianți se retrag, îl urmăresc cu interes pe Johannes începând o discuție despre artă, despre calitățile gravurilor reprezentând marine față de cele cu motive florale. Pare un cunoscător și un bun observator, o ființă remarcabilă. El își notează nume, pune în buzunar o cutie din argint, îi spune unui ucenic să îl viziteze la biroul său de la sediul YOC.

Nella se uită la felul doi, un bol cu supă din carne de oaie și sos de ceapă cu scoici, când o femeie cu ochi ageri se apropie. Are spatele drept, iar părul blond îi e răsucit într-un coc complicat prins cu o bentiță din catifea neagră, tivită cu perle cusute în lungimea acesteia. Nella mulțumește în tăcere lui Dumnezeu pentru micile lui minuni, pentru priceperea Corneliei la cusut, care făcuse rochia să i se potrivească.

Femeia se oprește la masă făcând o reverență adâncă.

— Ei bine, au spus că ești foarte tânără. Te-a abandonat?

Nella prinde marginea bolului cu mâna.

— Am optsprezece ani.

Femeia se îndreaptă, uitându-se prin cameră.

— Ne întrebam cum arăți, continuă ea cu voce liniștită. Dar acum observ că Brandt are aceleași standarde înalte și în ceea ce privește alegerea soției. Numele Oortman este *foarte* vechi. Și ce scrie în Eclesiastul? „Mai de preț este un nume bun decât untdelemnul cel bine mirositor”. Tonul vocii e interesat, admirativ, dar e ceva în el care o face pe Nella să se simtă vulnerabilă.

Nella încearcă să se ridice de pe bancă, dar masa și fusta ei largă o țin pe loc. Femeia așteaptă răbdătoare o reverență, privind strădania Nellei. Eliberată, în sfârșit, din spațiul îngust dintre masă

și bancă, Nella face o plecăciune, cu fața aproape de brocartul negru al fustei femeii, depărtând brațele precum aripile unei ciori sugrumate.

— O, ridică-te copilă, spune femeia.

„Prea târziu, doamnă”, gândește Nella.

— Sunt Agnes, soția lui Frans Meermans. Locuim la simbolul vulpii, pe Prinsengracht. Frans adoră vânătoarea, așadar, l-a ales chiar el.

Aceste informații intime plutesc jenant în aer, iar Nella abia schițează un zâmbet, învățând deja de la Marin că, în căsnicie, tăcerea este un avantaj.

Agnes își atinge coafura, iar Nella vede ceea ce trebuie să vadă – inelele care împodobesc fiecare deget – mici rubine, ametiste și sclipirea minerală verde a smaraldului. Este mai degrabă neobișnuit pentru olandezi să afișeze astfel de pietre prețioase în văzul tuturor – majoritatea femeilor poartă orice bijuterie ascunsă în pliurile hainelor. Nella încearcă să își imagineze mâinile lui Marin strălucind în acest fel.

Confruntată cu tăcerea Nellei, Agnes zâmbește forțat și continuă:

— Practic, suntem vecini, parte din același *gebuurte.*

Agnes Meermans are un mod ciudat de greu de a se exprima, cuvintele ei nu sunt spontane, ca și când ar fi exersat grația în fața oglinzii. Nella se uită fix la nimbul de perle prăbușit, ce înconjoară capul înfumurat al femeii. Perlele sunt de mărimea dinților de lapte și strălucesc în lumina pâlpâitoare a candelabrelor.

Probabil că Agnes e puțin mai în vârstă decât Marin, dar fața ei suplă și netedă nu o dă de gol – fără alunițe sau pete cauzate de soare, fără pungi sub ochi, fără semne lăsate de trudă sau de creșterea copiilor. Pare diafană, neînsuflețită – cu excepția acelor ochi negri, care clipesc în succesiuni rapide, iar apoi se închid pe jumătate, într-o lenevie felină. Agnes studiază rochia argintie și talia subțire a Nellei.

— De unde ești? întreabă ea.

— Din Assendelft. Numele meu este Petronella.

— Un nume răspândit, purtat de mulți în orașul ăsta. Ți-a plăcut în Assendelft?

Nella observă că dinții lui Agnes sunt puțin pătați. Se gândește la cel mai bun răspuns pe care să-l dea acestei femei care pare să o testeze.

— Am venit de acolo acum unsprezece zile, doamnă, și mi se pare că a trecut un deceniu de când am plecat.

Agnes râde.

— Timpul este o lumânare încăpățânată pentru tineri. Și cum te-a găsit Marin?

— M-a găsit?

Agnes râde din nou, întrerupând-o pe Nella – expiră scurt, o ușoară formă de dispreț. Aceasta nu este o conversație, Agnes aruncă săgeți și privește cum se înfig. Pare să aibă permanent în voce o nuanță amuzată, dar Nella este sigură că se mai ascunde ceva sub această încredere afișată teatral, ceva ce simte, dar despre care nu poate spune ce este. Se uită direct la Agnes și zâmbește, mascându-și supărarea cu dinți mai albi și mai tineri.

În jurul lor, mirosurile de pui gătit, de fructe înăbușite și sunetele carafelor de vin amenință să acapareze micul lor cerc, dar atracția magnetică a Nellei spre Agnes respinge toate celelalte lucruri.

— O soție pentru Johannes Brandt, rostește Agnes oftând, trăgând-o pe Nella ușor, dar ferm de braț, ca să se așeze amândouă pe bancă. A trecut *atât* de mult timp! Marin trebuie să fie foarte mulțumită; mereu a spus că el trebuie să aibă copii. Dar Brandt se enerva atât de mult când venea vorba despre moștenitori.

— Poftim?

— Nu este un pariu sigur, spunea el. Urât, venit dintre picioarele unei frumuseți, necioplit, în ciuda educației bune și prost, în ciuda părinților inteligenți. Amuzant până la un punct, desigur – așa este Brandt tot timpul. Dar trebuie să predai ștafeta.

Pare atât de lipsit de respect din partea lui Agnes să folosească doar numele de familie al lui Johannes, să vorbească despre el atât de deschis. Nella se simte ofensată, incapabilă să își imagineze circumstanțele în care Johannes ar fi discutat vreodată despre moștenitori cu această femeie ciudată.

Agnes ridică o carafă și toarnă vin în două pahare. Pentru câteva clipe, ele stau în tăcere, observând beția constantă, petele de vin de pe fața de masă, licărirea farfuriilor goale, rămășițele de mâncare din acestea.

— Cotul de Aur, spune Agnes, căutând cu ochii prin Nella, ca și când ar fi fost un pachet de cărți de joc. Venind din Assendelft, trebuie să ți se pară la fel de departe ca și Batavia. Își ascunde o șuviță imaginară de păr după ureche, arătându-și iar degetele împodobite cu inele strălucitoare.

— Puțin.

— Dar o potrivire în dragoste precum a mea – atât de rară! Frans mă răsfăță, șoptește ea conspirativ. La fel cum Brandt te va răsfăța pe tine.

— Sper, răspunde Nella, simțindu-se ridicol.

— Frans al meu este un om bun, spune Agnes.

Informația nesolicitată plutește în aer precum o provocare, iar Nella se miră de modul ciudat în care o sfidează. Probabil aceasta

este o conversație mondenă – combativă și tulburătoare, care trece drept conversație obișnuită.

— Și l-ai întâlnit pe negru? continuă Agnes. O *minunăție*. Sunt cu sutele pe proprietatea mea din Surinam, dar nu am întâlnit nici măcar unul.

Nella soarbe din vinul ei.

— Vorbiți de Otto. Ați fost în Surinam?

Agnes râde.

— Ce dulce ești!

— Deci, nu ați fost?

Zâmbetul lui Agnes dispare. Pare aproape tristă.

— Toată proprietatea a fost un minunat exemplu de binefacere dumnezeiască, doamnă. Fără frați care să pândească, înțelegeți – doar eu. Nu aș putea niciodată să-mi risc viața într-o călătorie de trei luni, iar acum Dumnezeu mi-a încredințat zahărul tatei. Cum aș putea să-i respect memoria, dacă aș rămâne blocată undeva, pe o navă?

Nella dă paharul pe gât. Agnes se apleacă spre ea.

— Presupun că negrul nu este un sclav în sensul *strict* al cuvântului, spune ea. Brandt nu ne lasă să-l numim *așa*. Două regente pe care le cunosc au câte unul aici în Amsterdam. Aș vrea să am unul care cântă. Executorul judecătoresc general are *trei* și unul dintre ei este o femeie, *iar* ea știe să cânte la violă! Presupun că aceasta este dovada că acum poți cumpăra orice. Cum o fi pentru el? Toți ne întrebăm. Tocmai Brandt să îl aducă acasă…

— Agnes, spune o voce, iar Nella se grăbește să se ridice. Te rog, spune bărbatul din fața lor, gesticulând pentru a o asigura că reverența în tafta groasă nu este necesară.

Degetele ei îndemânatice stau împreunate în poală.

— Soțul meu, domnul Meermans, rostește ea. Iar aceasta este Petronella Oortman.

— Petronella Brandt, spune el, uitându-se prin cameră. Știu.

Pentru o clipă, această scenă – acest bărbat care stă în picioare, femeia care e alături de el, îmbrăcați în cele mai scumpe haine, uniți cu fire invizibile – este imaginea perfectă a căsătoriei pe care și-o imaginase Nella. Unitatea lor e intimidantă.

Frans Meermans este puțin mai tânăr decât Johannes, iar fața lui mare nu fusese înăsprită de vânt sau de soare; cinci scoici ar putea mânca odată cu mandibula lui lată și bărbierită. El ține în mână o pălărie, cu marginea mai lată decât a oricărui altcuiva din cameră. „Un gulden pentru tine, Johannes”, gândește Nella, întrebându-se ce alte soiuri de pariuri câștigă soțul ei.

Meermans este genul de bărbat care se va îngrășa în curând, își imaginează ea. Și probabil că așa va fi, având în vedere mâncarea

servită în aceste locuri. Miroase puțin a câine ud și a fum de lemn, mai sălbatic decât alifia cu iz de fructe a soției lui. El se apleacă și ia o furculiță strălucitoare.

— Ești argintar? întreabă el.

Agnes zâmbește forțat la gluma slabă.

— Vom vorbi cu Brandt în seara asta? spune ea.

Instinctiv, Meermans își ridică privirea și se uită prin încăpere. Johannes se îndepărtase de grupul de lângă masa Nellei, iar acum nu se vede nicăieri.

— Vom vorbi, spune el. Zahărul stă în depozitul lui de aproape două săptămâni.

— Noi – tu – trebuie să fim de acord asupra termenilor. Doar pentru că *ea* nu vrea nimic dulce, nu înseamnă că nici ceilalți nu vor vrea.

Agnes răbufnește cu un *ha* lipsit de haz; turnându-și un alt pahar cu vin, cu mâna puțin tremurândă.

Nella se ridică.

— Trebuie să-l găsesc pe soțul meu.

— Vine acum, spune Agnes afectată.

Meermans ține pălăria de margine. Agnes face încet o reverență adâncă la apropierea lui Johannes. Meermans se îndreaptă de spate, iar el își umflă pieptul.

— Doamnă Meermans, spune Johannes. Cei doi bărbați nu se salută cu o plecăciune corespunzătoare.

— *Seigneur,* spune Agnes, sorbind din priviri croiala scumpă a hainei lui. Nellei i se pare că Agnes se străduiește din răsputeri să nu întindă mâna și să mângâie catifeaua reverului. Văd că i-ați fermecat pe toți în seara asta, ca de obicei.

— Nu este magie, doamnă. Sunt doar eu.

Agnes aruncă o privire spre soțul ei, care pare concentrat asupra feței de masă. Ca și când i-ar simți ochii în ceafă, Meermans începe să vorbească.

— Vrem să discutăm despre zahăr… spune el, iar Nella observă norul de pe jumătatea vizibilă a feței lui.

— Când se va vinde? întreabă Agnes.

— Este sub control, doamnă.

— Bineînțeles, *seigneur.* Nu m-aș îndoi niciodată…

— Corupția lui Van Riebeek de la Goede Hoop, acești mici împărați nenorociți de la avanposturile îndepărtate, spune Johannes. Locuitorii Bataviei care iau mită, piețele negre din Est – oamenii vor produse bune, iar eu le spun că vor sosi, doamnă. Cred că Indiile de Vest vor ajunge să ne salveze pe toți – dar nu îți voi duce zahărul la bursă. Bursa este un circ, agenții de bursă sunt ca niște harpii nebune. Acest zahăr necesită o atentă și controlată

punere în circulație, peste graniță…

— Dar nu îl vom vinde englezilor, întrerupe Agnes. Îi urăsc pe englezi. I-au cauzat probleme tatălui meu, în Surinam.

— Niciodată englezilor, o asigură Johannes. Este bine depozitat, adaugă el subtil. Puteți merge să verificați, dacă doriți.

— Sunteți un om neobișnuit, *seigneur,* tot insistând cu vânzarea peste graniță. Majoritatea olandezilor ar păstra o astfel de comoară pentru ei și, având în vedere calitatea, ar aduce un preț bun.

— Găsesc autodistructiv acest *amour-propre,* spune Johannes. Nu ajută pe nimeni. Peste hotare, suntem considerați nedemni de încredere. Nu vreau să fiu văzut astfel. De ce să nu răspândești renumele zahărului tău?

— La bine și la rău, ne-am pus încrederea în dumneavoastră.

— Țin o bucată de zahăr acasă, întrerupe Agnes, turnând balsam în apă caldă. Este atât de… minunat de *solid.* Tare ca diamantul, dulce ca un cățeluș. Așa obișnuia să spună tatăl meu. Își aranjează șiretul de la gât. Abia mă îndur să o sparg.

Nella se leagănă, holbându-se la drojdia din paharul ei de vin, puțin amețită.

— Voi merge la Veneția pentru voi doi, spune Johannes. Acolo sunt mulți cumpărători. Nu este cel mai bun moment ca zahărul vostru să ajungă în Veneția, dar fiți siguri că sunt venețieni care vor dori să cumpere.

— Venețieni? suspină Agnes. *Papistași?*

— Tatăl ei a lucrat din greu, domnule Brandt, spune brusc Meermans, și nu pentru a umple burțile catolicilor.

— Dar orice gulden, indiferent din care buzunar e scos, este la fel de util, nu-i așa? Un adevărat om de afaceri știe asta. Veneția și Milano mănâncă zahăr precum respiră olandezii…

— Vino, Agnes, spune Frans. Sunt obosit. Și sătul.

Își pune pălăria pe cap ca pe un opritor de gânduri. Agnes stă în picioare așteptând, în timp ce tăcerea incomodă crește.

— Noapte bună, atunci, spune în sfârșit Johannes, zâmbetul lui larg nereușind să ascundă oboseala din ochii lui.

— Domnul fie cu tine, spune Agnes, luându-și de braț soțul.

În timp ce cuplul trece pe lângă lambriurile de mahon, fețe de masă murdare, carafe din argint răsturnate și resturi de mâncare, Nella se îngrijorează tot mai mult.

— Johannes, spune ea. Marin a spus că trebuie să-i invităm…

El îi pune mâna pe umăr, iar ea se înclină sub greutatea lui.

— Nella, oftează el, pe oamenii de genul acesta trebuie să-i lași să-și dorească mai mult.

Dar când Agnes se uită peste umăr și îi aruncă o privire arogantă, Nella nu mai este atât de sigură.

Biroul

La întoarcere, Johannes stă întins în barcă precum o focă pe plajă.

— Cunoști o mulțime de oameni, Johannes. Ei te admiră.

El zâmbește.

— Crezi că ar vorbi cu mine, dacă nu aș fi bogat?

— Ești bogat? întreabă ea. Cuvintele îi ies din gură înainte să le poată opri, îngrijorarea din vocea ei este prea evidentă, întrebarea este pusă prea tare și pe un ton prea acuzator.

El își întoarce capul spre ea, cu părul prins în banca de sub obraz.

— Ce este în neregulă? întreabă el. Ignoră ce spune Marin. Îi place să-și facă griji.

— Nu Marin este de vină, răspunde Nella, dar apoi se întreabă dacă așa este.

— Doar pentru că cineva îți spune ceva cu puțină pasiune, nu înseamnă că este adevărat. Am fost bogat. Am fost și sărac. Nu pare să fie o diferență prea vizibilă. Vocea lui se domolește din cauza mâncării și a extenuării din seara aceasta. Nella, bogăția mea nu poate fi atinsă cu adevărat. Este în aer, crește și scade. Crește din nou. Lucrurile pe care le cumpără sunt solide, dar poți să-ți treci mâna prin ea ca printr-un nor.

— Dar, soțul meu, sigur nu este nimic mai solid decât o monedă?

În timp ce cască și închide ochii, Nella își imaginează banii soțului ca pe o umezeală, care se dizolvă și apare iar, fără a putea prezice.

— Johannes, trebuie să-ți spun ceva. Ea face o pauză. A fost… un miniaturist pe care l-am angajat…

Dar uitându-se la el, vede că, în fața oboselii, cedase. Nella vrea ca el să se trezească, pentru a putea să-i pună mai multe întrebări. Spre deosebire de Marin, el dă întotdeauna un răspuns interesant. Părea agitat după plecarea lui Frans și Agnes, ochii lui cenușii se schimbaseră în timp ce se gândea, excluzând-o din nou. De ce atunci când negocia cu Johannes, Meermans părea mai puțin entuziasmat decât soția lui? De ce nu îi invitase Johannes acasă?

Nella simte pe mâinile ei mirosul alifiei florale a lui Agnes. Îi chiorăie mațele sub dantela fustei și își dorește să fi mâncat mai mult. Pleoapele căzute și felul în care îi atârnă gușa îi trădează vârsta lui Johannes. Arată extenuat, la treizeci și nouă de ani are o față ca dintr-un basm. Ea se gândește la liniștea care a urmat limbuției lui, înainte ca el să se retragă din nou într-o absență mai întunecată. Își închide ochii, punându-și mâna pe stomac. „La fel

cum te va răsfăța Brandt și pe tine.”

Își amintește de biletul de dragoste ascuns în camera lui Marin. Cine i-l scrisese sau câte zile – sau ani – petrecuse între paginile ei? Nella se întreabă cum îl citește Marin – cu plăcere sau cu dispreț? Atingerea delicată a samurului în asprimea corsajului, buchetul ei de mireasă este un craniu îngălbenit sprijinit pe rafturile ei. Nu. Nimeni nu ar răsfăța-o vreodată pe Marin. Nu ar permite așa ceva.

Nella își ridică mâna în semiîntuneric, uitându-se la verigheta ei, la unghiile ca niște scoici rozalii. Poate că în Assendelft aveau o singură piață, dar măcar oamenii de acolo ar asculta-o. Aici, ea este o păpușă, un vas în care ceilalți își varsă discursurile. Și nu s-a căsătorit cu un bărbat, ci cu o lume. Argintari, o cumnată, cunoștințe ciudate, o casă în care se simte pierdută, una mai micuță, care o înspăimântă. Aparent este atât de mult de oferit, dar Nella simte că i se ia ceva.

Când intră în casă, ea se întoarce, hotărâtă să spună ceva, dar Johannes stă aplecat și vorbește cu Rezeki. În mod evident, ea este preferata lui, iar Johannes o mângâie pe cap. Rezeki își arată dinții cu o plăcere neagresivă. Nimeni nu aprinsese lumânările pe hol. E atât de întuneric, nicio rază de lună nu pătrunde prin ferestrele înalte.

— Te-au hrănit, frumusețea mea? întreabă el cu vocea blândă și plină de dragoste.

Ogarul răspunde lovindu-și coada musculoasă de pardoseală, iar Johannes râde satisfăcut.

Râsul o enervează pe Nella, atenția pe care și-o dorește este oferită unui animal.

— Mă voi duce la culcare, atunci, spune ea.

— Mergi, mergi, răspunde el, îndreptându-se. Trebuie să fii obosită.

— Nu, Johannes. Nu sunt obosită.

Îi susține privirea până ce el se uită în altă parte.

— Trebuie să-mi notez câte ceva despre acei oameni pe care i-am întâlnit, zice și merge spre biroul lui, iar câinele îl urmează imediat.

— Îți ține companie? strigă Nella.

„De unsprezece zile sunt singură, ca soție, gândește ea. Mai mult decât îi luase lui Dumnezeu să facă lumea.”

— Ea mă ajută, răspunde el. Dacă încerc să rezolv direct o problemă, nu pot să o fac. Dacă o mângâi, vine și răspunsul.

— Deci, este utilă.

Johannes zâmbește.

— Chiar este.

— Și cât ai plătit pentru Otto – este și el util? întreabă ea cu o voce rece și cu nervii întinși.

Chipul lui Johannes se întunecă, iar Nella simte cum i se urcă sângele la cap.

— Ce ți-a zis Agnes? spune el.

— Nimic, răspunde ea, dar este adevărat că vorbele lui Agnes o urmăresc încă.

— Eu doar i-am plătit în avans lui Otto primele salarii, spune el cu voce măsurată.

— Otto crede că l-ai eliberat?

Johannes își încleștează maxilarul.

— Petronella, te deranjează că locuiești aici, cu el?

— Deloc. Doar că... Eu niciodată... Vreau să spun...

— El este singurul servitor pe care l-am avut, răspunde Johannes. Și pe care îl voi avea.

El se întoarce. „Nu pleca, gândește Nella. Dacă pleci, voi deveni invizibilă, chiar acum, pe acest hol, și nimeni nu mă va mai găsi vreodată." Ea arată spre câine, care stă ascultător lângă el.

— Este Rezeki sau Dhana? întreabă ea.

Johannes ridică din sprâncene, mângâind animalul cu dragoste.

— Ai fost atentă. Aceasta este Rezeki. Dhana are o pată pe burtă.

„Știu că are", gândește Nella, imaginându-și micul câine de la etaj, care o așteaptă în căsuța de păpuși.

— Au nume ciudate.

— Nu și dacă ești din Sumatra.

— Ce înseamnă Rezeki? Ea se simte tânără și proastă.

— Noroc, răspunde el, strecurându-se în birou și închizând ușa.

Nella își mijește ochii prin întunericul din hol, un curent rece suflă spre ea ca și când o altă ușă fusese deschisă undeva, dincolo de întinderea pardoselii de marmură. I se zburlește părul de pe ceafă. Cineva este în umbră.

— Cine e? strigă ea.

Din fundul bucătăriei se aud slab niște voci, care mormăie repede și, din când în când, zăngănitul unei tigăi. Senzația că este observată se diminuează puțin, iar aceste sunete, oricât de îndepărtate, sunt o consolare. Casa o face pe Nella să piardă simțul proporțiilor și, pentru a se liniști, întinde mâna și atinge lemnul tare al tocului ușii lui Johannes. Când aude în spatele ei ceea ce crede că este sunetul unei respirații, iar ceva se atinge de tivul rochiei, Nella lovește cu ambii pumni în ușa biroului.

— Marin, nu acum.

— Sunt Nella!

Johannes nu răspunde, iar Nella se holbează în întuneric, încercând să nu lase frica să câștige.

— Johannes, *te rog.* Lasă-mă să intru.

Când ușa se deschide, strălucirea galbenă este atât de primitoare, încât Nella aproape că ar putea să plângă.

Ce o uimește este faptul că biroul pare mai locuit decât oricare altă parte a casei în care intrase. Aceasta este o cameră cu un scop precis. Se cunoaște și, până acum, Nella nu se mai simțise atât de apropiată de soțul ei. Când pășește înăuntru, iar el închide ușa, încearcă să alunge frica simțită pe hol.

— Nu este nimeni acolo, Nella, spune el. Este doar întunericul. De ce nu mergi la culcare?

Nella se întreabă cum de știe ce simte, cum de a știut exact că vorbele lui Agnes despre Otto o tulburaseră. Să fii observat de Johannes este ca și cum ai fi urmărit de o bufniță, gândește ea. Te simți țintuit.

Afară a început să plouă, un răpăit ușor de noapte, ritmic, familiar. În camera mică se simte un miros înțepător ca de hârtie, vede o masă înaltă lipită de perete, o mulțime de suluri de hârtie și o călimară din aur. Fumul lumânării acoperă tavanul nu foarte înalt cu dungi negre, iar desenul spiralat al unui covor turcesc abia se vede, fiind acoperit cu hârtii împrăștiate, scrise într-o limbă necunoscută. Picături de ceară pentru sigiliu sunt împrăștiate peste tot, iar unele au intrat în țesătura de lână. Pe pereți sunt hărți, mai multe decât are Marin. Nella se uită la forma statului Virginia și la restul Americii, la Oceanul Pacific, la Insulele Moluce și Japonia. Fiecare dintre aceste locuri este marcat cu linii subțiri, care formează modelul unui diamant. Acestea sunt elemente de precizie, nu presărate cu întrebări iluzorii. Sub fereastră, se află un imens cufăr încuiat, sculptat dintr-un lemn închis la culoare.

— Acolo sunt depozitați guldenii, spune Johannes îndreptându-se pe scaun.

Nella își dorește ca Johannes să fie mai mult ca un lup și mai puțin ca o bufniță. I-ar oferi sentimentul unui rol potrivit, dacă nu direcția vieții ei de soție.

— Am vrut… să-ți mulțumesc, spune ea șovăitor. Pentru căsuța mea. Am niște planuri…

— Nu este nevoie să-mi mulțumești, spune el fluturându-și din nou mâna. Măcar atât pot să fac.

— Dar am vrut să-ți arăt recunoștința, spune ea.

Nella încearcă să imite grația fizică a lui Agnes Meermans, mângâindu-i mâneca de la cămașă cu mâna tremurândă. Își dorește ca acea imagine a căsniciei, acea unitate să devină reală. El nu reacționează. Degetele ei îl cuprind precum cele ale unui copil.

— Da? spune el.

Își coboară mâinile și le sprijină pe coapsele lui. Nu mai atinsese niciodată un bărbat în acest fel, ca să nu mai vorbim de cineva atât

de impunător. Ea simte volumul mușchilor de la picioare prin pânza groasă de lână.

— Mă fascinezi când vorbești acele limbi, spune ea.

Își dă imediat seama că nu erau cuvintele potrivite. El se ridică de pe scaun.

— Ce este? întreabă el.

Johannes pare atât de supărat, încât Nella își duce mâna la gură, ca și cum ar dori să șteargă cuvintele.

— Eu doar… Am vrut doar să…

— Vino aici, o întrerupse el.

Spre surpriza Nellei, el o mângâie pe cap cu mișcări aspre.

— Îmi pare rău, spune ea, deși nu știe de ce se scuză.

El se apleacă, ținând-o de brațele subțiri și o sărută pe gură.

Șocul acestui gest – alarmantele rămășițe de vin și crab – o atacă, iar ea are nevoie să-și concentreze întreaga voință ca să nu se încordeze în strânsoarea lui. Își depărtează puțin buzele, chiar dacă numai pentru a elibera presiunea gurii lui. El continuă să o țină – iar ea hotărăște repede, înainte să o cuprindă frica – să-și coboare mâna în partea din față a pantalonilor. Dacă asta este tot ce trebuie să facă femeile, gândește ea, atunci obișnuința trebuie să o facă puțin mai plăcută.

Nella abia recunoaște umflătura despre care nu știe nimic. Dar nu este un toiag așa cum îi promisese mama ei, ci mai mult un vierme încolăcit, un…

Degetele ei par să declanșeze un arc, iar Johannes îi dă drumul și se îndepărtează spre marginea biroului.

— Nella, spune el. O, Doamne!

— Soț…

— Pleacă, strigă el. Ieși afară.

La un singur lătrat al lui Rezeki, Nella pleacă împleticindu-se, iar Johannes trântește ușa. Ea aude cheia răsucindu-se în broască și, simțind iar frica de a se afla acolo, în întunericul holului, aleargă pe scări spre camera ei.

Căsuța este în colțul camerei, iar ea trage perdelele, leagănul dinăuntru strălucește ca o insultă în lumina lunii. Nella trage un șut în piciorul dulapului, dar lemnul și carapacea de țestoasă nu cedează, iar ea aude trosnitura unui os. Scâncind de durere, refuză să plângă. Șchiopătează prin cameră, întorcând tablourile soțului cu fața la perete. Pe cel cu iepurele vânat și pe cel cu rodia putredă, pe fiecare în parte.

— De ce sunt toate tablourile întoarse pe dos? întreabă Cornelia, întorcându-l pe cel mai apropiat de ea. O omidă pictată, târându-se de pe rodie, se îndreaptă spre marginea ramei. Servitoarea se uită la căsuță și se înfioară.

— Puteți învăța să trăiți aici, doamnă, șoptește ea. Trebuie doar să vreți asta.

Nella o urmărește cu un ochi deschis, amintindu-și de umilința din seara trecută. O țintuiește la pat, iar ea își împinge fața în pernă. Să fi fost Cornelia pe hol seara trecută, ascultând cum se desfășoară dezastrul? „Atunci, de ce nu mă consolează?” Gândul că eșecul ei ca soție a fost aflat este devastator.

Respingerea lui Johannes învăluie spiritul Nellei ca o membrană. Și-ar lovi capul dacă ar putea astfel să-și scoată aceste idei prostești despre dragostea adevărată, despre paturile matrimoniale, râsete și copii. În timp ce Cornelia întoarce alt tablou, cel cu stridia desfăcută pe un fundal indigo-închis, Nella simte cum se apropie pereții, cu imaginile mărite de animale moarte și flori uscate.

— Cred că Marin a încercat să strecoare în camera dumneavoastră cele mai urâte tablouri, spune Cornelia.

Încă o fărâmă, măcar atât – acest rânjet, mica informație oferită de Cornelia, despre Marin și viclenia ei, trădată de cineva mai viclean.

Cornelia dă la o parte draperiile, iar lumina dimineții sfârșitului de octombrie destinde total atmosfera. Ea se strâmbă în timp ce-și scoate unul din saboți, dezvăluind un picior mic.

— Credeți sau nu, doamnă, spune ea, dar și picioarele mele obosesc. Sprijinindu-se de perete, ea începe să-și maseze talpa. Sunt al naibii de obosită. Ca un om mort.

Nella se ridică. Acasă, în Assendelft, nu avusese niciodată o servitoare ca ea. Cornelia simte această libertate de a face sau a spune lucruri, pe care nu le-ar face sau spune în altă parte. Cornelia este vorbăreață; plăcerea masării tălpilor pare prea mare ca să își mai facă griji despre ce crede stăpâna ei. Poate că este ceva în casa asta, gândește Nella, ceva permisiv ce eu nu înțeleg. Viața de aici este cu susul în jos – pare greșită, dar aruncă o lumină asupra tuturor. Cât de cârpiți sunt ciorapii Corneliei, o încrucișare de cusături, o învălmășeală de lână. Nu poate Marin să-i dea alții mai buni? Nella își amintește remarca lui Johannes despre averea lui.

Își aduce aminte de atingerea vagă a lui Johannes – placidă, reținută. Nella tresare. Privind cum Cornelia întoarce pe față tabloul cu iepurele spânzurat, se simte copleșită de resentimente.

„Nu ai nicio idee, vrea ea să spună. Încearcă tu să fii căsătorită."

— Cornelia, spune ea. De ce o interesează atât de mult pe Marin să vândă zahărul lui Agnes? Suntem săraci?

Cornelia se uită mirată la ea.

— Doamnă, nu fiți ridicolă. Săraci? Femei din tot orașul și-ar da mâna dreaptă să fie în locul dumneavoastră…

— Nu am nevoie de o *lecție,* Cornelia. Am pus o întrebare…

— Să aveți un stăpân care vă tratează cu respect, care vă duce la petreceri și vă cumpără rochii și căsuțe de păpuși de trei mii de guldeni? El ne hrănește, are grijă de noi. Otto vă va spune același lucru.

— Otto mi-a spus că lucrurile vor da pe afară.

— Ei bine, sunt multe lucruri de admirat la domnul, răspunde rapid Cornelia. L-a crescut pe Toot ca pe un fiu. Cine altcineva ar face așa ceva? Un servitor care vorbește franceză și engleză? Care poate desena hărți, care poate verifica într-o clipă calitatea lânii din Haarlem…

— Dar ce poate face Otto cu toate acestea, Cornelia? Ce putem *face* noi toți?

Cornelia pare jenată.

— După părerea mea, doamnă, viața dumneavoastră abia a început. Poftiți. Servitoarea bagă mâna în buzunarul șorțului și pune un pachet mare pe patul Nellei. A fost lăsat afară, pe prag, pentru dumneavoastră. Ce s-a întâmplat?

— Nimic, bolborosește Nella.

Marcat cu semnul soarelui, pachetul nesolicitat stă pe cuvertură.

— Vă veți bucura să auziți că astăzi nu avem hering la masă, continuă Cornelia privind pachetul. Gemuri de iarnă și cremă de unt. Domnul a cerut să servesc cina mai devreme. Ea ridică sabotul și îl încalță la loc.

— Sunt sigur că așa este, spune Nella. Se pare că se regăsește în mâncare. Voi coborî în curând.

Odată ce ușa este închisă, Nella ia cu grijă pachetul. Nu am cerut așa ceva, gândește ea. În scrisoare, i-am cerut în mod clar miniaturistului să înceteze. Dar tocmai când își amintește acest lucru, degetele ei rup hârtia. Cine nu ar deschide un asemenea pachet? își spune. Își amintește clar scrisoarea. „Ca soție a unui comerciant de rang înalt al VOC, nu mă voi lăsa intimidată de un artizan."

Din pachet, cade un bilețel, pe care sunt scrise cuvintele:

EU LUPT SĂ MĂ AFIRM

— O, așa faci, domnule miniaturist? spune Nella cu voce tare.

Răstoarnă și restul pachetului. O mulțime de obiecte casnice minuscule cad din el. Fiare de călcat nu mai lungi decât două boabe de orz, coșulețe, saci țesuți, câteva butoaie, un mop și un încălzitor pentru uscarea rufelor. Oale și tigăi, cuțitașe pentru pește, furculițe, o pernă brodată, un tapet rulat care dezvăluie portretul a două femei și al unui bărbat. Nella este convinsă că seamănă cu povestea brodată care stă atârnată pe peretele lui Johannes de la parter – Marta și Maria, care vorbesc despre Isus. Frica începe să se amestece cu revolta.

Într-o mică ramă aurie, a fost pictată în ulei o vază cu flori, cu tot cu omida care se târăște. Este o temă obișnuită, își spune Nella, încercând să-și păstreze calmul, uitându-se la versiunea reală, pe care Cornelia tocmai o întorsese pe perete. Mai găsește câteva cărți minunate, unele nu mai mari decât o monedă stuiver, scrise indescifrabil, de mână. Le răsfoiește paginile, aproape așteptându-se să găsească o scrisoare de dragoste, dar nu e niciuna. Sunt două hărți mici ale Indiilor și o Biblie cu un B mare pe copertă.

Un pachet separat, care strălucește prin pânză, îi atrage atenția Nellei. Ascunsă între pliuri, găsește o cheiță aurie, care atârnă de o panglică. O leagănă în lumina rece a dimineții. Este frumoasă, de lungimea unghiei de la degetul mic, cu un model complex incrustat. Prea mică pentru a deschide vreo ușă, gândește Nella. Inutilă, dar bogat ornamentată.

Nu mai este nimic în pachet – niciun bilet, nicio explicație, doar un motto ciudat și sfidător și aceste daruri tulburătoare. Cornelia a jurat că a dus scrisoarea care îi spunea miniaturistului să înceteze. Așadar, de ce nu mă ascultă?

Dar, în timp ce se uită la aceste piese – la frumusețea lor extraordinară, la scopul lor de nepătruns, Nella se întreabă dacă vrea cu adevărat ca miniaturistul să înceteze. În mod clar, miniaturistul nu vrea asta.

Nella pune cu blândețe noile obiecte în căsuță, unul după altul. O surprinde un sentiment efemer de recunoștință.

*

— Unde pleci? o întreabă Marin pe Nella în timp ce traversează holul, o oră mai târziu.

— Nicăieri, răspunde Nella, gândindu-se deja la simbolul soarelui, la explicațiile care se află în spatele ușii miniaturistului.

— M-am gândit eu, spune Marin. Pastorul Pellicorne predică la Biserica Veche și am presupus că vei dori să asiști.

— Vine și Johannes?

Johannes nu vine, pretinzând că trebuie să fie la bursă, să fie prezent la ultimele tranzacții. Nella se întreabă dacă slujba este ceea ce evită soțul ei.

Dorindu-și cu disperare să viziteze Kalverstraat, Nella rămâne intenționat în urma lui Marin, ale cărei picioare tropăie pe trotuarele de lângă canal. Rezeki, care nu este foarte fericită fără stăpânul ei, îl însoțește la bursă pe Johannes. Nedorind să o lase acasă pe Dhana, Nella merge alături de al doilea ogar, care rămâne ascultător pe lângă ea, cu nasul negru și umed ridicat spre noua stăpână.

— De obicei luați și câinii la biserică? o întreabă Nella pe Cornelia.

Servitoarea încuviințează, dând din cap.

— Doamna Marin spune că nu pot fi lăsați singuri.

— Aș putea să-l aduc pe Peebo.

— Nu fi ridicolă, rostește Marin peste umăr, iar Nella se minunează de abilitatea ei de a trage cu urechea.

Este o zi însorită, țiglele de pe acoperiș sunt aproape roșii, iar temperatura suficient de scăzută, încât să facă să nu se simtă duhoarea canalului. Trăsurile zdrăngăne pe drum, apele sunt pline de ambarcațiuni încărcate cu bărbați, femei, mărfuri și chiar câteva oi. Acestea merg pe Herengracht, spre Vijzelstraat și traversează podul spre piața dinspre Biserica Veche. Nella se uită cu jind spre prima ei destinație, înainte ca servitoarea să-i readucă aminte de faptul că, dacă nu se uită pe unde calcă, se va împiedica de pietrele din pavaj.

Oamenii se zgâiesc de pe bărci, de la ferestre, de lângă canal. Cu fiecare pas pe care îl fac pe lângă casele înguste și înalte ale negustorilor de mătase de pe Warmoestraat, pe lângă vitrinele care vând ceramică italiană, mătase din Lyon, tafta spaniolă, porțelan de Nürnberg și țesături din Haarlem, locuitorii Amsterdamului le aruncă priviri. Pentru o clipă, Nella se întreabă ce au făcut, apoi vede mușchii tensionați ai cefei lui Otto. O strigă pe Dhana, pentru a o pune în lesă.

— Vorbește! aude Nella pe cineva spunând printre hohote de râs.

Când trece Otto, fețele tuturor se miră să-l vadă mergând împreună cu aceste femei. Pe unele chipuri se citește suspiciune, pe altele dispreț sau frică. Unele sunt fascinate, altele indiferente, dar nu le compensează pe celelalte. Când grupul iese din Warmoestraat, apropiindu-se de spatele Bisericii Vechi, un bărbat cu fața ciupită de vărsat, care stă pe banca joasă de la ușă, strigă când Otto trece pe lângă el.

— Eu nu pot să-mi găsesc o slujbă, dar animalului aceluia i-ați dat de lucru?

Marin șovăie, dar Cornelia se oprește pe loc. Face un pas înapoi și își ridică pumnul la câțiva centimetri de pielea lui brăzdată.

— Suntem în Amsterdam, Față-găunoasă. Cel mai bun învinge.

Nella râde gâtuit și nervos, dar se oprește când bărbatul își ridică pumnul spre fața Corneliei.

— Suntem în Amsterdam, cățea. Cel mai bun este cel care cunoaște prietenii potriviți.

— Cornelia, ține-ți gura! strigă Marin. Vino.

— Ar trebui să i se taie lui limba!

— *Cornelia!* Sfinte Isuse, suntem toți niște animale?

— Toot este aici de zece ani și nimic nu s-a schimbat, mormăie servitoarea, întorcându-se la stăpâna ei. Ai crede că s-au obișnuit deja.

— *Față-găunoasă,* Cornelia. Cum ai putut? spune Marin, dar Nella simte o aprobare în tonul ei.

Otto se uită spre orizont, cu mult peste clădirile din Amsterdam. Nu se uită la Față-găunoasă.

— Dhana, strigă el, iar câinele se oprește în sfârșit, își înalță capul și aleargă spre el. Nu pleca prea departe, fetiță, spune el.

— Eu sau câinele? oftează Cornelia.

Deși oamenii continuă să se holbeze, nimeni nu mai comentează. Nella observă cum se uită ei și la Marin. Neobișnuit de înaltă pentru o femeie, cu gâtul ei lung și capul pe care și-l ține sus, Marin este ca acrostolul[2] de la prora unei corăbii, care lasă valuri de chipuri întoarse în siajul ei. Nella o vede prin ochii lor, olandeza perfectă, impecabilă, frumoasă și care merge prin oraș cu un scop. Singurul lucru care îi lipsește este un soț.

— Se pare că Johannes nu vine la biserică, o aude Nella pe Marin spunându-i lui Otto. Confruntată cu tăcerea lui, Marin se întoarce spre fete. Ai invitat familia Meermans la cină? o întreabă ea pe Nella.

Nella ezită, gândindu-se la o minciună.

— Încă nu, răspunde ea.

Marin se oprește cu gura căscată, incapabilă să-și ascundă mânia, în timp ce o privește acuzator pe Nella cu ochii ei cenușii.

— Ei bine, nu l-am putut *face* să-i invite, spune Nella.

— Dumnezeule! strigă Marin, călcând într-o baltă. Merge înainte cu pași mari, lăsându-i în urmă pe ceilalți trei. Chiar trebuie să fac eu totul?

Creștere și înflorire

Nella nu mai fusese niciodată în Biserica Veche.

— Cine este Pellicorne? îi șoptește ea Corneliei. Nu auzim destule din Biblie acasă?

Cornelia se strâmbă, deoarece Marin o auzise.

— Oamenii trebuie să se roage și la biserică, Petronella, spune Marin.

— Indiferent de ce trebuie să înduri? mormăie Otto.

Marin se preface că nu aude.

— Pellicorne, suspină ea, ca și când s-ar referi la un anumit actor preferat. Și publicul observă.

În Assendelft, biserica este mai mică, însă această clădire este imensă prin comparație. Coloane înalte din piatră albă împart arcurile dimprejurul și din mijlocul naosului. Pe câteva ferestre sunt pictate scene din Biblie, iar prin sfinții din vitralii soarele inundă podeaua în nuanțe pale de roșu, auriu, indigo și verde. Nella simte că ar putea să se scufunde, dar numele decedaților incrustate în podea îi amintesc de faptul că apa este, într-adevăr, piatră.

Biserica este aglomerată; cei vii cerându-și drepturile. Nella este surprinsă de nivelul ridicat al zgomotului permis: părinți, bârfe și amabilități, câini fără lesă și copii mici. Lătrături și sporovăială de țânci urcă pe pereții văruiți, sunetul fiind puțin absorbit de lemnul de deasupra. În apropiere, un câine își face nevoile, cu piciorul ridicat în dreptul unei coloane. Oriunde privește Nella este lumină, ca și când Dumnezeu și-ar fi îndreptat atenția timp de o oră spre această încăpere înaltă și spre inimile care bat în interiorul ei.

Nella își coboară privirea spre oamenii care se înghesuie în biserică și simte cum i se pune un nod în stomac.

Femeia ciudată de pe Kalverstraat este aici. Stă singură pe un scaun de lângă ușa laterală, iar soarele care intră pe o fereastră obișnuită îi mângâie partea de sus a capului ei blond. Din nou, o privește pe Nella. Nu este nimic neutru în această privire; este vioaie, iscoditoare și curioasă, dar stă atât de nemișcată, încât Nella crede că ar putea fi unul dintre sfinții de pe vitralii, căzut de pe geamul bisericii.

Cedând senzației de a fi evaluată și simțind că îi lipsește ceva, Nella nu poate rezista privirii sfredelitoare. Oarecum, atenția femeii se îndreaptă către Otto, Cornelia, Marin, chiar și Dhana – măsurându-i din ochi pe toți cinci. Nella își ridică mâna pentru a saluta, dar vocea lui Marin o întrerupe.

— Este prea bătrână ca să stea afară.

— Poftim? spune Nella coborând mâna.

— Cățeaua, explică Marin, aplecându-se și încercând să o miște pe Dhana din locul unde se așezase ferm pe podea.

Dhana refuză să se clintească, scheunând, cu botul ridicat în direcția femeii, zgâriind pardoseala cu ghearele.

— Ce nu e în regulă cu ea? Marin îi îndreaptă spinarea, masând-o. Era bine acum un minut.

Nella se uită înapoi spre locul în care stă femeia, dar tot ce vede este un scaun gol.

— Unde a plecat?

— Cine? întreabă Cornelia.

În ciuda luminii soarelui, în biserică pare foarte frig. Învălmășeala se produce în valuri, oamenii continuă să se înghesuie, iar scaunul femeii rămâne liber. Dhana începe să latre.

— Nimic, spune Nella. Taci, Dhana, ești în casa Domnului.

Cornelia chicotește.

— Sunteți amândouă prea zgomotoase, constată Marin. Vă rog să vă amintiți că oamenii vă privesc mereu.

— Știu că privesc, spune Nella, dar Marin se îndepărtase.

Loial organizării calviniste, amvonul din mijlocul naosului este locul unde se adună, în grup, mulțimea gălăgioasă.

— Precum muștele pe o bucată de carne, spune Marin dezaprobator, în timp ce oamenii o ajung din urmă, alunecând încet, cu demnitate spre naos. Nu vom sta în mulțime. Cuvântul lui Dumnezeu ajunge departe. Nu e nevoie să se cațăre precum copiii de patru ani ca să-l vadă pe pastorul Pellicorne.

— Cu cât încearcă mai mult să pară sfinți, cu atât mai puțin mă conving, spune Otto.

Un mic zâmbet se formează în colțul gurii lui Marin, care dispare rapid când îi vede pe Frans și pe Agnes Meermans.

Răspândind un damf de parfum floral intens, Agnes înoată în fustele ei largi, de-a lungul plăcilor de mormânt înghețate.

— L-au adus pe sălbatic, șoptește ea la urechea soțului, cu ochii ațintiți asupra lui Otto.

— Domnule și doamnă Meermans, spune Marin, scoțând psaltirea dintr-un săculeț de la brâu, trecând-o dintr-o mână în cealaltă, ca și când ar fi cântărit un proiectil. Femeia face o reverență.

Frans Meermans se înclină, privind degetele subțiri ale lui Marin, mișcându-se nervos peste cartea uzată, cu coperte din piele.

— Unde este fratele dumneavoastră? întreabă Agnes. Ziua Judecății…

— Johannes lucrează. Îi mulțumește lui Dumnezeu într-un mod diferit astăzi, răspunde Marin.

Meermans pufnește.

— Este foarte adevărat, domnule.

— O, da, spune el. Bursa este cunoscută ca raiul evlavioșilor.

— S-a omis ceva la breasla argintarilor, spune Marin, neluându-i în seamă tonul. Fratele meu a vrut să vă invite la masă, dar atât de multe îndatoriri îl distrag… Tace pentru o clipă. Trebuie să veniți la cină, acasă la noi.

Meermans pufnește.

— Nu trebuie să…

— Suntem onorați, doamnă Brandt, îl întrerupe Agnes, ochii ei întunecați scăpărând de o emoție tainică. Totuși, nu soția lui ar trebui să facă această invitație?

Nella se îmbujorează.

— Luați masa împreună cu noi mâine, spune Marin, cu vocea gâtuită.

— Mâine? Nella nu se poate abține. Lui Marin nu-i stă în fire să fie pripită. Dar…

— Și aduceți o bucată de zahăr. O vom gusta și vom toasta pentru bunăstarea care va veni.

— Vrei *să guști* comoara noastră din Caraibe? Agnes își îngroapă bărbia în gulerul ei ostentativ de blană, sfredelind-o cu privirea pe Marin.

Marin zâmbește, iar Nella observă cât de atractivă este când face asta, chiar dacă se preface.

— Vreau, zice Marin. Foarte mult.

— Agnes, spune Meermans, iar numele soției lui devine un simbol al prudenței. Să ne ocupăm locurile.

— Vom veni mâine, adaugă Agnes, și vom aduce un fel de dulceață, cum nu ați mai gustat până acum.

Cei doi se îndepărtează salutând, făcând cu mâna și dând din cap.

— Aș putea să-l omor, murmură Marin, privindu-i din spate.

Nella se întreabă la cine se referă.

— Comoară din Caraibe, pe naiba! De ce a fost Johannes de acord cu acest lucru?

— Dar nu avem nevoie de acest lucru, doamnă? murmură Cornelia. Chiar dumneavoastră ați spus…

Marin întoarce imediat capul spre ea.

— Nu-mi repeta propriile cuvinte, fato. Ascultând la uși… nu știi nimic. Asigură-te că mâine vei pregăti o cină bună.

Cornelia se retrage, aplecându-se pentru a-și face de lucru cu câinele, cu mândria rănită întipărită pe chip. Marin își masează tâmplele, cu ochii închiși de durere.

— Te simți bine? întreabă Nella, simțind nevoia să intervină.

Marin se uită la ea.

— Mă simt foarte bine.

— Trebuie să ne ocupăm locurile, spune Otto. Este loc în strană. Pare naufragiat printre comentariile șoptite, care îi însoțesc fiecare mișcare.

Pastorul Pellicorne merge spre amvon. Este înalt, trecut de cincizeci de ani, proaspăt bărbierit, cu părul cărunt tuns scurt și gulerul lat, strălucitor de alb. Aspectul lui sugerează că are niște servitori grijulii.

Pellicorne nu se deranjează cu introducerile.

— Practici detestabile! spune arătând spre câini și copii, spre învălmășeala și zarva curioșilor de afară.

Se așterne liniștea; toți îl privesc, cu excepția lui Otto, care se uită în jos, concentrat la mâinile lui împreunate. Nella se uită la Agnes, a cărei față este ridicată spre pastor, precum un copil vrăjit. Este atât de ciudată, se gândește Nella. Acum un minut era atât de falsă și arogantă, iar acum atât de infantilă, căutând să impresioneze.

— În orașul nostru, sunt multe uși închise prin care nu putem vedea, continuă cu asprime Pellicorne. Dar să nu credeți că vă puteți ascunde păcatele de Dumnezeu. Degetele lui ascuțite apucă marginea amvonului. Vă va găsi! strigă Pellicorne peste capetele lor. „Căci nu este nimic ascuns care să nu se dea pe față.” Îngerii lui se vor uita prin ferestre și prin gaura cheii inimii voastre, iar El va ține cont de faptele săvârșite. Orașul nostru a fost construit pe o mlaștină, iar pământul nostru a mai suferit de pe urma mâniei lui Dumnezeu. Am izbândit, am prefăcut apa în uscat. Dar nu fiți delăsători acum – chibzuință și buna vecinătate ne-au ajutat să izbândim.

— Da, strigă un bărbat din mulțime.

Un copil începe să plângă. Dhana scheaună și încearcă să intre sub fusta Nellei.

— Dacă nu ținem strâns frâiele păcatului, spune Pellicorne, ne vom întoarce în mare. Fiți drepți, pentru oraș! Uitați-vă în inima voastră și gândiți-vă cum ați greșit aproapelui vostru sau cum v-a greșit el!

Se oprește pentru a mări efectul, faptul că e convins de justețea vorbelor sale lăsându-l fără suflu. Nella își imaginează cum adunarea își deschide pieptul, uitându-se la inimile păcătoase, uitându-se și la ale celorlalți, înainte de a-și închide piepturile. În colțul bisericii, un graur bate din aripi. Cineva ar trebui să-l lase să iasă, gândește ea.

— Întotdeauna rămân închiși înăuntru, șoptește Cornelia.

— Să nu permitem mâniei Lui să ne rănească din nou.

În mulțime se aud câteva mormăieli aprobatoare; până acum, vocea pastorului nu tremurase aproape deloc.

— Lăcomia este cangrena pe care trebuie să o extirpăm – lăcomia este copacul, iar banii sunt rădăcinile ei adânci!

— Tot ei au plătit și gulerul tău frumos, mormăie Cornelia.

Nella își ține respirația, încercând să nu râdă. Își asumă riscul de a arunca o privire spre Frans Meermans. În timp ce atenția soției lui este atrasă de amvon, el privește familia Brandt.

— Nu trebuie să ne amăgim crezând că am exploatat puterea mării. Pellicorne își potrivește vocea, scoțând un sunet lung, înainte de a lovi din nou. Da, recompensa lui Mammon a venit la noi – dar într-o zi ne va îneca pe toți. Și unde veți fi în acea zi fatală? Unde? Veți fi până la brâu în dulciuri și plăcinte mari cu pui? Inundați în mătăsurile voastre și cu șiraguri de diamante?

Cornelia oftează.

— Aș vrea eu, murmură ea, aș vrea eu.

— Aveți grijă, aveți grijă, avertizează Pellicorne. Acest oraș prosperă! Banii lui vă dau aripi să zburați. Dar este un jug pe umerii voștri și ar fi bine să fiți conștienți de rănile din jurul gâtului vostru.

Marin strânge din ochi de parcă i-ar veni să plângă. Nella speră că este doar un fel de extaz spiritual, un abandon în voia puterii avertismentelor sfinte ale lui Pellicorne. Meermans încă se holbează. Marin deschide ochii și observă că are mâinile încleștate pe psaltire. Se agită în scaunul ei, cu nefericirea întipărită pe fața ei ca de ceară. Nella își simte gâtul uscat, dar nu îndrăznește să tușească.

Pellicorne ajunge la punctul culminant, iar membrii adunării sunt uniți și atenți.

— Adulteri. Bancheri. Sodomiți. Hoți! strigă pastorul. Feriți-vă de ei, uitați-vă după ei! Spune-i vecinului tău dacă se apropie norul pericolului. Nu lăsa răul să-ți intre în casă, deoarece, odată venită cangrena, va fi greu să o îndepărtezi. Chiar și pământul de sub picioarele noastre se va surpa, când mânia lui Dumnezeu va coborî pe pământ.

— Da, spune din nou bărbatul din mulțime. Da!

Dhana latră, agitându-se tot mai mult.

— Taci, șoptește Cornelia.

— Ce poți face pentru a îndepărta acest lucru? bubuie Pellicorne reluând cu mâinile în aer, precum însuși Cristos. *Iubirea.* Iubiți-vă copiii, deoarece ei sunt semințele care vor face să înflorească orașul! Soților, iubiți-vă soțiile, și femeilor, fiți ascultătoare, deoarece toate acestea sunt sfinte și bune. Păstrați-vă casa curată, iar sufletele voastre vor urma exemplul.

El termină. Se aud suspine de ușurare, sunete aprobatoare, o trezire și o dezmorțire. Nella se simte amețită. Lumina strălucește pe lespezile mormintelor. Fii ascultătoare. Soților, iubiți-vă soțiile. „Tu ești lumina soarelui care intră pe fereastra la care stau și mă încălzesc. Draga mea.” Bebelușul plânge din nou, iar Nella și Marin își ridică privirea în același timp, în vreme ce mama încearcă, fără succes, să îl liniștească, îndepărtându-se de adunare și strecurându-se pe ușa laterală a bisericii.

Nella urmează privirea lui Marin, amândouă uitându-se cu invidie la pătratul auriu de lumină solară care apare la ieșirea mamei, în această lume vie și nouă a Amsterdamului, în această biserică friguroasă din oraș, o oră de slujbă pare să dureze un an.

*

Seara, în camera Nellei, lumina lunii cade pe căsuță. Sunetul pendulei bate în aer precum un puls înăbușit, părând să se amplifice în urechile ei. Se gândește la femeia care o studia în tăcere în biserică.

— De ce nu mi-ai vorbit? întreabă Nella cu vocea tare, privind spațiile celor nouă camere întunecate ale ei. Ce vrei de la mine?

Bineînțeles, nu primește niciun răspuns, iar piesele din căsuță împrăștie o strălucire argintie pâlpâitoare. Mâine, gândește Nella, voi merge la miniaturist să-i spun să se potolească o dată pentru totdeauna. În mod sigur nu este corect să ți se trimită lucruri pe care nu le-ai cerut. Miza este teritoriul interzis.

Într-adevăr, Nella se bucură că nu mai este în Assendelft – dar acum casa nu este nicăieri – nu mai este nici acolo, pe câmp, nici aici, lângă canal. În derivă, se simte naufragiată între ideea de căsnicie și starea ei actuală, iar căsuța este frumoasă, dar inutilă, este o amintire oribilă a întregii situații.

Rezerva cu care se poartă Johannes începe să o afecteze profund. El dispare deseori la bursă, la VOC, la depozitul de lângă tavernele din est, unde cartofii au cea mai pufoasă consistență. Nu manifestă niciun interes față de ea, nu vine la biserică. Cel puțin Marin mă remarcă suficient, încât să-mi facă o vânătaie, gândește Nella. Cât de ridicol este să fii recunoscător pentru o pișcătură! Ancora ei fusese aruncată, dar nu găsise de pe să se agațe – și așa trece pe lângă ea, masivă, periculoasă și de neoprit, scufundându-se în apele mării.

Sunetul șoaptelor o scot din starea de autocompătimire. Ridicându-se, Nella încă simte în aer mirosul esenței de crini. Chiar și mie începe să nu-mi mai placă, gândește ea. Traversează tiptil camera, ciulind urechile în timp ce deschide ușa. Pe coridor este frig, dar prin antreu se aud două voci, cuvintele sunt rostite pe nerăsuflate. Vocile par emoționate sau temătoare – cu siguranță

neglijente, șoaptele lor răzbătând până la etaj.

Nella se întreabă dacă o trădează imaginația; când vocile se opresc, două uși se închid, iar tăcerea se așterne din nou în casă. Ea merge de-a lungul coridorului, își lipește fruntea de balustradă, ascultând inutil. E liniște, ca și când vorbitorii ar fi intrat în pereți.

Când încep să se audă sunete de pași care zgârie podeaua, Nellei i se ridică părul de pe mâini. Privind în jos, spre locul de unde se aud zgomotele, simte un gol în stomac – însă este doar Rezeki care se uită în sus la ea, înainte de a se furișa pe pardoseală. Animalul se mișcă precum un lichid vărsat, fără stăpân, ca o piesă de șah care se rostogolește din locul în care fusese așezată.

Soția

Până la vremea amiezii, Cornelia petrecuse deja câteva ore în bucătăria de serviciu pregătind cina pentru Meermans. Ospățul avea să fie bogat; o diversitate de gustări de iarnă, asezonate cu bunătăți aduse din călătoriile lui Johannes în Est.

Nella o găsește stând la masă, tocând două verze mari.

— Flămândă? întreabă servitoarea, ridicând privirea spre tânăra ei stăpână, care stă pe ultimele trepte, cu Dhana lângă ea.

— Ca un câine, răspunde Nella, încercând să citească semnele unei nopți pierdute pe fața Corneliei, care pare mai mult agitată.

— Trebuia să mă anunțați din timp! spune Cornelia. Aveți aici pâine uscată și hering, până termin toate meniurile, așa cum insistă doamna Marin. Varza asta trebuie ornată. Văzând chipul Nellei, Cornelia se înduioșează. Poftiți. Luați o *puffert.* Tocmai le-am scos din tigaie. Împinge o farfurie spre ea, plină cu mici clătite, acoperite cu zahăr.

— Ce ți-a dat Hanna în magazinul soțului ei?

În timp ce Dhana se îndreaptă spre patul ei de lângă sobă, mâna Corneliei plutește deasupra rămășițelor de varză. Are pielea roșie și unghiile sunt albe de la săpun.

— Îl mâncați, spune Cornelia aplecându-se.

„Cât de albaștri sunt ochii ei, cu irișii încercuiți de negru!” se gândește Nella.

— Ultima parte din zahărul cel mai bun al lui Arnoud. Hanna are dreptate. Prea mult din zahărul vândut în oraș este groaznic. Păcat că domnul vinde tot zahărul lui Agnes peste graniță.

Dezvăluirea Corneliei sparge gheața, iar Nella simte că se încălzește. Chiar și varza pare să strălucească precum o sferă verde în lumina focului de la cuptorul deschis.

*

Nella trage o gură de aer rece și tușește din cauza mirosului de canal. Vara, duhoarea va fi îngrozitoare, gândește ea, mergând spre Cotul de Aur. Dar deocamdată se simte minunat mergând singură – iar femeile neînsoțite, după cum concluzionase soțul ei în barcă, nu sunt o raritate, astfel încât Nella să se simtă privită. Trecând prin Vijzelstraat, traversând Ruguliersdwarsstraat și îndreptându-se spre Kalverstraat după ce întrebase cum să ajungă, Nella găsește repede simbolul soarelui sub care se află mottoul: „Omul ia drept jucărie tot ce vede”. Bate la ușa masivă. Strada nu este aglomerată – oamenii stau în case, la căldură. Cât bate iar la ușă, respirația Nellei se transformă în abur.

— E cineva aici? strigă ea. „Răspunde, te rog”, spune ea în gând.

E cineva? Sunt Nella Oortman. Petronella Brandt. Mi-ai trimis niște obiecte pe care nu le-am comandat. Îmi plac, dar nu înțeleg de ce ai făcut-o.

Nella își lipește urechea de ușa din lemn masiv, încercând în zadar să audă sunetul unor pași. Se dă puțin înapoi, uitându-se la geamuri. Înăuntru nu sunt aprinse lumânări și totul este nemișcat – totuși locul pare, fără îndoială, locuit.

Când la fereastră apare un chip, Nella se împleticește în mijlocul Kalverstraat, șocul recunoașterii tăindu-i respirația. Se poate ca sticla să fie groasă și deformată, dar acel păr este inconfundabil. Este femeia care o privea la biserică.

Fața ei este palidă ca o monedă, șuvițele blonde sunt vizibile prin umbrele din sticla întunecată, iar femeia își așază palma pe sticlă. Ea rămâne nemișcată în acea poziție, privind calmă strada.

— Tu! spune Nella. Dar femeia nu se mișcă. De ce…

— Nu va ieși afară, întrerupe o voce de bărbat. Oricât de mult ai încerca. Ar fi o idee bună să o reclam autorităților.

Nella se întoarce spre cel care vorbește. Este puțin mai departe de ea și stă în fața unui magazin de lână. Nella are un nod în gât. Este bărbatul ciupit de vărsat – Față-găunoasă – cel care îl făcuse pe Otto animal, cel la care Cornelia strigase pe stradă. De aproape, pielea lui arată ca un burete-de-mare, plină de găuri rozalii.

Nella privește înapoi spre fereastră. Femeia a plecat, geamul e gol și, deodată, casa pare lipsită de viață, ca și când nimeni nu ar locui acolo. Se grăbește spre ușă și începe să bată cu pumnii, de parcă ar vrea să readucă la viață clădirea.

— V-am spus, nu răspunde. Are o regulă proprie, afirmă Față-găunoasă.

Nella se întoarce și împinge ușa cu spatele.

— Cine este ea? Spuneți-mi cine este!

El ridică din umeri.

— Nu vorbește mult. Are un accent ciudat. Nimeni nu o cunoaște.

— *Nimeni?* Nu vă cred.

— Ei bine, nu toți suntem sociabili, doamnă, spune el. Ține la intimitatea ei.

Nella face o pauză ca să respire.

— În *Lista lui Smit,* la această adresă își face reclamă un miniaturist. Domnule, vreți să-mi spuneți că singura persoană care locuiește aici este o femeie?

Față-găunoasă se scutură de lâna de pe pantaloni.

— Da, doamnă. Și cine știe ce face ea acolo?

— Totul și aparent nimic, răspunde Nella.

— *Așa* îi spuneți voi, doamnele?

Este imposibil ca o femeie să locuiască singură în inima Amsterdamului, sub privirile primarului, ale breslelor și ale puritanilor ipocriți precum Față-găunoasă. Ce gânduri freamătă sub părul ei palid, de ce trimite aceste piese nesolicitate care îți taie respirația?

„Vreau doar să știu”, gândește Nella, închizând ochii, amintindu-și privirea de nedescris a femeii în biserică și, înainte de asta, pe Kalverstraat. Este prea uimitor pentru a putea fi crezut – o femeie! Nella se simte rușinată de rândurile din a doua scrisoare: „Domnule… voi pune imediat capăt înțelegerii noastre”. Dar se pare că scrisoarea nu contase. Femeii pare să-i placă să încalce regulile.

— O femeie singură ca ea poate însemna un singur lucru, continuă Față-găunoasă. Este o prostituată. Iar băiatul care a venit să ia pachetele este alt străin. Aceste practici ar trebui păstrate pentru Insula din Est. Oamenii cinstiți, care vor doar să muncească și să trăiască bine nu ar trebui să…

— De cât timp este aici?

— De trei sau patru luni, cred. De ce este atât de importantă pentru dumneavoastră?

— Nu este, minte Nella. Se simte trădată. Își încrucișează brațele, simțind nevoia să se protejeze de femeie, fără să știe exact de ce. Nu este deloc importantă pentru mine.

Nellei i se pare că vede mișcare la una dintre ferestrele de la etaj, dar este indusă în eroare de reflexia altei femei de la fereastra de deasupra magazinului de lână, care bate un covor spre stradă și care pare iritată de zarva din fața ușii ei.

— Domnule, dacă se întâmplă să vorbiți cu ea…

— Nu voi face asta, o întrerupe Față-găunoasă. Îl are pe diavol în ea.

Nella bâjbâie după un gulden și îl pune în palma lui murdară.

— Dacă veți vorbi cu ea, se întoarce și strigă spre fereastră, spuneți-i că Nellei Brandt îi pare rău! Și să-i ignore ultima scrisoare. Vreau doar să știu de ce. Și spuneți-i că… aștept cu nerăbdare ce vrea să mai trimită.

Strigând aceste cuvinte spre fereastră, Nella se întreabă dacă sunt adevărate. Doar văduvele și prostituatele locuiesc singure, unele fericite, altele fără voia lor – așadar, ce anume face miniaturista aici, trimițând piesele și cutreierând orașul de una singură? Nella nu știe cu cine se joacă, dar, cu siguranță, nu cu o jucărie.

Își târâie tocurile înapoi pe Kalverstraat. Existența extraordinară a miniaturistei se risipește cu oameni ca Față-găunoasă, gândește ea. Și *va fi* extraordinară – indiferent în ce se va transforma – doar

acei ochi, acea privire, aceste pachete incredibile pline de indicii și povestiri. Nella simte înțepături în ceafă și se întoarce rapid, crezând că între ea și acea casă de la simbolul soarelui exista o legătură.

Dar Kalverstraat este din nou o stradă liniștită, care nu știe de acea prezență ascunsă în inima ei.

*

Nella se întoarce acasă și se grăbește să urce la etaj, unde este dulăpiorul, pentru a pipăi piesele miniaturistei. Sunt încărcate cu o energie diferită, cu un înțeles ascuns, adăugând și mai mult mister. „Ea m-a ales pe mine”, gândește Nella, stimulată de această descoperire, dorind să afle mai multe.

Vocea Corneliei și sunetul pașilor care se apropie o scot din reverie. Trage în grabă perdelele căsuței, în timp ce servitoarea își bagă capul pe ușă.

— Soții Meermans vin într-o oră, bolborosește Cornelia, iar domnul încă nu a sosit acasă.

La parter, Cornelia și Otto lustruiseră, măturaseră, șterseseră podelele, scuturaseră perdelele și aranjaseră pernele, ca și când casa s-ar fi aflat în dezordine și ar fi avut nevoie de o transformare imposibilă. Faianța și porțelanurile din bucătăria cea bună strălucesc, perla licărește din mozaic, și toate lumânările cu grăsime sunt înlocuite cu cele din ceară de albine, iar Nella profită de ocazie să le miroasă parfumul minunat.

— Numai atât am putut face, spune Otto, vorbind singur, în timp ce trece pe acolo, iar ea se întreabă ce înseamnă acest lucru.

Marin s-a îmbrăcat în negru, cu hainele cele mai bune. Nu s-a coborât într-atât încât să se parfumeze, dar, purtând cele mai voluminoase fuste, merge prin salon cu pași mari și preciși ca acele unui ceas cu pendulă. Degetele ei subțiri se agită pe psaltire, părul este strâns cu o bentiță albă din dantelă, care îi fac trăsăturile frumoase să pară foarte severe. Nella stă pe scaun, îmbrăcată de Cornelia în altă rochie ajustată, de data aceasta de culoare aurie.

— Unde este Johannes? întreabă ea.

— Va fi aici, spune Marin.

Cu fiecare pas nervos pe care îl face Marin pe podeaua lustruită, Nella își dorește să se întoarcă la etaj și să caute un indiciu printre miniaturi pentru ce urmează să se întâmple, asta dacă există vreunul, și să afle ce înseamnă acel motto.

Când sosesc soții Meermans, o rafală rece de aer dinspre canal intră prin spatele lor, în hol, iar Johannes încă nu este acasă. Otto spălase toate ferestrele, iar geamurile reflectă lumina pâlpâitoare a douăzeci de lumânări în amurgul timpuriu, împrăștiindu-și aroma de miere cu un iz puternic de oțet și leșie.

Dacă Agnes observă efortul la care Marin își supusese servitorii, nu face niciun comentariu. Intră ușor, cu ținuta ei perfectă, renunțând la comportamentul copilăresc din biserică. Își fac reverențe, tăcerea lor fiind întreruptă doar de sunetul fustelor largi care ating podeaua. Frans înaintează, vădit încordat. Marin își ridică mâna, iar el o ia, aurul verighetei lui este țipător pe pielea ei palidă. Timpul pare să încetinească, iar luminile pâlpâie în aer, în jurul lor.

— Domnule, spune Marin.

— Doamnă.

— Intrați amândoi, vă rog. Ea își eliberează mâna și îi conduce în salon.

— Negrul vostru este aici? întreabă Agnes, dar Marin se preface că nu aude.

Având în vedere cantitatea de material care le înfășoară, durează câteva minute ca femeile să se așeze pe scaunele de lângă foc. Meermans stă lângă una dintre ferestre, uitându-se afară. Nella privește scaunele din catifea verde – niturile din aramă și leii sculptați – și se gândește la dublurile ei din căsuța de la etaj. „Cum de a știut miniaturista să mi le trimită?" se întreabă ea, disperată să afle un răspuns.

Frica îi pulsează prin vine. Ea m-a ales, dar de ce? Cine este această femeie care mă urmărește de la distanță și-mi comentează viața? Instinctiv, se întoarce spre ferestre, crezând că acolo ar putea vedea o fată care se uită din stradă. Dar afară se întunecase și mai mult, iar silueta masivă a lui Meermans ar fi putut speria pe oricine.

— Cornelia ar trebui să tragă draperiile, spune Marin.

— Nu, spune Nella.

Marin se întoarce spre ea.

— Este frig, Petronella. Ar fi cel mai bine.

— Stați lângă mine, intervine Agnes.

Nella ascultă, poalele rochiei ei aurii foșnind.

— Arăți ca o monedă! exclamă Agnes, iar comentariul ridicol, aruncat limpede și cu forță în aer, cade la pământ cu un zgomot surd.

— Unde este Johannes? întreabă Meermans.

— Sosește, domnule, spune Marin. A fost reținut de afaceri neașteptate.

Agnes aruncă o privire spre soțul ei.

— Suntem cam obosiți.

— O? se miră Marin. De ce, doamnă?

— O, Agnes, spune-mi *Agnes*. Marin, nu știu de ce, după doisprezece ani, nu poți s-o faci. Agnes râde, făcând-o pe Nella să tresară.

— Agnes, rostește Marin cu vocea joasă.

— Mai ales la petreceri, continuă Agnes, cu un ton conspirativ. Atât de multe nunți înainte de sosirea iernii. Știai că Annetje Dirkmans și Cornelis de Boer s-au căsătorit?

— Nu cunosc numele, spune Marin.

Agnes protestează, ridicându-și buza de jos.

— Întotdeauna la fel, îi spune Nellei, avertizând-o, ca într-o joacă, în voce simțindu-se și o aluzie răutăcioasă. *Iubesc* nunțile, continuă ea. Tu nu?

Nella și Marin tac.

— Căsnicia este… Agnes se oprește intenționat, având în vedere audiența.

Marin își ține în continuare mâinile în poală, care ar putea fi sculptate pe o piatră de mormânt. Nella simte tensiunea din această conversație, fundătura în care duce, iar cuvintele nespuse formează un nod în mintea ei. Singurele sunete care se aud sunt trosnetul focului și scârțâitul ocazional al cizmelor din piele ale lui Meermans, când se mută de pe un picior pe altul. Din bucătăria de serviciu, adie mirosul mâncărurilor gătite de Cornelia: cocoș cu nucșoară și rozmarin, porumbel cu pătrunjel și ghimbir.

— Trebuie să știu, anunță Agnes.

Marin se întoarce spre ea, cu privirea îngrijorată.

— *Ce* ți-a cumpărat Brandt ca dar de nuntă, Nella?

Privirea Nellei o întâlnește pe cea a lui Marin.

— O casă, spune ea.

— Ce *răutăcios!* Este o cabană de vânătoare? Noi cumpărăm una în Bloemendaal.

— Aceasta este împodobită cu o carapace de broască-țestoasă, spune Nella, începând să se simtă bine, în timp ce Agnes face ochii mari. Nu… nu poți locui în ea.

Agnes pare confuză.

— De ce nu?

— Această casă este de mărimea unei vitrine, spune Marin.

Meermans se întoarce de la fereastră.

— O, una din acelea, spune dezaprobator Agnes. Am crezut că vorbești despre o casă reală.

— Ai și tu una, Agnes? A Petronellei este incrustată cu metal, spune Marin.

Agnes se poartă din nou copilărește, o expresie sfidătoare trecătoare traversându-i chipul.

— Bineînțeles că am. A mea este acoperită cu *argint,* răspunde ea.

Mândria ei aprigă se topește într-o simplă născocire, care bâltește între cele două femei tăcute. Ambele își studiază reciproc

rochiile, incapabile să-și ridice privirea.

— Pe cine ai plătit pentru a o decora pe a ta? întreabă în cele din urmă Agnes.

Nella ezită. Nu poate suporta ideea ca Agnes să se ducă pe Kalverstraat, să aibă vreo legătură cu acea femeie sau să afle de existența ei. S-ar simți ca și cum secretul i-ar fi smuls și părțile mai bune i-ar fi ciugulite.

Simțindu-i parcă slăbiciunea, Agnes se apleacă în față.

— *Ei bine?*

— Eu…

— Mama mi-a lăsat câteva piese din copilărie. Petronella le folosește pe acelea, spune Marin.

— Ce, Marin? se miră Agnes. Ai fost și tu copil?

— Trebuie să aduc vinul de Rin, adaugă Marin, ignorând spusele ei și recunoștința de pe chipul Nellei. Otto a uitat să-l scoată.

Marin dispare din cameră, strigându-l pe Otto. Agnes o privește cum iese, aplecându-se peste scaun.

— Săraca, șoptește ea, săraca. Se întoarce spre Nella, îngrijorată. Nu știu de ce este atât de nefericită. Se apleacă și mai mult, luând-o pe Nella de mână. Degetele ei sunt umede precum ale unei broaște scoase din lac. Soții noștri, Nella, erau atât de buni prieteni! Strânge și mai puternic, pietrele inelelor ei răsucite pătrunzând în palma Nellei. Au reușit să scape din cele mai cumplite furtuni văzute vreodată în Marea Nordului.

— Ești prea interesată de trecut, draga mea, intervine soțul ei de la fereastră. Prezentul nu este mai interesant?

Agnes râde.

— O, Frans! Nella, probabil că soțul tău ți-a spus că ei s-au cunoscut pe vremea când aveau douăzeci și doi de ani și lucrau pe vasele VOC? Au traversat Ecuatorul – ratând furtunile din Caraibe, deoarece curenții de nord-est i-au împins mai departe. Agnes povestește totul ca pe un basm, învățat după ani de repetiții.

— Draga mea…

— Erau atât de talentați, lucrând pentru gloria republicii! Bineînțeles, până la urmă, Frans și-a găsit vocația la Stadhuis, dar zidurile din piatră ale Amsterdamului nu ar putea niciodată să-l rețină pe Brandt.

Când soțul ei se oprește la ușă, privirea lui Agnes îl urmărește precum un uliu.

— Ți-a povestit Brandt despre întâmplările din Batavia? o întreabă ea pe Nella.

— Nu.

— Și-a vândut acțiunile și și-a înmulțit de patru ori banii cu care a plecat. I-a convins pe membrii breslei să-l susțină și s-a întors cu

un echipaj propriu.

Admirația lui Agnes, dantelată cu un dispreț indefinit, este hipnotică. Deși această informație pare să-i provoace lui Meermans puțin disconfort, Nella este dornică să afle mai multe.

— Acestea s-au întâmplat în urmă cu șaptesprezece ani, Agnes, spune Meermans, încercând să pară vesel. În acele zile era mai fericit pe Insulele de Est, mâncând cartofi.

El iese din cameră, ca și când ar locui aici și ar ști unde merge. Ea aude cum pașii lui grei se opresc pe hol și își imaginează că stă pe unul dintre scaune, căutând un moment de relaxare – dar de ce anume ar vrea să se relaxeze, nu își poate da seama.

Totuși, are dreptate în privința unui lucru! Agnes este prima persoană întâlnită de Nella căreia îi place să vorbească despre trecut. Trecutul o făcea pe mama ei să sufere, iar pe tatăl ei, să plângă. Restul Amsterdamului părea să-și dorească să meargă înainte, construind mereu la înălțime, în ciuda terenului mlăștinos care ar fi putut să-i scufunde pe toți.

Agnes pare că nu poate respira și este puțin agitată. Distrată, apucă un fir invizibil de praf de pe fusta ei.

— Bărbații sunt bărbați, spune ea brusc, manifestându-se din nou ca un adult.

— Bineînțeles, răspunde Nella, gândindu-se la cât de diferiți sunt Frans Meermans și Johannes Brandt.

— I-am dat o bucată de zahăr servitoarei voastre, spune Agnes. Frans zicea că o vom gusta după cină. Crezi că Marin va gusta măcar o lingură? Ea își închide ochii. Toate acele bucăți perfecte de zahăr! Frans a fost… *minunat.* Procesul de rafinare a decurs foarte lin.

— A fost singura dumneavoastră moștenire, am dreptate?

Agnes clipește.

— În actul de supunere, doamnă Brandt, murmură ea, întotdeauna ai mai multe de câștigat.

Instinctiv, Nella își retrage încrederea acordată. Dezamăgită de liniștea dintre ele, Agnes se îndreaptă.

— Deși s-ar putea să primim mai mult zahăr, este important ca soțul tău să se descurce bine alături de noi, spune ea. Vremea nu este întotdeauna favorabilă în Surinam, iar străinii îl atacau constant pe tatăl meu – pământul nostru, vreau să spun. Această recoltă ar putea fi singura noastră avere pentru mulți ani.

— Da, doamnă. Suntem foarte onorați că ne-ați ales pe noi.

Vizibil, Agnes se domolește puțin.

— Ați fost vreodată la biroul soțului? întreabă ea.

— Niciodată, doamnă.

— Eu merg destul de des la Stadhuis. Lui Frans îi place când îl

vizitez. Este atât de emoționant să-i vezi realizările legate de administrarea acestei republici. Este un om excepțional. Dar spuneți-mi, continuă Agnes, v-a obligat Marin să mâncați hering la cină, acel măcel culinar, dedicat elevării personale?

— Noi…

— Cina cu un singur hering și rochii simple de culoare neagră! Agnes își pune mâna pe inimă, închizând ochii. Dar aici, doamnă, vede Dumnezeu adevăratele noastre fapte.

— Eu…

— *Dumneavoastră* credeți că Marin pare bolnavă? Agnes deschide ochii, adoptând atitudinea îngrijorată de dinainte.

Nella nu știe ce să spună, extenuată de conversația vioaie a femeii. Nefericirea pare să coboare peste Agnes în valuri inegale și totuși poate fi convingător de încrezătoare, încât să creeze o asemenea confuzie. Ea are poftă de ceva, iar Nella nu o poate sătura.

— Marin era întotdeauna cea mai puternică, constată Agnes, cu puțină ciudă.

Lătratul lui Rezeki o salvează pe Nella de la a oferi un răspuns.

— A! spune invitata, aranjându-și rochia. Soțul dumneavoastră a venit, în sfârșit, acasă.

Schimburi

Cina, cu toată foamea Nellei și cu tot talentul de bucătăreasă al Nellei, este chinuitoare. Deasupra feței albe de masă, Agnes bea trei pahare cu vin de Rin și vorbește despre predicile minunate ale pastorului Pellicorne și despre evlavia lui, despre importanța de a fi întotdeauna recunoscători – și cere părerea despre acei hoți mărunți, cu mâinile tăiate, pe care îi văzuse eliberați din închisoarea Rasphuis.

— Ce este Rasphuis? întreabă Nella.

— Închisoarea pentru bărbați, răspunde Agnes. Spinhuis este locul unde sunt trimise femeile nelegiuite, Rasphuis este locul unde sunt îmblânziți bărbații sălbatici. Acolo locuiesc nebunii, continuă ea, întinzându-și gâtul și căscând ochii într-o aproximare a nebuniei. Este un loc șocant, iar când Agnes continuă, Frans se uită la fața de masă. Abandonați de familiile lor, care plătesc închisorii pentru a-i ține în siguranță. Arată spre Nella, cu un deget pe care se află un inel. Dar bărbații cu *adevărat* sălbatici sunt trimiși la camera de tortură din subsolul Stadhuis, lângă vistieria în care orașul își păstrează aurul.

Marin vorbește puțin, aruncând priviri spre fratele ei și bea la fel de mult ca și Agnes, iar apoi își mai toarnă un pahar în timp ce Cornelia strânge farfuriile de la primul fel.

Johannes rezistă, dar are ochii sticloși, barba lui nerasă dă o notă argintie feței bronzate. Se uită foarte concentrat la farfuria lui, înfigând furculița în bucățile de porumbel în sos de ghimbir. În timp ce Agnes devine mai nesăbuită, Meermans preia controlul, încercând să impresioneze cu discursul lui mercantil. Vrea să discute despre siropul de trestie și despre echipamentul din cupru, despre căpățânile de zahăr și despre cât de mult trebuie pedepsit un sclav. Johannes clefăie morcovii cu o ferocitate abia ținută în frâu.

În cele din urmă, se mănâncă plăcinta cu prune și smântână, cina ia sfârșit, iar motivul real al prezenței lor acolo nu mai poate fi amânat. La un semn din cap al lui Marin, Cornelia aduce căpățâna de zahăr pe o farfurie din porțelan chinezesc, nesigură, ca și când ar duce un copil nou-născut. În spatele ei, intră Otto cu o tavă cu linguri.

Nella studiază căpățâna de zahăr, o structură conică și sclipitoare de lungimea antebrațului ei.

— Jumătate din recoltă a fost cristalizată înainte de a fi transportată, spune Meermans. Cealaltă jumătate a fost rafinată în Amsterdam.

— Linguri? spune Johannes, înmânându-le. Fiecare să ia câte o

lingură.

— Cornelia, Otto, ar trebui să gustați, spune el. Voi sunteți cei mai potriviți experți.

Agnes își umflă nările și își încrețește buzele. Prudentă, Cornelia acceptă o lingură și îi dă una și lui Otto. În timp ce Johannes scoate un briceag și se ridică pentru a face prima tăietură, Meermans se ridică de pe scaun și scoate un pumnal de la curea.

— Lasă-mă pe mine, spune el fluturând lama.

Johannes zâmbește și se așază la loc. Marin rămâne nemișcată, cu ambele mâini sprijinite pe fața de masă.

Prima felie rasă se curbează la baza conului.

— Pentru tine, spune Meermans fluturând-o spre soția lui.

Agnes radiază. El mai împarte câteva felii, lăsându-i la urmă pe Johannes și pe Otto.

— *Incroyable,* spune el, băgând zahărul în gură. Tatăl tău poate că nu a fost binecuvântat cu un fiu, draga mea, dar, cu zahărul acesta, și-a primit răsplata.

Nella simte cum zahărul i se topește în gură, dulce și granulat, dispărând într-o clipă. Acesta lasă în urmă un gust plăcut de vanilie și îi lipește limba de cerul gurii. Marin ține lingura, evitând să privească zahărul care aștepta să fie gustat. Ochii lui Agnes sunt ațintiți asupra lui Marin, în timp ce ea ține strâns lingura, abia deschizând gura și înghițind repede.

— Extraordinar de bun, spune Marin, schițând un zâmbet.

— Mai doriți să gustați, doamnă? spune Agnes.

— Cornelia, ce părere ai? întreabă Johannes. Marin aruncă spre menajeră o privire de avertisment.

— Foarte bun, domnule. Delicios. Vocea Corneliei este mai timidă ca niciodată.

— Otto, ce părere ai? întreabă Johannes.

— Acum, să mulțumim lui Dumnezeu, dar tu ești cel care ne va îmbogăți, Brandt! întrerupe Agnes.

Johannes zâmbește, acceptând încă o felie. Nella urmărește cum Otto se șterge delicat la gură, controlându-și fiecare mișcare.

— Când pleci la Veneția? întreabă Meermans. Toate acele palate și gondole – vor fi casa ta departe de casă.

Marin, care gusta altă felie, pune lingura pe masă.

— Veneția? se miră ea.

— Ce este o gondolă, dragule? îl întreabă prostește Agnes pe soțul ei, cu privirea strălucindu-i din cauza vinului de Rin și tânjind după dragoste.

— *C'est un bâteau,* răspunde el.

— O! exclamă Agnes.

— Voi pleca luna asta, anunță Johannes. Poate ți-ar plăcea să mă

însoțești, Frans? A, adaugă el, ridicând un deget. Am uitat cât de greu îți este pe apă.

Meermans pufnește.

— Foarte puțini oameni suportă valurile agitate.

— Adevărat. Johannes își termină paharul. Dar există și oameni care pot.

Marin se ridică de la masă.

— Petronella, vrei să cânți la lăută?

— La lăută? spune surprinsă Nella, amintindu-și de avertismentul lui Marin de a nu ciupi corzile.

— Asta am spus.

Privirile lor se întâlnesc pentru a treia oară în acea seară. Văzând chipul obosit al lui Marin, Nella se abține să obiecteze.

— Bineînțeles că o voi face, Marin, zice ea. Bineînțeles.

*

Este o plăcere să cânte la lăută, dar una și mai mare este să vadă chipurile celor din public atunci când corzile acordate în grabă îi ating degetele. Pentru prima dată, Nella este apreciată și cântă timp de patruzeci de minute. Chiar și Otto și Cornelia o ascultă.

Bucata de zahăr în discuție, din care se consumase, se află iar în săculețul lui Agnes, iar liniștea se pogoară, acompaniată clipă după clipă de note simple și de versurile triste ale unei iubiri pierdute. Johannes își privește tânăra soție cu un sentiment asemănător mândriei. Marin se uită în foc, ascultând, iar Agnes dă din cap în contratimp, în vreme ce bărbatul ei se foiește pe scaun.

Soții Meermans pleacă imediat după aceea, cu promisiunea că în luna noiembrie vor verifica progresul lui Johannes. Marin închide ușa.

— Mulțumesc lui Dumnezeu că au plecat, oftează ea. Strângeți totul dimineață, îi spune Corneliei, care nu își poate ascunde uimirea că e scutită de o noapte de spălat vase.

Bucuroasă de succesul ei, Nella ține lăuta în brațe, rezemându-se de fereastra din hol. Agnes și Frans coboară scările de la intrare.

— *Carapace de țestoasă,* Frans. Agnes nu se deranjează sau nu poate, după atâta vin, să vorbească mai încet. Cu *aliaj de cositor.*

— Taci, Agnes.

— Ce cadou de nuntă ciudat – cum funcționează aceste minți luminate! Îmi cumpăr și eu unul, Frans. Curând, ne vom putea permite. Și vreau ca al meu să fie mai frumos decât al ei.

— Nu aș spune că mintea lui a fost chiar luminată…

— Și, slavă lui Dumnezeu, ai văzut chipul lui Marin când a gustat din zahărul nostru? Săptămâni întregi am așteptat asta. Fransy, Domnul a fost îngăduitor…

— O, ține-ți gura nesuferită.

Îndepărtându-se, doamna Meermans rămâne tăcută.

Fata părăsită

În dimineața următoare, Cornelia aprinde focul înainte ca Nella să-și facă apariția. Nella se îmbracă singură, fără să se deranjeze să-și pună corsetul, preferând o cămașă și o vestă în locul oaselor de balenă pe care i le-ar impune Cornelia.

— Am primit vreun pachet? îl întreabă pe Otto când ajunge la parter.

— Nu, doamnă, răspunde el. Pare ușurat.

Observația făcută de Agnes răsună încă în mintea Nellei. „Lui Frans îi place când îl vizitez." Deși Nella se simțise încurajată cântând la lăută, întreaga seară îi lăsase un sentiment de nemulțumire.

În timp ce Nella nu vrea să o copieze cu nimic pe Agnes Meermans – ea *știe* mai multe despre căsnicie decât oricine altcineva din casa asta. „Trebuie să fiu văzută încurajându-l pe Johannes, gândește Nella, să-i laud afacerile. Poate, la rândul lui, mă va lăuda și el în curând." Planul ei este să-l surprindă pe Johannes la biroul unde lucrează, iar după aceasta, să se întoarcă la semnul soarelui. Dacă Față-găunoasă nu va fi pe acolo, poate miniaturista va dori să stea de vorbă.

Deși toate camerele sunt acum din nou imaculate, întreaga casă pare mută și extenuată, ca după o bătălie. Ușa camerei de lucru a lui Johannes este deschisă, iar Nella vede hărțile și hârtiile împrăștiate pe podea.

Se plimbă prin camera de zi și se oprește când o vede pe Marin. Ea nu este complet îmbrăcată și se apropie purtând halatul de casă peste bluză și fustă. Părul ei castaniu-deschis este lăsat liber și se rostogolește peste umeri, emanând un iz de nucșoară. Este ca și cum ai vedea-o pe Marin, dar într-o lumină mai blândă și mai nobilă.

— Johannes a plecat deja la Vechiul Hoogstraat? întreabă Nella.

Otto vine să toarne două cești de cafea, iar mirosul amar îi ascute simțurile. Câteva picături cad din ibric, întinzându-se pe fața de masă precum Insulele Virgine pe o hartă. El se concentrează asupra petelor.

— De ce? întreabă Marin.

— Voiam să-l întreb unde este Bergen.

— Este în Norvegia, Petronella. Nu-l deranja.

— Dar…

— Și dintre toate locurile, de ce vrei să știi despre Bergen? Acolo se vinde doar pește.

Pe hol, Cornelia mătură atentă plăcile albe și negre din jurul ușii de la intrare. Otto se întoarce spre bucătărie, urmat de mirosul ibricului de cafea. Lumina slabă de octombrie care intră pe ferestre este slabă, iar lumânările cu grăsime, proaspăt recuperate din ascunzătoare, sunt deja aprinse. Nella descuie și deschide ușa. Cornelia se oprește și se îndreaptă de spate când simte boarea rece de afară.

— Doamnă, este doar ora opt, spune ea ridicând capul și ținând mătura ca pe o suliță. Unde plecați atât de devreme?

— Să rezolv niște comisioane, spune Nella. Privirea neîncrezătoare a Corneliei o enervează. Se simte din nou întemnițată, sentimentul naiv de putere dat de lăută a dispărut deja.

— Doamnele nu au comisioane de făcut, insistă Cornelia. Ele ar trebui să-și cunoască locul.

Parcă i-ar fi dat o palmă, o jignire pe care niciun servitor nu ar fi îndrăznit să o comită în Assendelft.

— Ar trebui să rămâneți acasă, insistă Cornelia, părând aproape nefericită.

Nella se întoarce să respire aerul de afară, departe de mirosul de fum al lumânărilor și de privirea ei vigilentă.

— Orice ar fi, nu ar trebuie să mergeți singură, murmură servitoarea, mai blând de data aceasta și atingându-i brațul. Eu doar…

— Spre deosebire *de tine,* Cornelia, eu pot merge oriunde vreau.

*

Va fi interesant să-și vadă soțul la locul de muncă, să asiste la eforturile lui de a-și consolida averea. Este un mod de a-l înțelege. Nella se întoarce spre Kloveniersburgwal, de unde se simte mirosul mării și se văd catargele corăbiilor înalte. În timp ce merge de-a lungul canalului, chiar se gândește să-i arate lui Johannes miniaturile câinilor lui dragi. Cu siguranță i-ar face plăcere.

Trece pe sub bolta principală a intrării în Vechiul Hoogstraat, spre sediul VOC, în apropierea arsenalului, unde scuturi și platoșe sunt zăngănite și alese după mărime. Acest loc este centrul întregului oraș, ar putea spune unii, al întregii republici. Tatăl ei îi spusese odată că Amsterdamul finanțase mai mult de jumătate din rezervele de război ale întregii țări. Bogăția și puterea orașului i se păreau suspecte, dar, în același timp, precaut, nutrea gânduri pline de o venerație nostalgică.

Nella traversează perimetrul primei curți, amețită de zidăria monotonă. Doi bărbați vorbesc în colțul îndepărtat, iar când trece pe lângă ei, aceștia se înclină. Ea face o reverență și ei o studiază

curioși.

— Nu vedem femei la VOC, spune primul bărbat.

— Doar noaptea, intervine prietenul lui, și atunci miros a mosc și vanilie.

— Îl caut pe Johannes Brandt, răspunde ea, cu vocea gâtuită de îngrijorare la maniera lor sugestivă. O mulțime de coșuri roșii acoperă fruntea celui de-al doilea bărbat. Este puțin mai mare decât un băiat. Dumnezeu fusese răutăcios cu el.

Bărbații se uită unul la celălalt.

— Treceți prin arcada aceea, în a doua curte, iar acolo este o ușă pe stânga, spune primul. Este o zonă confidențială, adaugă el. Accesul femeilor este interzis.

Nella simte privirile în urma ei, în timp ce trece pe sub a doua arcadă. Nu răspunde nimeni când bate la ușa din stânga, iar ea, nerăbdătoare, o deschide. Sarea intrase în mobila împrăștiată și în pereți, toată camera fiind umedă. În spate este o scară în spirală, iar Nella începe să urce pe ea, tot mai sus, până când ajunge la un etaj mai aerisit, la un coridor lung, în capătul căruia este o altă ușă mare din stejar.

— Johannes? strigă ea.

„Întotdeauna îl chem, gândește ea. Întotdeauna aștept la ușa lui." Aleargă spre biroul lui, iute de picior ca o pisică, năpădită de emoția că-i va face o surpriză.

Mânerul ușii de la capătul coridorului este înțepenit și în timp ce Nella îl împinge și ușa se deschide, numele soțului i se oprește în gât.

În spatele încăperii, Johannes stă întins pe o canapea, cu ochii închiși, gol pușcă, incapabil să se miște din cauza unui cap cu păr negru și creț, care oscilează deasupra organelor lui genitale.

Buclele par fixate acolo, deasupra soțului ei. Iar apoi, Nella observă că acel cap se mișcă, pe verticală, de sus în jos. Capul este atașat de un corp, iar pe jumătate ascunse în spatele canapelei se văd un torace suplu și o pereche de picioare îngenuncheate.

Ochii lui Johannes se deschid la sunetul ușii trântite, mărindu-se de groază la vederea soției sale. Corpul lui începe să transpire. Capul creț se ridică și este Jack Philips care, cu gura deschisă, privește șocat, întorcându-și fața palidă spre ea. Se ridică în spatele canapelei, pe partea opusă, pieptul lui neted și lipsit de păr atrăgând privirea îngrozită a Nellei.

Mișcându-se ca și când ar fi sub apă, Johannes nu se poate acoperi. Este încet și pare incapabil să respire. Obiectul lui, *viermele* lui, este un catarg – atât de cărnos, atât de ridicat, atât de umed și strălucitor. Îl împinge pe Jack și se ridică precum un curtezan voinic din alcovul lui, pieptul lui lat fiind foarte păros în

comparație cu cel al bărbatului mai tânăr.

Lumina gri a zilei pălește peste ei.

— Nella, bâiguie soțul ei, dar capul ei este în flăcări și abia îl poate auzi. Tu nu trebuia. Tu nu…

Vraja se rupe când Jack îi aruncă lui Johannes cămașa lui. Ei bâjbâie – mâini, degete, genunchi – amândoi stângaci, panicați, iar ea privește dansul lor grăbit, genunchii Nellei începând să cedeze. El întinde mâna – spre ea, spre Jack, spre haine, ea nu-și poate da seama –, este ca și când ar apuca în aer niște sfori invizibile. Și iată-l pe Jack din Bermondsey, cu pieptul gol, trecându-și mâna prin păr. Rânjește, se strâmbă sau ambele în același timp? Gândul se oprește în vuietul din mintea ei, iar mâinile i se ridică până la nivelul ochilor.

Ultimul lucru pe care îl vede este penisul lui Johannes, care începe să atârne, lung și maroniu, pe coapsa lui. Liniștea se așterne peste urechile Nellei, durerea izbucnind din mijlocul inimii ei. Umilința devine din ce în ce mai apăsătoare, iar suferința care hiberna își găsește în sfârșit un nume. Nu știe dacă o poate auzi, dacă îi ies cuvintele din gură.

— *Idiotule, idiotule, idiotule,* șoptește ea, cu ochii strâns închiși. Picioarele ei sunt de plumb, pielea fierbinte, corpul greu ca o piatră de moară. Se simte atinsă de un bărbat și ridicată; cu capul atârnând, vede cele cinci degete albe de la unul din picioarele lui Johannes. Este prima dată când, de la ciupitura lui Marin, o atinge cineva.

— Nella, spune o voce cunoscută.

Este Cornelia. A venit. Nella se lasă trasă afară din cameră, bâjbâind rapid de-a lungul coridorului nesfârșit, ca și când ar fugi amândouă de un val.

Johannes o strigă. Nella îl aude, dar nu poate răspunde și, chiar dacă ar putea, oare ar vrea? Gura ei nu ar articula cuvinte, ci le-ar lăsa să i se înece pe limbă.

Cornelia coboară împreună cu ea până la ultima treaptă, îi comandă să pună un picior înaintea celuilalt.

— Isuse Cristoase, doamnă, mergeți, vă rog să mergeți ca să putem ajunge acasă.

Ele trec pe lângă aceiași bărbați care stau în curte. Cornelia trebuie să o tragă după ea, protejându-i capul, astfel încât nimeni să nu citească devastarea de pe chipul stăpânei sale.

În timp ce merg pe Kloveniesburgwal, Nella este copleșită de durere și îi vine să vomite. Cornelia îi pune ferm o mână peste gură, fiindcă un țipăt ar atrage prea multă atenție nedorită pe străzile acelea înguste și vigilente.

Ele ajung acasă. Ușa se deschide ca și când ar avea voință

proprie, dar Nella îi vede pe Marin și Otto așteptând în umbră. Ascunzându-și fața, îi permite Corneliei să-i fie scut, ajutând-o să urce scările. Nella se urcă pe pat și trage de cearșaf, încercând să respire, înecându-se cu lacrimile.

Apoi, din adâncul ei, iese un urlet – un țipăt care sfâșie aerul.

Nella simte că cineva o mângâie pe frunte, ținând-o și forțând-o să bea ceva. Se liniștește. Otto, Marin și Cornelia se apleacă precum Magii peste iesle, îngrijorați.

„Eu am greșit, gândește Nella. Idioata. Nu trebuia să…”

Fețele dispar, iar Nella adoarme, imaginea soțului ei dezbrăcat dispărând în întuneric.

DOI

Noiembrie,1686

Izvorul sărat nu poate să dea apă dulce.
Iacov, 3:11

Un miros dulce și irezistibil o trezește. Nella deschide ochii și o vede pe Marin la capătul patului, căzută pe gânduri, cu o farfurie de biscuiți în poală. Privirea lui Marin pare mai blândă, fără ca ea să-și dea seama, ochii ei cenușii sunt întredeschiși, iar gura ei, o linie strâmbă. De șapte zile vine și stă la capătul patului Nellei și, în fiecare dintre acele zile, Nella se preface că doarme.

Imaginea lui Johannes și a lui Jack Philips îi bântuie Nellei prin minte zile întregi, precum o molie care bate constant din aripi. Prin forța propriei voințe, Nella o face să nu mai zboare. O imobilizează și-i smulge aripile. Însă aceasta nu dispare.

Ce altceva mai făcuseră cei doi bărbați înainte ca ea să intre în acel birou – patul lor, un atlas desfășurat, zei deasupra lumii lor de hârtie? „Nu sunt capabilă să duc o astfel de viață în Amsterdam, gândește Nella, dorindu-și să fie departe. Mă simt mai tânără de optsprezece ani, dar sunt împovărată ca o bătrână de optzeci." Se simte ca și când și-ar fi trăit întreaga viață într-o singură clipă, iar ea traversează marea de presupuneri, fără posibilitatea de a scăpa. „Cât de proastă am fost, să-mi imaginez că Amsterdamul poate fi al meu, că mă voi putea măsura vreodată cu Johannes Brandt! Mi-am smuls singură aripile. Nu am demnitate."

Casa de păpuși, pustie, se conturează în colț. Cineva îi dăduse perdelele la o parte și, în lumina razelor soarelui care mângâie rama, pare mai mare. Îi captează și atenția lui Marin – pune farfuria cu biscuiți pe podea și merge încet spre aceasta. Își vâră mâna liberă în salonul miniatural, scoate leagănul și îl balansează încet în palmă.

— Nu pune mâna! izbucnește Nella; acestea sunt primele cuvinte rostite într-o săptămână. Acele lucruri nu-ți aparțin.

Marin tresare și pune leagănul înapoi.

— Am biscuiți și apă de trandafiri pentru tine, spune ea. Cornelia mai face cu scorțișoară și ghimbir. Are o tavă nouă.

Nella se întreabă ce făcuse Cornelia să merite o tavă nouă. Focul e strălucitor și vesel în sobă. Afară, iarna a sosit cu adevărat, iar în cameră simte o urmă de frig.

— Am crezut că ai spus că stomacul gol este mai bun pentru suflet? zice ea, deși acceptase holurile cu *hutspot* și feliile de brânză Gouda lăsate de Cornelia în fața ușii. Ea simte cum fierb acuzațiile în interiorul ei, gata să explodeze.

— Mănâncă, o îndeamnă Marin. Te rog. Apoi vom vorbi.

Nella ia farfuria din porțelan de Delft, care are un model complicat cu frunze și flori. Marin îi aranjează pernele, reluându-și

poziția de la capătul patului. Biscuiții sunt perfecți, aurii și crocanți, iar apa de trandafiri se amestecă bine cu ceaiul de ghimbir cald. Din colț, Peebo ciripește din colivia lui, ca și când ar simți plăcerea șovăielnică a Nellei.

„Ce va spune Marin, se întreabă ea, când îi voi povesti ce am văzut?"

— Poate ai vrea să te ridici din pat? Tonul lui Marin este ca al unei regine care vrea să fie prietenoasă cu un țăran.

Nella arată spre căsuța de păpuși.

— Probabil ai fi mai fericită să mă vezi acolo.

— Ce vrei să spui?

— Viața mea este acolo.

Auzind aceste cuvinte, Marin se crispează, iar Nella împinge farfuria cu biscuiți nemâncați spre cumnata ei.

— Nu mai primesc ordine de la tine, Marin. Înțeleg totul.

— Mă întreb dacă înțelegi.

— Înțeleg. Nella trage adânc aer în piept. Trebuie să știi ceva.

Sângele înroșește fața palidă a lui Marin.

— Ce? spune ea. Ce este?

Pentru moment, datorită lucrurilor pe care le știe, Nella devine puternică și își încrucișează brațele pe cuvertură, privind fix ochii îngrijorați ai lui Marin. Își simte corpul greu, ancorat de pat.

— Există un motiv pentru care am stat aici toată săptămâna, doamnă. Johannes, fratele dumneavoastră, nu, abia pot să o spun.

— Ce să spui?

— Johannes este… Fratele dumneavoastră este… un *sodomit*.

Marin clipește. Imaginea lui Johannes și Jack revine la viață în mintea Nellei. O firimitură de biscuit îi rămâne în gât. Totuși, Marin nu vorbește, examinând în schimb broderia cuverturii; B-urile umflate se rotesc printre frunze și păsări de pădure.

— Îmi pare foarte rău că ești supărată, Nella, rostește Marin cu o voce joasă. Johannes nu este ca majoritatea soților, trebuie să recunosc asta.

La început, Nella nu înțelege. Apoi, chipul lui Marin este ca o carte deschisă. Simte furnicături în tot corpul. Îi înroșesc obrajii și îi măresc pulsul.

— Tu știai? Tu *știai?* Simte că-i vine să plângă – este aproape mai rău decât să-l vadă pe soțul ei gol, alături de Jack, pe canapeaua din biroul său. Dumnezeule mare! *Sunt* o proastă… Am fost o proastă din momentul în care am sosit.

— Nu am râs de tine, Petronella. Niciodată. Nu ești proasta nimănui.

— M-ați umilit. Și am văzut acum cu ochii mei. Lucrurile dezgustătoare, groaznice pe care le-a făcut… Acel băiat…

Marin se ridică și merge spre fereastră.

— Johannes te dezgustă în întregime?

— Poftim? *Da.* Sodomiții – „feriți-vă de ei, a spus Pellicorne. Mânia lui Dumnezeu va coborî pe pământ". Eu sunt soția lui, Marin! Cuvintele ies din gura ei, cuvinte pe care niciodată nu crezuse că le va spune. Cu fiecare sunet se simte mai ușoară, ca și când ar putea să-și ia zborul.

Marin își apasă degetele pe geam, până când vârfurile i se albesc.

— Memoria ta legată de acea predică este extraordinară.

— Știai că Johannes nu mă va iubi!

Când Marin vorbește, vocea ei este spartă.

— M-am întrebat cum ar putea să nu te iubească. Eu… nu înțeleg întotdeauna. Face o pauză. Te place.

— Ca pe un *animal de companie*. Și pe Rezeki o place mai mult. Nu pot să iert această păcăleală, această rușine… Știai cum va fi pentru mine. Nopțile în care am așteptat…

— Nu am văzut-o ca pe o păcăleală, Nella! Era o ocazie. Pentru toată lumea.

— *Tu?* Măcar spune-mi, Johannes e cel care m-a ales?

Marin ezită.

— Johannes șovăia. El nu a vrut, dar am făcut cercetări. Unul dintre prietenii din oraș ai tatălui tău a menționat situația financiară neplăcută a familiei voastre, pe care a lăsat-o în urmă. Mama ta a fost mai mult decât încântată. Am crezut că îi va mulțumi pe toți.

Nella împinge farfuria pe dușumea, unde se sparge în trei bucăți.

— Și ce oportunități am avut *eu,* Marin? strigă ea. Ai controlat totul. Mi-ai comandat hainele, mi-ai ținut contabilitatea, mă târăști la biserică, mă îndemni să merg la petrecerile breslei, unde toată lumea se holbează la mine. Am fost atât de recunoscătoare când m-ai lăsat să cânt la lăută. Jalnic. *Eu* ar trebui să fiu soția în casa asta, dar nu sunt cu nimic mai bună decât Cornelia.

Marin își acoperă fața cu mâinile, în timp ce tensiunea dintre ele plutește în aer. Nella se simte înviorată privind-o pe Marin cum se luptă să-și păstreze calmul.

— Marin, nu te mai preface atât de calmă! Este un dezastru.

Lacrimile se adună, iar Nella vrea să le oprească, dar i se preling pe față, în ciuda voinței ei.

— Cum pot fi eu fericită cu un bărbat care va arde în iad?

Fața lui Marin se transformă într-o mască a furiei.

— Taci. *Taci.* Familia ta are doar numele. Tatăl tău v-a lăsat săraci. Ai fi ajuns soție de fermier.

— Nu este nimic rău în asta.

— Să spui asta peste zece ani, când se vor rupe digurile, când vei

avea mâinile bătătorite și când zece copii vor alerga în jurul tău, cerând de mâncare. Aveai nevoie de siguranță, ai vrut să fii soție de negustor!

Nella rămâne tăcută.

— Petronella? Ce vei face?

În vreme ce panica din discursul lui Marin se intensifică, Nella începe să-și dea seama că adevărata putere este, în sfârșit, a ei. Marin crede că voi merge la primari? Se uită mirată la trăsăturile schimonosite și palide ale lui Marin, simțindu-se amețită de faptul că ea, o fată de optsprezece ani din Assendelft, ar putea să meargă și să le spună părinților Amsterdamului că respectabilul ei soț comerciant este posedat de diavol.

„O, ai putea să o faci, își spune Nella. Chiar acum se simte în stare să o facă. Ai putea să-l denunți și pe Jack Philips. Cine te-ar putea opri, dacă ai vrea să o faci? Ai putea să distrugi viața acestei femei cu o singură propoziție și să scapi de toată umilința."

Ca și când i-ar fi citit gândurile, Marin vorbește din nou.

— Faci parte din familia aceasta, Petronella Brandt. Soarta ei se lipește de tine precum uleiul de o pasăre. Ce vrei, să duci din nou o viață săracă? Și ce se va întâmpla cu Otto și Cornelia, dacă vei dezvălui secretul?

Ea își întinde brațele ca niște aripi, iar Nella simte cum se face mică.

— Nu putem face nimic, Petronella – noi, femeile, spune Marin. *Nimic.* O privește pe Nella cu o intensitate nemaivăzută până atunci. Tot ce putem face, dacă avem noroc, este să reparăm greșelile pe care le fac ceilalți.

— Agnes este destul de fericită.

— *Agnes?* O, Agnes joacă un rol, dar ce se va întâmpla când i se va termina scenariul? Plantația aceea a fost a tatălui ei, iar acum i-a cedat-o soțului. Mă uimește cum poate crede că este o mișcare *inteligentă.* Și unele dintre noi pot munci! strigă Marin. Muncă grea, pentru care nu s-ar plăti nici măcar jumătate din cât câștigă un bărbat. Dar nu putem avea proprietăți, nu ne putem susține cauza în instanță. Singurul lucru pe care ei cred că îl putem face este să naștem copii, care apoi devin proprietatea soților noștri.

— Dar tu nu te-ai căsătorit, tu nu…

— Există unele femei ai căror soți nu le lasă în *pace.* Copil după copil, până când corpul lor devine un sac încrețit.

— Eu aș vrea să fiu un sac încrețit, dacă asta ar însemna să nu fiu singură! *O soție publică, o viață privată* – nu așa se spune?

— Și câte femei mor în timpul nașterii, Petronella? Câte fete devin casnice moarte?

— Nu mai țipa la mine! Știi, au fost înmormântări și în

Assendelft – înțeleg pericolul.

— Petronella…

— Mama mea știa ce este el? Știa?

Marin, cu respirația tăiată, se oprește.

— Nu cred. Dar mi-a spus că erai o fată cu imaginație – puternică și capabilă – și că vei prospera în oraș. „Nella va găsi o cale, a scris ea – Assendelft este prea mic pentru o minte ca a ei.” Am fost fericită să aflu una ca asta.

— Poate că este așa, spune Nella. Dar decizia ca eu să nu trăiesc niciodată ca o femeie normală nu era a ta.

Insinuare lui Marin o rănește pe Nella.

— Ce vrei să spui – o femeie *normală?*

— O femeie normală se căsătorește și naște copii…

— Și asta ce mă face pe mine? Eu nu sunt o femeie normală? Ultima dată când m-am uitat, cu siguranță eram.

— Niciuna dintre noi nu este.

Marin oftează, frecându-și fruntea.

— Dumnezeule. Nu am vrut să-mi pierd cumpătul. Mi-a scăpat și nu am putut să-l rețin. Îmi pare rău.

Aceste scuze sincere creează un moment de liniște. Extenuată, Nella stă întinsă pe pat, iar Marin respiră adânc.

— Nella, cuvintele sunt ca apa în acest oraș, spune ea. Un mic zvon ne-ar putea îneca.

— Tu și Johannes mi-ați sacrificat viitorul, spune Nella, deoarece viitorul vostru era în pericol?

Marin își închide ochii.

— Ai beneficiat de pe urma căsniciei, nu-i așa?

— Ei bine, în Assendelft, nu m-aș fi înecat.

— Și totuși, viața ta de acolo era ca una subacvatică. Aveai câteva vaci, casa ta era bătută de vânt și te plictiseai. Am crezut că această căsnicie îți va oferi… o aventură.

— Am crezut că ai spus că femeile nu au aventuri, izbucnește Nella. Spunând acest lucru, se gândește la miniaturista de pe Kalverstraat. Suntem în pericol, Marin? De ce este nevoie de banii obținuți din vânzarea acelui zahăr? Johannes nu l-ar vinde, dacă nu ar fi obligat.

— Ține-ți dușmanii aproape.

— Am crezut că Agnes Meermans e prietena ta.

— Profiturile din vânzarea zahărului ne vor proteja, răspunde Marin, uitându-se din nou pe fereastră. În Amsterdam, Dumnezeu, slavă Lui, atât poate face.

— Cum poți spune un asemenea lucru? Tu, care ești atât de pioasă…

— Nu cred că asta are vreo legătură cu ce anume pot controla.

Nu suntem săraci, dar zahărul este digul împotriva valurilor care se ridică. Și tu ne protejezi, Petronella.

— *Eu* vă protejez pe voi?

— Bineînțeles. Și, crede-mă, îți suntem recunoscători.

Recunoștința ciudată a lui Marin înflorește în sângele Nellei, umflând-o cu vanitate. Încearcă să-și ascundă plăcerea, concentrându-se pe desenele spiralate ale cuverturii.

— Marin, spune-mi – ce s-ar întâmpla dacă Agnes și Frans ar afla despre Johannes?

— Sper că vor avea milă. Marin face o pauză, găsind un scaun. Dar suspectez că nu vor avea.

În tăcerea apăsătoare, Marin se prăbușește ca o păpușă, cu picioarele încrucișate sub ea, cu gâtul și mâinile moi, cu bărbia în piept.

— Tu știi ce le face bărbaților care sunt ca fratele meu? Îi îneacă. Sfinții magistrați le pun greutăți pe gât și îi împing în apă. Un val de devastare pare să tragă în jos corpul lui Marin. Dar chiar dacă l-ar scoate pe Johannes din apă și l-ar tăia, spune ea, tot nu ar găsi ce caută.

— De ce nu?

Lacrimile încep să curgă pe obrajii palizi ai lui Marin. Își pune mâna pe piept, în dreptul inimii, ca și când acest gest i-ar atenua supărarea.

— Deoarece, Petronella, există ceva în sufletul lui care nu poate fi scos.

Decizii

O oră mai târziu, Nella deschide ușa, ținându-l pe Peebo în colivia lui. O rază firavă de soare trece prin fereastră, colorând în galben peretele din fața ei. Îl aude pe Johannes în camera mică a lui Marin, aude inflexiunile șoaptelor lor. Lăsând colivia lui Peebo în capătul scărilor, se strecoară pe coridor.

— De ce nu stai departe de acel bărbat? Cred că știu cum s-ar putea termina asta și nu pot suporta așa ceva.

— El nu are pe nimeni, Marin.

— Îl subestimezi. Marin pare epuizată. Nu este loial.

— Tu le găsești tuturor defecte.

— Îl văd, Johannes. Ne va sărăci. Cu cât l-ai plătit acum?

— Ajută la paza zahărului. Este un târg corect. Cel puțin, asta îl va împiedica să facă livrări și să vină pe aici.

Nella măsoară ritmul pauzelor lui Marin.

— Privești lumea ca un orb, rostește ea în cele din urmă, reprimându-și mânia din voce. De ce ar fi depozitul tău mai puțin expus decât această casă? El trebuie ținut cât mai departe posibil de tot ce are legătură cu noi. Dacă Petronella îi spune mamei ei… sau primarilor?

— Nella are o inimă…

— A cărei existență abia o recunoști.

— Nu este adevărat. Nu este corect. I-am cumpărat căsuța, rochiile acelea, am dus-o la petrecere. Ce altceva ar mai fi trebuit să fac?

— Știi tu ce altceva.

Face o pauză lungă.

— Cred că ea este piesa lipsă din jocul nostru de puzzle, spune Johannes.

— Pe care tu ești în pericol să o pierzi. Stricăciunile pe care le-ai făcut, atât de nepăsător față de nevoile altora…

— *Eu?* Ipocrizia ta este șocantă, Marin. În august, te-am avertizat că nu pot s-o fac…

— Și eu te-am avertizat că, dacă nu rupi relația cu Jack, ceva groaznic se va întâmpla.

Nella nu suportă să audă mai multe. Merge înapoi spre scări și ia colivia lui Peebo. În timp ce coboară la parter, își dă seama că niciodată nu se mai simțise atât de puternică sau mai puțin temătoare. Și-l imaginează pe Johannes dispărând sub apă, cu fața schimonosită, cu pletele învârtindu-se ca niște alge cenușii. Ar putea face asta cu mâna ei. Zidurile și ușa grea de la intrare îi

protejaseră – dar ei o deschiseseră și o lăsaseră pe Nella să intre, iar acum, iată ce se întâmplase. „Nu ne plac trădătorii” – îi vin în minte cuvintele lui Marin, o amintire ciudată a acestor oameni, cărora Nella le aparține pe jumătate, și care se așteaptă să vadă cât este de loială.

Se așază pe ultima treaptă și pune colivia lângă ea. Peebo stă pe stinghia lui, ținându-se ascultător de aceasta. Nella începe să tragă de ușă, care se deschide cu un zăngănit. Micuța ei pasăre tresare șocată și zvâcnește curioasă capul, clipind la ea din ochii precum mărgelele.

La început face doar o încercare, dar apoi riscă și începe să zboare. Se învârte în jurul salonului mare, tot mai sus, în picaj și dând din aripi în acel spațiu imens, găinațul lui căzând abundent pe marmura pardoselii. „Lasă-l să cadă, gândește Nella. Să acopere blestematele de plăci cu rahat.”

Se lasă pe spate, urmărindu-l pe Peebo cum urcă în spirală, tremurând din cauza ferestrei din față, lăsate întredeschise. Pasărea zboară dintr-un capăt în celălalt al holului. Nella simte aerul mișcat de bătaia aripilor lui – fâlfâitul ca de hârtie al oaselor și al penelor, atingerea vârfului aripilor la găsirea unei stinghii pe grinzile pe care stăpâna lui nu le poate vedea.

Indiferent de avertismentele mamei ei – femeile îngropate prea devreme în cimitirul din Assendelft –, Nella presupusese întotdeauna că, într-o zi, avea să apară un copil. Își atinge abdomenul, imaginându-și o curbă acolo, un balon de carne, care ascunde un copil. Viața din această casă nu este doar absurdă, este un joc, un exercițiu de prefăcătorie. Cine este ea acum? Ce ar trebui să facă?

— Flămândă? întreabă o voce.

Nella tresare când Cornelia apare de sub scări, părând palidă și temătoare. Nu se deranjează să întrebe de ce servitoarea stă acolo. Nimeni nu este cu adevărat singur în casa aceasta; cineva privește sau ascultă mereu. Nu ascultă și ea pași, uși care se închid, acele șoapte grăbite?

— Nu, spune ea, dar îi este foame. Ar putea mânca acum toate felurile de mâncare servite la petrecerea argintarilor, fără să se oprească, devorând fiecare fărâmă, ca să-i simtă consistența.

— Îl lăsați să zboare prin casă? întreabă Cornelia, arătând spre penele verzi, abia vizibile, în timp ce Peebo coboară, în zborul său, înainte de a dispărea din nou în umbre.

— Da, răspunde Nella. Așteptase acest moment încă din ziua în care sosise.

Menajera se apleacă și se lasă pe vine, atingând-o pe Nella pe genunchi.

— Doamnă, acum acesta este căminul dumneavoastră.

— Cum poate această casă a secretelor să fie numită un cămin?

— Există un singur secret în casa asta, spune Cornelia. Asta în cazul în care nu aveți și dumneavoastră unul?

— Nu, spune Nella, dar se gândește la miniaturistă.

— Doamnă, în Assendelft, ce aveți? Nu vorbiți niciodată despre acel loc și nici nu pare să vă lipsească.

— Nimeni nu mă *întreabă* despre satul meu natal, cu excepția lui Agnes.

— Ei bine, din ce am auzit, are mai multe vaci decât oameni.

— *Cornelia!*

Dar Nella se domolește cu un chicot nervos, gândindu-se la distanța pe care o simte acum față de acea casă dărăpănată, față de acel lac, față de memoriile copilăriei. Ea își dorește ca oamenii să nu mai fie atât de grosolani atunci când vorbesc despre acest loc. Aș putea să mă întorc, presupune ea – mama va trebui să mă ierte în cele din urmă, în special când îi voi spune adevărul. Iar dacă stau, Johannes își va vedea în continuare de aventurile lui, asumându-și riscul cu pastorii și magistrații, perspectiva chinurilor iadului scăzând în fața dorințelor lui. Eu, pe de altă parte, nu voi avea aproape nimic. Fără șansa de a fi mamă, fără secrete împărtășite noaptea, fără o gospodărie de condus – cu excepția celei din interiorul căsuței de păpuși, unde niciun suflet viu nu poate prospera.

„Și totuși, se gândește Nella. Eu lupt să mă afirm, acesta este mesajul pe care mi l-a trimis miniaturista." Assendelft este mic, un loc în care societatea este limitată, împotmolită în trecut. Aici, în Amsterdam, perdelele căsuței îi dezvăluiseră o nouă lume, stranie, o enigmă pe care vrea să o elucideze. Și mai important e faptul că în Assendelft nu există un miniaturist.

Femeia care locuiește pe Kalverstraat este misterioasă, nesigură. Probabil chiar periculoasă – dar, în acest moment, ea este singurul lucru pe care Nella îl poate numi al ei. Dacă s-ar întoarce la țară, nu ar afla niciodată de ce miniaturistul alesese să-i trimită acele piese neașteptate, nu ar descoperi niciodată adevărul din spatele lucrării. Ea știe că vrea ca aceste livrări să continue mai mult decât își dorește să înceteze. Într-un moment de fantezie, își dă seama că însăși existența acestora ar putea să o țină în viață.

— Cornelia – m-ai urmărit în acea zi. La biroul lui Johannes.

Servitoarea pare posomorâtă.

— Da, doamnă.

— Nu-mi place să fiu urmărită, dar mă bucur că ai făcut-o.

În bucătăria de serviciu, servitoarea îi dă Nellei un *kandeel* cu vin condimentat, turnându-și și ei unul.

— În sfârșit este pace, spune ea.

— Nu vreau pace, Cornelia. Aș prefera să am un soț.

— Pateurile vor fi gata, răspunde servitoarea, ștergându-și mâinile de șorț, în timp ce un buștean din foc trosnește aruncând o mulțime de scântei strălucitoare.

Nella lasă paharul pe suprafață uleioasă a măsuței de tocat de lângă genunchiul ei. „Nu te voi răni, Petronella”, îi promisese Johannes în șalupă, în drum spre breasla argintarilor. Întotdeauna crezuse că bunătatea era ceva ce făceai. Dar, nefăcând nimic, abținându-te, poate fi și acest lucru considerat bunătate?

Ea fusese învățată că sodomia era o crimă împotriva naturii. În această privință, nu e mare diferență între doctrina unui predicator din Amsterdam și cea a preotului din copilărie, din Assendelft. Dar cât de corect este să omori un om pentru ceva ce se află în sufletul lui? Dacă Marin are dreptate și acel ceva nu poate fi îndepărtat, atunci care e rostul tuturor acestor suferințe? Nella soarbe din *kandeel* și permite gustului de mirodenii iuți să o poarte departe de groaznica imagine a lui Johannes, scufundat în marea neagră și rece.

— Am pus și boabe de mazăre uscată în ele. Este o idee nouă, spune Cornelia în timp ce căldura iese rapid pe ușa cuptorului, umplând camera. Pune pateurile pe o farfurie și stropindu-le cu suc de struguri, supă de oaie și unt înainte de a i le da Nellei.

— Cornelia, a iubit Marin pe cineva vreodată?

— *Iubit?*

— Asta am spus.

Degetele Corneliei se încleștează pe farfurie.

— Doamna spune că iubirea, în cel mai bun caz, este mai mult o fantasmă decât o realitate, e mai bună când o urmărești decât atunci când o găsești.

Flăcările focului se arcuiesc și dispar.

— S-ar putea să spună asta, Cornelia. Dar... am găsit ceva. Un bilet... Un bilet de dragoste, ascuns în camera ei.

Chipul Corneliei se albește. Nella ezită, apoi își asumă riscul.

— E scris de Frans Meermans? șoptește ea.

— O, Dumnezeule, murmură Cornelia. Nu ar fi posibil – ei niciodată...

— Cornelia – tu vrei să rămân, nu-i așa? Nu vrei să fac zarvă, nu?

Servitoarea își ridică bărbia și se uită cu atenție la Nella.
— Doamnă, *negociați* cu mine?
— Poate că da.
Cornelia șovăie, apoi trage aproape un scaun și o atinge pe Nella pe piept, în dreptul inimii.
— Jurați, doamnă? Jurați să nu spuneți nimănui acest lucru?
— Jur.
— Atunci vă povestesc acum, spune servitoarea, coborându-și vocea. Agnes Meermans a fost întotdeauna o pisicuță care își ascunde ghearele. Toate acele aere și grații – dar priviți atentă, doamnă. Uitați-vă la frica din ochii ei. Niciodată nu va putea ascunde ce simte față de Marin, deoarece Marin i-a furat inima soțului ei.
— Poftim?
Cornelia se ridică.
— Nu pot să vă spun toate acestea fără să îmi ocup mâinile cu ceva. Voi face niște *olie-koecken*[3].
Adună un bol de migdale, o mână de cuișoare și un borcan cu scorțișoară. Când începe să sfărâme nucile și cuișoarele, servitoarea vorbește șoptit, aerul ei secretos și convingerea îi plac mai mult Nellei decât pateurile din farfuria ei.
Cornelia verifică scările, pentru a se asigura că nu vine nimeni.
— Doamna Marin era mult mai tânără decât dumneavoastră când l-a întâlnit prima dată pe Meermans, spune ea. El era prietenul domnului, de când lucrau ca funcționari la trezorerie. Domnul avea optsprezece ani, iar doamna Marin trebuie să fi avut vreo unsprezece.
Nella încearcă să și-o imagineze pe Marin în copilărie, dar Agnes avea dreptate, este imposibil să facă asta. Cu siguranță, Marin este aceeași dintotdeauna. Nella își amintește ceva. Ceva ce nu se potrivește.
— Dar Agnes a spus că Frans și Johannes s-au întâlnit la VOC, atunci când aveau douăzeci și doi de ani.
— Ei bine, inventează – sau poate că Meermans a mințit-o. Nu a lucrat niciodată la VOC. El l-a întâlnit pe domnul la trezoreria Amsterdamului și a ajuns să facă legi la Stadhuis. Nu este prea impresionant, nu-i așa – să stai în birou, când prietenul tău este pe mare, cu cea mai mare companie a republicii. El are rău de mare, doamnă. Vă puteți imagina un olandez cu rău de mare?
— Ei bine, prefer caii în locul vaselor, spune Nella.
Cornelia ridică din umeri.
— Și amândouă te pot arunca de pe spatele lor. În orice caz, Meermans a întâlnit-o prima dată pe doamna Marin la sărbătoarea Sfântului Nicolae. Muzica mandolinelor, a trompetelor și a violelor

umplea locul, iar doamna Marin a dansat cu Meermans de mai multe ori. Ea credea că era un prinț foarte chipeș. El mănâncă prea mult acum, dar atunci era preferatul tuturor.

— Dar cum de știi aceste lucruri, Cornelia? Când te-ai *născut?*

Cornelia se încruntă, pune faina și ghimbirul, îngroșând aluatul cu un tel.

— Pe atunci, eram copil, la orfelinat. Dar am pus toate faptele cap la cap, nu-i așa? *Gaura cheii,* șoptește ea, fixându-și privirea cunoscătoare a ochilor albaștri asupra Nellei. Am aflat totul despre ea. Trage mai aproape un bol mic cu mere și îl curăță pe fiecare cu o singură rotire a cuțitului. Doamna Marin e misterioasă. Toți vrem să știm ce ascunde dumneaei.

Dar Nella se întreabă dacă există degete destul de ascuțite sau îndemânatice pentru a o dezlega pe doamna Marin ca pe un nod. Cu dispoziția ei schimbătoare, cu momentele de generozitate timidă, presărate cu tot felul de comentarii răutăcioase, Marin este cel mai greu de înțeles.

Când Cornelia se apucă să amestece iar aluatul, Nella simte că-i crește inima în piept. „Această fată a venit la biroul lui Johannes ca să mă salveze, gândește ea. Iar dacă acest lucru este adevărat, atunci ea este prima mea prietenă adevărată.” Nella abia poate îndura sentimentul – i se pare că în orice moment se va ridica și va îmbrățișa acest copil ciudat de la orfelinat, al cărui talent la gătit îi dăduse puterea de a o consola.

— Domnul și Meermans erau prieteni buni, spune Cornelia. Așadar, venea deseori acasă pentru a juca o partidă de *verkerspeel.* Iubirea a apărut mai târziu – ce știa doamna Marin despre dragoste la unsprezece ani?

— Am aproape nouăsprezece ani și sunt o femeie măritată, Cornelia. Și totuși, nu știu acum mai multe despre dragoste decât știam când eram copil.

Cornelia roșește. Nella își dă seama că înaintarea în vârstă nu te face să fii mai sigur. Doar îți oferă mai multe motive de îndoială.

— Părinții lor au murit când doamna Marin avea paisprezece ani, iar domnul a părăsit trezoreria pentru a se alătura VOC, continuă Cornelia. Meermans s-a mutat la Stadhuis.

— Cum au murit părinții lor?

— Mama lor era mereu bolnavă și slăbită de nașteri. Abia a supraviețuit după ce a născut-o pe doamna Marin. În afară de doamna Marin și de domnul, desigur, a avut mai mulți copii, dar nu a supraviețuit niciunul. La un an după moartea mamei lor, s-a dus și tatăl, din cauza febrei, iar domnul a luat primul vas VOC spre Batavia. Doamna Marin împlinise cincisprezece ani. Frans Meermans lucra la Stadhuis, dar fără un însoțitor nu putea să se

vadă cu el.

Nella și-l imaginează pe soțul ei sub cerul albastru, pe nisipul fierbinte pe care sunt înșirate cochilii strălucitoare și sânge. Piraterie și aventură, în timp ce Frans și Marin rămân în urmă, printre piesele de mobilier din lemn de mahon și tapete sufocante, canale inerte și sunet de clopote care cheamă la rugăciune.

— Domnul a încercat să-l încurajeze să se alăture Companiei Indiilor de Est. I-a spus să profite de ocazie. „Nu-l critica pe Frans, i-a spus doamna Marin. Nu toată lumea a avut șansa ta, Johannes, iar ție îți place așa."

Cornelia amestecă într-un bol cu stafide scufundate în apă, cu capătul unei linguri de lemn.

— Problema era că Meermans nu era la nivelul domnului. Nu putea să deschidă ușile potrivite, nu avea charismă – succesul lui era modest, în timp ce domnul devenea foarte bogat. Iar apoi, cinci ani mai târziu, când Marin avea douăzeci de ani, Meermans a venit aici fără știrea ei. Economisise bani; l-a întrebat pe domnul dacă poate să o ceară de soție.

— A așteptat *cinci ani?* Și ce a spus Johannes?

— Domnul a spus că nu.

— Poftim? Să aștepți cinci ani și să fii refuzat – dar de ce? Meermans nu avea o reputație proastă, nu-i așa? Și probabil că o iubea cu adevărat.

— Domnul nu face nimic fără un motiv întemeiat, spune defensiv Cornelia, punând prima bucățică de aluat într-o tigaie cu ulei încins.

— Da, dar…

— Meermans era chipeș, dacă îți place genul acela, spune Cornelia, dar nu avea cea mai bună reputație. Face o pauză. Era nemulțumit, întotdeauna voia ceva mai bun decât avea. Iar după acel refuz, nu a mai revenit. Până acum.

Scoate încă o gogoașă și o pune ușor pe tava cu zahăr.

— Am ras vârful conului de zahăr al lui Agnes, adaugă ea cu viclenie.

— Poate că Johannes a vrut să o păstreze pe Marin unde avea nevoie de ea, spune Nella. O soție de formă – și iată! Acum are două.

Cornelia se strâmbă.

— O, Cornelia. Ea este încă stăpâna acestei case. Vezi cât de strictă este și cum ne controlează pe toți. Asta ar trebui să fie treaba mea. Deși… ai observat cât de distrasă pare?

Cornelia tace pentru o clipă.

— Nu am văzut nicio diferență, doamnă, spune ea.

— Marin a aflat ce a făcut Johannes?

— În cele din urmă, dar până atunci, Meermans a plecat și s-a căsătorit cu una dintre prietenele doamnei Marin. *Agnes Vynke.* Cornelia pronunță numele ca și cum ar fi părțile unei viespi. Tatăl lui Agnes a lucrat pentru Compania Indiilor de Vest și s-a îmbogățit în Lumea Nouă. El i-a interzis să se mărite cu orice bărbat care nu era suficient de bogat. Era un monstru domnul Vynke, care încercase să facă un fiu la optzeci de ani, ca să se asigure că nu moștenește ea averea! Căsătoria lui Agnes cu Meermans a fost primul și ultimul ei gest de rebeliune. Adorația ei pentru Frans este bolnăvicioasă. Le-a întors pe celelalte soții ale membrilor breslei împotriva doamnei Marin, doar pentru a se asigura că acel capitol era încheiat. Agnes își dorea puțină putere, apoi tatăl ei a murit și i-a lăsat moștenire toate acele plantații.

Nella își amintește de acele doamne pe care le descrie Cornelia, vizitând casa și punând păsări în părul lui Otto – oare Agnes Vynke era una dintre cele cărora Marin le ordonase să nu mai vină niciodată?

— A fost o nuntă fabuloasă, continuă Cornelia, plătită de Frans cu bani împrumutați de la breaslă, fără îndoială. Întotdeauna avea datorii. Petrecerea a durat trei zile. Dar știți ce se spune despre nunțile mari. Acoperă lipsa de chef.

— Frans și Agnes sunt căsătoriți de doisprezece ani – și încă nu au copii, spune Cornelia.

Iar apoi se trezește cu plantația de zahăr a lui Agnes! Pentru el, este mai bună decât un fiu moștenitor. Poate că el contează pe zahăr ca să-l lase moștenire, dar asta nu schimbă dragostea lui pentru doamna Marin.

Îi dă Nellei prima *olie-koeck*. Încă este caldă, iar crusta se rupe sub mușcătura Nellei, eliberând combinația perfectă de migdale, ghimbir, cuișoare și măr.

— Și Marin încă îl iubește? întreabă Nella.

— O, sunt sigură de acest lucru. El îi trimite un cadou în fiecare an. Porci și potârnichi – odată a adus o pulpă de căprioară. Iar doamna Marin nu le trimite înapoi. Este ca o conversație mută, pe care vor să o mențină. Bineînțeles, eu sunt cea care trebuie să se descurce cu toate. Jumulește, taie, umple, prăjește, fierbe. Dacă i-ar fi dat un colier, ar fi fost mai simplu. Cornelia șterge cu o cârpă udă bolul în care fusese aluatul. În acest fel, doamna Marin a aflat că domnul a respins propunerea lui Frans. A primit primul cadou imediat după nunta lui Agnes.

— Ce era?

— Eu abia sosisem. Mi-o amintesc pe doamna Marin foarte clar, ținând un purcel sărat pe hol. Părea atât de nefericită. „De ce îmi trimite un cadou, Johannes?” întrebase ea, iar domnul o luase în

birou, unde presupun că a trebuit să-i explice.

— Dumnezeule!

Cornelia pare îndârjită.

— Și de atunci Meermans îi tot trimite câte ceva. Deși nu semnează niciodată, toți știm că este de la el. Ea se scarpină pe frunte. Dar un bilet de dragoste este altceva, spune ea. Un bilet de dragoste este periculos. O, treceți cu vederea, doamnă Nella și pretindeți că nu l-ați văzut niciodată.

*

Nella se întoarce la etaj ca să-i dea lui Peebo firimiturile rămase de la *olie-koeck,* cu mintea plină de imaginile unei tinere Marin, care îi aruncă priviri timide chipeșului Meermans. Este ca și cum ar încerca să și-i imagineze pe propriii părinți, pe vremea când erau îndrăgostiți. „Aș prefera ca dragostea să mă înalțe, gândește ea, să mă ridice până la nori, nu să mă lase să cobor pe pământ.” Se imaginează adorată și ușoară, cuprinsă de un delir extatic.

Grinzile sunt goale. Rătăcește prin camerele de la parter, strigându-l pe Peebo, cu mâna întinsă, așteptându-l să bată aerul și să aterizeze pe ea, cu trupșorul lui obișnuit, cu ochii lui ca mărgelele. Urcă la primul etaj și se uită dacă nu cumva intrase în căsuța de păpuși pentru a se adăposti.

— Peebo? strigă ea.

Ușa camerei lui Marin e închisă; ea încearcă să doarmă.

Deodată, imagini de coșmar cu schelete, pene atârnate și cruci, îi trec Nellei prin minte.

Camera puțin mobilată a lui Johannes este de asemenea goală.

— Peebo? strigă Nella din nou. Dhana aleargă în salturi, simțind în vocea ei că trebuie să urmărească ceva. Nella își imaginează papagalul rănit în dinții câinelui, o posibilitate anticipată, în care natura și-ar fi urmat cel mai crud curs al ei. Simte frica în stomac și coboară în fugă pe scări.

— Cornelia? strigă ea. Știi unde…

Iar apoi privește. Fereastra de la hol e deschisă, lăsând să intre aerul rece.

Opt păpuși

Toată după-amiaza și seara, Cornelia și Nella strigă pasărea de-a lungul canalului, dar degeaba. În casă, grinzile sunt goale, fâlfâitul aripilor nu se aude. Dezorientat și înghețat, este imposibil ca Peebo să reziste mult. Peste noapte, temperatura scade și o peliculă de gheață se formează pe canalul Heren, iar ultimul fir din vechea ei viață se deapănă pe cer.

— Îmi pare rău, șoptește Nella. Îmi pare atât de rău.

În dimineața următoare, extenuată de griji și nesomn, din cauza dispariției lui Peebo, Nella găsește în fața ușii ei un mic buchet de flori roșii și albastre, împreună cu un bilet. Nădăjduiește că este de la miniaturistă, dar, spre surprinderea ei, scrisoarea începe cu litera mare a numelui ei, scrisul de mână este grăbit și înclinat până la sfârșit.

Nella:

Brebenocul albastru este pentru prietenii vechi, Persicaria este pentru împăcare – ți-aș cumpăra o pasăre nouă, dar ar fi doar o imitație palidă.

Johannes

Nella miroase florile în semiîntunericul camerei ei, parfumul lor delicat luptându-se cu amărăciunea ei și redeșteptând sentimentul de umilință.

Ce va însemna, pentru tot restul vieții ei, căsnicia cu acest bărbat complicat și iubitor de plăceri, dar fără un pat matrimonial? Johannes o va include în întrunirile lui sociale, petrecerile breslei și festinuri. El vrea chiar să-i fie prieten. Dar vor urma toate acele nopți nesfârșite de singurătate, acele zile pline de dor, deoarece iubirea este pecetluită pentru totdeauna. Ea speră ca miniaturista să-i trimită curând ceva. Frica legată de ce ar putea fi merită fie și numai pentru a-i distrage atenția.

Nella răsucește două flori de brebenoc și le pune după ureche. Ea nu-și imaginase niciodată că va duce o viață în care nu va fi atinsă și totuși, în adâncul sufletului ei, o mică voce se face auzită. „Te simți ușurată că nu o va face.” Recunoaște că a fost șocată când l-a văzut gol pe Johannes. Încă de când sosise, o parte din ea își dorise și chiar încercase să se transforme în ceea ce presupusese că înseamnă o soție adevărată, o *femeie normală.* Tânjise atât de mult la această transformare, întărind-o în mintea ei, încât nu mai sesizase ambiguitatea. Acum, *femeia normală* își pierde toată semnificația. Dorința puternică a Nellei se fragmentează în ceața

din mintea ei. Oare ce înseamnă să fie o soție adevărată?

O bătaie în ușă o scoate din caruselul gândurilor.

— L-am întrebat pe Otto, spune Cornelia, vârându-și capul pe ușă. Ea ezită la vederea ochilor umflați ai Nellei. Nu el a lăsat fereastra deschisă și nici eu…

— Nu învinovățesc pe nimeni, Cornelia.

— Ar putea să vină înapoi.

— Nu va veni. Am fost o proastă.

— Poftiți, zice Cornelia, înmânându-i un pachet însemnat cu simbolul soarelui. A fost lăsat afară pentru dumneavoastră.

Nella este încântată. „Este ca și când m-ar auzi, gândește ea, chiar dacă tac. Ce încearcă să spună?"

— Era… Jack cel care a adus asta? întreabă ea, degetele ei tremurând ușor pe pachet, disperată să îl desfacă.

Cornelia se strâmbă la auzul numelui, privind mâna tremurândă a stăpânei sale.

— Pachetul era acolo când m-am dus să spăl pragul de la intrare, îndrăznesc să spun că acel englez păstrează distanța, doamnă… Ce se află *în* aceste pachete?

Nella știe că nu este pregătită să împărtășească informația despre femeia de pe Kalverstraat. Respingând ideea de intimitate, acum tânjește după ea, disperată să fie singură cu ceea ce vrea să-i arate miniaturista.

— Nimic. Piese pe care le-am comandat pentru căsuța de păpuși, spune ea.

— Piese?

— Poți pleca.

De îndată ce Cornelia pleacă, aruncând peste umăr o ultimă privire, Nella răstoarnă conținutul pachetului pe pat. Nu este pregătită pentru ceea ce vede.

Pe o panglică de catifea albastră sunt înșirate opt păpuși. Sunt atât de realist executate și de delicate; sunt rodul unei perfecțiuni greu de atins. Nella se simte ca un uriaș, ridicând una dintre ele ca și când s-ar putea rupe. Johannes stă în palma ei, cu o pelerină de culoare indigo-închis aruncată peste umerii lui largi, cu un pumn strâns. Cealaltă mână este deschisă, cu palma întinsă și primitoare. Părul lui este mai lung decât îl știe Nella, ajungându-i puțin mai jos de umeri. Cu ochii negri, umbrele de pe fața lui îl fac să pară mai slab decât este în realitate. La curea are o pungă mare cu bani, aproape de lungimea piciorului, și este mai suplu. Punga îi împovărează încheieturile coapselor, înclinându-l într-o parte.

Părul păpușii care o reprezintă pe Nella iese din bonetă, la fel cum se și întâmplă, de fapt. Purtând o frumoasă rochie gri, miniatura ei se uită în sus, chipul nemișcat dezvăluind o privire

puțin surprinsă. Într-o mână ține o colivie mică și goală, cu ușița deschisă. Nella simte o senzație ciudată în corp, ca și când ceva ar înțepa-o pe sub piele.

În cealaltă mână, ține un bilet minuscul, scris frumos cu litere de tipar:

LUCRURILE SE POT SCHIMBA

Incapabilă să se mai uite la propria miniatură, Nella își mută privirea pe cea a Corneliei, minunându-se de ochii albaștri ai servitoarei, care o privește cu veselie. Mâna Corneliei este ridicată la nivelul feței, iar la o cercetare mai amănunțită, pare că își ține degetul pe buze.

Următorul este Otto; părul lui este făcut din lână de miel vopsită. Arătă mai agil decât Johannes și este mai suplu decât în realitate. Nella îi atinge brațele; hainele lui simple de servitor ascund sub ele mușchii sculptați. Își retrage rapid degetele.

— Otto? spune ea cu voce tare, simțindu-se prost când păpușa nu răspunde.

Apoi urmează Marin, care își fixează privirea cenușie asupra unui orizont invizibil. Fără îndoială este ea – fața uscățivă, gura serioasă, reținând un gând disperat să fie rostit. Îmbrăcămintea ei întunecată e reprezentată cu acuratețe; catifea neagră, un guler din dantelă voluminos. Ca fermecată, Nella își trece degetele peste încheieturile lui Marin, peste brațele ei subțiri, peste fruntea înaltă și gâtul rigid. Amintindu-și ce-i spusese Cornelia despre secret, despre căptușeala moale a hainelor sobre ale lui Marin, Nella pipăie pe sub corsaj. Degetele ei ating ușor blana delicată de samur.

Dumnezeule, gândește ea. Ce se întâmplă aici? Deoarece miniaturista nu mai ajunsese atât de departe. O cheie mică din aur, un leagăn, doi câini – acestea ar putea fi discutabilele aspecte plăcute ale unei vieți în casa unui negustor. Dar acest lucru – aceste păpuși – sunt diferite. Cum de știa miniaturista ce poartă Marin pe sub haine sau că Peebo plecase?

Credeai că ești o cutie închisă, în interiorul unei cutii închise, își spune Nella. Dar miniaturista te vede – ne vede pe *noi.* Trecând un deget tremurând peste fusta lui Marin (care pare a fi din cea mai bună lână neagră de pe piață), Nella ascunde păpușa cumnatei în colțul îndepărtat al salonului miniatural, în spatele scaunului, unde nu o poate vedea nimeni.

Următoarea este o figurină masculină, puțin mai scundă decât Johannes, care poartă o pălărie cu boruri largi și o sabie, îmbrăcată în uniforma Miliției St George. Fața lui este mare, iar în ciuda articulațiilor reduse ale scheletului este, fără discuție, Frans

Meermans. Urmează Agnes, cu talia ei de viespe și inelele de pe degete, confecționate din cioburi minuscule de sticlă colorată. Fața ei este mai îngustă decât își amintește Nella, dar cunoscutele perle sunt punctate cu alb pe bentița ei neagră. Un crucifix mare atârnă în jurul gâtului ei, iar într-o mână ține o căpățână de zahăr de mărimea unei furnici.

A opta și ultima păpușă cade din cârpa de catifea, făcând-o pe Nella să strige. Ridicându-l de pe podea, vede că e Jack Philips, cu haina lui de piele și cămașă albă cu manșetele ieșite în afară, încălțat cu o pereche de cizme de piele. Părul nearanjat, gura roșie ca o cireașă. „De ce ar vrea miniaturista să-mi amintească de acest băiat îngrozitor? se întreabă Nella. De ce trebuie să-l am în casă?"

Nu primește niciun răspuns de la păpuși, care se holbează la ea, niște obiecte atât de mici, dar atât de puternice. Nella încearcă din răsputeri să pară calmă în fața acestor personaje, întinse pe cârpa lor din catifea, făcute cu grijă și putere de observație. Le pune una câte una în colțurile întunecate ale casei în miniatură.

Sigur nu ascund răutate? Ea încearcă din răsputeri să se convingă, dar acest lucru este ceva care pare să treacă dincolo de normal, aici este vorba despre o ghicitoare, dar ea nu își poate da seama la ce se referă. Este mai mult decât o simplă imitație.

Mai e un pachet învelit în pânză neagră, mai mic decât celelalte. Nella abia îndrăznește să îl deschidă, dar impulsul este prea puternic. Când desface pânza, se gândește că s-ar putea să i se facă rău. Întinsă acolo, este o pasăre verde în miniatură, care o privește cu ochi strălucitori și negri, cu pene adevărate, sustrase de la o creatură mai puțin norocoasă. Ghearele minuscule sunt făcute din sârmă și acoperite cu ceară și pot fi manevrate pentru a fi pus pe orice stinghie.

Lumea ei devine mai mică și mai apăsătoare ca niciodată.

Se învârtește – este miniaturista aici în cameră, ascunsă sub pat? Nella se apleacă, se uită repede după draperii, ca și când ar vrea să o prindă pe neașteptate, se uită chiar și după perdelele căsuței. Tot ce găsește sunt spații goale, care sfidează dorința ei de a crede. „Tu ești Nella-cea-cu-capul-în-nori, se mustră ea – tu, cu fanteziile tale și cu imaginația ta care o ia razna. Trebuia să o lași în urmă pe fata aceea din Assendelft."

Pe fereastră, se văd oameni care merg pe stradă. Herengracht este aglomerat astăzi, deoarece gheața e periculoasă pentru călătoriile pe canal. Vânzătoarea de hering din colț bate din picioare ca să se încălzească, doamne și domni merg împreună cu servitorii lor, toți îmbrăcați împotriva frigului usturător. Câteva priviri se ridică spre Nella în timp ce trec, fețe întoarse precum

fulgii spre cerul de iarnă.

Nella se uită spre pod. O sclipire de păr blond, este sigură de acest lucru. Pielea ei începe din nou să amorțească, simte slăbiciunea în stomac. Ea este? În acest capăt al canalului Herengracht, sunt destul de mulți oameni care traversează podul. Nella se apleacă mai mult pe fereastră. *Este* chiar ea – acel păr strălucitor, ascuns de o mulțime de figuri întunecate, care merg repede împotriva frigului.

— Așteaptă! strigă Nella de la fereastră. De ce îmi faci asta?

Cineva de pe stradă chicotește.

— Este nebună? întreabă o femeie.

Nella simte arsura acestei nedrepte și groaznice examinări.

Dar părul blond dispăruse, lăsând ambele întrebări fără răspuns, răsunând în aer.

Nella coboară grăbită scările principale cu noua miniatură a lui Peebo în buzunar. Având încă în picioare saboții ei de interior, se îndreaptă spre ușa de la intrare, dar intensitatea vocilor lui Marin și Johannes din camera de zi o opresc în loc. Ezită, împărțită între dorința de a merge după miniaturistă și cea de a asculta cearta fraților.

— Ai spus că vei merge, Johannes, și trebuie să o faci. Vocea lui Marin este joasă și ciudat de brutală. Am comandat o barcă mai devreme, care să te ia din port. Cornelia ți-a făcut bagajele.

— Poftim? Voi pleca peste câteva săptămâni, răspunde Johannes. Am destul timp la dispoziție.

— Este noiembrie, Johannes! Gândește-te la toate produsele de patiserie și la petrecerile unde este nevoie de zahăr în acest sezon. Va fi prea târziu dacă vei pleca în decembrie, iar umezeala din depozit nu va face niciun bine zahărului…

— Ce zici de umezeala din oasele mele, să sar dintr-o barcă în alta pe vremea asta? Nu ai nicio idee cât de plictisitor e să dai mită, cât de extenuant e să vorbești limba italiană, să iei cina cu cardinalii, care nu discută despre nimic altceva decât despre mărimea palatelor lor din Toscana.

Marin pufnește.

— Ai dreptate, nu am. Dar având în vedere întreaga situație, ar fi… prudent din partea ta să fii plecat.

— Prudent – de ce? o tachinează blând Johannes. Ce complotezi în lipsa mea?

— Nu complotez, Johannes. Îmi voi aduna gândurile. La fel și Petronella.

— Sunt obosit, Marin. Am aproape patruzeci de ani.

— Tu ai fost cel care a vrut să vândă zahărul peste graniță. Și dacă te-ai fi deranjat să vizitezi patul soției – în cincisprezece, șaisprezece ani, ai putea să lași toate acestea fiului tău. Din partea mea, poți să-ți petreci bătrânețea într-o tavernă.

— Ce ai spus? *Fiului* meu?

Nella aproape că simte gustul liniștii care urmează. Se așterne între ei, Johannes și Marin în cameră, iar ea în afara ei, ca o pătură deasă de zăpadă în care un om ar putea intra și dispărea. Ea își sprijină obrazul de lemn, așteptând. Era năzuință ce auzise în vocea soțului ei sau era doar surprins? Cât de multă dreptate avusese oare Agnes în acea seară la petrecerea argintarilor? Nu este un pariu sigur, fusese dată în vileag viziunea lui Johannes despre moștenitori. Dacă lucrurile se pot schimba, gândește Nella,

plimbându-și degetele peste pasărea în miniatură din buzunarul ei, atunci poate că schimbarea este valabilă și în cazul oamenilor.

— Marin, oftează Johannes, întrerupând șirul gândurilor Nellei, topind zăpada imaginară. Aceste vieți perfecte pe care ne-ai obligat să le ducem sunt desenate pe hărți care nu ne conduc nicăieri! Probabil că voi fi mort peste cincisprezece ani.

— O, văd clar destinația noastră, frate. Acest lucru mă îndurerează.

— Dacă plec, trebuie să-l iau pe Otto cu mine.

— Avem nevoie de Otto aici, spune Marin. Doar trei femei și niciun bărbat care să aducă lemne pentru foc? Vine înghețul.

— Vrei să-mi conduci afacerile, dar nu poți să ridici un buștean? În acest caz, pufnește Johannes, când Marin nu oferă nicio replică, există o singură persoană pe care aș putea s-o iau cu mine.

— Dacă tu chiar consideri că e nevoie…

Nella dă buzna în cameră. Este prima dată când își vede soțul de la acea întâmplare, din biroul său. O expresie de durere îi traversează chipul când se ridică de pe scaun și-și târăște stânjenit picioarele pe podea.

— Nella, rostește el, ai fost…

— Ce este aceea? întrerupe Nella, arătând spre locul în care Marin stă aplecată peste o hartă.

— Harta De'Barbari a Veneției, spune Marin, uitându-se la petalele brebenocului de lângă urechea Nellei.

— Ți-ai găsit papagalul? întreabă Johannes.

Nella își bagă mâna în buzunar.

— Nu. Nu l-am găsit.

— A! Face o pauză, frecându-și meditativ bărbia, privind-o cu atenție. Se uită la Marin. Am hotărât că trebuie să plec la Veneția, ca să încep negocierile pentru zahărul lui Agnes.

— Veneția? repetă Nella. Nu vei fi aici de Crăciun?

— Nu pot garanta acest lucru.

— Oh! Spre surprinderea ei, Nella aude oftatul dezamăgit din propria voce.

Marin își ridică privirea.

— Ne-am gândit că ar fi cel mai bine, spune Johannes.

— Pentru cine?

— Pentru zahăr, răspunde el.

— Pentru toți, completează Marin.

Așa cum intenționase Marin, Johannes se urcă pe barca VOC din fața casei. Îl va duce la docuri, unde se va îmbarca pe corabia lui. Stând în pragul casei, Nella tremură în timp ce el îi face șovăitor din mână. Și ea ridică mâna, cu palma spre el, fără să o fluture,

doar ținând-o în semn de rămas-bun.

— Ți-ai pus flori în păr, spune el.

— Mi-am pus. Îi privește pielea bronzată, liniile cenușii din jurul ochilor, barba nerasă. Ca să mă vindec.

Auzind aceste cuvinte, Johannes pare incapabil să vorbească, iar Nella simte că acel scurt moment se înalță, ca și când demnitatea ar fi un lucru pe care l-ai putea prinde cu mâna.

Rezeki iese din casă lătrând, supărată pentru că este părăsită.

— Ai mostrele de zahăr? întreabă Marin.

— Marin, cuvântul meu este suficient, răspunde Johannes, dar vorbele lui ascund emoția.

„Cine este acest bărbat, se întreabă Nella, atât de emoționat de felul în care mi-am luat rămas-bun?”

— De ce nu o iei și pe ea? spune Marin.

— M-ar încurca, răspunde Johannes. Ai grijă de ea.

Nella se roagă să se fi referit la câine. Marin pare atât de rece cu fratele ei, încât este greu să ții pasul. El pleacă, nu-i așa – nu asta vrea ea? Poate că miniaturista îmi va trimite curând ceva ca să-mi dau seama ce se petrece cu această femeie ciudată, își zice Nella. Păpușa lui Marin nu oferă niciun indiciu. Diseară, își spune ea. Diseară voi merge la simbolul soarelui.

Marin se întoarce încet în casă, ca și când frigul i-ar fi înțepenit încheieturile. Cornelia examinează evoluția ezitantă a stăpânei ei. Stând lângă Otto, Nella privește cum silueta soțului ei se micșorează, în timp ce barca se îndepărtează spre Cotul de Aur.

— Nu ai vrut să mergi la Veneția? întreabă ea.

— Am fost, doamnă, răspunde Otto, cu privirea pe firul apei. Mi-a ajuns o singură dată să văd palatul Dogilor.

— Mie mi-ar plăcea să-l vizitez, spune Nella. Ar fi putut să mă ia cu el.

Îi surprinde pe Otto și Cornelia uitându-se unul la celălalt. Când se întorc spre casă, toți trei îl văd pe Jack Philips stând lângă partea îndepărtată a cotului canalului. Nellei i se întoarce stomacul. Jack stă cu mâinile în buzunar, părul lui este dezordonat ca întotdeauna și urmărește încruntat din priviri barca lui Johannes care se îndepărtează. Otto o ajută pe Nella să urce treptele, iar ea îi permite să o conducă, auzind în spate o bufnitură, în momentul în care Cornelia închide ușa.

*

Afară e întuneric. Cerul e un râu de un indigo intens, iar stelele sunt ca niște puncte de lumină. Nella stă la fereastra ei, cu miniatura lui Peebo în poală. Jack a plecat de mult. Unde este acum Johannes – va merge cu una dintre acele misterioase gondole, se va întoarce la palatul Dogilor? Bineînțeles că o va face, își zice Nella.

Este Johannes. Se întoarce la căsuța ei și îl pune ușor pe Peebo pe unul dintre scaunele de catifea. „Lucrurile se pot schimba.” Încearcă să nu se gândească la adevărata ei pasăre, afară, într-o noapte ca aceasta, pradă uliilor și bufnițelor. Poate că miniaturista îl adăpostise – totuși de unde altundeva apăruseră acele mici pene tăiate? Gândul că femeia i-ar smulge penele și l-ar răni este de nesuportat.

E timpul să afle. Pe Kalvestraat este frig la ora asta, se gândește Nella, punându-și pelerina de călătorie. Și cine știe cât va dura să o convingă pe miniaturistă să iasă din casă?

Atârnă micuța cheie aurie trimisă de miniaturistă în jurul gâtului păpușii ei, punând frumos miniatura pe cuvertura de pe patul ei.

— Nu îmi este frică, spune ea cu voce tare, întorcându-se și văzând o mică strălucire pe minuscula claviculă a păpușii. Și totuși nu poate scăpa de gândul că acest gest este singurul lucru care îi garantează întoarcerea în siguranță.

Nella nu mai ieșise niciodată din casă după lăsarea întunericului. În Assendelft, ar fi dat doar peste o vulpe, care ar fi intrat în cotețul găinilor. Vulpile din Amsterdam ar putea lua forme foarte diferite. Deschizând ușor ușa, miroase parfumul frumos de lavandă care se împrăștie pe hol ca aburul care umezește aerul. În toată casa este liniște, nu se aude nimic, cu excepția sunetului de apă vărsată ce răzbate din capătul coridorului. Marin, care își păstrează secretele ca pe niște arme, care poartă blană de samur, dar mănâncă doar hering, pare să facă baie la miezul nopții.

O baie la orice oră a zilei este un lux, iar pe Nella o miră un asemenea răsfăț nocturn. Incapabilă să reziste tentației, merge tiptil pe coridor și se uită pe gaura cheii.

Marin stă cu spatele, blocând vederea Nellei spre cadă, care ocupă majoritatea spațiului rămas liber din odăița ei. Cine o pusese acolo pentru ea, umplând-o până sus cu apă caldă? Oare Marin o fi făcut asta? Cumnata ei nu e atât de slabă pe cât crezuse Nella. Din spate, se văd mușchii de pe coapse și fund, de obicei ascunși sub fustă. Hainele lui Marin sunt importante, acestea spun lumii cine vrea ea să fie.

Dar dezbrăcată, Marin este o făptură diferită, pielea ei e palidă, membrele, lungi. Când se apleacă pentru a verifica temperatura apei, Nella vede că are sâni mari. În mod clar Marin îi ascunde în cel mai neiertător corset. Sunt plini și rotunzi, ca și când ar aparține unei alte persoane. Trupul lui Marin este ciudat de tulburător.

Marin ridică un picior în cada din cupru, apoi pe celălalt, alunecând ușor, ca și când ar durea-o. Își apleacă spre spate capul, închide ochii, iar apa o acoperă. Stă sub apă câteva secunde, părând că lovește cu picioarele în laturile căzii înainte de a reveni la

suprafață ca să respire. În timp ce muguri de lavandă uscată plutesc în apă eliberându-și parfumul, Marin își freacă pielea până când devine roz. Cârlionții umezi de pe gâtul ei par ai unei fete insuportabil de vulnerabile. În fața ei, pe un raft de lângă cărți și cranii de animale, Nella observă un mic bol cu nuci glasate, care strălucesc ca niște nestemate în lumina lumânării. Nu își amintește de nicio ocazie în care Marin să fi mâncat de față cu ceilalți o *puffert,* o vafă sau o chiflă – nimic, cu excepția zahărului lui Agnes, pe care abia dacă îl gustase. Le sustrăsese Marin din bucătărie? Complotase Cornelia la pofta secretă a stăpânei?

Tipic pentru Marin, gândește Nella – să ascunzi nuci glasate în camera ta și să mă critici pentru că-mi place marțipanul. Zahăr și heringi – mărfurile lui Marin definesc minunat contradicțiile ei enervante.

— Ce ai făcut? întreabă brusc Marin. Ce naiba ai făcut?

Marin pare să aștepte, privind în gol de unde nu primește niciun răspuns. Nella continuă să privească pe gaura cheii, îngrozită că pliurile pelerinei de călătorie ar putea să foșnească prea tare. După un timp, Marin iese din cadă cu o oarecare dificultate, ștergând încet fiecare braț și picior. Pare bine hrănită pentru cineva care ciugulește ca o pasăre, care spune lumii că își înfrânează pofta pentru dulce. Îmbrăcându-se cu o cămașă de in, Marin stă pe pat, în stânga căzii, uitându-se la titlurile cărților ei.

Nella nu își poate retrage privirea. Rochiile perfecte ale cumnatei, corsetele negre și basmalele albe nu mai sunt. Acum Nella descoperă minciunile de dedesubt; vede pielea. Marin întinde mâna și scoate o bucată de hârtie dintr-o carte. Este o scrisoare de dragoste, Nella este sigură – iar acum Marin o rupe în bucăți mici, până când nu mai rămâne nimic din ea, doar petale albe pe suprafața apei din cadă. Apoi își pune capul între mâini și începe să plângă.

Faptul că o vede astfel ar trebui să o facă să se simtă puternică, presupune Nella, în timp ce suspinele lui Marin îi inundă urechile. Totuși, chiar și acum, nu reușește să o înțeleagă. La fel ca părerea ei despre dragoste, Marin este mai bună atunci când este urmărită – așadar, surprinsă în această stare, este și mai greu de înțeles.

Cum ar fi, se întreabă Nella, să aibă încrederea lui Marin pentru a-i alina durerea și a o ajuta să o facă să dispară?

Întristată, Nella se întoarce. Acest lucru nu se va întâmpla niciodată. Intimitatea acestui moment îi schimbă starea de spirit, suprimând dorința de a înfrunta întunericul și frigul de afară. Vrea să doarmă. Mâine, își spune Nella. Pentru moment, va lua miniatura de pe cuvertura împodobită cu acea cheie aurie și o va pune înapoi în căsuță.

În timp ce Nella își trage pelerina mai aproape și se îndreaptă spre camera ei, o umbră se mișcă în capătul scărilor. Partea din spate a unui picior, un toc ridicat dispărând din nou în întuneric.

Băiatul de pe gheață

Pe canalul Herengracht, un cadavru iese la suprafață; un bărbat, fără mâini și fără picioare, doar un trunchi și un cap. Bărbații sparg gheața ca să-l scoată, în timp ce Marin privește, ascunzându-se în spatele ușii de la intrare. Tot timpul anului, canalul este ca o groapă de gunoi, iar când îngheață, faptele trecutului se ridică pentru a fi examinate de restul orașului. Este a doua săptămână de când Johannes e plecat, iar obiecte mai prozaice ies la suprafață când canalul îngheață mai tare; mobilă ruptă, oale de noapte, zece pisoi într-un cerc strâns și jalnic. Nella își imaginează că îi încălzește, privindu-i cum revin la viață, chinul pe care îl suportaseră fiind doar un vis. Când autoritățile îndepărtează cadavrul bărbatului ca pe o pulpă tăiată, Marin prezice că această crimă va rămâne nerezolvată.

— Aceste lucruri au fost comise în noapte pentru a rămâne acolo, concluzionează ea.

Nella aproape că simte din nou mirosul de lavandă al căzii lui Marin. Marin pare distrasă, privind pe ferestre, rătăcind prin încăperi.

Singură în camera ei, învelită în două șaluri, Nella ține în mâini păpușa care îl reprezintă pe Jack Philips. Pare mai ușor să facă asta, acum că Johannes este plecat. Jack are o elasticitate fizică, iar haina lui din piele e lucrată frumos. Nella trage ușor de păr, întrebându-se dacă, oriunde ar fi Jack, ar simți că-l doare capul. Pare posibil. Sper că simte, gândește Nella. Un sentiment de putere o năpădește, o dorință de a distruge. Se stăpânește, dar, bucuroasă, îl așază din nou deasupra căsuței, unde se răstoarnă pe o parte.

Afară, niște ștrengari cu inițiativă patinează pe canalul înghețat, trupurile lor ușoare nu sunt nicio amenințare pentru noua pojghiță de gheață. Aceștia îi amintesc Nellei de Carel, care derapa și aluneca chiuind de încântare. Ea deschide ușa de la intrare, auzindu-i strigându-se unul pe celălalt: „Christoffel! Daniel! Pieter!” Nella iese afară, căutând instinctiv pe cer îndrăgita scânteiere verde, dar nu vede niciuna.

Unul dintre patinatori este băiatul orb, cel care furase peștele vânzătoarei de heringi în ziua în care sosise ea. Ceilalți îl strigă Bert. Bert arată ca și cum ar fi subnutrit, dar cel puțin pare să se bucure de relaxarea pe care i-o oferă patinatul, joaca alături de prietenii lui. Nella se minunează de felul în care patinează el, la fel de rapid ca și ceilalți – cu o mână întinsă, pregătită pentru o căzătură. Băiatul se îndepărtează, spre nesfârșita rază de lumină înghețată.

De fiecare dată când Nella plănuiește să meargă pe Kalverstraat, Marin îi găsește câte ceva de făcut. Nu a mai primit niciun pachet de când cu păpușile și miniatura lui Peebo și acum este nerăbdătoare. La începutul lunii decembrie se împlinesc două săptămâni de când a plecat Johannes, iar ea spune că trebuie să meargă să cumpere niște cadouri festive pentru familia ei. Merge la cumpărături pe străzile din Amsterdam, alegând o cravașă pentru Carel, iar mamei ei, o vază din porțelan pentru lalele, obiecte care spun povestea reușitei unei soții de negustor. Dar, pe strada Chiflelor, însoțită de Cornelia, căutând cea mai gustoasă turtă dulce pentru sora ei, se uită întruna în jur după un cap blond și după acei ochi reci și scrutători. Nella aproape că vrea să fie spionată. Acest lucru ar face-o să simtă că trăiește.

Vrea să meargă pe Kalverstraat, dar Cornelia reușește s-o convingă să se ducă la prăvălia lui Arnoud Maakvrede, spunând că Arabella merită cea mai bună prăjitură din Amsterdam.

— Turta dulce a fost interzisă, spune aspru Hanna. Cel puțin cea în formă de om. Am crezut că Arnoud se screme să facă un ou, atât de mânios era. A trebuit să le sfărâmăm pe toate și să le vindem așa.

— Cum? De ce?

— Primarii, spune ea, ca și când asta ar explica totul. Cornelia ridică din umeri.

Arnoud confirmă că li se interzisese să coacă formele de bărbați și femei, de băieți și fete, după cum fusese interzisă și vânzarea de păpuși în dughenele de pe Vijzeldam.

— Motivul are de a face cu catolicii, spune el. Falși idoli, importanța invizibilului asupra tangibilului.

— Păpușile sunt lucruri amuzante, pufnește Cornelia.

— Asta nu face ca biserica să aibă dreptate, spune Arnoud. Gândește-te la costuri.

— Va trebui să le coacem doar în formă de câini, zice Hanna, mereu întreprinzătoare.

În locul turtei dulci, Nella îi cumpără Arabellei o carte ilustrată cu insecte. Presupune că sora ei ar prefera cei mai buni biscuiți ai lui Arnoud, dar mai bine ar fi, crede ea, ca Arabella să aibă o carte și să învețe ceva. Nu te-ai fi gândit la așa ceva în august, își spune Nella. Se simte diferită, ca și când ceva ar fi lucrat asupra ei, iar ea ar fi mușcat momeala.

Acasă, Marin măsoară din priviri cravașa.

— Cât a costat asta? El este doar un copil.

— La fel a făcut și Johannes cu căsuța mea, concluzionează

Nella, amețită de achiziția ei, simțindu-se bogată și puternică. Eu doar îi urmez exemplul.

În a treia săptămână de absență a lui Johannes, țurțurii atârnă la fiecare ramă de ușă, la fiecare pervaz, chiar și de pânzele de păianjen din grădină, ca niște minuscule ace de cristal. Cei patru se trezesc în frig și toți merg la culcare tremurând. Nella tânjește după primăvară și flori, după mirosul pământului arat, după animale noi, după izul puternic de oaie tunsă. Așteaptă la ușă să primească ceva de la miniaturistă, dar nu sosește nimic. Amintindu-și observația Hannei despre primari și despre interzicerea vânzării turtei dulci în formă de oameni în timpul Crăciunului, se întreabă dacă miniaturista îi va mai trimite vreodată ceva.

Întorcându-se în camera ei, o găsește pe Marin cu mâinile în căsuța de păpuși. Este uimită să o vadă acolo, iar Nella se grăbește spre ea, încercând să tragă perdelele.

— Nu ai cerut voie să intri!

— Nu, n-am cerut. Mă întrebam cum te simți, răspunde Marin. Are ceva în mână și pare agitată. Petronella, ai spus cuiva despre asta?

„Te rog, Doamne, gândește Nella. Să nu-și fi găsit propria păpușă.” Marin își deschide palma dând la iveală figurina care-l înfățișează pe Jack Philips, la fel de frumos ca în realitate.

— Ce încerci să ne faci?

— Marin…

— Interesul limitat pentru mobilă și câini aș putea să-l înțeleg. Dar păpușa lui *Jack Philips?*

Spre uimirea Nellei, Marin deschide fereastra și îl aruncă pe Jack. Se repede la geam și se uită cum cade. Aterizează chiar în mijlocul canalului, nemișcat și izolat în masa albă. Se înfioară.

— Chiar nu trebuia.

— Nu te juca cu focul, Petronella! izbucnește Marin.

Aș putea să spun același lucru despre tine, gândește Nella, privind tristă păpușa abandonată.

— Este căsuța mea, nu a ta! strigă ea, în timp ce Marin închide ușa dormitorului.

Jack rămâne afară, pe gheață. Nella încearcă să o convingă pe Rezeki să aducă în gură păpușa înapoi, dar câinele mârâie la vederea acesteia, alergând cu blana zburlită. Nella vrea și ea să traverseze canalul înghețat, dar nu este la fel de ușoară ca Bert și ceilalți ștrengari, iar ei nu mai sunt acolo ca să le ceară ajutorul. Își imaginează cum cade și se îneacă, totul pentru a salva o păpușă – obligată să o protejeze, deși nu știe de ce. Să-l păstreze pe Jack

aproape de căsuță, unde îl poate supraveghea, pare cea mai sigură opțiune. Nella se întoarce înăuntru fără tragere de inimă, înjurând-o pe Marin în gând.

În acea noapte, Nella adoarme agitată, cuvintele biletului de dragoste rupt de Marin plutindu-i prin minte. Jack le rostește cu accentul lui englezesc, care lovește cuvintele așa cum o barcă taie valurile. „Tu ești lumina soarelui care trece prin fereastra la care stau și mă încălzesc. Te iubesc din cap până în picioare. O mie de ore." Jack aleargă pe coridoarele minții Nellei, ud din cauza gheții, purtând pe capul lui creț unul dintre craniile de animale ale lui Marin. Nella se trezește tresărind, visul ei este atât de real, încât este convinsă că Jack se află în colțul camerei.

A doua zi, 6 decembrie, este Sfântul Nicolae. Când Nella dă la o parte perdelele de la fereastra camerei ei și se uită în jos, respirația i se taie. Păpușa lui Jack stă în picioare, rezemată de stâlpul ușii, absorbind lumina rece.

Rebelul

Când Nella se strecoară afară ca să ia păpușa înghețată de pe treapta de la intrare, strada este încă goală. Ceața se ridică precum aburul respirației deasupra gheții.

— Unde este toată lumea? întreabă ea la micul dejun, cu Jack ascuns în buzunar. Marin nu spune nimic, desfăcând delicat un hering.

— Primarii au reușit din nou, rostește apăsat Otto, aducând o tavă încărcată cu *herenbrood* și o farfurie cu brânză galbenă Gouda, pentru Nella. Dezgustul față de birocrații statului pare aproape resemnat – cam ca al lui Johannes.

Marin lasă heringul și amestecă într-un bol cu compot, vârful degetelor ei albăstrindu-se pe lingură. Amestecă și amestecă, holbându-se la bucățile sclipitoare de prune fierte.

— S-a anunțat public că păpușile sunt interzise, spune ea.

Nella simte păpușa înghețată a lui Jack pe piciorul ei, obiectul ofensator lăsând un cerc umed și întunecat pe lână.

— Papistășie, continuă Marin. Idolatrie. O încercare odioasă de a subjuga sufletul uman.

— Pari să te temi de ele, spune Nella. Ca și când ai crede că pot prinde viață.

— Ei bine, nu poți fi niciodată sigură, constată Cornelia. Ea, ca și celelalte două femei, este înfășurată în straturi de îmbrăcăminte, înfășată strâns în șaluri aduse din Haarlem.

— Nu fi ridicolă! izbucnește Marin.

Nella își imaginează mici firimituri de zahăr adunate ca zăpada în colțul gurii serioase a cumnatei, în timp ce plânge în baie. Purtând blana ascunsă, mâncând pe ascuns nuci glasate, protejându-l pe fratele ei păcătos, Marin trăiește în două lumi. În nesfârșita ei decență afișată, îi este cu adevărat frică de Dumnezeu sau de ea însăși? Ce minciuni ascunde în inima aceea a ei protejată cu grijă?

Aerul înghețat șuieră prin fisurile din pereții salonului. În casă chiar este frig – ca și când aerul nopții s-ar fi infiltrat înăuntru și nu ar mai fi ieșit.

— Focurile sunt aprinse, spune Nella. Dar nu fac nici cea mai mică diferență. Ai observat asta?

— E din cauză că s-au redus proviziile de lemne, explică Otto.

— Nu ne dăunează să simțim frigul, zice Marin.

— Dar, Marin, trebuie să trăiești întotdeauna în suferință? întreabă Nella.

Toți se întorc spre Marin.

— În suferință ne găsim adevăratul sine, spune ea.

Nella o urmează pe Cornelia în căldura bucătăriei de serviciu, ținându-l încă pe Jack în buzunar. Cornelia agită compotul din borcan și rotește sucitorul pe aluatul pentru o plăcintă. Otto vine din urmă și ia o cârpă ca să lustruiască batalionul de ghete de primăvară ale lui Johannes, aliniate de-a lungul ușii de la bucătărie.

— Otto, vrei să aduci pe furiș niște cărbune din pod? Doamna Marin nu va observa.

El încuviințează buimac din cap.

— Ei îi plac privațiunile, dar noi suntem petrecăreți până în străfundul ființei noastre, constată Cornelia. Pun pariu că în spatele ușilor închise, toate femeile devorează tăvile mele cu oameni din turtă dulce indiferent de ce spun primarii.

— Sau soții mușcă din figurile nevestelor lor, adaugă Nella.

Gluma ei pică greu și plutește nedigerată în aer; aceste discuții despre soții, despre oameni comestibili care pot fi ținuți în mână rămânând deschise. Niciodată mușcată, Nella roșește rușinată. Pentru a-și schimba starea de spirit, își imaginează scene mai vesele din spatele ușilor, altele decât ale lor. Sărbătorile dezvăluie interioarele – case împodobite cu ghirlande din hârtie și ramuri de brad, chifle proaspăt scoase din cuptor, râsete și *kandeels* de vin cu scorțișoară. Asta se întâmplă astăzi în tot orașul, de Sfântul Nicolae, protectorul copiilor și al marinarilor, sărbătorit într-un carnaval al sfidării ascunse. *Sinterklaas* le aparține. La fel și lăcomia, și sentimentul de vinovăție.

În acest moment, este greu să și-i închipuie pe magi în deșertul fierbinte, călătorind ca să-l întâmpine pe viitorul Mântuitor. Nella vrea ca ușile și ferestrele să fie deschise, pentru ca în casă să poată pătrunde spiritul revelației. O fereastră deschisă ar putea menține o minte deschisă.

— Curând vine Crăciunul, spune Cornelia, iar apoi Boboteaza. Vocea ei sugerează o bucurie personală.

— Ce face Bobotează să fie o sărbătoare atât de specială?

— Domnul ne lasă pe Toot și pe mine să ne îmbrăcăm precum lorzii și să mâncăm la masa lui. Fără să muncim nimic toată ziua. Bineînțeles, adaugă Cornelia, eu tot trebuie să gătesc. Doamna Marin nu ne permite atât de multe.

— Bineînțeles că nu.

— Fac și Prăjitura Regelui, spune Cornelia. Ascund o monedă în amestec. Oricine o mușcă va fi rege pentru o zi.

Otto râde, dar se simtă o undă de amărăciune în glasul lui, ceea ce o face pe Nella să se întoarcă; parcă nu ar fi el. Iar când se uită la el, îi evită privirea.

— Asta a venit pentru tine, spune Marin, coborând scările spre bucătărie.

Nellei îi tresaltă inima la gândul că primise ceva nou de la miniaturistă, dar scrisul din fața ochilor îi stârnește melancolia, chiar înainte de a deschide scrisoarea. Este scrisul aspru de mână al mamei ei, care își invită fiica și ginerele să petreacă sărbătorile de iarnă în Assendelft. „Lui Carel îi este dor de tine.” Scrisul este o amintire dureroasă a vieții care, pentru Nella, nu mai există.

— Te vei duce? întreabă Marin.

Tonul rugător din întrebarea ei o surprinde. Ceva se petrecuse cu Marin în ultimele trei săptămâni, iar printre momente de nervozitate se dezvăluie o notă de slăbiciune. Chiar pare că vrea să rămân, gândește Nella – și aș putea suporta să mă duc cu abdomenul plat învelit într-o rochie din mătase bengaleză, fără un copil în pântec cu care să mă laud, căsnicia mea, o victorie fără conținut? Johannes ar putea juca rolul soțului iubitor fără prea mult efort. El este mulțumit de sine, atunci când vine vorba să-și păstreze cumpătul. Dar mi l-aș pierde – nu m-aș mai putea controla în clipa în care aș vedea chipul plin de speranțe al mamei.

— Nu, răspunde ea. Cred că este mai bine să rămân aici. Voi trimite cadourile pe care le-am cumpărat. Vom merge la anul.

— Vom da o petrecere, se oferă Marin.

— Fără hering?

— Fără.

Promisiunile celor două femei zboară între ele ca două molii, încărcând aerul cu un nou tip de energie.

Plină de îndoieli, Nella îl pune pe Jack la loc în căsuță. Încă simte că este mai bine să îl aibă acolo unde îl poate supraveghea, deși prezența tot o descurajează. Mai târziu în acea seară, niște muzicanți clandestini au riscat și au ieșit pe străzi să cânte pentru bani. Nella se apleacă pe fereastra de la hol, ca să audă melodia cântată încet. Otto și Cornelia se ridică pe vârfuri, părând pe jumătate disperați să-i vadă pe muzicanți și pe jumătate înfricoșați de ce ar putea spune Marin.

— S-ar putea să vină Miliția St George, zice Cornelia. Să vezi ce săbii au. Ei patrulează ca să mențină liniștea, dar s-ar putea să se verse și niște sânge.

— Viori sfărâmate? Abia aștept, rostește sec Nella.

Cornelia râde.

— Vorbiți întocmai ca domnul.

Marin îi spune Nellei că ar trebui să închidă fereastra și să tragă perdelele.

— Oamenii te vor vedea aplecată peste fereastră ca o

spălătoreasă – sau, mai rău, adaugă ea printre dinți, în timp ce Cornelia se îndepărtează în fugă.

Stă în spatele Nellei în holul întunecat, dar aceasta continuă să-i asculte pe muzicanți, la fel face și Otto, care se află puțin mai departe.

În timp ce flautistul cântă mai repede, toboșarul bate un ritm năvalnic și insistent pe pielea de porc întinsă, lovind-o ca pe o replică a inimii Nellei. Otto spusese că nu trebuie să dai cu piciorul într-un stup, dar o parte din ea va rămâne întotdeauna o fată de la țară. Se gândește la Jack, care este la etaj – la toți, înțepeniți în acele camere miniaturale, așteptând să se întâmple ceva. Nu, decide Nella. Nu mă tem de urmările unei înțepături.

Vulpea se agită

În dimineața următoare, înviorată de rebeliunea muzicienilor și de decizia ei de a rămâne de Crăciun, Nella plănuiește să ajungă pe Kalverstraat, cu cea mai lungă scrisoare de până acum, adresată miniaturistei.

Stimată doamnă (știu că sunteți o doamnă – aveți vecini dornici să vorbească),

Vă mulțumesc pentru cele opt păpuși și pentru miniatura papagalului meu. Știu că dumneavoastră ați fost pe podul Herengracht, urmărindu-mi disperarea în momentul în care mi-am dat seama că pierdusem ultimul lucru care îmi mai aducea aminte de copilărie. Reapariția micii mele păsări este o ofertă care să mă consoleze sau o lecție dură?

Știți ce a făcut băiatul care face livrările, nefericirea pe care a cauzat-o? Presupun că dumneavoastră ați fost cea care mi-ați restituit păpușa englezului și ați pus-o pe pragul ușii – nu știu dacă sunteți o artistă desăvârșită sau o pacoste. Îmi pare rău că opera excelentă a fost aruncată pe gheață, dar intențiile dumneavoastră rămân un mister, iar unii oameni sunt descurajatori.

Ei îmi spun că primarii au interzis imaginile care înfățișează oameni sub toate formele. Mă întreb dacă vă este frică de pedeapsa lor – lumile pe care le creați, idolii dumneavoastră minusculi s-au strecurat în mintea mea și intenționează să rămână acolo. Nu mi-ați mai trimis nimic de ceva timp și, chiar dacă este adevărat că mă îngrijorează ce mi-ați putea trimite, grija mea și mai mare este legată de faptul că nu-mi veți mai trimite nimic.

Presupun că vă mai pot cere niște obiecte, nu-i așa? Așadar, vă rog frumos să realizați pentru mine o tablă de verkeerspel, jocul meu preferat de strategie și noroc. Nu mă voi întoarce la casa mea din copilărie de Crăciun, iar vieții mele îi lipsește o asemenea distracție. Așadar, mă voi mulțumi cu o versiune în miniatură.

Într-o zi, noi două ne vom întâlni. Vă cer insistent acest lucru. Sunt sigură că se va întâmpla. Simt că mă ghidați ca o stea călăuzitoare, dar speranța mea e umbrită de teama că lumina nu este benefică. Nu voi avea liniște până când nu voi afla mai multe despre dumneavoastră, dar, între timp, ne putem scrie pentru o mai bună înțelegere.

Anexez și un alt bilet la ordin, în valoare de cinci sute de guldeni. Să fie acesta uleiul pentru balamalele încăpățânate ale ușii dumneavoastră de la intrare.

Cu mulțumiri și speranță,

Nella semnează scrisoarea: *Petronella Brandt.*

De la fereastră, Nella admiră întinderea de gheață. Orașul arată minunat învelit în pojghița asta, aerul este rarefiat, cărămizile sunt mai roșii, iar tocurile vopsite ale ferestrelor sunt ca niște ochi curați. Spre surprinderea ei, îl zărește pe Otto mergând grăbit de-a lungul canalului, fapt care îi stârnește curiozitatea; așadar, fără să se deranjeze să ia micul dejun sau să își pună o haină, bagă scrisoarea în buzunar și îl urmează repede, strecurându-se afară din casă, fără să fie văzută.

Otto traversează Piața Dam, trece de clădirea nouă a Stadhuis, unde Frans Meermans poate că lucrează chiar în acest moment. „Vinde zahărul soției lui, Johannes”, gândește Nella, trimițându-i un mesaj mut, în timp ce sare peste nisipul care fusese împrăștiat pentru a facilita mersul pe caldarâm. Îi revine în minte imaginea lui Marin stând în cadă și întrebând în gol „Ce ai făcut?” Ar fi fost mai bine dacă familia Meermans nu ar fi existat în viața lor.

După interzicerea zilei de Sfântul Nicolae, oamenii din Amsterdam par să trăiască din plin. Soarele este pe cer, clopotele Bisericii Vechi bat spre acoperișurile sclipitoare, iar sunetul este minunat. Patru clopote înalte răsună spre cer, prevestind nașterea Pruncului Sfânt, iar un clopot cu un clinchet grav – vocea lui Dumnezeu, profundă, adevărată și prelungă – se aude sub zgomotul acestora. În numele supunerii comune, unele note par să nu se audă prea puternic.

Mirosul cărnii gătite umple aerul, iar Otto trece pe lângă standul de vin condimentat care fusese ridicat, stând cu fața spre intrarea în biserică. Pastorul Pellicorne alungă vânzătorii de vin, în timp ce locuitorii Amsterdamului privesc nerăbdători la piedestalul care se curbează sub greutatea ulcelelor pline.

— Ce om nesuferit! mormăie un bărbat. Breasla s-a ocupat de acest lucru, iar primarii l-au aprobat.

— Dumnezeu este înaintea primarilor, prietene, răspunde amicul lui, cu o voce arogantă.

— Asta vrea Pellicorne să credem noi.

— Înveselește-te. Privește, spune un al doilea individ, arătându-i două sticle cu lichid roșu ascunse sub haina lui. Au chiar și o bucată de portocală înăuntru.

Bărbații se grăbesc spre împrejurimi mai puțin salubre, iar Nella este mulțumită că au plecat, chiar și mai mulțumită că ei nu se opresc să se holbeze la Otto. Privirea lui Pellicorne se oprește asupra ei, dar ea se preface că nu observă.

Otto intră plecându-și capul în Biserica Veche. Nella tremură în timp ce pășește înăuntru, fiindcă în biserică pare mai frig decât afară. Chiar dacă îl urmărește pe Otto, nu se poate abține să nu se

uite în jur după un păr blond-deschis, după o lumină aurie printre cele obișnuite, albe și brune, ale interiorului bisericii. Ea atinge ușor scrisoarea din buzunar. În aceste zile de sărbătoare, nu s-ar putea ca miniaturista să facă o altă vizită – să-și amintească de familia ei din Norvegia, să ceară clemență primarilor? Firele imaginației Nellei încep să se înfășoare, brodând conversații, petice pe care le leagă ușor împreună. Cine ești, ce ești, ce vrei? Problema este următoarea – dacă se îndreaptă direct spre miniaturistă, se pare că o determină să dispară. Și totuși, este atât de des acolo, urmărind și așteptând. Nella se întreabă care dintre ele este vânătorul și care este prada.

Ea îl privește pe Otto. Scaunele din jurul amvonului sunt în mare parte goale, cu excepția unor persoane ce stau din loc în loc și care, probabil, nu au unde să meargă. În mod normal, desigur, rugăciunea se face în comun, oamenii asigurându-se că toți ceilalți îi văd rugându-se ca și când acest lucru i-ar face mai puri. Otto se așază și, fără ca el să vadă, Nella ocolește și îl privește din spatele stâlpului.

Buzele lui se mișcă febril. Aceasta nu e o rugăciune liniștită, ci una aproape tulburată. Este uimitor că Otto e singur aici – ce anume îl împinsese spre o asemenea nevoie, încât să fie văzut în casa Domnului, având în vedere ce este el și ce s-ar putea întâmpla? Nella observă cum Otto își frânge mâinile, panica lui. Ceva o oprește să se apropie de el. Nu ar fi corect să întrerupi pe cineva în acea stare.

Nella tremură, uitându-se fix peste scaune, de-a lungul pereților albi, până în tavanul acoperit cu vechi picturi catolice. Își dorește atât de mult ca miniaturista să se dezvăluie. Poate că se ascunde aici chiar acum, privindu-i pe amândoi?

În spatele ei, orga începe să cânte, un vuiet care o face pe Nella să se înfioare. Nu îi plac orgile răsunătoare, preferând ciupirea ușoară a corzilor lăutei și sunetul liniștitor al flautului. O pisicuță, care a venit pentru a se adăposti de frig, se furișează peste morminte, cu blana zburlită. Mișcarea ei îl face pe Otto să își ridice privirea, iar Nella se ascunde după stâlp. Își acoperă urechile de vuietul orgii și își închide ochii, simțindu-se amețită.

O mână o atinge pe mânecă. Nella strânge mai mult din ochi, neîndrăznind să privească. Este momentul – este femeia, a sosit.

— Doamnă Brandt? spune o voce.

Nella deschide ochii. Agnes Meermans stă în fața ei, părând mai slabă decât data trecută; fața ei este mai îngustă, strălucind în mijlocul blănurilor de iepure și vulpe care o înfășoară. Continuă să o țină de mână pe Nella.

— Doamnă Brandt? repetă ea. Vă simțiți bine? Nici măcar nu

purtați o haină. Pentru o clipă am crezut că Duhul Sfânt s-a pogorât asupra dumneavoastră!

— Doamnă Meermans. Am venit… să mă rog.

Agnes își trece mâna prin a Nellei.

— Sau să vă supravegheați sălbaticul? șoptește ea, făcând semne după stâlp, unde stă Otto. Foarte înțelept. Nu poți fi prea sigură, Nella. Ce este cu el, de pare atât de distras? Cu o voce uscată, Agnes scoate un *ha.* Vino, spune ea, punând una dintre blănurile ei de vulpe în jurul Nellei, strângând-o prea tare. Nella simte din nou acel miros de fructe al alifiei. Blana este rece și umedă.

— Nu prea am văzut-o pe Marin la biserică, concluzionează Agnes, mângâind blana din jurul Nellei.

Pare că nu poate să-și țină degetele nemișcate, iar Nella observă cât de goale sunt acestea, fără inele. Absența lor o face pe Agnes să pară pe jumătate dezbrăcată. Orga se oprește brusc, iar Agnes se neliniștește, ca și când ceva s-ar crăpa sub spoiala ei bine lustruită.

— Nici pe Brandt nu l-am văzut, continuă ea. Nici pe tine.

— Soțul meu e plecat într-o călătorie.

Agnes își umflă nările.

— Într-o călătorie? Frans nu mi-a spus.

— Poate că nu a știut. Cred că lucrează în interesul dumneavoastră, doamnă. A plecat la Veneția. Încearcă să se îndepărteze. Trebuie să mă întorc, doamnă Meermans. Marin nu se simte bine.

Deși vrea să scape, Nella își regretă imediat scuza. Agnes face ochii mari.

— De ce? spune ea. Ce are?

— O afecțiune de iarnă.

— Dar Marin nu se îmbolnăvește niciodată, ripostează Agnes. Aș putea să-i trimit medicul meu, deși Marin nu a crezut niciodată în medici.

Notele orgii se aud din nou, căzând una după cealaltă, o sfărâmare lipsită de armonie pentru urechile Nellei.

— Se va face bine, doamnă. Este sezonul răcelilor.

Agnes o atinge din nou pe mânecă.

— Asta ar putea să o scoată pe Marin din patul de suferință. Spune-i așa: *toată* moștenirea mea este încă în depozitul lui din Insulele de Est. Aproape că șoptește. Plantațiile acelea de trestie nu sunt nesigure, doamnă – cine știe când se va face noua recoltă? Soțul dumneavoastră nu a vândut nicio căpățână de zahăr din ce am reușit să rafinăm. Iar acum se pare că a plecat la Veneția cu *mâna goală?* Avem nevoie de acei bani.

— El le va expedia, sunt sigură. Cuvântul lui este suficient…

— Frans a fost la depozit. A văzut cu ochii lui. Abia dacă mi-a

venit să cred când mi-a spus. Sunt stivuite până la tavan! „Nu va dura mult, Agnes, a spus el. Se va cristaliza. Banii noștri vor putrezi, chiar înainte de a-i culege.”

În stomac, Nella simte vibrațiile sunetelor orgii, în timp ce absoarbe neliniștea crescândă a lui Agnes. Se uită pe după stâlp după Otto, dar nu îl vede nicăieri.

— Fiți sigură, doamnă…

— Soțul meu nu se va lăsa păcălit! izbucnește Agnes. S-a întrebat dacă Johannes Brandt era cel mai potrivit om pentru această sarcină, dar eu am insistat. Eu. Familia Brandt crede că poate avea *totul,* dar nu poate. Nu râdeți de el, doamnă. Nici de mine.

Pe cât de repede o prinsese de mână, pe atât de repede se îndepărtează Agnes. Nella o privește cum se grăbește în biserică, încovoiată și neobișnuit de lipsită de grație. Deschizând mica ușă laterală, Agnes dispare.

Nella decide că cel mai bun lucru este să plece acasă și să-i spună lui Marin despre această conversație neliniștitoare. Încă o dată, miniaturista rămâne nevizitată. O voi trimite pe Cornelia cu scrisoarea mea, gândește ea, năucită fiind de conversația cu Agnes. Iese din biserică și se întoarce spre Herengracht.

Apropiindu-se de casă în grabă, ca să-i vorbească lui Marin, își dă seama că ceva este în neregulă. Ușa este larg deschisă, holul neluminat părând o gură căscată. Ea ezită, apoi urcă în liniște treptele de la intrare.

Mai întâi îi vede ghetele. Din cea mai moale piele de vițel, deja roase puțin. Vederea lor îi întoarce stomacul pe dos. Îngrozită, îl zărește pe Jack Philips, care pare că are febră și care merge cu pași mari pe gresia holului, cu răutatea-i întipărită pe chip.

Crăpături

Se privesc. Jack este nebărbierit, subnutrit, iar pielea lui, care mai deunăzi părea atât de strălucitoare, e acum ternă. Sub ochii holbați, are cearcăne vineții. Dar încă e impunător, în haina lui de piele și în acele cizme rupte. Ultima dată când Nella l-a văzut pe Jack de aproape, el era cu bustul gol, acoperit de sudoarea soțului ei, amintire care îi taie răsuflarea.

Cornelia coboară în fugă scările dinspre bucătărie și încearcă să-l împingă pe ușa din față.

— Așteptați, doamnă, am ceva pentru dumneavoastră, strigă Jack ridicându-și, nevinovat, mâinile.

Nella își amintește accentul lui englezesc ciudat, neputința lui de a se adapta la ritmul rapid și pompos al limbii olandeze. Bărbatul caută ceva sub haină, iar Cornelia se agită ca o pisică.

— Am început să livrez din nou, spune el.

— Poftim? Se presupune că ar trebui să ne păzești zahărul, răspunde Nella. Johannes a spus…

— Oh, chițăiți ca un șoarece.

Stă cu mâinile întinse, ca și când coletul oferit o va face să uite de insulta adusă.

Pachetul este mai mic decât ultimul, dar, iată-l – inconfundabilul semn al soarelui făcut cu cerneală neagră. Nella i-l smulge, nedorind ca el să îl atingă în vreun fel.

Cornelia urcă grăbită scările, albă ca varul de spaimă.

— Trebuie să-l văd, spune Jack. S-a întors? Johannes, ești aici? strigă el pe coridorul care duce spre birou.

La etaj, se deschide o ușă, iar Nella aude șoptitul șuierat al Corneliei.

— Este adevărat că a plecat la Veneția? întreabă Jack. Tipic.

Nella roșește, dându-și seama de intimitatea dintre bărbați, lucru despre care credea că nu există.

— Nu mai lucrează pentru piața noastră, Dam, ci pentru Rialto, rânjește Jack. Mai mult pește proaspăt. El se apropie, cu o voce calmă și, insistentă. L-ați crezut când v-a spus că va pleca să muncească acolo?

— Cum îndrăzniți să veniți…

— Știu mai multe despre el decât veți ști dumneavoastră vreodată, doamnă. Nimeni nu lucrează în Veneția. În Milano, poate. Dar Veneția înseamnă canale întunecate și curtezane și băieți ca moliile, care zboară spre cea mai strălucitoare flacără.

Hipnotizată de vocea lui Jack, Nella își simte trupul ușor. După spusele lui, ar fi putut fi un bun actor. Ea își simte inima cât un bob

de mazăre, care se lovește cu putere de coaste.

— Ce se întâmplă aici? se aude vocea autoritară a lui Marin, din capătul scărilor. De ce ușa din față este încă deschisă?

Auzindu-i glasul, Jack pășește în lumină, deschizându-și larg brațele. „Este atât de frumos”, gândește Nella. Atât de sălbatic. Nu-și poate lua ochii de la el.

— Petronella, închide ușa, ordonă Marin.

— Nu vreau să…

— Petronella, închide-o. *Acum.*

Cu mâna tremurând, Nella închide ușa de la intrare. Holul devine o arenă pe jumătate luminată – pentru ce anume, nu-și poate da seama. Se întreabă dacă Johannes este bucuros că nu se află în preajma acestui băiat necioplit sau dacă îi este dor de prezența lui hipnotică, de vocea săltăreață. Un sunet, ca și când ceva ar fi devastat, o face pe Nella să se întoarcă.

Jack aruncase un pumnal îngust și lung în pânza unui tablou reprezentând o natură moartă. Mulțimea de flori și insecte e deschisă ca o rană, cu petalele atârnând ciudat. Cornelia, stând în picioare pe scările din spatele lui Marin, geme îngrețoșată.

— Oprește-te! strigă Nella.

„Controlează-ți vocea, își spune în sinea ei – are dreptate. Ești un șoarece. Nu ești stăpâna acestei case.” Stomacul i se întoarce pe dos, iar gura i se usucă. „Otto”, încearcă să strige, dar vocea ei abia se aude.

— Domnule Philips!

În schimb, răceala din vocea lui Marin se aude din capătul scărilor, făcându-l pe Jack să înghețe. În mod evident, Jack nu este singurul actor din încăpere. Marin se transformă, concentrându-se în întregime asupra acestui băiat brunet intrat pe tărâmul ei.

— De câte ori ți-am spus să stai deoparte? întreabă ea. Cuvintele ei răsună, multiplicând prezența ei amenințătoare.

Jack revine în mijlocul camerei, iar Marin coboară scările, ignorând tabloul. Cu pumnalul în mână, el scuipă pe podea.

— Curăță acolo, spune ea.

Jack flutură pumnalul în fața trupului ei.

— Fratele tău i-ar trage-o și *unui câine,* dacă ar fi plătit bine.

— Domnule Philips…

— Se spune că ți-o împinge și ție – că el e singurul bărbat care ar face-o.

Marin ridică mâna.

— Ce insultă demodată și lipsită de imaginație! rostește ea, apropiindu-și din ce în ce mai mult palma de vârful pumnalului.

Jack se îndepărtează ușor, dar între vârful ascuțit al lamei și carnea lui Marin distanța nu măsoară nici măcar un inci.

— Cât de curajos ești cu adevărat, Jack? Îndrăznești să mă înjunghii? *Asta* vrei să faci?

Jack strânge pumnalul mai tare și, când Marin îi atinge vârful cu palma, el retrage lama.

— Cățea, zice el. Mi-a spus că nu mai pot lucra pentru el. Și a cui hotărâre a fost aceasta?

— Hai, Jack, rostește Marin cu o voce calmă și înțelegătoare. Nu e prima dată când se întâmplă asta. Nu te mai purta ca un copil și spune-mi cât mă costă plecarea ta.

— Vai, nu-ți vreau banii. Mă aflu aici ca să îți arăt ce se întâmplă când te amesteci.

Cu un strigăt, Jack ridică pumnalul asupra lui și, înainte ca Nella să își dea seama, Marin întinde mâna și-l lovește peste obraz. El își lasă brațele pe lângă corp și o privește fix, agitat.

— De ce ești atât de slab? șuieră Marin, deși Nella observă că și ea tremură. Nu pot avea deloc încredere în tine.

Jack-își freacă fața, adunându-se.

— L-ai făcut să scape de mine.

— Nu este adevărat, spune Marin. Johannes este un om liber și tu ai ales să-i crezi vorbele. Acela a aparținut tatălui meu, adaugă ea, arătând spre pumnal.

— Ei bine, Johannes mi l-a dat.

Din buzunar, Marin scoate câteva bancnote mototolite. I le înmânează, degetele ei atingându-i ușor palma.

— Nu e nimic pentru tine aici, spune ea.

Jack mângâie gânditor bancnotele. Fără să o avertizeze, o trage pe Marin înspre el și o sărută apăsat pe gură:

— Vai, Doamne, șoptește Nella.

Atât Cornelia, cât și Nella se îndreaptă către Marin, cu gândul de a-i despărți, dar Marin ridică mâna, ca și când ar zice: Nu vă apropiați – această afacere trebuie încheiată.

Îngrozită și neîncrezătoare, Cornelia se oprește. Marin, rigidă, nu-l îmbrățișează pe băiat, dar sărutul pare să dureze o veșnicie. De ce face el asta – se miră Nella – și de ce Marin îl lasă? Cu toate astea, o mică parte din ea nu se poate abține să nu se întrebe cum s-ar simți în locul lui Marin: atingerea unei guri atât de minunate.

Ușa de la intrare se deschide. Otto, întors de la biserică, se oprește în prag, totalmente stupefiat de îmbrățișarea dintre Jack și Marin. Ceva din el pare să se rupă – se grăbește spre ei.

— Are un cuțit, strigă Nella, dar Otto nu se oprește.

La țipătul Nellei, Jack se îndepărtează de Marin, care se clatină înapoi spre scara principală.

— Boșorogul simte miros de pește, își bate el joc de Otto.

— Pleacă, șuieră Otto. Înainte să te omor.

Jack face un salt spre ușa de la intrare.

— Poate că te îmbraci ca un domn, dar nu ești decât un sălbatic, spune el.

— Gunoiule! Vocea lui Otto răsună precum a pastorului Pellicorne.

Jack îngheață.

— Ce, băiete? Ce-ai zis?

Otto înaintează spre Jack.

— Otto, strigă Marin.

— Sălbaticule, o să scape de tine, spune Jack. Știe că ai făcut ceva și va…

— *Toot!* Ferește-te de el. Nu fi prost.

— Să închidă cineva ușa!

— …el spune că nu poți să ai încredere într-un negru.

Otto își ridică pumnul.

— *Nu!* țipă Cornelia, în timp ce Jack se îndepărtează.

Dar Otto nu face decât să-i atingă ușor pieptul lui Jack. O pană de fier care îl pironește, mâna se ridică și cade, odată cu respirația neregulată a englezului.

— *Băiete,* nu însemni nimic pentru el, murmură Otto. Acum, pleacă.

Otto își îndepărtează mâna tocmai în momentul în care Rezeki se retrage în hol, iar raza luminii slabe de afară o face să pălească. Cu urechile ciulite, ea se stropșește la Jack. Ghemuindu-se la podea, îl avertizează.

— Rezeki! strigă Otto. Fugi!

Panica fulgerătoare din privirea lui Jack o obligă pe Nella.

— Jack, rostește ea. *Jack,* îți promit. Îi voi spune lui Johannes că ai fost…

Dar Jack înfipsese pumnalul în craniul lui Rezeki.

E ca și când se află toți sub apă și nimeni nu poate să respire. Lama sfâșie blana și carnea cu un zgomot dezgustător, iar Rezeki se prăbușește pe podea.

Bocetul slab se aude acum din ce în ce mai tare, iar Nella își dă seama că e al Corneliei, care se mișcă în zigzag pe pardoseală, către trupul lui Rezeki.

Rezeki începe să se înece. Jack înfipsese pumnalul atât de tare, încât degetele Corneliei nu-l pot scoate. Sânge închis la culoare se răspândește în valuri stacojii. Tremurând, Cornelia leagănă drăgăstos capul animalului. Rezeki horcăie; o limbă înroșită iese din gura căscată. Atunci când cățeaua încetează să mai dea din picioare, Cornelia o ține strâns, încercând disperată să-i țină cald.

— A murit, șoptește Cornelia. Fetița lui e moartă.

Otto închide ușa și stă între Jack și lumea de afară, ocupând

întreaga intrare. Jack smulge pumnalul din capul lui Rezeki, iar pe pardoseală se împrăștie și mai mult sânge.

— *Dă-te,* strigă el, împingându-se cu capul în pieptul lui Otto, cu lama în aer.

Se încaieră, ezită un moment și apoi Jack se clatină înapoi. Se privește terifiat.

Jack se întoarce către Nella. Propriul pumnal e înfipt în partea superioară a pieptului, sub claviculă, dar nu suficient de aproape de inimă. Mâinile îi flutură în jurul mânerului.

— *Dumnezeule,* strigă Marin, de undeva de departe. *Te rog, Doamne, nu!*

Jack se clatină ca un mânz, cu brațele întinse și cu genunchii îndoiți, agățându-se, în cădere, de fusta Nellei. Îngenunchează amândoi pe pardoseala alb-negru, cămașa lui începând să se păteze de un roșu festiv și nici măcar mirosul pământiu al sângelui său, amestecat cu cel al animalului, nu poate să ascundă izul urinei sale.

— Otto, spune Nella mai degrabă șoptit. Ce ai făcut?

Jack o trage pe Nella lângă el, iar ea simte mânerul fierbinte al cuțitului presat între ei. Plângând de durere, îi șoptește la ureche.

— Sângerez, stăruie el. Nu vreau să mor.

— Jack…

— Ridică-te, strigă Marin. *Ridică-te!*

— Marin, e pe moarte…

— Doamnă Nella, îi murmură Jack la ureche, ținând-o mai strâns, ca și când ea ar fi fost viața de care se agăța.

— Totul va fi bine, rostește Nella. Vom aduce un medic.

Boneta ei îi înăbușă vocea, dar Jack pare că râde.

— O, doamnă, șoptește el. Fetiță. Ca să mor, e nevoie de mai mult decât de un ac nenorocit.

Nellei îi ia o clipă să înțeleagă. Jack se chinuie să se ridice. Se îndreaptă clătinându-se către ușă, cu pumnalul încă în el, ca și când ar fi jucat un rol într-o tavernă.

Nu se poate căsători cu acea cămașă îmbibată de sânge, cu pumnalul înfipt, care se roagă obraznic să-i fie cruțată viața, cu bucuria morbidă de a o fi păcălit că era pe cale de a-și întâlni creatorul.

— Te-am crezut, șoptește ea.

Uimit, Otto pășește înapoi. Jack deschide ușa și, pătrunzând ușor în lumina străvezie, se întoarce cu fața către ei, făcând o plecăciune adâncă și jucându-se cu mânerul. Scoțând încet pumnalul din rană, tresare, încântat de chipul îngrozit al Nellei.

— Voi avea nevoie de acest obiect, spune el, oprind sângerarea cu o mână, iar cu cealaltă ridicând lama stacojie de metal. Tentativă de omor. Dovadă.

— Mi-aș fi dorit ca pumnalul să-ți nimerească inima, rostește Nella.

— Am ascuns-o bine, zice el, zâmbindu-i ca un câștigător.

Buclele lui despletite i se încâlcesc pe frunte, pumnalul îi atârnă în mână. Se întoarce, trecând în fugă peste o porțiune strâmbă a treptelor.

Marin, cu chipul mânjit ușor de buzele roșii ale lui Jack, se sprijină de lambriuri.

— Isuse Cristoase, șoptește ea privindu-l pe Otto cu ochi cenușii. Isuse Cristoase, salvează-ne pe toți.

TREI

Decembrie, 1686

Gura lui e negrăit de dulce și totul este în el fermecător:
Iată cum este al meu iubit, fiice din Ierusalim
Iată cum este al meu mire!

Cântarea Cântărilor 5:16

— Domnul a găsit-o pe Rezeki într-un sac, spune Cornelia în hol, cu vocea pătrunsă de durere. Privește cum Nella bagă trupul rigid al câinelui într-un sac gol. În spatele clădirii VOC, cu opt ani în urmă. Toți erau morți – toți puii, cu excepția ei.

— Cornelia, avem nevoie o mătură. Suc de lămâie și oțet.

Cornelia aprobă, dând din cap. Pe dalele de marmură încă se observă urme de sânge, dar servitoarea nu face nicio mișcare. Rama tabloului distrus de Jack se sprijină de lambriu. Marin ordonă să fie dat jos.

— Doamnă, nu se va supăra, îi spusese Otto, dar ea insistă.

— Nu pentru el, ripostase ea. Nu suport să-l văd pe jumătate distrus.

Otto dusese la bun sfârșit opera lui Jack, îndepărtând cu mâna tremurândă pânza de pe lemn.

Acum, în bucătărie, Marin și Otto vorbesc în șoaptă. „Este vina mea, gândește Nella. Am adus înăuntru păpușa lui Jack, după ce Marin l-a dat afară. În dimineața următoare, era acolo, pe treapta din față, ca un semn a ceea ce avea să se întâmple. Dacă miniaturista ar fi fost cea care îl lăsase acolo, prevestirea oribilă a faptelor ce urmau să aibă loc în acest hol – de ce ar face ea asta – de ce să insiste ca această creatură otrăvitoare să rămână pe aproape?"

— Cornelia, spune ea, prinzând curaj. Trebuie să curățăm aici.

Ea încearcă să împingă picioarele lui Rezeki în sac, dar sunt prea lungi.

Când Nella și Cornelia coboară în bucătărie, labele lui Rezeki ies din sac, lipsite de eleganță, iar un aer apăsător plutește printre tigăile strălucitoare. Atât de aproape de Crăciun, uciderea iubitului câine al stăpânului este parcă actul de deschidere al unui carnaval macabru. Ucigașul de câini este acolo, undeva, îngrijindu-și nu doar o rană pur și simplu fizică.

Cu mâinile tremurânde, Otto se sprijină de masa veche din lemn de stejar. Nella este confuză. Vrea să-l aline, dar el nici măcar nu o privește. Tolănită lângă foc, Dhana scheaună spre sacul din mâna Nellei.

— Vă rog, o putem îngropa acum? întreabă Cornelia.

Urmează o pauză neplăcută.

— Nu, spune Marin.

— Dar va începe să miroasă…

— Du-o în pivniță.

Nella este cea care o așază ușor pe Rezeki în întuneric, pe lutul umed și cartofi. „Fetiță, sărmană fetiță, spune ea sufocându-se. Mergi cu Dumnezeu.”

— Dacă Jack va povesti ce am făcut? se întreabă Otto, în bucătărie. Are cuțitul, rana drept dovadă și destulă imaginație. A spus ceva despre probe, despre tentativă de omor. Miliția mă va aresta. Și dacă-l vor întreba de ce se afla aici?

— Exact, răspunde Marin, dând cu pumnul în masă. Știu câte ceva despre Jack Philips. Îi place viața. Jack este un lăudăros, dar nu s-ar prezenta niciodată în fața autorităților. Ar fi ca și când și-ar semna propria condamnare la moarte și el e conștient de acest lucru. Este englez, e un sodomit și a fost actor. Nu mă pot gândi la alte trei lucruri pe care primarii noștri să le urască mai mult.

— Doamnă, el nu are niciun ban. Ce ar putea să facă un om disperat? spune Otto, tulburat. Dacă îl vor întreba de ce a venit aici, atunci domnul va fi implicat.

El scutură din cap, iar Cornelia intră grăbită cu un coș cu *herenbrood,* niște cicoare și o bucată de Gouda. Nella taie brânza, în vreme ce servitoarea își face de lucru la cuptor. În această seară nu vor mânca nici cartofi și nici ciuperci, deoarece Cornelia nu suportă nici măcar să se uite spre ușa pivniței, ca să nu pomenim despre ideea de a merge singură, prin întuneric. Nella ascultă atentă sunetele activității domestice, precise – zăngănitului tigăilor, cepelor care se călesc în unt, sfârâitului șuncii. Ritmul neregulat, dar constant al acestora e acum mai bun decât orice melodie de sărbătoare a vreunui muzician de pe stradă.

Cornelia îi servește cu feliile de șuncă prăjită, iar Nella vede cât de palidă și îngrijorată este.

— *Seigneur* m-a salvat, spune Otto. El m-a învățat tot. Și uite cum l-am răsplătit. Rezeki…

— A fost fapta lui Jack, nu a ta. Și nu i-ai fost dator niciodată, zice Marin. Fratele meu te-a cumpărat pentru propriul amuzament.

Cornelia scapă o tigaie grea în chiuvetă și blestemă în șoaptă.

— Doamnă, el m-a angajat, rostește Otto.

Marin plimbă o bucată de pâine în grăsimea lăsată de șuncă, dar nu o mănâncă. Nella nu își dă seama de ce anume simte. Pare hotărâtă să nu se lase copleșită de evenimente, dar, iat-o, provocatoare ca întotdeauna.

— Băiatul este în viață, rostește brusc Marin. Nu ai ucis pe nimeni. Johannes va fi mai preocupat de Rezeki decât de tine.

Această declarație pare să-l lovească pe Otto în piept.

— Te-am pus în pericol, spune el. Pe toți v-am pus în pericol.

Marin îl ia pe Otto de mână. Este o priveliște extraordinară – degetele lor, întunericul și lumina, împreună – iar Cornelia nu își

poate desprinde privirea. Otto se retrage și se îndreaptă către treptele bucătăriei, iar Marin îi urmărește plecarea, albă la față, cu ochii extrem de obosiți.

— Petronella, trebuie să te schimbi, șoptește.

— De ce? Ce e în neregulă cu mine?

Marin arată cu degetul și, când Nella privește în jos, vede că atât cămașa, cât și corsetul sunt pătate cu sânge maroniu, englezesc.

*

La etaj, Nella tremură în lenjeria de corp, în timp ce Cornelia curăță cu buretele petele de sânge. Îmbrăcând-o pe Nella cu un halat, servitoarea roagă să fie scuzată.

— Doamnă, îmi fac griji pentru Otto. Nu are pe nimeni altcineva cu care să vorbească.

— Atunci trebuie să te duci.

Se simte ușurată că e singură. Trupul o doare din cauza tensiunii de dimineață și a urmelor lăsate de mâinile lui Jack pe brațele ei. Din cabinet, scoate o păpușă care zace inertă în bucătăria miniaturală și îi apasă trupul, ca și când acest gest ar îndepărta durerea. Strângând păpușa, coastele o dor și, pentru un scurt moment, crede că nu există nicio diferență între membrele ei umane și versiunea ei în miniatură. Căci, ce sunt eu, se întreabă ea, dacă nu un produs al propriei mele imaginații? Cu toate acestea, chipul oval o privește inexpresiv, în vreme ce Nella e încă agitată și îndurerată.

Pe pat se află pachetul dăruit de miniaturistă, adus de Jack în urmă cu doar câteva ore. Aproape că îl uitase sub scaunul de pe hol, nu tocmai convinsă că dorea să-l deschidă și, acum, observându-l din nou, i se face frică. Dar cine altcineva să deschidă aceste pachete? Nu suporta ca altcineva să facă asta, ea trebuia să fie aceea.

Dacă miniaturista este o profesoară ciudată care nu se va opri, Nella este, mai degrabă, o elevă reticentă.

Nu reușise să înțeleagă mesajul acestor lecții. Tânjește după o singură piesă, care să îi explice ce anume vrea miniaturista de la ea. Trăgând și deschizând pachetul, vede că nu conține decât un singur obiect.

Ține în palmă o tăbliță *verkeerspel.* Triunghiurile tăbliței nu sunt pictate pur și simplu, ci incrustate în lemn – și, într-un etui minuscul, se află și piesele. Parfumul acestora indică faptul că sunt jumătăți de semințe de coriandru, pictate cu roșu și negru.

Nella scapă tăblița și caută prin buzunarele fustei. Scrisoarea lungă, compusă chiar în această dimineață, adresată miniaturistei și în care îi cerea o *verkeerspel,* nu mai este la locul ei. Dar *am avut-o,* gândește ea. Am avut-o astăzi. Am mers cu Otto la biserică, am

simțit-o în buzunar, am vorbit cu Agnes și am fugit acasă, ca să-l găsesc pe Jack umblând prin hol. După aceea, am uitat de ea.

Timpul se scurge; orele nu înseamnă nimic atunci când nu le poți ține socoteala. Nella pipăie pachetul, din care cade o bucată de hârtie.

NELLA: NAPUL NU SE POATE DEZVOLTA DACĂ ESTE PLANTAT ÎN LOCUL ÎN CARE A FOST O LALEA.

Ea mi-a folosit numele, își spune Nella, ciudățenia afirmației următoare făcând plăcerea personală a acestui fapt să dispară rapid. Începe să se simtă jenată – *sunt un nap?* Asta vrea miniaturista să spună? Napii și lalelele sunt două lucruri complet diferite – unul este simplu și practic, iar celălalt are rol decorativ și e dezvoltat de om.

Nella își duce instinctiv mâna la față, ca și când scrisul elegant i-ar transforma obrajii într-o rotunjime densă și pământeană, într-o legumă obișnuită din Assendelft. Miniaturista este cea genială, grațioasă și plină de culoare, puterea acesteia atrăgându-i atenția. Acesta e felul ei de a mă avertiza să stau deoparte, se întreabă Nella, de a-mi spune că s-ar putea să nu înțeleg niciodată?

Ajungând în dreptul căsuței de păpuși, Nella ia figurina care îl reprezintă pe Jack și-i dă jos haina de piele. Ciupind unul dintre cuțitele mici pentru pește cu arătătorul și degetul mare, îl conduce ca pe un ac înspre piept, suficient de aproape de gât pentru ca acesta să se înece. Săgeata argintie intră satisfăcător, alunecând în trupul moale și ieșind prin spate.

Punându-l pe Jack înapoi în căsuță, versiunea în miniatură a acestuia reflectând acum mai exact cumplita lor situație, Nella ridică amintirea dureroasă ce întruchipează corpul lui Rezeki. Johannes ar fi trebuit să te ia cu el, îi spune micii păpuși. Cum va fi când îi voi spune ce s-a întâmplat cu animalul lui de companie preferat? Îi voi oferi această păpușă drept amintire, gândește ea, în vreme ce un gând mai vinovat se naște în mintea ei. Îi va reaminti soțului meu cum este, într-adevăr, Jack.

Mângâind capul, degetele Nellei se opresc între omoplații câinelui. Acolo, pe trupul micuț, se află un semn roșu, neclar, care seamănă cu o cruce. Nella se duce la fereastră; culoarea ruginie e inconfundabilă. Inima începe să-i tresalte, gâtul i se usucă. Nu își amintește dacă semnul era acolo și înainte. Nu se uitase destul de atent.

Oare era posibil ca miniaturista să fi scăpat o pată de culoare roșie pe capul câinelui, când mânuise pensula? Poate că nu observase greșeala, lăsând liniile subțiri să se răspândească pe

rotunjimea craniului. Trupul lui Rezeki se odihnește în palma Nellei, cu capul înălțat, pata din spatele acestuia fiind însemnul unui botez morbid, în cameră este rece, însă trupul lui Rezeki e cel care o face pe Nella să se înfioare.

Încearcă să-și țină gândurile în frâu. Miniaturista nu părea să știe ce avea Otto de gând să facă atunci când a înfipt pumnalul în umărul lui Jack – pentru că păpușa lui Jack ajunsese nepătată. Eu a trebuit să-i spun povestea. Așadar, aceste piese sunt oglindiri ale realității sau semne prevestitoare – ori, pur și simplu, o presupunere norocoasă?

Trebuie să te duci pe Kalverstraat, își spune ea. Fără să te mai lași distrasă – și, de această dată, vei rămâne până când miniaturista va ieși. Chiar dacă va trebui să-ți petreci toată ziua alături de Față-găunoasă, o vei face.

Nella pune câinele la loc, gândindu-se la conversația Corneliei și a lui Marin despre idolii papistași. Cornelia spusese că nu puteai fi niciodată sigur de faptul că aceste lucruri nu aveau să prindă viață, dar, în acest moment, păpușa Rezeki parcă scoate niște sunete, cu o putere pe care Nella nu o poate descrie.

Și chiar casa… rama din lemn pare să strălucească ușor, carapacea de țestoasă apărând atât de luxoasă, iar interioarele, atât de somptuoase. Nella se uită cu ochi mari la propria variantă în miniatură, care ține în brațe micuța colivie, acea capcană aurită în care nu se află nimic. În tăcere, recită mottourile precedente, primite de la miniaturist: *Lucrurile se pot schimba. Fiecare femeie este arhitectul propriei sorți. Eu lupt să mă afirm.*

Dar cine se luptă să iasă la lumină, se întreabă Nella, și cine este arhitectul – eu sau miniaturista? Apar vechile întrebări fără răspuns – de ce face asta această femeie? Fără nume, miniaturista trăiește în afara societății, nesupusă regulilor sale – dar, chiar dacă ești un nap sau o lalea, în cele din urmă, tot trebuie să răspunzi în fața cuiva. Cu Rezeki moartă și Peebo dispărut, cu Jack plecat în larg și cu zahărul lui Agnes zăcând pe Insulele de Est, Nella simte că haosul se apropie și tot ceea ce își dorește este să controleze oarecum situația.

Miniaturista trebuie să o ajute. Miniaturista știe. Toți cei din casă sunt prea speriați ca să facă orice altceva în afară de a arunca păpușile pe geam, dar acest lucru nu are niciun efect. Nella ia o peniță și o coală de hârtie.

Dragă doamnă,

Napul crește ascuns vederii, în vreme ce laleaua înflorește la suprafață. Laleaua încântă ochiul, în vreme ce napul hrănește trupul – însă ambele se bucură de pământ. Luate separat, fiecare e folositoare și

niciuna nu e mai importantă decât cealaltă.

Nella ezită – dar, nefiind în stare să se abțină, scrie:

Și petalele lalelei vor cădea, doamnă. Vor cădea cu mult înainte ca napul să iasă murdar, însă triumfător, din pământ.

Nella se teme că a fost prea nepoliticoasă, prea directă.

Spuneți-mi, ce ar trebui să fac?

Simțindu-se oarecum neghioabă din cauza acestei discuții despre legume, dar înfricoșată de gândul că miniaturista a știut, în tot acest timp, ce avea să se întâmple cu câinele lui Johannes, ea lasă pana din mână. Înainte de apariția acelui semn pe gâtul lui Rezeki, Nella o considerase un paznic, un profesor, un comentator – dar asta, ei bine, asta seamănă mai mult cu o profeție. Ce altceva mai știe? Ce altceva mai poate preveni? Sau, mai rău – dacă ceea ce a prevăzut trebuie să se întâmple?

*

A doua zi dimineață, Nella se furișează din camera ei, cu al patrulea bilețel în buzunarul pelerinei ei de călătorie. Îl voi păstra pe acesta, gândește ea, până când i-l voi da personal. Îi este teamă de ceea ce ar putea descoperi pe Kalverstraat, în sfârșit față în față cu femeia care nu numai că urmărea atent lumea ei, dar care părea să o și construiască.

Cu un sfeșnic într-o mână, Nella scoate încet lacătele de la intrare. Deschizând ușa, bucuroasă de lumina slabă care începea să învăluie cerul, aude un zornăit ușor, venind de departe, din fundul casei. Îngheață; zornăitul continuă. Privind de-a lungul canalului și înapoi spre bucătărie, Nella se simte sfâșiată în două. De fiecare dată, gândește ea – de fiecare dată când vine vremea să o văd pe miniaturistă, această casă reușește să mă împiedice, negreșit.

Zornăitul din interiorul casei o face curioasă. Este prea aproape ca să-l ignore. Am auzit de prea multă vreme aceste șoapte și zgomote, își spune ea, închizând ușa și coborând în vârful degetelor, trecând prin bucătăria bună, în încercarea de a urmări sunetul. Farfuriile rotunde – majolică, Delft și porțelanurile chinezești – strălucesc în dulapul imens, ca un șir de ochi care se deschid când trece pe lângă ele cu lumânarea solitară.

Se oprește, adulmecând aerul. Un miros de fier, de pământ umed; o respirație sacadată. Deodată, se gândește la Rezeki. A înviat. Miniaturista este în casă, a înviat-o pe Rezeki. Încet, Nella traversează coridorul îngust care separă bucătăriile bune de cele în

care se gătește, către mica ușă din capăt, unde se păstrează butoaiele cu bere și murături. Mirosul se intensifică, simțindu-l pe limbă. Acum nu se mai poate spune că se înșală, e miros de sânge. Respirația se aude mai tare.

Cu degetele pe mâner, Nella se oprește, crezând speriată că Rezeki se află în spatele acestui zgomot și că, ajutându-se de picioarele ei lungi, a făcut o gaură în sac, căutând acum să scape. Nella înghite și împinge ușa pivniței, îngrozită până în măduva oaselor.

Cu mânecile suflecate și cu un felinar care luminează slab pe masa de lângă ea, Marin e în picioare. Lângă felinar se află un șir de cârpe albe, pe care pare să le curețe de sânge.

— Ce faci? întreabă Nella ușurată, dar în același timp mirată de ceea ce vedea. Ce naiba faci?

— Pleacă, șuieră Marin. Mă auzi? *Ieși.*

Nella se îndepărtează, înfricoșată de vocea sălbatică a lui Marin, de înfățișarea furioasă și de pata neașteptată de sânge de pe obrazul ei. Trântind ușa pivniței, urcă poticnindu-se scările de la bucătărie, spre hol. Iese din casă, împiedicându-se de ușa de la intrare și de trepte, în vreme ce, în mintea ei, semnul de culoare roșie al lui Rezeki se suprapune cu stacojiul cârpelor lui Marin.

Arme dulci

Kalverstraat, cu lungul ei șir de prăvălii și zgomote, este încă destul de liniștită. Ocazionalul vânzător de fructe își plimbă căruciorul, iar un motan roșcat caută printre oasele de animale, care nu au ajuns în canal în seara din urmă. O privește pe Nella cu ochi galbeni și strălucitori și își întinde trupul gras, ca dovadă a căutării lui viclene.

Nella găsește semnul soarelui. Stă în dreptul acestuia, respirând aerul umed, ceața persistentă încă și mirosul deșeurilor acoperite în grabă cu paie. Bate scurt și încrezător la ușă; așteaptă. Nu vine nimeni. „Dar voi aștepta, doamnă Lalea, gândește ea, pipăind biletul din buzunar. Voi aștepta și voi tot aștepta, până când îmi voi primi răspunsul."

Face un pas înapoi, privind cele patru ferestre de sus, soarele auriu și mottoul gravat sub acesta. „Omul crede că toate lucrurile pe care le vede sunt jucării." Pare o batjocură. „Nu cred, își spune ea. Cel puțin, nu mai cred." Versiunea în miniatură a lui Peebo sau a lui Rezeki și a petei ei de sânge nu au nimic în comun cu jucăriile și nici nu aduc alinare.

— Știu că ești acolo, strigă ea în ciuda faptului că e dimineață. Ce trebuie să fac?

Ușa din spatele ei se deschide imediat. Nella se întoarce și vede un bărbat gras cu un șorț, cu fața rotundă și cu o burtă imensă, care stă cu mâinile în șolduri. În spatele lui, într-o cameră mică și răcoroasă se observă niște fire lungi, atârnate, de lână nevopsită și câteva piei de oaie, bătute în cuie în pereți.

— Fato, nu este nevoie să urli încât să se audă până în Anvers.

— Îmi pare rău, domnule. Am venit să o văd pe miniaturistă.

Omul ridică din sprâncene.

— Pe cine?

Nella mai privește o dată în sus, iar bărbatul iese afară.

— Ah. Pe ea. Nu îți va răspunde, spune el, cu o voce mai blajină. Nu are rost să încerci să dai de ea.

Nella se întoarce din nou spre el.

— Am auzit. Dar nu mă deranjează să aștept.

Mijindu-și ochii, el privește către casă.

— Ei bine, o să îngheți așteptând, pentru că nimeni nu a mai intrat în acea clădire de mai bine de o săptămână.

Dezamăgită, Nella simte un mic nod în stomac.

— E imposibil, spune ea. Chiar ieri mi-a trimis…

— Cum te numești? întreabă vânzătorul de lână.

— De ce?

— S-ar putea să am ceva pentru tine.

— Numele meu este… se oprește… Petronella Brandt.

— Așteaptă.

Intră înapoi în prăvălia sa întunecată. Reapare ținând un mic pachet, însemnat cu simbolul soarelui.

— L-am găsit pe pragul ușii de peste drum. Am crezut că una dintre pisici și-ar fi putut băga botul. Se pare că băiatul, englezul ei, nu se mai ocupă de livrări, așa că l-am păstrat eu în siguranță.

I-l pune Nellei în palmă și privește iar soarele lustruit, gravat deasupra ușii miniaturistei.

— Și ce anume înseamnă? întreabă el. „Omul crede că toate lucrurile pe care le vede sunt jucării."

— Înseamnă că, deși ne credem uriași, nu suntem.

El ridică din sprâncene.

— Am înțeles. Ar trebui să mă desconsider, nu-i așa?

— Deloc, domnule. Doar că lucrurile nu sunt întotdeauna ceea ce par a fi.

— Sunt destul de mare, râde negustorul de lână, cu brațele întinse. Aproape sigur.

Nella renunță, schițând un zâmbet, privind peste umărul lui în întunericul din prăvălie, ținându-și bine pachetul.

— Lucrează cineva pentru dumneavoastră – un bărbat cu semne de vărsat?

— A, da. A cărat lână timp de două săptămâni, apoi și-a luat tălpășița.

— De ce?

— Era speriat.

— Speriat?

— Îngrozit de-a binelea. A fugit în noapte. Dumnezeu știe ce a pățit.

În apropiere, se aude mărșăluind. Negustorul de lână intră în prăvălie.

— Miliția St George, mârâie el, trăgând oblonul din față. Dă-te din drum, fato, sau vei fi strivită.

— Așteaptă! strigă Nella, înnebunită. Unde a plecat? Ai văzut-o plecând?

Dar Miliția St. George apare la orizont, motanul cu ochi galbeni abia având timp să o ia la goană. Pe piepturile late, toate gărzile poartă panglici roșii și, în lumina soarelui de iarnă, culoarea pare un șuvoi de sânge. Cizmele lor oțelite tocesc drumul, iar armamentul excesiv din dreptul șoldurilor, pistoalele sidefate și puștile atârnânde zornăie, ca să le vadă toată lumea.

Printre ei, Nella îl vede pe Frans Meermans, cu pieptul înainte, privind încruntat semnul soarelui.

— Domnule? strigă ea, dar, de îndată ce el o vede, îi întoarce spatele, ținându-și lancea și mai strâns la piept.

Ei dispar într-un nor de praf, mărșăluind în zorii zilei prin Amsterdam.

Pe stradă se așterne liniștea, iar Nella observă că degetele i-au amorțit de frig. Furioasă din cauza atitudinii nepoliticoase a lui Frans Meermans, Nella deschide pachetul sfâșiindu-l, exasperată că n-o găsise pe miniaturistă. „De fiecare dată când o caut, gândește ea, nu dau de ea."

Însă nemulțumirea i se transformă în încântare, deoarece în fața ei se află o colecție de prăjiturele și de produse de patiserie. *Pufferts* și vafe hașurate, omuleți din turtă dulce, *olie-koecken* cu zahăr vanilat, rotundă și îmbietoare. Par a fi făcute din aluat adevărat, dar când Nella le atinge, își dă seama că sunt tari și necruțătoare. Pe hârtia de dedesubt, ea găsește un alt mesaj:

NU LĂSA LA ÎNTÂMPLARE ARMELE DULCI

Nella privește în sus, spre ferestrele casei.

— Arme dulci? strigă ea, băgând pe sub ușa miniaturistei propriul bilețel în care o ruga să-i dea un răspuns.

Lumina dimineții pătrunde prin geamuri, ascunzând secretele miniaturistei. Nella se uită la aceste delicatese necomestibile, aproape tentată să le arunce în primul canal. Ce vrea să spună femeia? Niciun război nu a fost câștigat cu un arsenal de dulciuri, gândește Nella.

Spațiul gol

Când Nella se întoarce acasă, Cornelia o așteaptă la ușă.

— Ce se întâmplă? întreabă, văzând chipul uimit al servitoarei.

— *Domnul,* șoptește Cornelia. S-a întors de la Veneția. A întrebat deja unde e Rezeki.

— Ce?

Nella simte aerul mai dens și un nod în gât. Își imaginează trupul însângerat al lui Rezeki așteptând în pivniță – și pe Johannes, neștiutor, în așteptarea sunetului labelor ei bine proporționate.

— Dumneavoastră trebuie să îi dați vestea, doamnă, spune rugător Cornelia.

— Nu pot.

Nella închide încet ușa din față, ușurată că nu mai vede sânge. Cornelia ștersese și stropise pardoseala cu oțet și suc de lămâie, spălând petele cu apă fierbinte și leșie. Cu toate acestea, la etaj, în casa de păpuși, semnul sub formă de cruce de pe capul miniatural al lui Rezeki nu putea fi șters.

— Dar de ce eu, Cornelia? întreabă ea.

— Doamnă, sunteți mai puternică. E mai bine să afle de la dumneavoastră.

Nella nu se simte puternică, ci slab pregătită, descurajată de povestea pe care trebuia să o spună. Mai aveam nevoie doar de puțin timp, pentru a îndulci adevărul, să-l fac să pară o minciună, gândește ea. Cum inițiază cineva o asemenea conversație?

În picioare în mijlocul salonului, Johannes privește rama goală a tabloului sprijinit de pictura murală, care acoperă pereții. Adusese din Veneția două covoare, cu o textură groasă și cu modele geometrice. Au deja douăzeci sau treizeci de astfel de tapiserii, gândește Nella. Ce rost mai au acestea? În cameră este frig, iar el încă poartă pelerina de călătorie.

Spre surprinderea ei, privirea lui Johannes se luminează. Soțul ei chiar pare încântat să o vadă.

— Johannes, spune ea. Ai sosit cu bine acasă. Veneția… ți-a plăcut? „Mai mult pește proaspăt”, îi răsună în urechi olandeza stâlcită a lui Jack.

Johannes adulmecă aerul, strâmbând din nas din cauza izului persistent de oțet, ce vine dinspre hol. Nella se roagă ca mirosul de mâncare din oalele de pe foc ale Corneliei să îl acopere.

— Veneția a fost Veneția, spune el. Venețienii vorbesc foarte mult. Și s-a dansat prea mult pentru genunchii mei.

Spre surprinderea ei, el o îmbrățișează. Capul îi ajunge doar în

dreptul pieptului lui Johannes, iar el îi apasă urechea în locul din care îi poate auzi bătăile inimii. În timp ce el îi presează creștetul cu bărbia, ea descoperă că îmbrățișarea ciudată e neașteptat de confortabilă. Era prima dată când se apropia atât de mult de el. Picioarele ei încep să se ridice de pe podea, ca și când s-ar fi agățat de o plută. Când închide ochii, vede trupul însângerat al lui Rezeki și imaginea nu dispare, indiferent de cât de mult își strânge pleoapele.

— Mă bucur să te văd, Nella, spune el înainte de o lăsa jos. De ce nu e făcut focul în această cameră? Otto! strigă el.

— Și eu mă bucur, Johannes, răspunde ea, mintea ei căutând cuvinte care pur și simplu dispar de fiecare dată când dorește să le rostească. Eu… Luăm loc?

Cu un oftat, el se prăbușește într-un scaun, iar Nella își dă seama că e încă în picioare.

— Ce se întâmplă? întreabă el, iar ea crede că tonul lui îngrijorat o va face să se dea de gol.

— Nimic, Johannes. Doar că… eu… Agnes e supărată pe mine, izbucnește ea. Nu poate să o facă – nu poate spune cuvintele. Este mai ușor să-i povestească despre Agnes Meermans, decât să-i spună ce i s-a întâmplat iubitului său câine.

Chipul lui Johannes se întunecă.

— Și de ce era supărată Agnes?

— Am văzut-o la Biserica Veche. Spune că tot zahărul lor este încă în depozit și că s-ar putea să înceapă să se cristalizeze.

Johannes își trece mâna peste față.

— Nu avea dreptul să îți vorbească așa.

Otto apare în pragul salonului, ținând un coș cu turbă. Nesigur, abia poate să-și ridice privirea din pământ.

— A, focul, spune Johannes. Otto, intră și încălzește-te.

— Domnule. Bine ați venit acasă.

— Ce gătește Cornelia?

— Budincă de ficat de porc și orez, domnule.

— Mâncarea mea preferată de decembrie! Mă întreb ce am făcut ca să merit asta. Johannes zâmbește, adulmecând iar aerul, plimbându-și mâna peste rama goală. Ce s-a întâmplat aici? Era unul dintre tablourile mele preferate.

În semiîntuneric, Otto pare aproape gri, iar Johannes îl privește cercetător.

— Un accident, spune Nella.

— Am înțeles. Ei bine, Otto, adună surcelele. Picioarele-mi sunt atât de reci, încât s-ar putea să cadă.

Nella se întoarce și o vede pe Marin lângă ușă. Fața îi este împietrită și ezită înainte de a intra, rămânând lângă perete.

— Cât ai vândut în Veneția? întreabă Marin.
— Otto, fă un foc mare.
— Frate, câte am vândut?
Din scaun, Johannes își pune rama goală pe genunchi. Bustul său e în mijloc, iar el arată înspre gol. Pozează ca un regent, ridicol și mulțumit de sine.
— A mers la fel de prost precum am prezis, spune el. Ar fi fost mai bine dacă m-aș fi dus anul următor.
— Atunci poate că vei face un foc atât de mare atunci când zahărul chiar se va vinde?
Tăcerea lui Johannes pare să o mânie pe sora acestuia.
— „Cel ce umblă după câștig nedrept își surpă casa lui."
— Vorbele tale de întâmpinare sunt din ce în ce mai răutăcioase, Marin. Tu ești cea care m-a trimis cu un vas în Italia, în toiul iernii. Nu-mi vorbi de lăcomie. Și, te rog, nu mai cita din Biblie. Devine obositor, luând în considerare propria-ți evlavie îndoielnică.
Marin râde, sunetul ciudat tăind aerul.
— Tu ești cel care provoacă mereu, nu eu, spune ea, încercând să se tempereze.
El își dă jos pelerina de călătorie și o aruncă, făcând-o ghem.
— Și nu mai vorbi despre această casă ca și când ar fi a ta. E a Petronellei.
Cuvintele traversează aerul ca o săgeată de lumină, dar Marin îl privește cu neîncredere.
— Atunci, Petronella nu are decât să se ocupe de ea.
Așa de ușor? gândește Nella, întorcându-se către Marin. Nu pare posibil; nu are cum să vorbească serios.
— Mi-am irosit toată viața ca să am grijă de a ta, zice Marin, apropiindu-se de fratele ei. Suntem prizonierii dorințelor tale.
Johannes oftează, ținându-și palmele deasupra focului, ca să se încălzească.
— Prizonieri? Se întoarce spre Otto, îngenunchind de cealaltă parte a flăcărilor ce se înălțau. Otto, te simți ca un prizonier?
— Nu, domnule.
— Nella, te țin încuiată?
— Nu, Johannes, răspunde ea. „Deși în toate nopțile în care am așteptat să mă vizitezi m-am simțit ca la închisoare, gândește ea." Vrea să fie chiar acum în camera ei, ascunsă sub plapumă.
— Această casă este singurul loc în care toți suntem liberi. Johannes se așază și își pune capul în mâini. Și tu, Marin, tu, dintre toți oamenii, nu poți nega asta.
— Nu fi prost, izbucnește Marin. Nella cunoaște destul de bine acest argument care, precum focul, devine mai intens. Ești atât de egoist. Îți convine să mă ai aici, în vreme ce tu abia te deranjezi să

ascunzi lucrurile pe care le faci.

Johannes se uită în sus la sora lui. Nella vede cât este de obosit, cu fața trasă și ochi întunecați.

— Crezi că îmi convine, asta e povestea pe care ți-o spui? rostește el. Marin, m-am însurat cu o copilă, împotriva dorinței mele. Și am făcut-o pentru tine.

— Nu sunt un copil, șoptește Nella, scufundându-se în cele din urmă într-un scaun, afectată de forța cuvintelor lui. Și totuși, simte ca o copilă. Johannes a transformat-o pe loc, iar ea o vrea pe mama ei, vrea pe cineva care să-i observe durerea, pe altcineva care să ducă departe cadavrul lui Rezeki.

— Și nimic nu s-a schimbat, spune Marin, neluând în seamă argumentul lui Johannes. Atitudinea nepăsătoare față de zahărul lui Meermans, față de viitorul nostru…

Johannes lovește rama tabloului care se rupe în bucățele, căzând pe podeaua lustruită tocmai în momentul în care Cornelia intră cu mânecile suflecate și cu fruntea transpirată. Ținând o tavă pe care se află pâine și vin, servitoarea privește rămășițele ramei și rămâne lângă ușă.

— Niciodată nu a trebuit să faci un compromis! spune Johannes.

— E tot ce am făcut vreodată. Johannes, tu crezi că poți cumpăra chiar și lucruri abstracte. Liniștea, loialitatea, sufletele oamenilor…

— Ai fi surprinsă…

— Deci, spune-mi – ce se va întâmpla atunci când vei fi prins? Ce se va întâmpla când primarii vor afla cu ce te ocupi?

Lângă foc, Otto pare să se sufoce.

— Sunt prea bogat pentru nenorociții de primari, zice Johannes.

— Nu. Vocea lui Marin este gravă. *Nu.* Nu ai fost atent. Eu sunt cea care se uită de două ori în registre. Eu sunt aceea – și, permite-mi să-mi spun, povestea pe care mi-o zic e una într-adevăr tristă.

Johannes se ridică de pe scaun, părând să reflecteze la acuzele aduse de Marin, rostite cu ușurința dobândită în urma celor treizeci de ani de obișnuință.

— Marin, pentru că nu te-ai căsătorit și te-ai implicat în afacerea mea, ai crezut mereu că ești diferită, nu-i așa? Chiar crezi că știi cum e viața acolo, doar pentru că ai niște hărți ale Indiilor de Est pe perete, niscaiva cărți de călătorie, câteva fructe putrede și niște cranii de animale? Chiar crezi că știi ce fac eu pentru ca tu să ai parte de tot confortul? Tu ești cea care nu are habar.

Marin îl pironește cu privirea.

— Am o veste proastă pentru tine, spune ea.

„Nu, își spune Nella. Nu așa.” Otto scapă o bucată mare de turbă pe podea. Fărâmele negre ale acesteia se împrăștie pe lemn.

— Dacă ar putea, primarii te-ar pedepsi pentru că ești o femeie

singură! încearcă să o convingă Johannes, venind spre ea. Marin, singurul lucru pe care trebuia să-l faci era să te căsătorești cu un bărbat bun, cu unul bogat – o, Doamne, doar să te măriți – și nici de asta nu ai fost în stare. Noi am încercat să îți găsim un soț, dar se pare că toți guldenii din Amsterdam nu au fost îndeajuns.

— Johannes, mă asculți? întreabă frustrată Marin, cu gura strâmbă și cu o voce aspră și mânioasă.

— Ai fost o durere inutilă și neprietenoasă încă din ziua în care te-ai născut…

— Englezul tău a venit ieri pe aici. Molia de bordel. Și știi ce a făcut?

— Nu! strigă Nella.

— Din cauza lui, draga ta Rezeki este moartă.

Johannes nu se mișcă.

— Ce ai spus?

— Ce ai auzit.

— Poftim? Ce ai zis?

— În mijlocul holului tău, Jack Philips i-a înfipt un pumnal în gât. Te-am avertizat. Ți-am spus că e periculos.

Johannes se întoarce foarte încet către scaun, așezându-se cu o precauție stranie, ca și când nu ar avea încredere în atingerea lemnului.

— Minți, spune el.

— Dacă nu ar fi fost Otto, ar fi putut să ne omoare pe toți.

— Marin! strigă Nella. Încetează!

Johannes își privește soția.

— Nella, este adevărat? Ori sora mea mă minte?

Nella vrea să vorbească, dar nu reușește. Văzându-i expresia, Johannes își acoperă gură, ca și când s-ar abține să nu țipe.

Cu ochii în lacrimi, Otto se ridică de lângă foc.

— Domnule, avea un pumnal. Am crezut că intenționa să… Nicio clipă nu am vrut să…

— Johannes, Jack trăiește. Otto a fost milostiv, intervine Marin. Micul tău englez s-a ridicat și a plecat, iar soția ta a dus cadavrul lui Rezeki în pivniță.

— Otto? Johannes rostește numele servitorului său ca pe o întrebare pe care abia se îndură să o adreseze. Mâna îi cade de pe obraz, locul alb, gol și aspru așteptând valul de durere.

— Totul s-a petrecut atât de repede, șoptește Nella, dar Johannes, mânat de o energie ciudată și amuțit din cauza șocului, trece pe lângă sora lui în drum spre ușă. Ei îl aud împiedicându-se pe hol și coborând scările bucătăriei. Nella îl urmează și-l aude intrând în pivniță. Durerea pricinuită de pierderea câinelui răsună pe coridor.

— Draga mea fetiță, strigă el. Draga mea fetiță, draga mea fetiță. Ce ți-a făcut?

Nella se strecoară pe lângă el, luptându-se cu dorința de a se opri, știind, pe de altă parte, că trebuie să încerce să îl consoleze.

Îl găsește pe Johannes în genunchi, legănând trupul rigid al animalului, care atârna pe jumătate din sacul pătat de sânge. Capul lui Rezeki se odihnește pe brațul stăpânului ei, cu rana uleioasă în semiîntuneric și cu dinții dezgoliți într-un zâmbet strâmb.

— Îmi pare atât de rău, șoptește Nella, dar Johannes nu poate vorbi.

Cu ochii înlăcrimați, își privește soția, agățându-se neîncrezător de dragostea lui.

Martorul

În următoarele două zile, casa pare să aibă grijă de ea însăși într-o liniște suspendată. Marin rămâne în camera ei, Cornelia se gândește la cutiile destinate actelor de caritate, pe care le vor trimite orfelinatelor de Crăciun; în acest an, prăjiturile sunt mai mici, iar plăcintele cu carne, mai puține. Otto evită toate aceste lucruri stând în grădină, unde verifică inutil solul înghețat.

— Toot, vei deranja bulbii, spune Cornelia, dar el o ignoră.

Nella simte mirosul tocanei din picioare de porc și aude tăvile și lingurile zăngănind în ton cu nefericirea Corneliei.

Johannes iese în ambele seri. Nimeni nu îl întreabă unde se duce, deoarece toți se tem de răspuns. În cea de-a doua seară de după ceartă, singură în camera ei, Nella stă în fața căsuței miniaturale și ridică spre lumina slabă păpușa care o reprezintă pe Agnes. Undeva în casă, aude o persoană căreia îi este rău, stropii de vomă într-un vas de tablă, șușoteli și adierea răcoritoare a ceaiului de mentă, menit să amelioreze suferința stomacului. Și ea ar vrea să scape de grija pe care o simte. Speră că Johannes e în depozitul din Insulele de Est și că vinde zahăr – deși felul în care se comportase Agnes în Biserica Veche fusese atât de enervant, încât Nellei nu-i prea venea să creadă că aceasta era furioasă doar din cauza viitoarelor ei planuri de afaceri.

Când examinează versiunea în miniatură a lui Agnes, Nella simte un fior pe șira spinării și, deodată, pielea i se face ca de găină. Vârful conului de zahăr al lui Agnes se înnegrise. Ea plânge, încercând să îndepărteze sporii, dar aceștia se întind ca funinginea pe restul de pâine. Încearcă să rupă căpățâna de zahăr – cu gândul de a o îngropa în grădină, de a-i înăbuși puterea – dar se rupe odată cu mânuța lui Agnes.

Nella aruncă pe podea păpușa mutilată, ținând încă între degete mâna stricată și căpățâna ruinată. „Îmi pare rău”, murmură ea, neștiind cui își cere, de fapt, scuze – păpușii, lui Agnes sau miniaturistei. Stricăciunea din mânuța lui Agnes pare iremediabilă și, într-un fel, e din vina ei.

Acești mici spori ar fi putut să apară din cauza vremii nefavorabile – dar căsuța se află la primul etaj, unde nu este atât de umed. Ar putea fi murdărie din horn, însă piesele nu se găsesc în apropierea acestuia. Niciuna dintre variantele logice nu pare să ofere vreun răspuns. Existase această pată neagră dintotdeauna, minusculă și practic inobservabilă, întocmai ca semnul lui Rezeki? Sau apăruse într-un mod inexplicabil, răspândindu-se ca un răspuns în ceea ce privea panica ei față de Agnes? Nu, gândește Nella, nu fi

așa de ridicolă. A fost un alt avertisment pe care, pur și simplu, l-ai ratat. Privește căsuța, sortimentele de produse de patiserie, leagănul, tablourile, tacâmurile și cărțile, dorindu-și să fi acordat o mai mare atenție momentului în care primise câinii și păpușile. Mai sunt oare pe acolo și alte mici „surprize" pe care nu le vede, gata să iasă la iveală?

Marin urăște păpușile pentru ceea ce reprezintă – dar conul înnegrit, semnul roșu al lui Rezeki, aceste piese extraordinare lucrate manual nu sunt doar idoli. Sunt niște intruziuni, pe care Nella nu le poate explica. Povestea pe care o spun păpușile seamănă cu a Nellei, dar nu ea trebuie să o spună. Ea îmi controlează viața, gândește Nella. Iar eu nu pot să văd urmările.

Nella mai deschide o dată *Lista lui Smit.* Mottourile miniaturistei, presate între pagini, se împrăștie din cotor, ca niște confetti. Găsește anunțul miniaturistei. „Instruită de marele ceasornicar, Lucas Windelbreke. Totul, dar nimic." De fiecare dată când mă duc acasă la ea, de fiecare dată când bat prostește la ușa ei închisă, vreau totul și, cu siguranță, nu obțin nimic, își spune Nella. Trebuie să încerce o altă variantă și, în timp ce privește anunțul, se întreabă de ce nu s-a gândit înainte la asta. Nu va mai scrie scrisori lungi, nu va mai da replici pline de duh, semifilosofice, nu va mai discuta despre lalele și napi și nu va mai alerga rușinată în frig, pe Kalverstraat.

Se grăbește spre masa de scris din lemn de mahon, amintindu-și cum l-a așteptat la ușă pe Johannes, în prima zi, de oamenii care se plimbau de-a lungul canalului Herengracht, de băiatul orb cu heringii, de femeile care râdeau. Oare miniaturista mă cunoștea chiar și atunci? Știa cât de mult îmi doream o cameră, un birou și o coală de hârtie, care să-mi înfrumusețeze nefericita primire?

Scoțând o foaie, Nella înmoaie penița și își începe scrisoarea:

Dragă Domnule Windelbreke,

Vă scriu ca să vă întreb despre un ucenic pe care l-ați avut mai demult.

Știu doar că este o femeie înaltă și blondă și că privește ca și când s-ar uita în sufletul meu. Domnule, s-a strecurat în viața mea, iar miniaturile pe care mi le trimite sunt din ce în ce mai înfricoșătoare. De ce nu îmi dă un răspuns direct, cu toate că munca ei se concentrează asupra mea?

Spuneți-mi cum a venit la dumneavoastră și de ce a plecat. Ce forțe interioare – nechemate, rafinate și cu mesaje misterioase – o determină să-mi creeze viața în miniatură? Am numit-o profesorul meu, însă acum, să mă ierte Dumnezeu, o numesc profet – dar dacă a fost vreodată un diavol care spionează și pe care ați fost nevoit să-l dați afară, atunci

trebuie să-mi scrieți.

Aștept cu dureroasă nerăbdare,

Petronella

La ușa ei, se aude o bătaie. Nella împinge scrisoarea sub carte, trage perdelele casei de păpuși și adună mottourile miniaturistei.

— Intră, spune ea.

Spre surprinderea ei, Johannes intră târșâindu-și picioarele.

— L-ai găsit? întreabă ea, îmbrăcându-se cu halatul și vârând mottourile în buzunare. Nu poate să rostească numele lui Jack cu voce tare, dar, în mod sigur, cu el a fost Johannes în ultimele două nopți, deși nimeni nu îndrăznește să o spună.

— Nu, din păcate, răspunde el, întinzându-și mâinile ca un hoț stângaci, ca și când Jack i-ar fi scăpat printre degete.

— Johannes, ești ca un copil care minte că nu a furat o *puffert*.

El se încruntă și, cu toate că Nella e surprinsă de propria sinceritate, îi este din ce în ce mai greu să își ascundă sentimentele față de Johannes. El nu neagă această acuzație, dar încearcă să o îmbuneze.

— Petronella, spune el. Știu că nu ești un copil.

Bunătatea lui doare aproape la fel de mult ca și cruzimea sa.

— Sunt atât de multe lucruri pe care nu le înțeleg, zice ea, ridicându-se de pe cuvertura patului, uitându-se la căsuța închisă. Uneori, în această casă, văd o rază de lumină, ca și când mi s-ar fi oferit ceva. Dar totuși, în alte zile, mă simt învăluită în ignoranță.

— Într-adevăr, în această privință, toți suntem copii, zice Johannes. Nu am vorbit serios în salon. Atunci când Marin… Ea mă face să…

— Marin vrea doar să fii în siguranță, Johannes. La fel ca și mine.

— Sunt în siguranță, răspunde el.

Nella închide ochii, neliniștită. Cât de greu trebuie să-i fi fost lui Marin, în toți acești ani, să aibă grijă de cineva care crede că forța propriei voințe este suficientă pentru a înfrunta problemele vieții? E cetățean al orașului Amsterdam – cu siguranță știe că nu poate supraviețui singur, aici?

— Nu e căsnicia pe care ți-ai imaginat-o, constată el.

Ea îl privește fix. Imaginea fulgerătoare a petrecerilor, un sentiment de siguranță, râsul îndepărtat al copiilor dolofani – toate se nasc între ei, pentru ca, mai apoi, să dispară. Acele lucruri aparțin unei alte femei, pe nume Nella, unei femei care nu va exista niciodată.

— Poate că a fost o prostie din partea mea să-mi închipui ceva.

— Nu, spune el. Suntem născuți pentru a ne închipui.

Rămâne pe loc, nedorindu-și să plece. Nella se gândește din nou la ultimul pachet trimis de miniaturistă, la chiflele și prăjiturile aranjate într-un coșuleț, ascuns în spatele perdelelor de culoarea muștarului.

— Johannes, ai reușit să vinzi zahărul lui Agnes, în Veneția?

El se prăbușește pe marginea patului ei.

— Nella, este un munte, oftează el. La propriu. Și la figurat. Va mai dura ceva timp până când voi găsi cumpărători, în această perioadă a anului.

— Dar ai găsit *vreunul?*

— Da, doi. Un cardinal și una dintre curtezanele papei. Se pare că acum oamenii au mai puțini bani de cheltuit. Zâmbește trist.

— Va trebui să te gândești la o soluție și pentru restul. Marin te-ar necăji și mai mult, dacă ar ști că ai găsit doar doi cumpărători. Trebuie să te consideri norocos că știu numai eu.

Johannes zâmbește.

— Nu m-am așteptat să fii femeia care ai devenit.

Prima obsesie a Nellei este vicleana femeie norvegiană, care îi modelează viața cu ajutorul miniaturilor, iar a doua este să împiedice ca averea lui Johannes să se strice în apropierea mării. Nu aceasta era viața despre care îi vorbise mama ei în Assendelft.

— Mă cunoști foarte puțin.

— Îți făceam un compliment, spune Johannes. Ești extraordinară. Tace, părând rușinat. Voi pleca iar în luna ianuarie și voi obține profit pentru ei. Stocul meu se vinde întotdeauna.

Întinde larg brațele, ca și când dimensiunea și podoabele casei lui din Herengracht ar trebui să fie o dovadă suficientă.

— Dar promiți, Johannes?

— Îți promit.

— Ți-am crezut o dată jurământul, spune Nella. Mă rog ca de această dată să te ții de cuvânt.

În fundal, ceasul cu pendul marchează trecerea timpului de catifea.

— Poftim, spune ea, ridicându-se de pe pat și dând ușor la o parte perdelele casei în miniatură. Vreau să-ți dăruiesc asta.

Îi lasă în palmă păpușa care o reprezintă pe Rezeki, iar Johannes o privește, clipind obosit, nesigur, la început, de ceea ce vede.

— Rezeki? rostește el.

— Ai grijă de ea.

Pentru o clipă, Johannes tace, țintuind cu privirea micuța figurină din palmă. Apoi o ridică și atinge blana gri și mătăsoasă, ochișorii inteligenți, picioarele zvelte.

— Nu am mai văzut niciodată așa ceva. În niciuna dintre călătoriile mele.

Nella observă că nu spune nimic despre semnul de culoare roșie. Dacă Johannes alege să nu-l vadă, presupune ea, atunci, cu atât mai bine.

— Cadoul tău de nuntă, șoptește ea. Știu că Rezeki nu a fost o ființă umană, dar totuși – nu le spune primarilor.

Johannes o privește prea emoționat ca să poată vorbi, strângând darul ca pe un talisman ce-i aduce alinare. Nella închide ușa în urma lui și îi ascultă mersul liniștit cu care se îndreaptă către camera lui, simțindu-se ciudat de calmă.

Dar, în zorii zilei următoare, Cornelia o trezește brusc. Cerul e brăzdat de fâșii de portocaliu și albastru-închis – nu poate fi mai târziu de ora cinci. Simțind deodată aerul rece al dimineții, Nella se dezmeticește din visele ei, în care apar cârpe îmbibate de sânge și camere care se micșorează.

— Ce este?

— Treziți-vă, doamnă, treziți-vă.

— Sunt trează. Ce s-a întâmplat? întreabă ea. Privind chipul tras și îngrijorat al Corneliei, o cuprinde teama.

— Ce i s-a întâmplat lui Johannes?

Mâinile Corneliei se desprind de pe trupul Nellei ca două frunze moarte.

— Nimic. E vorba despre Otto, șoptește ea, rupând tăcerea. Otto a dispărut.

Cornelia dansează în jurul lui Johannes, trebuind să îndeplinească sarcinile a doi servitori. Îl încalță cu cizmele, strecurându-i în buzunare un măr și niște plăcințele, hrănindu-l în ciuda temerilor ei. Johannes își îmbracă jacheta.

— Unde este brocartul meu? întreabă el.

— Tu să-i răspunzi acum, mormăie Marin, palidă de epuizare.

— Nu l-am găsit, domnule, spune Cornelia.

— Plec să verific docurile, rostește Johannes. De ce a fugit așa?

— Verifică și zahărul, îi strigă Nella, alergând după el.

Johannes o privește neîncrezător.

— Toot e mai important, spune el. Nu putem să-l pierdem.

Dar Nella nu poate să nu se gândească la căpățâna de zahăr înnegrită a lui Agnes, de la etaj. Este un semn – miniaturista încearcă să-i avertizeze, așa cum a procedat și în cazul lui Rezeki. Cu siguranță se poate face ceva, înainte de a pierde și zahărul. Dar Johannes plecase și nicio soție nu poate apărea inopinat în depozitul soțului ei.

În patul lui Otto nu pare să se fi dat nicio luptă, mobilierul nu este rupt, iar ușa, neforțată. Un sac cu haine a dispărut.

— A luat jacheta domnului, sunt sigură de asta, spune Cornelia.

— Poate o va vinde, zice Nella.

— O va păstra ca să o poarte, cel mai probabil. De ce a trebuit să plece?

Nella tocmai își dă seama că nu a întrebat-o pe Cornelia ce anume căuta în dormitorul lui Otto, la ora cinci dimineața. Însă Cornelia nu are, literalmente, un bărbat și, dacă i-ar pune acum întrebări, i-ar putea face mai mult rău decât bine.

— Cornelia! strigă Marin în capătul scărilor. Vino aici.

Marin e în salon, îmbrăcată cu trei veste, un șal și cu două perechi de ciorapi de lână, încercând, stângace, să aprindă focul. Când se îndreaptă, pare atât de masivă, cu mult mai înaltă decât Cornelia și Nella.

— Nu pot să aprind turba, spune ea. Vorbele îi alunecă precum untul într-o tigaie.

— E sarcina lui Toot să aprindă focurile, doamnă.

Cu ochii înlăcrimați, Cornelia pare să se înece, dar nu din cauza mirosului greu de turbă.

— Nu mă pricep foarte bine la asta. Servitoarea îngenunchează în fața grătarului, trupul ei încovoiat fiind oglinda sufletului său. Am întrebat de-a lungul canalului, murmură ea. Niciun african nu a

fost dus la închisoarea de la Rasphuis sau de la Stadhuis.

— *Cornelia,* spune Marin, așezându-se în același scaun în care se prăbușise Johannes, la aflarea veștii despre Rezeki. Privindu-și hainele cu ochi roșii și îngrijorați, Marin nu poate sta locului. Mușcă din felia de tartă cu mere, veche de o săptămână, adusă de Cornelia, apoi o lasă la o parte.

Nella adresează o rugăminte miniaturistei, oriunde s-ar afla acum aceasta: „Doamnă, trimite-i soțului meu o pereche de aripi. Ajută-l să zboare mai repede, spre vasele care pleacă. Nu-i permite dragului de Otto să părăsească acest pământ".

— Va scăpa, spune Marin, masându-și tâmplele, ca și când ar fi încercat să-și oprească gândurile agitate. Se va duce la Londra. Pe Tamisa, în jos, va avea ocazia să se amestece în mulțime.

— Pari atât de sigură, rostește Nella.

— I-am zis că nu se va întâmpla nimic, spune Cornelia. De ce nu m-a ascultat?

— Pentru că era îngrozit, zice Marin, respirând mai greu. Ia din nou felia de tartă și mușcă din ea, vorbind aproape de una singură. E mai bine că a plecat. Îndepărtându-se, ne-a protejat. Și ce i s-ar întâmpla unui om ca Otto, dacă primarii ar pune mâna pe el?

— Marin? întreabă Nella. Știai că avea de gând să plece?

La auzul întrebării, chipul lui Marin trădează o urmă de teamă.

— Este un bărbat rațional, răspunde ea, privind în altă parte și netezindu-și fusta.

— Tu ai fost cea care i-a spus să plece? insistă Nella. Răspunsurile ocolitoare în spatele cărora se ascunde Marin o enervează.

— Era cea mai bună variantă, recunoaște ea. Poate că i-am sugerat să plece, dar nu am forțat pe nimeni.

— Știu cum funcționează sugestiile tale.

Cornelia privește îngrozită.

— Dumneavoastră l-ați alungat, doamnă? Ați spus că Jack nu-l va reclama.

— Jack este imprevizibil. E un oportunist. Să presupunem că ar încerca să ne atace – Otto nu ar avea parte de judecată, nu ar avea șanse să supraviețuiască.

— Cât de mult îți place să ne manipulezi, Marin! Cu sau fără judecată, Otto ar putea muri acolo.

Cornelia se ridică.

— El este servitorul stăpânului.

— Și nu e și al meu? Marin aruncă felia de tartă cu mere în perete, aproape lovind-o pe Cornelia.

Servitoarea tresare când tarta se împrăștie pe fresca în ulei reprezentând un peisaj rural, coacăzele lovind ca niște gloanțe

negre oile pictate.

— Nu m-am gândit eu la binele lui? strigă Marin. Lui Johannes nu îi pasă.

— Acum e plecat să-l caute!

— Johannes se iubește doar pe sine, șuieră ea. Și acesta este motivul pentru care ne aflăm aici.

Coacăzele alunecă de pe frescă și cad pe podea, iar Marin iese încet din cameră, ca și când greutatea hainelor ar copleși-o.

*

Crăciunul trece, ca o rudă săracă a promisiunii făcute odată, fără să aducă vreo veste despre Otto. Donațiile de alimente sunt trimise orfelinatelor, iar Johannes o îngroapă pe Rezeki în grădina de iarnă, aflată în hibernare.

— Niciodată nu l-am mai văzut așa pe stăpân, îi spune Cornelia Nellei, palidă de îngrijorare. A citit chiar și un pasaj din Biblie. Ca și când ar fi fost *absent*.

Slăbit și singuratic, Johannes iese zilnic, pretinzând că întreabă: despre servitorul dispărut și că vinde zahărul familiei Meermans. Uneori, Nella crede că ar trebui să-i spună lui Marin că zahărul se află încă în depozit, că Frans este furios – dar se pare că nu poate zice nimic, iar Marin este atât de imprevizibilă.

Sporii de pe varianta miniaturală a conului de zahăr se joacă cu mintea Nellei, iar ea îi verifică zilnic, sigură de faptul că aceștia s-au răspândit. Totuși, conul rămâne neschimbat – iar Nella se agață de acest lucru, crezând acum pe deplin în puterea profetică a miniaturistei. Voi lupta ca să ies la lumină, gândește ea – dar problema este că Nella nu știe unde anume iese la iveală. Într-o fundătură, presupune ea. La capătul unei existențe pustii, mute și slabe.

Nu-și poate da seama unde este Otto, iar absența lui e o întrebare căreia nimeni nu-i poate oferi un răspuns. Până în prezent, păpușa lui nu dezvăluie nimic, așa că Nella se bazează pe speculațiile celor din casă privind locul unde s-ar putea afla. Marin crede cu înverșunare că e în Londra, iar Johannes, că e în Constantinopol. Cornelia e convinsă că se află încă pe aceste meleaguri. I se pare prea mult să accepte faptul că Otto s-ar îndepărta de bunăvoie.

— I-ar fi mai bine într-un oraș-port, spune Nella. În Assendelft, oamenii i-ar închide ușile în nas.

— Poftim, pe frigul acesta? zice Cornelia.

— Așa cred și eu, rostește Marin.

— Nu-mi vine să cred că a fost de acord să plece, spune Nella privind-o fix, dar Marin se uită în altă parte. Nu-i stă în fire.

— Petronella, ești aici de douăsprezece săptămâni, se răstește

Marin. Ca să cunoști o persoană, nu-i de-ajuns o viață-ntreagă.

Cornelia se apucă să curețe cu oțet și suc de lămâie, să măture și să lustruiască, să spele rufele, să facă ordine, să perie și bată covoarele. Nella îi trimite scrisoarea lui Lucas Windelbreke, în Bruges, și așteaptă un răspuns. Vremea de iarnă ar putea încetini mesagerul, gândește ea, dar se pare că e singura ei soluție.

Hotărăște că trebuie să o întrebe pe Marin dacă Johannes i-a vorbit despre zahărul încă aflat în depozit. O găsește plimbându-se pe hol, privind în gol locul din salon, în care se certase cu fratele ei. Nucile confiate au apărut din camera ei și, îngrămădite într-un castron, pe o masă, jumătățile de coji strălucesc precum niște cărăbuși. Nella le privește surprinsă; lui Marin nu-i stă în fire să mănânce delicatese în văzul tuturor. Presupun că dacă aș fi avut și eu parte de o așa ceartă cu Carel, își spune ea, aș ajunge să mănânc o cantitate de marțipan egală cu greutatea mea.

— Marin, trebuie să te întreb ceva, rostește ea.

Marin tresare, înfășurându-se cu șalul.

— Ce s-a întâmplat?

— Nucile, răspunde Marin. Am mâncat prea multe. Se duce în camera ei, la etaj, iar discuția se întrerupe.

Nella și Cornelia petrec în bucătărie câteva ore, unde este cel mai cald. Târziu, într-o după-amiază, când Marin doarme și Johannes este plecat, la ușa din față se aude o bătaie puternică.

— Dacă e miliția care a venit după Toot? Să ne apere Dumnezeu, șoptește Cornelia.

— Ei bine, nu-l vor găsi aici, nu-i așa?

Nella nu ar recunoaște niciodată în fața lui Marin, dar dispariția lui Otto o bucură. Și-l imaginează pe Jack în mijlocul unei bande, arătând acuzator cu degetul.

Ciocănitul nu se oprește.

— Răspund eu, spune Nella, încercând cel puțin să pară că are situația sub control. În această casă cu susul în jos, gândește ea, stăpâna e cea care întâmpină oaspeții.

Însă prin geam, se vede doar o pălărie cu boruri largi, care strălucește deasupra unei fețe lungi și pline. Nella deschide ușa ușurată de faptul că nu era miliția, senzație ce dispare ușor de îndată ce Frans Meermans își dă jos pălăria și intră, fără să fie invitat. Frigul de decembrie intră odată cu el, iar acesta face o plecăciune, frecând borul pălăriei între degete.

— Doamnă Brandt, spune el. Am venit să-l văd pe soțul dumneavoastră.

— Este plecat la bursă, zice Marin.

Nella tresare, întorcându-se ca să o vadă pe Marin așteptând pe scări. E ca și când Marin ar fi știut că el urma să vină. Atmosfera e tensionată, iar Nella așteaptă semne de afecțiune venind din partea amândurora. Nu se întâmplă nimic. Desigur, își spune Nella. Marin știe foarte bine să își controleze emoțiile.

— Am fost la bursă, spune Meermans. Și la VOC. Și în câteva taverne. Am fost surprins să nu-l găsesc acolo.

— Domnule, nu sunt paznicul fratelui meu, rostește Marin.

Auzind acest lucru, Meermans se miră.

— Îi plâng și mai mult de milă.

— Doriți niște vin, cât așteptați? întreabă Nella, deoarece Marin refuză să iasă din umbră.

El se întoarce spre ea.

— În Biserica Veche, i-ați spus nevestei mele că soțul dumneavoastră ne-a vândut zahărul în Veneția.

În ceafă, Nella simte privirea pătrunzătoare a lui Marin.

— Da, domnule. Acum s-a întors…

— Știu asta, doamnă. Mișcările unui asemenea bărbat sunt mereu supravegheate. Brandt s-a întors cu bine de la papistașii venețieni. Crăciunul a trecut, iar Anul Nou se apropie. Deci, mă întreb eu – unde este profitul meu?

— Sunt sigură că urmează să…

— Nu mi-a scris. Așadar, seara trecută m-am dus la depozit, ca să aflu cum a decurs călătoria lui în Veneția și, de această dată, am luat-o și pe Agnes. Ce mult mi-aș fi dorit să n-o fi făcut! Se întoarce spre Marin cu ochii bulbucați de furie. Doamnă, niciun grăunte nu a fost mutat. Nici măcar un grăunte nenorocit! Sunteți mai mult decât inutili – toată averea noastră, tot viitorul nostru, năruindu-se în întuneric! Am atins zahărul – o parte din el era *pastă*.

Marin e vizibil șocată, incapabilă să înțeleagă situația și să preia controlul. Nella e copleșită de vinovăție, în vreme ce Marin, neînarmată împotriva furiei lui, dă energic din mâini și din picioare.

— Frans, se bâlbâie Marin, e imposibil…

— Ar fi un motiv suficient pentru a-l distruge pe Johannes Brandt și, Dumnezeu știe, deja am motivele mele. Dar când am ieșit din depozit, am văzut ceva mai rău. Mult mai rău.

Marin înaintează, ieșind puțin din umbră.

— Frans, *îl* vinde, spune ea încet. Fii sigur *că*…

— Doamnă, știți ce am văzut, lipit de pereți?

Cornelia urcă în grabă scările de la bucătărie. Nellei îi sare inima din piept. Vrea să-i prindă mâinile Corneliei și să formeze un inel în jurul acestui om, ca să aibă control atât asupra lui, cât și asupra inimii ei. Ar fi trebuit să-i spun lui Marin, gândește ea, aerul

vibrând în jurul ei, în vreme ce furia lui Meermans se acumulează. Marin avea deja bănuielile ei, dar dacă i-aș fi confirmat faptul că zahărul era neatins, că Frans fusese deja să-l vadă, probabil că ar fi putut să oprească toate aceste lucruri. Ea e singura care poate face ordine.

Pe scări, Marin se face mică în vreme ce Meermans avansează, neavând nimic în comun cu o viziune romantică sau cu vreo altă scenă tandră de iubire. Uitându-se de sus la ea, două imagini din vechea lor poveste strălucesc în mintea Nellei, purcelușul sărat făcut cadou și biletul frumos al lui Frans, ascuns într-o carte. „Fie ca Frans să fie blând", se roagă ea.

— L-am văzut, spune Meermans, cu o voce joasă, de o intensitate hipnotizantă. I-am văzut perfidia.

— Despre ce vorbești? întreabă Marin. Ce perfidie?

— Cred că ai știut dintotdeauna, spune el. Cum își petrece timpul, lipit de pereții depozitului. Și nu poți să ignori un astfel de lucru.

— Nu, spune Marin.

— Ba da, rostește Meermans, îndreptându-și poziția și întorcându-se către Nella. Doamnă, lumea va trebui să afle cum dezgustătorul dumneavoastră soț și-a satisfăcut nevoile trupești… cu un băiat.

Nella închide ochii, ca și când ar vrea ca vorbele lui Meermans să nu o pătrundă. Însă este prea târziu. Când îi deschide iar, Meermans pare grotesc de mulțumit. O, dar nu ești primul care-mi spune acest lucru, gândește ea, neputând să-l privească direct. Măcar despre asta, mi-a zis.

Niciuna din femei nu poate să vorbească, iar muțenia lor pare să-l irite pe Meermans.

— Johannes Brandt este un degenerat, spune el spre stupefacția lor. Un vierme în rodul acestui oraș. Și îmi voi face datoria de cetățean evlavios.

— Trebuie să fie o greșeală, șoptește Marin.

— Nu e nicio greșeală. Și, în plus, băiatul pretinde că Johannes l-a atacat.

— *Poftim?* întreabă Nella.

— Tu ești prietenul lui. Marin e cu sufletul la gură; mâna îi alunecă de pe balustradă. Nu căuta pedeapsă, când știi cum se va sfârși.

— Prietenia mea cu acel bărbat s-a stins cu ani în urmă.

— Atunci, de ce l-ai rugat să îți vândă zahărul? Dintre toți negustorii – de ce l-ai ales pe fratele meu?

— Agnes a fost cea care a insistat, spune el, apăsându-și cu putere pălăria pe cap.

— Dar ai fost de acord, Frans. De ce ai fi fost de acord, dacă nu ar mai fi existat puțină afecțiune?

Meermans ridică mâna, ca să o împiedice să vorbească.

— Zahărul nostru e la fel de pierdut ca și sufletul lui. Și când am văzut ce blasfemie comite, a fost ca și când însuși Belzebut ar fi explodat în văzduh.

— Frans, dacă te mai porți așa, Belzebut ne va cuprinde pe toți! Spui că vrei să-ți îndeplinești datoria față de Dumnezeu, dar eu cred că te gândești la guldenii tăi. Bani, avere – nu erai așa.

Trebuie să fie Jack, lipit de peretele depozitului. Aproape că își dorește să fie el – cel puțin ar exista o constantă, poate ceva dragoste, în nuanțele schimbătoare ale acestui dezastru. Se întreabă dacă Johannes se află încă la depozit, neștiind că fusese descoperit. Trebuie să știe, gândește ea. Trebuie să scape.

— Ați vorbit cu soțul meu? întreabă ea.

Meermans se întoarce spre ea, cu un surâs disprețuitor.

— Desigur că nu, spune el. Agnes era… A fost necesar să părăsim locul faptei. Ea nu și-a revenit încă.

— Frans, nu căuta să câștigi, imploră Marin. Ne vei distruge pe toți. Putem ajunge la o înțelegere…

— *Înțelegere?* Doamnă, să nu îndrăzniți să-mi vorbiți despre nicio înțelegere. Johannes mi-a aranjat destul viața.

— Frans, îți vom vinde zahărul și hai să punem capăt…

— Nu, Marin, spune el, deschizând ușa violent. Acum sunt un om diferit și nu voi sta în calea valului.

În momentul în care Frans Meermans se năpustește în gerul de afară, picioarele lui Marin cedează. E supărător să vezi așa ceva, ca și când ai asista la prăbușirea unui copac deosebit de frumos. Cornelia se grăbește spre ea, încercând să o sprijine.

— Nu pot să cred, spune Marin, privind-o fix pe Nella. Să fie oare adevărat? Chiar a fost atât de prost?

— În pat, doamnă, spune Cornelia, încercând disperată să o ridice pe Marin. Sub greutatea acesteia, ea se cocoșează, iar stăpâna ei o dă la o parte, așezându-se pe scările din hol.

— Frans se va duce la primari, zice Marin. Cuvintele lovesc aerul încărcat lăsat în urmă de Meermans. Felul în care arată îți dă fiori – ochi morți, voce lipsită de suflet. În primul rând, nu a venit aici să ne ofere clemență. A venit să facă scandal.

— Atunci, trebuie să profităm de importanța pe care și-o acordă, spune Nella. Johannes nu știe că a fost văzut. Ca să scape, are la dispoziție doar câteva ore.

— Și domnul? zice Cornelia. Dar nu putem trăi aici doar noi trei.

— Ai altă idee mai bună? întreabă Nella.

În hol se lasă liniștea. Iritată de starea proastă de spirit, Nella mângâie urechile mătăsoase ale Dhanei, gândindu-se la căpățâna de zahăr înnegrit a lui Agnes de la etaj și întrebându-se unde este Johannes. Meermans e supărat din cauza zahărului, poate mai mult decât din cauză că-l văzuse pe Johannes bucurându-se de fructul interzis. Câteva mii de guldeni ar face să dispară această furie îndreptată asupra familiei Brandt.

— Nu știu cum, dar trebuie să vindem zahărul, spune ea. Meermans vrea să fie plătit.

Marin o privește.

— A zis că o parte din el era pastă.

— Exact. O *parte.* Probabil că exagerează. Îi place să mintă. Și, dacă îi vindem stocul, s-ar putea să tacă.

— Nimic nu-l va face pe acel bărbat să-și țină gura. Crede-mă. Și ce propui? Petronella, cunoști toți cumpărătorii din Europa și nu numai – bucătarii din Londra, cofetarii milanezi, ducesele, marchizii și sultanii? Vorbești cinci limbi străine?

— Caut o soluție, Marin. În mijlocul tuturor acestor probleme.

*

O oră mai târziu, Nella se află în fața casei de păpuși, privind atent camerele în căutarea unui indiciu, a unui semn, care să îi spună cum să procedeze. Ceasul auriu cu pendul este avertismentul îngrozitor și constant al faptului că soțul ei încă nu s-a întors acasă,

că timpul trece. Cât de ciudat este că unele ore par zile întregi, iar altele zboară prea repede, gândește ea. Afară este ger, iar ea simte cum îi amorțesc degetele de la picioare, imaginându-și carnea inertă ca a bărbatului găsit înjunghiat sub gheață. Cel puțin respirația el scoate aburi. Sunt în viață, își spune.

Razele lunii se strecoară printre perdele, extraordinar de puternice, luminând fiecare model spiralat al cositorului, transformându-l în argint viu care pătrunde prin lemn. Toate cele nouă cămăruțe sunt luminate, iar chipurile oamenilor aflați înăuntru aproape că strălucesc. Cupa de logodnă a Nellei este un degetar îngălbenit, iar suportul de dantelă, o pânză lucitoare. Mâna retezată a lui Agnes se odihnește pe un scaun ca un talisman de argint, iar căpățâna de zahăr e albă ca un os, cu excepția vârfului. Nella încearcă să vadă dacă negreala a mai coborât, spre bază. Nu își dă seama. Sporii negri sunt încă vizibili, iar căpățâna stă în palma ei ca un bolnav.

Nu sunt nici măcar zidarul sorții, darămite arhitectul ei, gândește ea. Mottourile eliptice ale miniaturistei și piesele ei frumoase sunt închise încă în propria lor lume, atât de tangibile, dar, cu toate astea, de neatins. În această seară, par să o batjocorească. Cu cât Nella înțelege mai puțin motivele pentru care miniaturista alege să se poarte așa, cu atât mai puternică îi pare. Nella se roagă ca Lucas Windelbreke să fi primit scrisoarea, în urma căreia situația să se clarifice, permițându-i să găsească soluția.

Luând păpușa soțului ei din căsuță, Nella o cântărește în palmă. Oare miniaturista a prevăzut și asta, că Johannes avea să fie descoperit la doc de către dușmanul lui? Spatele lui e încă încovoiat într-o parte, împovărat de sacul cu bani, care nu pare să se fi ușurat, iar Nella încearcă să se încurajeze, dar nu are destulă încredere în ea, încât să intuiască adevăratul sens al acestui fapt.

Aude ușa de la intrare, urmată de sunetul cunoscut, când Johannes se duce în biroul său. Nella pune păpușa la loc, coboară în fugă scările și intră fără să mai bată.

— Johannes, unde ai fost? Apasă cu picioarele covorul din lână moale, în fibrele căruia mirosul vechi al lui Rezeki dăinuie pentru totdeauna.

— Nella?

Pare obosit și bătrân – și acest lucru o face și pe ea să se simtă bătrână. Nu știe că a fost văzut, gândește ea. Își dă seama că nu are nici cea mai mică idee. Grăbindu-se spre el, îl apucă de mânecă.

— Johannes, trebuie să pleci. Trebuie să scapi.

— Poftim?

— Trebuie să îți spun. Cred că ți-ai dat silința pentru mine – cu căsuța ta, cu ospățul pentru argintari, cu buchetele de flori și cu

rochiile. Discutând despre lucruri pe care nu le-am împărtășit nimănui. Vreau să știi asta – înainte să trebuiască să pleci.

— Stai jos, calmează-te. Nu arăți foarte bine.

— Johannes, nu. Nella se oprește, uitându-se în jur la hărți, la acte, la călimara aurie – la tot, mai puțin la privirea calculată a ochilor lui cenușii. Johannes, Anges și Frans *te-au văzut.* La depozit. Cu un tânăr.

El se sprijină de spătarul înalt al scaunului. Arată de parcă rotițele din interiorul lui ar fi stricate, iar el ar încetini.

— Primarii te vor ucide, insistă Nella în fața tăcerii lui, auzindu-și cuvintele nesăbuite înghesuindu-se unele într-altele. Era Jack? Cum ai putut? Chiar dacă te-a trădat, omorând-o pe Rezeki…

— Nu Jack Philips este cel care m-a trădat, spune Johannes. Vocea lui este mai dură ca niciodată. Ci acest oraș. Anii pe care ni-i petrecem într-o cușcă invizibilă.

— Dar el…

— Orice persoană și-ar schimba comportamentul, dacă s-ar afla sub controlul constant al evlaviei habotnice – al vecinilor care își urmăresc vecinii, trăgând sfori, ca să ne prindă pe toți.

— Dar odată mi-ai spus că acest oraș nu era o închisoare, dacă îți calculai bine pașii.

El își întinde mâinile.

— Ei bine, este o închisoare. Și gratiile ei sunt făcute dintr-o fățărnicie criminală. Voi pleca în această seară, înainte ca evadarea să devină imposibilă.

E direct și îndurerat, nu par a fi cuvinte rostite de el. Oasele Nellei se înmoaie, ca și când ar urma să se afunde în covorul soțului ei pentru totdeauna.

— Unde te vei duce?

— Îmi pare rău, scumpă fată. Această tandrețe e aproape de nesuportat. E mai bine să nu-ți spun. Te vor întreba ce știi – și ei știu cum să obțină răspunsuri.

Caută printre documentele de pe birou și îi dă o bucată de hârtie.

— Am întocmit o listă cu numele persoanelor care ar putea fi interesate să cumpere zahăr. Dă-i-o lui Marin. Știe să lucreze cu registrul, așa că, din acest punct de vedere, nu vei avea probleme. Îți voi spune numele unui agent în care am încredere, care lucrează pentru VOC.

— Mai multe comisioane de împărțit, Johannes? Orice profit vom obține va fi mai scăzut.

— Ai fost atentă. Zâmbește cu dificultate, ridicând capacul cufărului său, ca să ia un teanc de guldeni, iar Nella observă cât de gol este acesta. Însă nu știu cum ai putea vinde zahărul, fără un

agent.

— Te vei întoarce la noi?

Johannes oftează.

— Nella, acest oraș e unic în lume. Este genial, dar exagerat, iar eu nu l-am numit niciodată „acasă”.

— Atunci, Johannes, unde este „acasă”?

Privește hărțile de pe perete.

— Nu știu, spune el. Acolo unde există confort. Și acesta e greu de găsit.

În acea noapte, Nella este singura care îl vede pe Johannes plecând, îmbrăcat cu pelerina de călătorie, cocoșat de frig.

— La revedere, rostește el.

— Îmi va fi dor de tine.

El dă din cap, iar ea observă că ochii îi sunt umezi.

— Nu vei fi singură, spune el, alungându-și emoțiile. O ai pe Cornelia.

Se oprește, ajustându-și cureaua de la sac; pare atât de vulnerabil, un bătrân forțat să plece într-o aventură nedorită.

— Am prieteni în multe țări, zice el. Va fi bine.

În aerul rece, respirația lui e ca un fum cald, iar ea îl privește cum dispare.

— Mă voi gândi la tine. Ai grijă de Marin. Păzește-o. Are nevoie de asta mai mult decât crezi. Și nu îi permite să te hrănească numai cu heringi.

Gluma o pătrunde ca o săgeată, provocându-i o durere neașteptat de mare. Nu poate face față acestei camaraderii, venite prea târziu, dulceața acestei înțelegeri negăsindu-și rostul.

— Johannes, șoptește ea, promite-mi că te vei întoarce.

Dar soțul ei nu îi răspunde, deoarece se îndepărtase de-a lungul canalului, un fugar bătrân, cu punga cu bani atârnându-i la șold.

„Nu-l voi mai vedea niciodată”, își spune ea.

Noaptea se adâncește, stelele sunt neprietenoase, iar pe gâtul ei, frigul se simte ca un cuțit, însă Nella așteaptă până când Johannes dispare în întuneric.

Potcoava

Un zornăit de afară o trezește. Nella a dormit toată noaptea în biroul lui Johannes, iar cuvertura soțului ei i-a lăsat urme pe față. La început, crede că servitoarele de pe Herengracht fac acest zgomot, înmuindu-și măturile în găleți, spălând scara, îndepărtând resturile ultimei zile a anului 1686. Pentru o clipă, privind hărțile frumoase ale lui Johannes, uită de tot ce s-a întâmplat. Apoi furia soților Meermans și fuga lui Johannes îi năvălesc în minte, nelăsând loc niciunui gând calm. Privește în tavan, unde urmele lumânărilor sunt la fel de negre ca petele de pe căpățâna de zahăr miniaturală a lui Agnes.

Cineva o cheamă – este Cornelia, care o strigă cu o voce stridentă, isterică:

— *Doamnă Nella! Doamnă Nella!*

Nella se freacă la ochi. Zornăitul s-a oprit. Amețită, se urcă pe cufărul cu guldeni și se uită pe fereastră. Panglici roșii peste tobele de la piept, strălucirea metalului lustruit, săbii și pistoale. Miliția St. George. Apoi se aud bătăi în ușa de la intrare. Cornelia năvălește în cameră.

— Ei sunt, șuieră ea îngrozită. Au venit.

Nella închide ochii și mulțumește Celui de Sus că, în acest moment, Johannes se află pe o navă, departe de aici. În vreme ce bătăile continuă, Marin este în hol, iar cele trei femei vorbesc în grabă, Dhana așezându-se pe labe, între ele.

— A plecat? întreabă Marin.

Când Nella confirmă, dând din cap, vede cum Marin își maschează rapid durerea ce îi traversează chipul.

— Nu pot să mă înfățișez înaintea lor, spune Marin, urcând pe scări, în timp ce Nella încearcă să controleze câinele.

— Marin, nu…

— Îmi voi pierde cumpătul, mai ales dacă Frans Meermans se află printre ei.

— Ce? Nu mă poți lăsa cu ei, singură…

— Petronella, am încredere în tine.

Marin dispare. Cornelia deschide ușa de la intrare și, pe treapta de sus, se află șase gardieni ai Miliției St. George, îmbrăcați în costume de războinici bogați. Ei își prezintă platoșele de argint și cositor, cu armele atârnându-le în dreptul șoldurilor. Cu mâinile împreunate, Nella tace și simte că i se pune un nod în stomac. Ușurată, observă că Frans Meermans nu este printre ei.

— Am venit după Johannes Brandt, declară polițistul care stă cel mai aproape de ușă. Are un accent de Haga – rostește silabele

sacadat, nu ca un locuitor al Amsterdamului.

— Nu este aici, domnule, răspunde Nella, descleștându-și maxilarul. „Nu-l voi întreba de ce a venit”, gândește ea. Fără sfoară, fără să se apropie, fără ocazia de a ne umili și mai mult.

Gardianul civil o privește în ochi. Este înalt, cam de vârsta lui Johannes, chel, cu excepția unei bărbi mai frumoase decât altele, căruntă și tunsă după moda veche.

— Deci, unde este? întreabă el.

— E plecat în călătorie, răspunde Nella rostind rapid minciuna, deși își simte limba umflată și grea și îi vine greu să pară convingătoare. Încearcă să adopte atitudinea poruncitoare a lui Marin, dar simte încrederea celor care o privesc, vede decorațiile care sclipesc, panglicile lor roșii presate, fanioanele sumbre ale fraternității. Piepturile se umflă spre ea, cu burțile sătule de cea mai bună mâncare.

— Știm că este aici, spune un alt bărbat. Nu ați vrea să ne certăm în pragul ușii.

— Bună ziua, zice ea, dând să închidă ușa.

Milițianul întinde piciorul și o oprește. În sunetul chicotelilor celorlalți cinci, el se împinge în lemn și, pentru o clipă, tânăra femeie și soldatul cărunt sunt prinși într-un mic război de forță. El câștigă cu ușurință, iar cei șase bărbați intră în casă, încălțările lor grele răsunând pe podeaua de marmură. Își dau jos coifurile, privind în jur tapiseriile și tablourile, scara bine lustruită, candelabrele de perete și ferestrele curate. Arată mai puțin ca oameni ai armatei și mai mult ca niște avocați care întocmesc inventarul unui decedat.

— Fato, latră primul gardian, spionând-o pe Cornelia. Du-te și adu-ți stăpânul. Când Cornelia nu se mișcă, el pune mâna pe mânerul sabiei. Adu-l, spune el, sau te vom lua și pe tine cu noi.

— Să o lăsăm la Spinhuis, pentru o lecție de disciplină, spune râzând un altul.

Nella se întreabă dacă acești șase bărbați au luptat măcar o dată. Par că își iubesc prea mult uniformele. „Fugi, Johannes”, gândește ea, încercând să-și potolească panica. „Fugi, fugi, departe.”

— Am spus deja, nu e aici, zice ea. Acum, domnilor, vă doresc o zi bună.

— Știți de ce îl căutăm? întreabă primul gardian, apropiindu-se de Nella. Ceilalți cinci se îndepărtează, formând un semicerc larg în jurul ei și al Corneliei. Doamnă Brandt, ne aflăm aici din ordinul executorului judecătoresc și al primarului-șef. Gardienii închisorii primăriei abia așteaptă vizita sa.

— Închide ușa, spune Nella, iar Cornelia se grăbește să asculte ordinul, lumina diminuându-se de îndată ce servitoarea îndeplinește

porunca stăpânei. Veți putea să-i vorbiți soțului meu atunci când îl veți găsi.

— De ce, l-ați pierdut? întreabă un alt gardian.

— Pun pariu că știu unde este, intervine un altul, râzând mai tare.

Nella își dorește să-i vadă morți pe toți.

— Doamnă, un englez a raportat un atac în Insulele de Est, spune primul gardian. Diplomatul englez ia atitudine în numele regelui său – și există doi martori, care pot să confirme totul, zice acesta.

Poate că soții Meermans și Jack au lucrat împreună, își spune Nella – băiatul fiind plătit, fără îndoială, pentru a juca încă un rol. E puțin probabil ca Agnes și Frans să se fi aliat cu Jack Philips, dar contează asta în fața unei dulci răzbunări colective? Nella își imaginează că le smulge capetele de păpușă – dezmembrându-le pe toate trei și lipsindu-le de putere.

Situația îi scapă de sub control. Disperată, le privește chipurile, în căutarea unui strop de bunătate sau chiar a unui oarecare grad de stânjeneală. S-ar mulțumi să găsească orice semn de slăbiciune, pe care să o facă pulbere. Un singur gardian pare mai în vârstă decât Johannes, dar are același ten bronzat și față deschisă. Când privirile li se întâlnesc, el se uită în altă parte, iar Nella profită de ceea ce speră a fi o urmă de rușine.

— Cum vă numiți, domnule? întreabă ea.

— Aalbers, doamnă.

— Ce faceți aici, domnule Aalbers? Ceea ce faceți este sub demnitatea dumneavoastră. Duceți-vă și prindeți criminalii, duceți-vă și prindeți hoții.

Nu funcționează, iar ea se aude rostind înfricoșată și disperată:

— Soțul meu a contribuit la măreția republicii, nu-i așa?

— Mă voi asigura ca soțul dumneavoastră să fie bine tratat.

— Vă veți duce acasă la soție. Și atunci veți uita.

— Doamnă Brandt, soțul dumneavoastră are probleme, spune primul gardian, tropăind în salonul lui Johannes. Și nimic din toate acestea nu-l va salva.

Furia o copleșește; o furie nestăpânită.

— Cum îndrăzniți? strigă ea îndreptându-se către ei, restul împrăștiindu-se ca un banc de pești speriați. Bărbați imperfecți, îmbrăcați în glorii de împrumut!

— Doamnă! o roagă Cornelia.

— Plecați, șuieră ea. Toți. În propria-mi casă, îmi vorbiți ca niște brute…

— Doamnă, strigă primul gardian, din direcția opusă, mult mai brutală este sodomia soțului dumneavoastră.

Cuvântul plutește în aer. Nella este luată prin surprindere, înghețată în mijlocul tăcerii oamenilor. E un cuvânt care amenință ca o dinamită clădirile din Amsterdam, bisericile și pământurile sale, aruncând în aer viața prețioasă. După „lăcomie” și „inundație”, este cel mai grav cuvânt din lexiconul orașului – înseamnă „moarte” și gardienii știu asta. Reduși la tăcere de teribilismul conducătorului lor, aceștia nu o pot privi pe Nella în ochi.

De la etaj, se aude aproape imperceptibilul sunet al unei uși care se închide. Zgomotul pașilor care aleargă afară întrerupe momentul ciudat, suspendat. Toți se întorc și, un băiat, nu mai mare de nouă ani, presupune Nella, își bagă bucuros capul pe ușa de la intrare, cu gura deschisă, încercând să-și recapete suflarea.

— L-am găsit, strigă el.

— Mort? întreabă Aalbers.

Băiatul rânjește.

— Viu. La șaizeci de mile, în zona muntoasă. L-am prins.

Nella simte cum stomacul i se strânge, iar genunchii o lasă pe pământul tare și înghețat. Cineva o prinde înainte să cadă – e Aalbers, care o repune ușor pe picioare. Ea se clatină, abia putând să respire, în vreme ce informațiile băiatului își croiesc, forțat, drum către ea. Se simte atât de singură alături de toți acești bărbați, cărora nu le pasă dacă soțul ei va avea parte de o judecată dreaptă.

— Unde era, Christoffel? întreabă primul gardian.

— Pe o navă, domnule, în Texel. Christoffel intră în hol, atent la măreția din jurul său. Echipa de recunoaștere l-a capturat. A scâncit ca un pisoi. Scoate un sunet ca de mieunat.

— Pentru numele lui Dumnezeu, mormăie Aalbers.

— Nu, șoptește Nella. Minți.

Băiatul râde batjocoritor.

— A glumit, spunând că n-a fost niciodată la *Stadhuis*. Ei bine, acum nu va mai face glume.

Aalbers îl lovește pe băiat peste cap.

— Fii respectuos, strigă el, în vreme ce băiatul țipă de durere.

Primul gardian îl oprește pe Aalbers.

— Christoffel tocmai a făcut republicii un mare serviciu, spune el,

— Ca și soțul meu, răspunde Nella. Vreme de douăzeci de ani.

El se întoarce către ea.

— Nu e nevoie să vă mai reținem.

Ei se îndreaptă spre ușă.

— Așteaptă, spune Nella, abia reușind să-și găsească vorbele. Ce… Ce îi veți face?

— N-aș putea să vă spun asta, doamnă. Executorul judecătoresc

va examina dovezile. Procesul va fi urmat de o audiere. Una scurtă, presupun, în cazul în care tot ce am auzit este adevărat.

Coboară treptele de la intrare, iar Christoffel stă în mijlocul lor, ca o mascotă triumfătoare îndreptându-se către oraș. Aalbers privește o dată înapoi, făcând, jenat, un semn cu capul spre Nella. Ritmul în care pășesc milițienii este neuniform, ca și când emoția succesului lor ar fi triumfat în fața disciplinei. Nu după multă vreme, se plimbă relaxați, înghiontindu-se unul pe celălalt, râsul lui Christoffel auzindu-se până când dispar din vedere.

Nella tremură în aerul albastru al zilei de decembrie. De o parte și de alta a canalului Herengracht, câteva umbre aflate la ferestre se ascund de privirea ei. Se pare că mulți se uită, dar nimeni nu vine să o ajute.

*

— Îl vor ucide, spune Cornelia, aplecată peste scările din hol. Nella se ghemuiește, punându-și mâinile pe genunchii Corneliei.

— Liniștește-te, liniștește-te. Trebuie să mergem după el la Stadhuis.

— Nu puteți face asta.

Înfășurată cu șalul, Marin apare, silueta ei alungindu-se în lumina lumânărilor.

— Poftim?

— Nu vei face decât să atragi atenția.

— Marin, trebuie să aflăm ce au de gând să-i facă.

— Îl vor omorî, repetă Cornelia, începând să tremure. Îl vor îneca.

— Cornelia, pentru numele lui Dumnezeu!

Marin închide ochii, masându-și tâmplele; lipsa ei de reacție și reticența de a lua situația în mâini și de a o rezolva o înfurie pe Nella.

— Marin, nu ai inimă? Eu nu mi-aș lăsa niciodată fratele la voia întâmplării.

— Dar exact asta ai făcut tu, Petronella. L-ai lăsat în Assendelft și te-ai ocupat de propria evadare.

— Nu aș numi acest lucru evadare.

— Ce știi despre primari? întreabă Marin. Tu, care ți-ai dus zilele de azi pe mâine în câmp, bând laptele vacilor din această țară?

— Nu e corect. Ce e cu tine?

Marin începe să coboare scările lent scările spre Nella, pas cu pas, cu o precizie ciudată.

— Știi ce obișnuia să-mi spună Johannes? o întreabă ea. Veninul din vocea ei taie aerul de iarnă, iar Nellei i se ridică părul de pe brațe. „Libertatea este ceva glorios. *Eliberează-te,* Marin. Tu ești responsabilă pentru gratiile cuștii tale.” Ei bine, e frumos să te

eliberezi, dar întotdeauna cineva va trebui să plătească.

— Faptul că te autocompătimești e ceea ce ne împiedică să acționăm. Ai avut o șansă…

Marin își întinde brațele furioasă și o prinde pe Nella de încheieturi, lipind-o de perete.

— Dă-mi drumul, strigă Nella, slăbită de intensitatea mâniei lui Marin.

Îngrozită, Cornelia face câțiva pași înapoi, clătinându-se.

— Nu-mi abandonez fratele, spune Marin. El e cel care m-a abandonat. Am păstrat secretele noastre, așa cum nu ar fi putut el să o facă, i-am plătit datoriile, la fel cum le-am plătit pe ale mele – și știu că tu crezi că ne înțelegi acum, dar nu ai dreptate.

— Ba da.

Marin îi dă drumul. Nella se sprijină de lambriuri.

— Nu, Petronella, zice Marin. Pentru tine, nodul e legat prea strâns.

Nella stă pe treapta casei lui Johannes, ajunul Anului Nou trecând nesărbătorit. Își dorește să fie spulberată de frig, transfigurată de lumină. Aleea canalului este pustie, iar gheața, o panglică de mătase albă între casele din Herengracht. Luna este mai mare ca niciodată, mai mare decât în seara trecută; un cerc palid, uimitor de puternic. Pare că, dacă s-ar întinde, ar putea să o atingă, că Dumnezeu a împins-o din ceruri, pentru ca mâna ei de om să o țină.

Ea speră că, undeva în cotloanele primăriei, Johannes vede luna printre gratiile celulei sale. Încercarea lui de a evada l-a făcut să pară atât de vinovat. Unde este Otto acum? Unde este miniaturista. Oare încă se ascunde? Dacă nu ar fi fost Cornelia, aș fi fugit și eu, gândește Nella. În timp ce locatarii părăsesc rând pe rând locuința, casa de păpuși pare mai aglomerată, mai vie.

Prin ușa deschisă în spatele ei începe să se simtă un miros ciudat. Nella intră în casă. Nu vine dinspre bucătării. De la etaj, aude un înghițit îndepărtat, ca și când cineva ar încerca să-și recapete suflarea. Ea se ghidează după mirosul ciudat și după sunet, urcând scările de-a lungul coridorului întunecat, până în locul în care flacăra slabă a unei lumânări se observă în dreptul ușii lui Marin. De această dată nu simte parfumul dulce de lavandă sau de santal; ci duhoarea unor legume putrezite, care o face pe Nella să se înece.

Marin arde niște tămâie îngrozitoare, își spune ea, e un fel de mireasmă înșelătoare. Dar înghițitul e, de fapt, un suspin. Nella ascultă, aplecându-se ca să privească pe gaura cheii, și descoperă că ușa este blocată.

— Marin? șoptește ea.

Nu primește niciun răspuns, se aud doar suspinele. Nella împinge ușor ușa, deschizând-o. Camera miroase îngrozitor – un iz de ierburi, rădăcini și frunze amare lăsate la macerat, pentru a-și elibera proprietățile secrete. Marin e în pat și ține în mână un pahar în care se află un amestec verde, de culoarea apei din canal, ca și când nămolul din Herengracht ar fi fost turnat acolo. Colecția ei de cranii de animale era împrăștiată pe jos, unele dintre acestea sparte în bucăți inegale de oase îngălbenite. O hartă de pe perete a fost ruptă în două.

— Marin? Pe toți sfinții…

La auzul vocii Nellei, Marin își ridică privirea, cu fața udă de lacrimi, apoi închide ușurată ochii. Mâna i se moleșește și o lasă pe Nella să-i ia paharul. Nella îi mângâie obrazul, gâtul și pieptul în încercarea de a o face să nu mai tremure, să nu mai plângă.

— Ce s-a întâmplat? întreabă ea. Îl vom salva, îți promit.

— Nu este vorba despre el. Eu nu… Marin nu poate încheia propoziția.

Încă mângâind-o pe Marin, Nella simte din nou mirosul nenorocit care îi face rău. Se gândește la bolile lui Marin, la durerile ei de cap, la noul ei apetit pentru zahăr, tarte cu mere și nuci confiate. La oboseala ei, la toanele ei; la stupul ce nu trebuie lovit, de teama de a nu fi înțepat. La hainele ei voluminoase, la felul mai lent de a se mișca. La rochiile negre căptușite cu blană ale lui Marin, la biletul ei secret de dragoste pe care-l distrusese.

Te iubesc. Te iubesc. Te iubesc din cap până-n picioare.

„Ce ai făcut?" strigase Marin, zăcând în baia ei cu lavandă.

Marin nu se împotrivește atingerii Nellei, iar aceasta continuă lent, trecând peste sânii plini și fermi ai cumnatei sale, spre partea de sus a abdomenului, bine ascuns sub fustele cu talie înaltă.

Când apasă, Nella scoate un strigăt.

Timpul se oprește. Nu există cuvinte. Doar o mână pe burtă, mirare și tăcere.

Abdomenul ascuns al lui Marin este tare și imens, plin ca o lună. *Marin?* Nella îi șoptește numele, neștiind dacă l-a rostit cu voce tare.

Expiră de îndată ce bebelușul se răsucește în micuța lui casă și, când simte lovitura unui piciorus, cade în genunchi. Marin încă nu spune nimic; își ține capul drept, ochii îi sunt umflați de oboseală, fixați asupra unui orizont invizibil, iar efortul de a păstra secretul i se citește pe chip.

Acesta nu este un copil mic. E un copil pe cale să se nască.

— Nu aș fi băut amestecul, e tot ce spune Marin.

*

Pereții camerei par a fi doar panourile aflate pe o scenă care cade, iar dincolo de acestea, nu se vede nimic. Un loc nevopsit, care se întinde în toate direcțiile, fără indicatoare sau repere; doar un spațiu nesfârșit. Marin e nemișcată.

Nella se gândește la leagănul din casa de păpuși și o cuprinde un fior. Cum de a știut miniaturista despre asta? Marin fixează cu privirea lumânarea – ceară de albine, nu seu care arde, doar mirosul plăcut de miere. Flacăra dansează ca un spirit, ca un mic zeu de lumină, care își bate joc de incapacitatea lor de a gândi. Cum să înceapă, ce să spună?

— Nu vei spune nimănui, șoptește Marin, în cele din urmă.

— Marin, în această casă nu trebuie să mai existe secrete. Cornelia va trebui să afle.

Marin oftează.

— Dacă nu cumva știe deja. Ca să nu fie suspicioasă, mi-am înmuiat cârpele în sânge de porc. Privește spre Nella. Și tu știi foarte bine că se poate vedea prin gaura cheii.

— Deci, asta făceai în pivniță. Am crezut că le spălai.

— Ai văzut ce ai vrut.

Nella închide ochii, aducându-și aminte de Marin în pivniță, cu mâinile înroșite. Câte eforturi făcuse în numele secretului ei; pregătindu-și fantomatica menstruație, păstrând aparența faptului că trupul ei nu se schimbase. Rotunjimea lui Marin este fascinantă. Se dublase – două inimi, două capete, patru mâini, patru picioare – ca un monstru ce trebuia menționat în jurnalul unui vas, adnotat pe una dintre hărțile furate ale lui Johannes. Își mascase foarte bine sarcina.

De câte ori se întâmplase, sub nasul lui Agnes, al lui Johannes, al întregului oraș? E șocant, iar faptul că este vorba despre Marin e și mai șocant. Desfrâu, piele pe piele, aruncarea Bibliei pe fereastră. Dar aceasta este dragostea, gândește Nella. Asta te determină să faci. Marin își ține capul în mâini.

— Frans, spune ea, numele lui fiind de ajuns pentru a dezvălui tot ce avea de ascuns, adevărul care i-ar putea distruge viața.

— Era supărat doar din cauza zahărului, Marin. Te iubește.

Marin privește în sus, surpriza înflorindu-i pe chipul obosit.

— Spune-i despre copil. Odată ce va ști, nu-l va răni pe Johannes, deoarece o asemenea faptă te va pune pe tine în pericol.

— Nu, Petronella, zice Marin. Aceasta nu e una dintre poveștile Corneliei.

Pentru o clipă, tac amândouă. Nella își amintește de agresivitatea lui Meermans, de privirea lui triumfătoare în momentul în care le anunțase ce văzuseră el și Agnes.

— Oamenii nu trebuie să afle despre asta, Marin. Ne pricepem să păstrăm secrete.

Marin se freacă la ochi.

— Nu sunt atât de sigură. Inspiră adânc. Dacă supraviețuiește, acest copil va fi stigmatizat.

— Stigmatizat?

— De păcatul părinților săi, al mamei, al tatălui…

— Marin, este un copil, nu un diavol. Putem să plecăm, spune Nella mai blând. Să te ducem la țară.

— Nu ai ce face la țară.

Nella își mușcă limba și-și înghite cuvintele răutăcioase.

— Ei bine, exact. Fără priviri curioase.

— Nella, știi cum se spune în franceză la „însărcinată”? *Enceinte.*

Nella e nervoasă – Marin îi seamănă atât de bine fratelui ei,

deviind conversația cu limbile ei străine, spunându-ți tot felul de lucruri.

— Știi ce altceva mai înseamnă? insistă Marin, iar acum Nella aude tonul ușor panicat al vocii acesteia. O îngrădire. Un perete. O *capcană.*

Nella îngenunchează în fața ei.

— În câte luni ești? întreabă ea, dorind să fie realistă.

Marin expiră, ținându-și mâinile pe burtă.

— Șapte sau cam așa ceva.

— *Șapte luni?* Nu aș fi ghicit niciodată. De când mă știu, mama a fost de patru ori însărcinată, dar în cazul tău nu am putut să-mi dau seama.

— Nu te-ai uitat, Nella. Am purtat fuste largi și mi-am strâns sânii.

Nella zâmbește – chiar și în această situație extraordinară, acțiunea de a se ascunde, de a-și acoperi adevărul de privirile tuturor o face pe Marin să se simtă mândră.

— Dar zilele acestea mă mișc greu. E ca și când m-aș apleca peste un glob.

— În curând, ți se va vedea burta. Indiferent de cât de multe fuste și șaluri ai purta.

— Cel puțin, sunt înaltă. Voi arăta exact ca o femeie lacomă, întruchiparea păcatului meu.

Nella privește paharul. Acest preparat ar fi putut s-o omoare cu ușurință. *Preparat* – ca și când ar fi reprezentat începutul a ceva, când, de fapt, este sfârșitul. O fată din Assendelft murise după ce băuse un preparat din spânz și busuiocul-cerbilor. Prietenii fratelui ei profitaseră de ea, iar unul dintre ei își „lăsase sământa”, cum s-ar spune. Tatăl ei a pregătit amestecul și ceva nu a mers cum trebuia, deoarece au îngropat-o a doua zi de dimineață.

Majoritatea oamenilor de la țară pot să identifice o ciupercă otrăvitoare, un arbust cu proprietăți letale. Sarcina este prea înaintată; după ce a ascuns-o cu grijă atât de multă vreme, și Marin ar fi pierit. Oare știe acest lucru? Ambele variante sunt răvășitoare.

— De unde ai aflat de otravă?

— Dintr-o carte, spune Marin. Am luat ingredientele de la trei drogherii diferite. Johannes crede că am furat semințele și frunzele de la el, dar, de fapt, jumătate din cantitate e de la vracii din Amsterdam.

— Dar de ce în această seară? Până acum nu te-ai întrebat niciodată ce vei face?

Marin privește în altă parte, refuzând să răspundă.

— Marin, dacă nu le bei suficient de devreme, aceste preparate sunt foarte periculoase, insistă Nella, dar Marin tace în continuare.

Marin, ți-ai dorit să păstrezi copilul?

Marin își atinge burta, fără să vorbească, privind spre un orizont pe care Nella nu-l poate vedea. Nella se uită la teancul de cărți. Un titlu iese în evidență, *Bolile copiilor,* de Stephanus Blankaart și nu-i vine să creadă că nu o observase ultima dată când fusese în camera lui Marin.

Și Marin se concentrează asupra cărții și pare speriată și ciudat de tânără. Nella o ia de mână, simțindu-i pulsul ușor în palmă.

— Îmi aduc aminte cum ți-ai întins mâna după degetele mele, în prima zi în care am sosit.

— Nu. Nu este adevărat.

— Marin, îmi amintesc destul de bine.

— Mi-ai întins mâna, ca și când ar fi fost un cadou. Erai atât de… încrezătoare.

— *Nu eram.* Iar tu mi-ai oferit-o pe a ta, ca și cum m-ai fi împins afară. Ai spus că aveam oase prea puternice pentru vârsta de șaptesprezece ani.

— Ce ridicol! Marin pare uimită.

— Mai ales că aveam optsprezece.

Pielea lui Marin e mai catifelată; schimbul e acum complet. Corpul ei se sprijină de al Nellei, liniștit, în armistițiu. Nellei nu-i prea vine să creadă ce s-a întâmplat, în această mică încăpere cu hărți. E un lucru prea important ca să-l înțeleagă dintr-odată – mintea ei cântărește faptele, încercând să le pătrundă esența. Vrea să-mi pună atât de multe întrebări, dar nu știe cum să înceapă.

Cele două rămân în această stare fără precedent, iar ei îi vine o idee. Acest copil ar putea fi dovada faptului că Johannes este soțul care ar trebui să fie – întemeietorul unei bune familii olandeze. Dar privind chipul palid al lui Marin, se abține să vorbească. „Marin, dă-mi copilul și protejează-i soarta fratelui tău.” Nu sunt cuvinte ușor de rostit și, probabil, și mai puțin ușor de auzit. Marin a făcut sacrificii toată viața ei, iar o asemenea sugestie trebuie făcută cu grijă.

— Va trebui să găsim o moașă, spune ea cu blândețe.

— Va trebui să te duci la depozit, să verifici zahărul, urmează replica lui Marin. Trupul începe să i se încordeze.

— Dar, Marin! Ce ne vom face cu tine?

Nella e fascinată de capacitatea lui Marin de a se împărți astfel, menționând că e însărcinată ca și când ar băga o bijuterie în buzunar. Marin se ridică nesigură de pe pat și pășește printre craniile împrăștiate. Fără fustele în plus, Nella îi vede burta, umflătura în creștere de sub sâni. Posedat și posesor, în corpul lui Marin se rostogolește un copil, a cărui mamă pe care nu a întâlnit-o e ca o zeiță pentru el. Copilul se va naște, și, în ciuda deschiderii la

care speră Nella, știe că acesta va fi cel mai mare secret pe care vor trebui să-l păstreze vreodată.

Menționarea zahărului îi amintește de ceva.

— Johannes mi-a dat o listă cu nume, pentru vânzarea zahărului, spune ea fără tragere de inimă, nedorindu-și să îi permită lui Marin să nu răspundă la întrebarea privind copilul ei nenăscut.

— Ei bine, e un lucru bun.

Dar înainte ca Nella să continue, ele aud pași repezi îndepărtându-se de-a lungul coridorului.

— *Cornelia,* spune Marin. Toată viața ei a ascultat pe la uși!

— Voi vorbi cu ea.

Marin oftează.

— Presupun că trebuie, înainte să se apuce să fabuleze.

— Nu va fi nevoie, spune Nella, mergând către ușă. Nimic de aici nu este mai fabulos decât adevărul.

Fără sprijin

La început, în camera Nellei, Cornelia e tăcută și încăpățânată, dar cedează, prăbușindu-se în pat, ca și când ar fi avut oase de cenușă.

— Știam eu, spune ea, dar chipul ei intrigat îi trădează tonul certăreț.

Nella se îndreaptă în grabă spre servitoare, îmbrățișând-o strâns. Biata Cornelia, își spune ea. Ai fost legată la ochi. Dar viclenia monumentală lucrase chiar sub privirile lor. E cea mai mare farsă făcută vreodată de Marin – cu excepția faptului că nu e un truc.

— Am știut că ceva era în neregulă, spune Cornelia. Dar nu am vrut să cred. *Un copil?*

— Și-a înmuiat cârpele în sânge de animal, ca să ne păcălească.

— Bună idee, răspunde Cornelia, încruntarea transformându-se într-o invidie plină de admirație.

— Cu siguranță mai bună decât să fi fost necăsătorită și gravidă.

— Doamnă! Cornelia pare indignată, iar Nella își dă seama că nu-i va spune acestei orfane despre aventura lui Marin. Deși, gândește ea cuprinsă de un val de duioșie, pun pariu că Regina Găurilor Cheilor a auzit totul.

Un copil e pe cale să se nască. Secretul lui Marin a fost dezvăluit, iar acum Nella vede asta în umflătura perdelelor, în rotunjimea pernelor din dormitorul ei. Privește în spatele Corneliei, în mijlocul patului. Marin are singurul lucru pe care eu nu-l voi avea. Deodată, vede în fața ochilor imaginea lui Meermans și a lui Marin, împreună. Trupurile celor doi, umflătura lui împingându-se între picioarele ei, tija durerii – pe el, dându-i jos ciorapii lui Marin, penetrând-o, strigând cuprins de căldură. E nedrept, gândește ea. Probabil că a fost mai mult decât atât – pentru că e vorba despre un bărbat care a crezut că atingerea lui Marin dura o mie de ore, că ea era lumina soarelui în care stătea, încălzit. Cu așa poezie, cum să fi fost ceva atât de banal?

— Ce vom face cu bebelușul? întreabă Cornelia.

— Presupun că Marin îl va da unui orfelinat privat.

Cornelia sare în picioare.

— Nu! Doamnă, trebuie să îl păstrăm.

— Cornelia, alegerea nu îți aparține, spune Nella. Nici mie, adaugă, gândindu-se la Johannes, în celula lui.

Servitoarea își încrucișează brațele.

— Aș avea grijă de copil ca o leoaică.

— Probabil, Cornelia. Dar nu visa la lucruri pe care nu le poți avea.

Vorbele sunt prea dure, iar Nella, frântă de oboseală, o știe. Parcă ar fi cuvintele lui Marin. Cornelia pleacă de lângă ea, îndreptându-se către casa de păpuși. Acum luna se ascunde în spatele unui nor, iar lumina lumânărilor scaldă inegal carapacea de broască-țestoasă.

Cornelia trage draperiile de catifea galbenă și se uită înăuntru. Nella, prea rușinată de ieșirea ei, nu face nimic pentru a o împiedica. Servitoarea ridică leagănul, balansându-l înainte și înapoi, pe mână.

— Atât de frumos, rostește ea.

Ar fi trebuit să observ, își zice Nella, că, dintre toate piesele pe care Marin a vrut să le aibă, leagănul a fost prima ei alegere. Cât de multe am scăpat din vedere? Prea multe și încă mai sunt și alte lucruri pe care nu le observ.

Cornelia a luat deja păpușa lui Marin.

— *Ea este,* spune privindu-și neîncrezătoare stăpâna. E ca și când aș ține-o în palmă!

Miniatura lui Marin se uită în sus, la ambele femei, cu gura fermă, cu ochi cenușii, de neclintit. Cornelia mângâie cusătura rochiei stăpânei sale, o lână moale, neagră și voluminoasă, plăcută la atingere. O ridică în lumina lumânărilor.

— Aveți grijă, doamnă, șoptește ea, strângând păpușa cu ambele, mâini. Când buzele Corneliei îi sărută abdomenul, ea se retrage brusc.

— Ce s-a întâmplat? Cornelia, ce este?

— Simt ceva.

Nella îi smulge păpușa, ridicându-i fustele și juponul, dând la o parte fiecare strat, până când ajunge la trupul împăiat cu cârpe. Când atinge cu degetele descoperirea Corneliei, o cuprinde un entuziasm bolnav. Miniaturista le înfrânsese iar.

Negreșit, trupușorul lui Marin dezvăluie faptul că e însărcinată. O bucățică, o nucă, încă un nimic, dar ceva ce, în curând, se va naște. Păpușa seamănă cu femeia de pe coridor, cu burta plină tot timpul.

Cornelia este îngrozită.

— Ați comandat o păpușă reprezentând-o pe doamna Marin care poartă *un copil?*

În vreme ce ochii ca de albăstrea ai servitoarei strălucesc acuzator, Nella își simte greoi propriul corp.

— Cum de ați putut să ne trădați așa?

— Nu, nu, susține Nella. Ruinarea a început, cărămida slăbită, gaura din baraj.

— Știți cum se răspândesc zvonurile…

— Eu, eu… nu eu am comandat-o, Cornelia.

— Atunci, cine? Cornelia e îngrozită.
— Mi-a fost trimisă… Am cerut doar o lăută și…
— Atunci cine ne spionează? Servitoarea se învârte prin cameră, fluturând păpușa ca pe un scut.
— Miniaturista nu e un spion, Cornelia. E mai mult decât atât…
— *Ea?* Am crezut că toate acele bilete au fost trimise unui meșteșugar?
— E ca un profet – uită-te la burta lui Marin! Vede cum trăim… încearcă să ne ajute, să ne avertizeze…
Cornelia scoate păpușile rând pe rând, apăsându-le trupurile, căutând mai multe indicii, scăpându-le pe podea una câte una.
— Să ne avertizeze? Cine este această femeie, această *persoană?* Ce este cu miniaturista asta?
Privind cu groază, strânge în pumn păpușa care o reprezintă.
— Isuse, am dus o viață cinstită, am fost ascultătoare, însă, de când a ajuns aici această casă de păpuși, s-au deschis atâtea uși pe care, până acum, am reușit să le țin închise.
— Dar chiar e un lucru atât de rău?
Cornelia o privește de parcă ar fi nebună.
— Domnul e în închisoare, Otto a plecat, iar doamna Marin împarte un secret rușinos cu omul care e dușmanul acestei gospodării! Lumea noastră s-a destrămat… și această… *miniaturistă…* ne-a privit în tot acest timp? Cum ne-a avertizat, cum ne-a ajutat ea?
— Îmi pare rău, Cornelia, îmi pare atât de rău. Te rog, nu-i spune lui Marin. Miniaturista are răspunsurile.
— Nu e decât o băgăcioasă, tună Cornelia. Nimeni nu-mi dictează ce să fac, în afară de Dumnezeu.
— Dar dacă noi nu am știut despre secretul lui Marin, atunci, Cornelia, de unde a știut ea?
— Am fi aflat. *Am aflat.* Nu am avut nevoie să ne spună ea.
— Și uită-te la asta. Nella îi arată căpățâna de zahăr înnegrit a lui Agnes. Când am primit-o, era albă.
— S-a pătat de funingine.
— *Nu se șterge.* Și Rezeki are un semn pe cap, în locul în care a înjunghiat-o Jack.
Cornelia se îndepărtează de casa de păpuși.
— Cine este această vrăjitoare? șuieră ea.
— Nu e o vrăjitoare, Cornelia. Este o femeie din Norvegia.
— O vrăjitoare norvegiană, transformată într-un spion din Amsterdam! Cum îndrăznește să vă trimită aceste lucruri diavolești…
— Nu sunt diavolești.
Cuvintele pline de fiere ale Corneliei o rănesc pe Nella.

— Cornelia, nu am avut nimic în acest oraș. Nimic. Iar ea s-a arătat interesată. Nu înțeleg de ce m-a ales pe mine, nu înțeleg întotdeauna mesajele pe care le trimite, dar încerc…

— Ce altceva mai știe? Ce are de gând să facă?

— Nu știu. Te rog să mă crezi – am rugat-o să se oprească, dar nu a făcut-o. A fost ca și când mi-a înțeles nefericirea și a continuat.

Cornelia se încruntă.

— Dar am încercat să vă fac fericită. Am fost aici…

— Știu. Și nu am descoperit decât că a fost ucenica unui ceasornicar din Bruges. I-am scris, dar e la fel de tăcut ca și ea. Nella își aude vocea transformându-se într-un suspin, simte lacrimile fierbinți care amenință să-i umezească ochii. Dar ce a spus Pellicorne, în predica lui? „Căci nu este nimic ascuns, care să nu se dea pe față."

— Nicio femeie nu poate fi ucenic, se răstește Cornelia. Niciun bărbat nu este dornic de a instrui o femeie. Nicio breaslă nu ar primi-o, în afară de cea a croitorilor sau a cărătorilor de turbă împuțită. Și care ar fi scopul? Bărbații sunt creatorii acestei lumi.

— Cornelia, ea a făcut minutele și secundele. A creat timpul.

— Dacă nu aș fi fost ocupată să fierb sturioni pentru dumneavoastră, dacă nu aș fi condimentat plăcintele și spălat geamurile, și *eu* aș fi creat timpul. Aș fi putut confecționa marionete diavolești și aș fi spionat oamenii…

— Dar tu *spionezi* oamenii. În această privință, îi semeni.

Înfierbântată și fără suflu, Cornelia strâmbă din gură și împinge în căsuță păpușa care o reprezintă.

— Nu îi semăn *deloc.*

Nella își adună personajele pestrițe.

— Cornelia, nu ar fi trebuit să îmi pierd cumpătul, spune ea cu voce joasă.

Urmează o pauză.

— Nici eu, doamnă. Dar în ultimele zile, lumea mea s-a schimbat prea repede. S-a năruit.

— Știu, Cornelia. Știu.

Nella trage la loc draperiile casei de păpuși, vrând să aducă o clipă de pace. Ca un răspuns tăcut, Cornelia trage perdelele de la fereastră, iar cele două fete stau în semiîntuneric.

— Trebuie să o văd pe doamna Marin, spune Cornelia, întorcându-se ferm cu spatele la căsuță.

Rămasă singură, Nella își imaginează că miniaturista este o femeie tânără. Poate Cornelia avea dreptate – poate că nimeni nu ar cumpăra ceasurile ei, preferându-le pe cele făcute de un bărbat? Nu ar putea să-și îmbunătățească niciodată abilitățile, așa că nu a mai încercat să valorifice ritmurile artificiale ale omului și s-a orientat

spre interior. În ce moment a ales aceste salturi neregulate și mai intime ale vieții interioare și de ce m-a ales pe mine? Nella își sprijină capul de partea laterală a casei de păpuși, lemnul rece atingându-i pielea ca un balsam. Arătându-mi povestea mea, miniaturista a devenit însăși autoarea. Cât de mult mi-aș dori să-mi recapăt viața.

PATRU

Ianuarie, 1687

Domnul Dumnezeul vostru v-a înmulțit și iată
acum sunteți mulți la număr, ca stelele cerului..
Cum dar voi purta singur greutățile voastre
și sarcinile voastre și neînțelegerile dintre voi?

Deuteronomul I: 10–12

Spori

Prima zi a anului e vremea în care locuitorii orașului Amsterdam deschid larg ferestrele, într-un ritual curajos prin care lasă aerul rece să intre, desprinzând pânzele de păianjen și amintirile neplăcute. Nella e îmbrăcată ca o servitoare, iar Cornelia își ajută stăpâna să-și tragă cizmele, atârnându-i la gât ca pe o medalie cheia de la depozitul lui Johannes.

Încă nu e Bobotează, ziua schimbării, dar nu au timp de pierdut. Servitoarea arată de parcă l-ar aștepta pe însuși Lucifer și drăcușorii lui să vină în marș, dar promisese să nu-i spună lui Marin despre secretul ascuns sub fustele păpușii ei și nici despre căpățâna de zahăr a lui Agnes, cu vârful înnegrit. „Are nevoie de liniște", spusese Nella. „Gândește-te la copil."

Nella își strânge la gât haina aspră a servitoarei. Încearcă să stea dreaptă, dar simte că se prăbușește, mai mult decât crede că e posibil, adânc în bălțile și mlaștinile orașului, înapoi în vremurile noroiului și ale mării.

— Nu ar trebui să mergeți singură în Insulele de Est, spune Cornelia.

— Nu avem de ales. Trebuie să rămâi aici, cu Marin. Nu va dura mult.

— Luați-o pe Dhana cu dumneavoastră, ca să vă păzească.

Nella iese din casă și merge pe Herengracht însoțită de Dhana, cheia atârnându-i greu pe piept. Mai întâi, voia să-l viziteze pe Johannes la închisoare – dar, în Amsterdam, domnește guldenul, iar ea trebuie să fie atentă. Se întreabă ce va găsi în Insulele de Est.

— Marin, cine altcineva se va ocupa de asta? se justificase ea mai devreme, în acea dimineață. Johannes este închis. Dacă Frans și Agnes hotărăsc să fie nemiloși, am putea, cel puțin, să-l mituim pe Jack să-și schimbe povestea.

Marin consimțise dând din cap, cu mâinile pe burtă. Acum că vorbise despre sarcina ei, trupul îi părea mult mai masiv. „Sunt o pâine imensă", îi spusese odată mama ei, când era însărcinată cu Arabella. Se pare că și Marin așteaptă acum să își dovedească de ce este în stare, să vadă dacă al ei trup este potrivit. Marin și nodul ei prea strâns; oare ce-a vrut să spună?

— Îl voi vizita pe Johannes după aceea, dacă mă vor lăsa, adăugase Nella. Ai vrea să îi transmit vreun mesaj, din partea ta?

Marin păruse îndurerată. Lăsându-și mâinile pe lângă corp, se îndepărtase, privind spre salon.

— Nu am ce să-i spun.

— Marin…

— Petronella, speranța e periculoasă.
— E mai bună decât nimic.

Nella simte aerul aspru ca pe niște cuțite mici și ascuțite, care îi înțeapă fața. Să vină primăvara, gândește ea și apoi se întreabă dacă este înțelept să își dorească să petreacă acest timp departe pentru Marin, pentru Johannes. Până la venirea primăverii, republica ar putea să li se prăbușească la picioare. Încercând să alunge aceste gânduri întunecate, merge mai repede aproximativ zece minute, spre estul orașului. Plecarea miniaturistei de pe Kalverstraat o intrigă. Nella nu și-a pierdut speranța – încă mai cutreieră străzile, sperând să-i vadă părul blond, încă mai așteaptă o bătaie la ușă și un alt pachet. Însă au trecut prea multe zile fără să se întâmple nimic. Cu toate că îi spusese Corneliei că miniaturista îi arăta drumul, Nella se simte singură, dibuind prin întuneric. Pentru a înțelege ce s-a petrecut și ce urmează să aibă loc, are nevoie de mai multe mottouri, de mai multe miniaturi. „Întoarce-te, gândește ea, în timp ce traversează unul dintre cele câteva poduri ce duc spre Insulele de Est. Nu pot face asta fără tine.”

Oriunde privește e numai apă, lagune înghețate și umbrite pe alocuri, întocmai ca niște oglinzi înșelătoare, când soarele slăbit se ascunde în spatele unui nor. În apropiere, se servește mâncarea favorită a lui Johannes, din cartofii cei mai pufoși. Nu o surprinde deloc faptul că aceasta e zona lui preferată; mai aproape de mare, mai puțini oameni. O mulțime de locuri în care te poți ascunde.

Depozitele încep să se vadă, clădiri înalte din cărămidă, mult mai spațioase decât casele îngrămădite în centrul orașului. În această dimineață, Insulele par pustii. Probabil că majoritatea oamenilor sunt încă în pat, presupune ea, dormind, ca să compenseze excesele din noaptea de Anul Nou. După trecerea în noul an, nu-și vedea tatăl decât în seara următoare și care, când se trezea, spunea că nu se schimbaseră prea multe. Ceea ce nu prea se întâmplă pe aici, gândește Nella. Nimic nu mai este la fel. În graba ei, își aude pașii și respirația ușor gâfâită a Dhanei.

În ciuda liniștii pe care o afișează, aceste bucăți separate de pământ au ceva în comun, deoarece toate lucrurile de aici au un singur scop – aici se finalizează afacerile negustorilor, se stochează proviziile, se repară corăbiile, din asta se întrețin atât marinarii, cât și căpitanii. Urmând indicațiile date de Marin, ajunge într-un final la depozitul lui Johannes, înalt de șase etaje, unde intrarea se face pe o ușă mică și neagră.

Încuietoarea este bine unsă, iar ușa se deschide cu ușurință. Își ajustează fusta prea largă a Corneliei și șorțul. Încercaseră să își dea seama ce ar fi mai rău – o servitoare prinsă în depozitul stăpânului

ei sau soția lui? Mai bine o servitoare, hotărâseră ele. Reputația lui Johannes Brandt se putea lipsi de vestea potrivit căreia doamna Petronella investiga Insulele. Și-i imaginează pe Frans și pe Agnes venind aici, strecurându-se prin spatele clădirii.

„Rămâi aici, fetițo”, îi ordonă Dhanei, încercând să se concentreze la ce are de făcut. Mângâie ogarul pe cap. „Și latră, dacă se apropie careva.” Ar trebui să ne luăm un câine de pază permanent, gândește ea. Acum că Jack a dispărut.

Interiorul o lasă pe Nella fără suflare. Stând în capătul unei scări lungi în spirală, care ajunge la ultimele cinci etaje ocupate de mărfurile lui Johannes, se simte foarte mică. E bărbatul care le are pe toate, dar căruia, deseori, i-a lipsit totul.

Nella se urcă pe scară, căutând zahărul. Se simte ca și când ar escalada viața soțului ei. Înaintând, ajunge în camera cavernoasă, iar fustele i se prind de trepte, amenințând-o cu o cădere. Trece pe lângă suluri de mătase din Bengal și Coromandel, cuișoare, nucșoară în lăzi ce poartă eticheta Molucca, piper din Malabar, coji de scorțișoară din insula Ceylon, frunze de ceai aduse via Batavia, bușteni de lemn scump în aparență, țevi de cupru și mormane de lână din Haarlem. Pe lângă farfurii din porțelan de Delft, butoaie cu vin din Spania și Jerez, cutii cu vopsea purpurie și roșie, mercur pentru oglinzi și pentru tratarea sifilisului, bijuterii persane din aur și argint. Prinzându-se de trepte, înțelege de ce Marin e fascinată de meseria fratelui ei. Aici e viața reală, își spune ea, amețită. Aici e locul în care aventurile adevărate ajung pe uscat.

Pentru a găsi căpățânile de zahăr, Cornelia trebuie să urce până la cornișă. Johannes le depozitase în mijlocul scândurilor de parchet, acoperite de lenjerie, departe de umezeală. Această grijă a lui o emoționează; aducând-o în pragul lacrimilor. Soții Meermans o făcuseră să creadă că aruncase zahărul lui Agnes la parter, alături de velele de schimb și de frânghiile neunse cu smoală. Dar nu este adevărat. Johannes avusese grijă. Sunt atât de multe căpățâni de zahăr, încât ating grinzile acoperișului.

Coborând de pe scară, Nella se apropie de lenjeria de pat și ridică, prudent, un colț. Căpățânile de zahăr sunt puse unele peste celelalte ca niște tunuri. Se pare că lipsește una, fără îndoială că e cea adusă de Agnes la cină – un îndulcitor dubios, dacă asta ar fi fost. Dacă se rostogolesc, mă vor strivi, se gândește Nella.

Sunt mai bine de o mie de bucăți aici. Nella îngenunchează lângă căpățânile de zahăr, care par să fi fost rafinate recent. Sunt încă pure și strălucitoare și, într-adevăr, sunt marcate cu cele trei cruci roșii, semnul orașului Amsterdam. O parte din cealaltă jumătate, rafinată în Surinam, e umedă la atingere, iar degetele Nellei se acoperă ușor de pastă albă. Pe spate, mici spori negri chiar s-au

răspândit peste un sfert din cantitatea adusă din Surinam. Nimic nu poate salva cristalele prețioase, afectate deja. Dar totuși, își spune ea, Meermans a exagerat, văzând ce a vrut să vadă. Poate le-am putea usca – cu siguranță că măcar o parte din fiecare căpățână ar fi salvată.

Înveselită, gustă pasta de pe degete. Imaginează-ți cum ar fi să mori din cauză că ai lins zahăr stricat, din cauza poftei de dulce, își spune ea. Ce i-ar mai plăcea asta pastorului Pellicorne!

Din buzunar, scoate lista dată de Johannes, plină de nume. Sunt consemnate gospodăriile ducilor și ale cardinalilor, numele unei prințese și al unui baron și ale oamenilor care vor să își îndulcească timpul liber în Londra, Milano, Roma, Hamburg, chiar și în avanposturile VOC. E uimitor cum a reușit Johannes să facă afaceri cu spanioli și englezi, având în vedere că țara lui s-a războit cu patriile lor. Acest lucru îi amintește Nellei de ceea ce îi spusese lui Meermans la breasla argintarilor. „În străinătate, nu suntem văzuți ca fiind de încredere. Eu nu îmi doresc să fiu așa."

Cantitatea de zahăr e mai mare decât se așteptase. Starea curentă de neajutorare în care se află Marin și Johannes apasă pe umerii Nellei. Când i-a sugerat lui Johannes că angajarea unui agent care să navigheze în străinătate pentru ei le-ar reduce prea mult din comision, acesta nu a negat. Însă ei au nevoie de cineva care să le fie la îndemână, de cineva care înțelege, care e dornic să pună mâna pe zahăr. Gândindu-se mult, Nella se ridică și, cu mâinile în șolduri, se uită la mijloacele prin care Frans și Agnes își câștigă existența. Și atunci își aduce aminte – un comentariu auzit în prima lună în care a ajuns în Amsterdam, cu ochii mari și ținând în poală un tort neambalat. Vorbitorul era o persoană pe care Nella a simpatizat-o imediat, o femeie grațioasă și cu experiență. „În această dimineață fagure de miere și marțipan după-amiază."

Nella mototolește lista soțului ei. Da, plânge ea în tăcere în fața zidurilor și a grinzilor, sub acoperișul de cherestea, acoperit cu câlți. Știu ce trebuie să facem.

Stadhuis

Nella merge în spatele unui paznic prin primul pasaj subteran al închisorii Stadhuis și apoi coboară, de-a lungul unui flanc al clădirii. Aude tusea brutală și reclamațiile deținuților. Locul este mai mare decât crezuse. În mod inexplicabil, pare să se extindă în timp ce merge, înșelându-i simțul proporțiilor. Celulă după celulă, cărămidă după cărămidă, nu pare să-l înțeleagă.

Nella începe să audă țipete și gemete, zăngănitul barelor și scâncete. Își ține capul sus, în cazul în care i-ar mirosi frica, încercând să ignore cacofonia sunetelor stridente ale bărbaților.

Ea și paznicul traversează o curte deschisă și, în mijlocul ei, Nella vede niște drăcii făcute din scânduri fixate cu șuruburi reglabile. O altă mașinărie are un rând de țepi ascuțiți. Prizonierii se află aici pentru a fi, literalmente, reformați. Nella își ferește privirea, hotărâtă să nu se lase intimidată, atingând cheia depozitului ascunsă la pieptul ei, gândindu-se încă la ideea fantastică. „Nu lăsa la întâmplare armele dulci."

— Iată-l, spune paznicul, deschizând ușa celulei în care se afla Johannes. Rămâne pe loc mai mult decât este necesar, apoi închide ușa în urma ei.

— Nu te întoarce prea curând, spune Nella, dându-i un gulden printre gratii. „Ce lucruri m-a învățat acest oraș", își spune ea.

Paznicul pune guldenul în buzunar și pleacă rapid, în liniște. De afară, Nella aude pescăruși țipând în aer, zgomotul îndepărtat al căruțelor pe pavaj.

În umbră, Johannes se sprijină de o măsuță. Nu există niciun taburet sau scaun, așa că rămâne în picioare, lângă ușă. Atmosfera este rece, pereții sunt acoperiți de mușchi, harta unor insule verzi, lipsite de latitudini. Johannes pare gânditor, dar plin de energie. Chiar și aici, fără drepturi, încă poate să impresioneze.

— Mituiești oficialii? întreabă el.

— Ar trebui să-i ținem aproape. Grosimea minerală a pereților îi înăbușă vocea.

— Vorbești ca Marin, constată el cu un zâmbet.

E lovit la ambii ochi, iar pielea din jurul lor are culoarea unei lalele veștejite. Părul dezordonat seamănă cu niște alge înălbite, iar hainele îi sunt murdare. Sprijinit de masă, îi tremură brațele.

— Nu îmi dau voie să am o Biblie, spune el. De fapt, nu mă lasă să citesc nimic.

Din buzunarul în care nu se află lista mototolită, Nella scoate trei felii de șuncă afumată învelite în hârtie, o jumătate de chiflă pufoasă și două gogoșele. Traversează celula, întinde mâinile, iar

Johannes ia darurile, vizibil emoționat.

— Dacă le-ar fi găsit, ai fi avut probleme.

— Da, spune ea, îndepărtându-se iar, măturând cu piciorul colțul celulei.

— Aproape că am scăpat.

Nella privește în colț, unde o familie de șoareci nou-născuți foșnesc paiele, cățărându-se unul peste altul, cu o familiaritate oarbă. Ea se așază greoi pe salteaua de paie, cuprinsă de o tristețe profundă, care îi întunecă voința de a lupta.

— Ce ți-au spus?

Johannes îi arată ochii vineți.

— Ei nu vorbesc prea mult.

— Când te-am întâlnit prima dată, spune ea, disperată să-și alunge tristețea, nu-ți păsa de Biblie, Dumnezeu, vinovăție, păcat și rușine.

— De unde știi că nu-mi păsa?

— Nu mergeai la biserică, iar rugăciunile făcute de Marin, acasă, te iritau. Și cumpărai atât de multe lucruri. Mâncai bine, te bucurai de toate. Erai propriul tău Dumnezeu, arhitectul averii tale.

El zâmbește, arătându-i pereții din jur.

— Și uite ce clădire am înălțat.

— Dar erai liber, nu-i așa? Gândește-te la locurile pe care le-ai văzut.

Nella înghite, abia fiind în stare să-și continue discursul.

— Sora mea mi-a spus întotdeauna că am fost o combinație îngrozitoare de nepăsare și voință.

— De aceea te-ai întors la Jack?

La auzul numelui, Johannes închide ochii.

— Johannes, te-a trădat. L-ai plătit și ți-a furat și banii…

— Nu i-am mai dat niciun ban din ziua în care mi-a înjunghiat câinele, spune Johannes. Vorbele i se rostogolesc greoi, ca niște pietre. L-am angajat să păzească zahărul, dar Marin era atât de îngrijorată în privința lui, încât am hotărât să-l dau afară. Desigur, i-am înțeles punctul de vedere. El s-a reapucat de livrări și atunci s-a stricat totul. M-am întâlnit cu Jack, după ce a omorât-o pe Rezeki. În lumina slabă, chipul îi pare mai blând. Niciodată nu am văzut un om mai plin de remușcări.

Nella își mușcă limba. Poate că Jack nu a avut de ales decât să-i pară rău, iar Johannes, la rândul lui, să creadă că era adevărat.

— Probabil că ții foarte mult la el – ca să ierți o asemenea faptă, spune ea.

El tace.

— Johannes, l-ai iubit…?

Se gândește la vorbele ei, iar ea e uimită de cât de serios e de

fiecare dată când îi pune o întrebare.

— Cu Jack, totul a părut… ca și când ceva de neimaginat… a devenit, foarte repede, real. Viteza cu care s-a întâmplat, Nella. Mințindu-mă, Jack mi-a deschis ochii, în felul în care un tablou îți poate arăta mai bine un lucru, nefiind, în același timp, ceea ce îți arată. Mi-a fost aproape imposibil să-mi dau seama de diferența dintre el și dragoste, oftează Johannes, însă el a fost doar închipuirea dragostei. Vanitatea iubirii a fost mai presus de mizeria lăsată în urmă.

Johannes îi oferă onestitatea lui, ca pe un alt cadou neașteptat. Canalul deschis între ei poate fi atât de limpede și cristalin, dar când Nella închide ochii, vede doar o apă care stă în loc.

— Te simți bine? întreabă el.

— Marin crede că e mai bine să alergi după iubire, decât să o prinzi, spune ea.

El ridică din sprâncene.

— Asta nu mă surprinde. Nu este mai bine. Dar e mai ușor. Imaginația este întotdeauna mai generoasă. Și totuși, în cele din urmă fuga te obosește.

Oare ce urmărim noi toți? se întreabă Nella. „Să trăim, desigur. Să ne eliberăm de aceste frânghii invizibile, despre care mi-a vorbit Johannes în biroul lui. Sau, cel puțin, să fim fericiți cu ele.”

— Unde te îndreptai când te-au prins, în Texel?

— Spre Londra. Speram să-l găsesc pe Otto. Marin era atât de convinsă că el era acolo. Ce mai face sora mea?

— Johannes, ești puternic. Nella se simte obligată să evite rapid întrebarea lui știind că, altfel, chipul ei o va da de gol și-i va spune adevărul despre Marin. Te-am văzut la petrecerea argintarilor. Tu însuți ai spus-o: primarii nu se pot atinge de tine.

Se așază lângă ea, pe salteaua de paie.

— Este *păcatul mut,* Nella. Doi bărbați împreună. În fața unei asemenea acuzații, nimeni nu are nicio putere, în afară de Dumnezeu. Dacă nu ar face nimic, ar însemna să aprobe fapta, iar primarii trebuie văzuți în acțiune.

— Atunci, trebuie să-l facem pe Meermans să se răzgândească!

Johannes își trece mâna tremurândă peste creștet, ca și când ar vrea să găsească un răspuns acolo.

— S-a întâmplat în urmă cu câțiva ani, spune el, dar ceea ce am făcut l-a supărat foarte mult pe Frans. Apoi, am comis cea mai mare crimă, aceea de a avea succes. Acest fapt are urmări și acum revine să mă bântuie.

Nella și-l imaginează pe Johannes în tinerețe dându-l afară din casă pe Frans, în vreme ce sora lui privea pe ascuns, de la fereastră, umilirea profundă, care îi cuprinsese acum pe toți.

— Am crezut că era posibil să ajungem la o *înțelegere,* având în vedere faptul că am acceptat să le vând zahărul, spune Johannes, însă Frans… s-a schimbat. A așteptat mult timp ca să se răzbune pe familia Brandt. Reprezint tot ceea ce urăște și tot ce își dorește să fie. Și Agnes… Ei bine, Agnes îl va susține întotdeauna.

— Eu cred că Agnes te admiră.

— Acest lucru nu va face decât să înrăutățească situația. În lumina slabă, ochii lui Johannes strălucesc precum două mărgele cenușii. Mă bucur atât de mult că ai venit. Nu merit asta, spune el, luând-o de mână.

Nella presupune că, dacă nu o poate iubi, trebuie, cel puțin, să o aprecieze. Să găsească înlocuitori pentru ceva real – când va înceta asta? Și totuși, ar prefera să rămână lângă, decât să fie în orice altă parte.

— Dacă nu mărturisesc, va urma un proces, spune Johannes. În câteva săptămâni. Oricum, nu mă aștept să ies viu de aici.

— Nu vorbi așa.

— Voi face aranjamentele. Pentru tine, Marin și Cornelia. Și pentru Otto, dacă se va întoarce vreodată.

Brusc, Johannes pare vioi, ca un notar care citește testamentul unei alte persoane.

— La audiere, vor fi prezenți și câțiva cetățeni din Amsterdam, care fac parte din *schepenbank,* cu toate că *Schout* Pieter Slabbaert va supraveghea totul.

— De ce nu doar el?

— Din cauza gravității acuzației. Pentru că e vorba despre mine. Deoarece, cu cât este mai scandalos cazul, cu atât mai mult se vor implica bunii noștri cetățeni. Face o pauză. Dar îmi imaginez că se va sfârși repede.

— Johannes…

— De obicei, pedeapsa pentru acuzațiile grave este moartea. Începe să vorbească mai repede. Și magistratului îi place să împartă vina. Cu cât mai mulți oameni iau parte la ritual, cu atât pare mai justificat.

— Îl voi găsi pe Jack, spune Nella, îi voi da mai mulți bani, ca să-și schimbe povestea. Își imaginează cum se golesc lăzile cu guldenii lui Johannes, zahărul înnegrit, îngrămădit la etajul șase al depozitului. Și m-am gândit la un plan…

— E un paznic, zice Johannes. I se spune Pastorul Sângeros. O apucă strâns de mână. Preot de profesie, un monstru, prin felul de a fi.

Ultimul cuvânt plutește în aerul umed, uriaș, de neînvins. Nella își atinge fața. E rece, din cauza umidității aerului. Cum de a supraviețuit Johannes aici o zi?

— Am văzut cum erau scoase victimele lui, spune Johannes. Cu toate oasele dislocate – și nu pot fi puse la loc. Picioarele nu mai sunt picioare, ci membre din bumbac umed, intestinele ca o masă de carne stricată. Mă vor tortura, ca să mă facă să vorbesc. Le voi spune, Nella, și cu asta, basta.

Johannes își îngroapă fața cât mai adânc posibil în umărul ei. Nella simte cum nasul lui îi apasă pielea și îl ia în brațe. Vrea să-l spele din cap și până-n picioare, să-i redea iar prospețimea, să-l facă să miroasă a mirodenii, a nucșoară prinsă sub unghie.

— Johannes, șoptește ea. *Johannes.* Ai o soție. Mă ai pe mine. Nu e o dovadă suficientă?

— Niciodată nu ar fi fost de ajuns.

Atunci, ce ai zice de un copil? vrea ea să întrebe. Ce zici de un copil? Secretul lui Marin îi stă pe vârful limbii. Mai mult timp, gândește ea – nu vreau decât mai mult timp. Cine știe ce poveste am fi putut spune, peste alte două luni?

— Johannes, spune ea, îmi doresc să fi fost de-ajuns.

Johannes se retrage de lângă ea și îi mângâie obrajii.

— Ai fost un miracol.

În celulă, lumina devine mai slabă, paznicul se va întoarce în curând. În toate cele patru luni ale căsniciei lor, Nella nu petrecuse niciodată atât de mult timp singură alături de soțul ei. Își amintește cum i-a spus lui Johannes, în biroul lui, cât de mult o fascina. Privindu-l acum, acele cuvinte sunt adevărate. Conversația cu el și cunoștințele lui, acomodarea lui seacă la ipocriziile lumii, dorința de a fi ceea ce este. El își ridică mâna în lumina lumânărilor, iar articulațiile puternice și rigide ale degetelor sale sunt frumoase. Cât de mult își dorește să trăiască.

Discuția aceasta despre transformare, despre cum se pot schimba lucrurile, despre camerele locuite și părăsite, despre trupuri înfrățite, ce dezvăluie secrete atât de diferite – o face să își dorească să-i spună despre miniaturistă. I se pare că a trecut o veșnicie de când a coborât scările și a văzut casa de păpuși așteptând-o pe podeaua de marmură. Cât de jignită se simțise, cât de furioasă fusese Marin.

— Ți-a spus Jack vreodată pentru cine a lucrat pe Kalverstraat? întreabă ea.

— A lucrat pentru mulți oameni.

— Pentru o femeie din Bergen? Cu părul blond? A fost ucenica unui ceasornicar.

Johannes ia o mușcătură mică dintr-o gogoașă zaharisită și aprinde o lumânare de pe masa lui. Nella îi simte privirea rece în vârful capului.

— Nu, zice el. Mi-aș fi amintit de așa ceva.

— Ea e miniaturista pe care am angajat-o să mobileze casa de păpuși. Ea a făcut păpușa Rezeki.

Auzind asta, ochii obosiți i se luminează.

— O femeie?

— Da, așa cred.

— Ce extraordinară îndemânare și atenție la detalii. Cu puțin noroc, aș fi fost patronul ei. Bagă mâna în buzunar și, cu o expresie captivată, scoate ușor cățelușa. O iau cu mine oriunde mă duc. E cea mai mare alinare.

— Serios? șoptește ea.

Johannes îi dă miniatura, iar Nella o ia cu respect, mângâind cu vârful tremurând al degetului moliciunea capului ca de piele de șoarece a lui Rezeki. Pe craniul acesteia, nu există nici cea mai mică urmă de vopsea roșie. Nella verifică din nou, dar nu observă semnul ruginiu, de care fusese atât de convinsă că era acolo.

— Nu înțeleg, rostește ea.

— Nici eu. Nu am mai văzut niciodată așa ceva.

Nella mai privește o dată micul craniu al animalului. Nimic. „Oare chiar l-am văzut?” se întreabă ea. Acum, îndoiala se revoltă împotriva certitudinii – toate lucrurile pe care le-a văzut și pe care nu le-a văzut în ultimele luni i se învălmășesc în minte.

— Uneori, dacă stau nemișcat aici, mă întreb dacă nu cumva am murit și eu, spune Johannes.

— Johannes, ești în viață. Ești *viu.*

— O lume ciudată, spune el. Oameni care se asigură reciproc că nu au murit. Știm că aceasta nu este Rezeki și, într-un fel, simțim că este. Astfel, un obiect solid devine o amintire fără formă. Dacă ar fi invers, dacă mințile noastre ar putea transforma într-o ființă vie tot ceea ce ne-am dorit.

Oftează, trecându-și mâinile peste față.

— De când a plecat Otto, aș fi putut să fiu mort, atât de puțin m-am recunoscut. Face o pauză, punând-o pe Rezeki înapoi în buzunar. Acum, această celulă va fi busola vieții mele de veghe, spune el, întinzându-și brațele ca o moară de vânt stricată. Dincolo de ziduri, sunt orizonturi, Nella. Așteaptă și ai să vezi.

Atunci, Nella îl părăsește, nemaifiind în stare să suporte acea cămăruță. Mușchiul și șoarecii, țipetele ca de păsări ale oamenilor; Johannes este prins într-o crescătorie de păsări, marea ei bufniță e înconjurată de ciori. Nella iese, împiedicându-se, în lumina soarelui de iarnă și abia atunci plânge – sprijinindu-se de zidul orașului, varsă lacrimi tăcute și înverșunate.

Când deschide ușa de la intrare, dorința de a-i spune lui Marin despre zahăr și despre starea în care se afla Johannes se potolește.

În mijlocul holului, balansându-se pe tălpicii de tablă, se află un leagăn. Făcut din lemn de stejar, are incrustate modele de trandafiri și margarete, caprifoi și albăstrele. Are și o învelitoare, căptușită cu catifea și franjuri de dantelă. Frumos și șocant, e copia exactă a leagănului din căsuța de la etaj.

Agitată încă din cauza vizitei pe care i-o făcuse lui Johannes, Nella închide ușa. Ceea ce la început considerase a fi o bătaie de joc, un leagăn trimis unei femei a cărei căsnicie era o farsă, devenise realitate. Cornelia vine în grabă din bucătărie.

— Ce e acesta? întreabă Nella. Crezi că a fost trimis de…

— Nu, răspunde tăios Cornelia. Doamna Marin l-a comandat. A venit într-o ladă, din Leiden.

Nella atinge lemnul din care e făcut leagănul. Cu incrustațiile atât de bine realizate, pare să cânte sub atingerea degetelor ei.

— E întocmai ca acela pe care mi l-a trimis mie.

— Știu, răspunde Cornelia. De acea persoană.

Marin iese din salon. De aproape, talia ei pare să aibă circumferința unui stejar.

— Lucrătura este extraordinară, observă ea. Este exact cum mi l-am imaginat.

— Cât a costat să fie făcut și transportat aici? Nella își imaginează cum, în cele din urmă, sacul golit de bani al lui Johannes dispare. Marin, dacă vreunul dintre vecinii noștri a văzut că ai primit acest pachet, oare ce naiba a crezut?

— Exact același lucru ca și tine.

— Poftim?

— Să nu crezi că nu am observat că îți merge mintea. Marin se îndreaptă cu greu spre ea. Vrei să-mi iei copilul.

„Cum de reușește Marin să citească gândurile oamenilor mai repede decât oricine altcineva? Aș putea să merg la cacealma, se gândește Nella, dar ce rost are? Eu am fost cea care a spus că între noi nu mai trebuie să existe secrete.”

— Marin, nu vreau să-ți iau copilul…

— Dar presupui că ar fi convenabil, insistă Marin, acoperindu-și abdomenul cu mâinile, ca și când Nella ar fi vrut să-i smulgă copilul chiar acolo, pe loc. Ultimul sacrificiu? Să renunț la copil pentru fratele meu… pentru tine.

— Marin, Johannes e în închisoarea Stadhuis. Și ar fi atât de îngrozitor dacă ne-am preface, pentru o vreme, că acest copil e al

meu? Am putea dovedi că Johannes are aceleași dorințe ca și alți bărbați. Nu vrei să trăiască?

— Tu chiar nu îți dai seama.

— De ce anume? Îmi dau seama de mai multe lucruri, spre deosebire de tine.

— Petronella, nu va fi nici pe departe convenabil să pretinzi că acest copil e al tău. Crede-mă.

— Știu asta, Marin, *știu*. Și în timp ce eu încerc să ne salvez, tu cheltui bani pe care, pur și simplu, nu-i avem.

Palma care vine de nicăieri o lovește pe Nella peste față, usturând-o.

— Mă mir că te-a iubit vreodată, spune Nella. Fierbinți și nemiloase, cuvintele zboară, înainte de a le putea opri.

— M-a iubit, zice Marin. Mă iubește.

— Va trebui să angajăm o moașă, spune Marin liniștită. Nu pot îndura singură povara acestei nașteri.

Marin răsuflă zgomotos.

— Nu vei îndura nimic.

— Opriți-vă, opriți-vă, le roagă Cornelia.

— Marin, așa e legea…

— Nu. Cu siguranță, nu. Marin împinge ușor capătul leagănului; acesta se balansează înainte și înapoi, golul opunând rezistență, în mod ciudat. Știi ce mai spune legea, Petronella? E îmbujorată, iar părul îi iese de sub bonetă. O moașă trebuie să scrie numele tatălui. Și, dacă nu i-l spunem, va reclama și tăcerea noastră. Oprește leagănul, respirând greoi. Așa că mă voi ocupa singură de asta, la fel cum am făcut și în alte situații.

Marin își atinge burta, dar, de această dată tresare, ca și când ar fi pus mâna pe un cărbune aprins.

*

După-amiază, Nella rătăcește în liniște pe coridoare. Camerele tăcute o fac să simtă că nu mai e nimeni în casă, în afară de ea. Cheia de la depozit îi atârnă încă la gât, încălzită de piele, mult mai valoroasă decât orice alt colier de argint pe care i l-ar fi dăruit Johannes.

Cu o frânghie, Cornelia târăște leagănul până în cămăruța lui Marin. Așteaptă plin de speranță, ocupând o mare parte din spațiul liber, printre cranii, hărți și pene. Atitudinea servitoarei față de secretul lui Marin se metamorfozase rapid; acum, bebelușul este o minune, un creuzet în care vor arde toate problemele lor. Cornelia îi respiră prezența invizibilă, înghițind-o ca pe aerul proaspăt, cu fiecare ocazie. Se apucase din nou de curățenie, deschizând ferestrele în ciuda faptului că ura frigul; ceruise picioarele patului, podelele, dulapurile și pervazurile, aprinsese arzătoarele de ulei de

lavandă, curățase geamurile cu oțet, aruncase suc de lămâie pe cearșafurile proaspăt întinse. Totuși, e mai bine decât să fie tristă, presupune Nella.

La parter, în camera din spate, departe de privirile indiscrete de pe aleea canalului, Nella aude cum Marin și Cornelia aranjează un joc de *verkeerspel*. Se gândește la micile tăblițe cu semințe de coriandru de la etaj, cutia de lemn extraordinar lucrată de miniaturistă apărând ca o șansă miraculoasă. Aproape că renunțase la speranța de a mai primi vești din Bruges, de la Lucas Windelbreke, de la o sută cincizeci de mile depărtare, de pe drumurile de gheață. Probabil că scrisoarea mea s-a rătăcit, își spune ea, furișându-se spre ușă, ca să le spioneze pe Marin și pe Cornelia.

— Trupul meu de balenă, oftează Marin.

— Micuțul tău Iona, zâmbește servitoarea.

Nella încă se simte rănită, din cauza întâlnirii de dimineață. Marin nu se ocupă singură de tot, gândește ea. Cine s-a dus la depozit, la Stadhuis? Însă nu au avut timp să se certe pe tema aceasta. Timpul este ultimul lux de care să poți dispune în cantități mici.

Ce ar spune Agnes, dacă ar vedea-o acum pe Marin? În mod sigur, Frans Meermans s-a gândit și la această posibilitate. Toate acele ore petrecute împreună cu Marin, departe de privirile iscoditoare ale soției. Oare faptul că natura și-ar putea urma cursul nu i-a îngrijorat pe niciunul din ei?

— Mă lovește, îi spune Marin Corneliei, privindu-și trupul, în jos. Uneori, când stau în fața oglinzii, văd în mine amprenta unui picioruș. Nu am mai văzut niciodată așa ceva.

Nella a văzut când frații ei mai mici, nenăscuți, loveau în pântecele mamei lor. Dar nu va spune acest lucru pentru că, în uimirea ei, Marin e minunată.

— Mi-ar plăcea să văd asta, spune ea în schimb, intrând în cameră.

— Te anunț, dacă o face iar, zice Marin. Uneori, e mâna lui. Seamănă cu lăbuța unui pisoi.

— Crezi că este băiat? întreabă Nella.

— Cred că da, răspunde Marin, atingându-și hotărât burta. Degetele ei stăruie, ca și când ar vrea să o mângâie. Am citit, spune ea, arătând spre cartea *Bolile copiilor,* a lui Blankaart, care era pe o masă.

Cornelia face o reverență, plecându-și capul și iese.

— Se apropie timpul, spune Nella.

— Vom avea nevoie de apă caldă, de cârpe și de un băț, pe care să-l țin cu dinții, răspunde Marin.

Nella simte doar milă. Își aduce aminte ce îi spusese Cornelia despre mama lui Marin. „Abia a supraviețuit, după ce a născut-o pe doamna Marin.” Oare Marin știe cât sânge urmează să curgă, cum se va zbate trupul copilului? Are, măcar, cea mai mică idee despre sunetele ce se vor auzi, de teama fierbinte ce o va cuprinde? Marin pare hotărâtă să își exercite voința formidabilă asupra acestui copil ca și cum asemenea făpturii închise în lăuntrul ei, nu ar fi afectată de trucurile lumii exterioare, ca și când ar fi imună în fața suferinței.

— M-am gândit să jucăm un joc, spune Marin, aliniind tăblițele *verkeerspel* ca pe niște monede. Ești prima.

Nella consideră această invitație ca pe o ofertă de pace și joacă prima tăbliță, pe placa *verkeerspel.* Marin îi evaluează mutarea, contemplând singurul disc, scuturând în pumn cele două zaruri. Neștiind unde să plaseze jetonul negru, se îngrijorează.

— Marin, spune Nella. Nu m-ai întrebat despre depozit.

Marin continuă să privească fix tabla de joc. Împotriva voinței sale, Nella simte că își pierde răbdarea.

— Și nu ai întrebat nici de Johannes.

Marin se uită în sus.

— Poftim?

— Vor să-l… tragă pe roată…

— Încetează, rostește Marin.

— Dacă noi nu…

— De ce trebuie să mă torturezi? Știi că nu pot merge să-l văd!

— Dar am nevoie de ajutorul tău. Marin, doi martori respectabili. Frans și Agnes. Gândește-te la ce înseamnă asta.

Marin încremenește.

— Am știut ce înseamnă încă din momentul în care Frans a venit la ușă.

— Atunci, *vorbește* cu Frans, Marin. Spune-i despre copilul său. Cu foarte mare atenție, Marin lasă zarurile pe tabla *verkeerspel.*

Încruntându-se și țuguindu-și buzele, pare că gâfâie.

— Faci o asemenea conversație să pară foarte lejeră, spune ea. Nu știi despre ce vorbești.

— Știu mai multe decât crezi. Nella se oprește, încercând să se tempereze. Meermans este bărbat, adaugă ea pe un ton mai blând. Poate face ceva.

— Crede-mă, nu poate face prea mult.

— Marin, nu are niciun moștenitor..

— Poftim? Îmi propui acum să-mi vând copilul? Cum crezi că va reacționa Agnes, când va afla o asemenea veste? Marin se ridică brusc și începe să se plimbe prin cameră, cu pași mici. I-ar oferi încă un motiv să ne îngroape. Mereu te amesteci…

— Nu mă amestec. E supraviețuire.
— Nu știi nimic despre supraviețuire…
— Marin, știu ce s-a întâmplat, îi iese porumbelul pe gură Nellei. Mi-a povestit Cornelia.
— *Întâmplat?*
— Știu că tu și Frans ați fost îndrăgostiți, iar Johannes v-a împiedicat să vă căsătoriți.
Marin se sprijină cu o mână de perete, ca să își mențină echilibrul, iar pe cealaltă și-o pune sub burtă, ca să-și țină copilul nenăscut.
— Poftim? Vocea ei e un șuierat extraordinar, feroce.
— Știu că Frans s-a însurat cu Agnes ca să îți facă în ciudă, și că și Agnes știe că e adevărat. Am văzut cum te privește Frans – știu despre purcelușul sărat, despre bilețelul de dragoste din cartea ta. Tu tot îmi spui că nu văd, dar nu e așa.
— Purcelușul sărat, repetă Marin. Tace, ca și când ar încerca să își aducă aminte de un lucru de mult uitat. Și Cornelia a îndrăznit să-ți spună asta?
Nella se uită la ușă.
— Nu te supăra pe ea. Eu am făcut-o să-mi spună, trebuia să știu. Era important.
Pentru o clipă, Marin tace. Expiră greoi și se așază pe scaun.
— Frans își iubește soția, spune ea. Când Nella începe să protesteze, ea ridică mâna. Petronella, nu știi cum e dragostea. Doisprezece ani petrecuți împreună nu ar trebui subestimați.
— Dar…
— Și restul e o poveste bună, pusă cap la cap din ascultatul pe la uși. E mai elaborată decât aș fi putut-o inventa eu. Ar fi trebuit să-i dau mai multe de făcut Corneliei.
— Nu e o poveste…
— Am ieșit cu bine din asta, nu? Mai puțin fratele meu. Oricum, adevărul e oarecum diferit. Nella observă că lui Marin îi tremură mâinile. Johannes chiar a refuzat propunerea lui Frans, spune Marin, cu o voce acum greoaie.
— *Știam eu…*
— Pentru că așa am vrut eu.
Nella se uită fix la piesele de pe tabla *verkeerspel.* Acestea alunecă sub privirea ei. Ceea ce aude nu are niciun sens. Vorbele lui Marin o pironesc, făcând-o să nu mai fie sigură de nimic.
— L-am iubit pe Frans, spune Marin pe un ton rigid. Când aveam treisprezece ani. Dar nu am vrut niciodată să fiu soția lui.
Cu toate că e nespus de tristă, o altă emoție îi luminează chipul lui Marin, ca un soare palid. Este, simte ea, ușurarea dulce-amăruie a mărturisirii.

Și, cu toate acestea, Nella tot nu înțelege. Decorul și personajele îi sunt cunoscute, dar nu rolurile pe care se presupune că ar trebui să le joace. „Ceea ce am făcut l-a supărat foarte mult pe Frans Meermans”, îi spusese Johannes, în celula din Stadhuis. De ce nu i-a spus nimic Nellei atunci – de ce nu s-a căit niciodată – ce e acest cordon al loialității, care îi leagă pe Marin și pe Johannes, această frânghie atât de alunecoasă, pe care Nella nu are nici cea mai mică șansă de a o apuca?

— La șaisprezece ani, nu am vrut să renunț la cine eram și la ce aveam, spune Marin liniștită. Aveam deja o gospodărie. Când Johannes era plecat, eu răspundeam de toate.

Acum, din ochii ei cenușii, izvorăsc lacrimi. Își întinde larg brațele, ca pe niște aripi, arătând, cu un gest familiar, camera în care se aflau.

— O femeie putea să aibă așa ceva doar dacă era văduvă. Apoi au sosit Otto și Cornelia. „Noi am creat gratiile cuștii noastre”, a spus Johannes. Mi-a promis libertatea. L-am crezut atât de multă vreme. L-am crezut cu adevărat. Cu mâinile, își acoperă abdomenul.

— Marin, porți copilul lui Meermans…

— Și, în ciuda defectelor sale, fratele meu m-a lăsat întotdeauna să fiu eu. Din păcate, nu poate spune același lucru despre mine.

Marin își atinge cu degetele pielea de sub ochi, ca și cum, făcând asta, nu va mai plânge. E un gest inutil, deoarece lacrimile continuă să curgă, chiar când începe să suspine.

— I-am luat unele lucruri lui Johannes, deși nu trebuia să fac asta, spune ea.

— Marin, ce vrei să spui?

Dar Marin se chinuiește să își găsească vorbele. Mâinile îi alunecă ușor pe chip și respiră adânc.

— Atunci când Frans m-a cerut de nevastă, nu am știut cum să-l refuz. Nu mă pregătisem pentru o asemenea situație. Am crezut că era mai bine să i se spună că-mi interzice să mă căsătoresc, decât să descopere această… reticență pe care o simțeam. Așa că l-am rugat pe fratele meu să își asume vina. Privirea îi e sălbatică și primejdioasă. Și a făcut-o. Johannes a mințit pentru mine. Eram tânără – toți am fost! Nu m-am gândit niciodată că roata se va întoarce… Marin își duce mâna la gură, nereușind să-și împiedice plânsul. Prietenia a dispărut, spune ea. Toată înțelegerea. Pentru că nu puteam suporta gândul de a fi o soție.

Căpățâna aducătoare de speranță

Cu cheia lui Johannes la gât, Nella îi așteaptă pe Hanna și Arnoud Maakvrede în fața depozitului soțului ei. Noul adevăr despre Marin și Johannes îi răsună în minte; înțelegerea dintre ei e un amestec de lumini și umbre. Să iubești o rază de soare care uneori îți întunecă inima. Se pare că Marin văzuse căsnicia ca pe o renunțare la ceva, în vreme ce atât de multe alte femei – inclusiv mama mea, își dă seama Nella – o vede ca pe singura formă de influență posibilă pe care o poate avea o femeie. Se presupune că dragostea ar trebui să întărească un mariaj, să crească puterea unei femei, socotește Nella. Dar oare așa să fie? Marin se credea mai puternică fără aceasta. Dragostea fusese lăsată la o parte și, într-adevăr, se întâmplaseră o mulțime de lucruri extraordinare. Un copil, o celulă de închisoare, da – dar, de asemenea, șansa de a alege și de a-și croi propriul destin.

După dezvăluirea trecutului ei, Marin își dorise să aibă o ocupație, să nu se mai gândească la asta – o ceruse, practic – iar Nella profitase de această șansă. Nu ai fost nemiloasă, își spune ea, sprijinindu-se de peretele depozitului; a fost o necesitate absolută. Așadar, Marin îi scrise o scrisoare lui Arnoud Maakvrede, imitând scrisul lui Johannes, în vreme ce Nella stătea la măsuța din camera din spate, ferită de privirile indiscrete ale locuitorilor canalului. Fusese de acord cu noua idee a Nellei, aceea de a-l invita pe Maakvrede să guste zahărul și de a-l vinde numai în republică; o vânzare mai rapidă unor cumpărători pregătiți. Cel puțin, căsnicia mea mi-a acordat o oarecare influență, gândise Nella ironic.

Vocea lui Marin îi răsună în urechi.

— Noi stabilim limita profitului. Avem o mie cinci sute de căpățâni care, în cazul în care ne-am descurca, estimez că ar putea valora treizeci de mii de guldeni. Începe cu un preț mai mare decât cel de vânzare. Să nu uiți faptul că, dacă vor să cumpere, vom împărți profitul în trei, iar cea mai mare parte a banilor tot trebuie să-i revină lui Frans.

— Dar dacă Arnoud a auzit ce s-a întâmplat cu Johannes – dacă nu va cumpăra?

— Banii sunt mai presus de evlavie. Tot ce putem să facem este să ne rugăm ca Arnoud Maakvrede să se dovedească a fi mai întâi locuitor al Amsterdamului și abia apoi un înger.

— S-ar putea să știe că vrem să vindem stocul rapid. Ar putea să vadă mucegaiul.

— Calmează-te, Nella. Mărește prețul și fă să pară că îi oferi o reducere, din cauza sporilor.

Nella nu se putuse abține să nu admire modul în care Marin trecuse peste tristețea sa într-un moment cu adevărat important, cum reușise să se îndepărteze, astfel încât nimeni să nu poată ajunge la ea. Se întrebă dacă nu cumva ea însăși era prea neînsemnată pentru această idee măreață, dacă nu cumva se va lăsa copleșită, înecată de propria ambiție. Și totuși, Marin îi spuse tot ce își dorea să audă.

— Petronella, zise ea liniștită. Nu vei face singură asta. Sunt lângă tine.

Peste tabla abandonată de *verkeerspel,* Marin întinse mâna și o apucă strâns pe a Nellei care, uimită, se gândi că inima i-ar putea exploda.

Nella îi vede pe cei doi cofetari apropiindu-se în lumina rece. Se întreabă dacă cineva le-a spus ce se întâmplase la Stadhuis, dar scandalul cauzat de arestarea unui negustor bogat pare să nu se fi răspândit încă pe străzile orașului. Cornelia nu dusese vorba de-a lungul canalului – poate că Aalbers, datorită decenței sale, reușise să-i facă să tacă pe paznicii închisorii Stadhuis? Însă e doar o chestiune de timp, până când toți vor afla ce i s-a întâmplat lui Johannes Brandt. Un puști isteț de nouă ani precum Christoffel nu poate fi strunit la fel de ușor ca paznicul unei închisori, care trebuie să-și întrețină familia. Întregul oraș Amsterdam se bazează pe aceste acte reciproce de supraveghere, pe sufocarea spiritului unei persoane de către vecinii săi.

Afară, în umbra depozitului, Arnoud e mai puțin înflăcărat, șorțul său fiind înlocuit de un costum negru și elegant și o pălărie. Pare o altă persoană, diferită de cea care băga în cuptor tăvile în formă de faguri. E ca și când aerul l-ar fi micșorat.

— Domnule, doamnă, spune Nella învârtind cheia în broască. La mulți ani, de Anul Nou. Vă mulțumesc că ați venit.

— În scrisoarea primită de la soțul dumneavoastră, nu scria că ne vom întâlni cu soția, spune Arnoud, vădit surprins de faptul că o vede pe Nella singură aici.

— Într-adevăr, domnule, răspunde Nella, observând privirea ageră a Hannei. Soțul meu este plecat.

— Și Marin Brandt?

— E plecată în vizită la rude, domnule.

— Am înțeles. Arnoud este vizibil perturbat de tinerețea și feminitatea Nellei, ca și când ea ar fi reprezentat o farsă, o capcană – dar așteaptă, se gândește ea, încleștându-și pumnii în manșetele hainei.

— Domnule, doamnă, veniți pe aici. Și fiți atenți la trepte.

Conducându-i pe scară pe Arnoud și pe Hanna, Nella se gândește

la mânuța lui Agnes, de acasă. Poate că, în casa de păpuși, căpățâna nu era și mai neagră, dar, în afara acelei lumi miniaturale, trecuse o zi, o altă noapte supusă intemperiilor, o altă noapte umedă. Nella nu prea își dă seama de ceea ce urma să găsească. Acum nu mai este ce fusese odată. Inima începe să-i bată mai tare când îl aude pe Arnoud gâfâind în timp ce urca scările, urmat, îndeaproape, de pașii delicați ai Hannei.

— Iată-le, spune ea, arătându-le căpățânile când ajung la ultimul etaj.

— Nu m-am așteptat să fie atât de multe, zice Arnoud.

— Imaginați-vă câți guldeni înseamnă.

El ridică din sprâncene, iar Nella tresare, auzindu-și vorbele grosolane, rostite aiurea. „Gândește-te la Marin, își spune în sinea ei. Fii la fel de amabilă ca Johannes.”

Hanna se apropie de zahărul adus din Surinam și inspiră adânc.

— Sunt mucegăite? întreabă ea.

— Doar câteva, spune Nella. Vremea nu a fost blândă.

Arnoud îngenunchează respectuos, ca un preot în fața unui altar.

— Îmi permiteți? întreabă el.

— Vă rog.

Arnoud ia două căpățâni de zahăr, una din grămada adusă din Surinam și una marcată cu trei cruci, semnul orașului Amsterdam. Din buzunar, scoate un cuțitaș ascuțit și, cu o mișcare de expert, rade câte o bucată solidă din fiecare. Rupându-le în două, îi dă o jumătate Hannei. Gustând zahărul din Surinam, privirile li se întâlnesc.

Ce își spun unul altuia fără cuvinte? Cu siguranță poartă o conversație. Procedează la fel și cu mostrele din Amsterdam, gustându-le și comunicând în tăcere. Indiferent ce scop ar avea, căsnicia este, în mod sigur, un lucru amuzant, gândește Nella. Cine ar fi văzut-o pe Hanna cea elegantă alături de un bărbat umflat ca o clătită, precum Arnoud Maakvrede? Își dorește ca Johannes să fi fost de față. Un om care vorbește mai multe limbi, care ar înțelege limbajul negustorilor. Nella nu poate îndura să-l știe în celula aceea, așa că îngroapă această imagine, încercând să se concentreze asupra zahărului.

— Sunt o mie cinci sute de căpățâni, spune ea. Șapte sute cincizeci au fost rafinate în Surinam, iar restul, aici, în oraș. Dorim să le vindem pe toate.

— Credeam că Brandt aducea marfă din Est?

— Așa este. Însă o plantație din Surinam a avut un exces de stoc și a vrut să-l păstreze în republică. Mai târziu, și alte persoane vor veni să vadă zahărul, minte ea. Sunt foarte dornici.

Hanna își șterge delicat colțul gurii.
— Cât costă lotul din Amsterdam?
Nella pretinde că se gândește.
— Treizeci de mii, spune ea.
Cu ochi mari, Hanna o privește surprinsă.
— Imposibil, spune Arnoud.
— Mă tem că așa este, zice Hanna. Pur și simplu, nu avem atâția bani.
— Avem o afacere destul de prosperă, murmură Arnoud. Dar nu suntem proști.
— Noi suntem cofetari, nu vânzători de zahăr, spune Hanna, încruntându-se la el. Poate că nici o altă breaslă nu ne stă în cale, dar ca brutari și cofetari, tot suntem ținta toanelor primarilor și a urii lor față de idolii papistași din turtă dulce.
— Zahărul este excelent și sunt sigură că vă dați seama de acest lucru. Calitatea singură îi garantează vânzarea. Dorința nebună nu pare să se domolească – marțipan, prăjituri, vafe, spune Nella. Îl privește pe Arnoud care se gândește, privind fix căpățânile care se înalță până la acoperiș. Reputația dumneavoastră ar crește cu siguranță, adaugă ea. Pot doar să-mi imaginez ce alte uși ar putea deschide zahărul.
Nella nu este sigură, dar crede că Hanna zâmbește pe ascuns. Este foarte puțin probabil să aibă treizeci de mii de guldeni de cheltuit, deși, în acest oraș, nu se știe niciodată. E o sumă absurdă – dar ce poate face? Marin îi spusese să înceapă cu un preț ridicat, pentru ca Arnoud să simtă că negociază confortabil pentru un preț mai mic. Ele au nevoie de partea lor, Agnes, de a ei. Nella începe să dispere.
— Vă oferim nouă mii, spune Arnoud.
— Nu vă pot vinde tot acest zahăr pentru nouă mii.
— Foarte bine. Vom lua o sută de căpățâni rafinate în Amsterdam cu nouă sute de guldeni și vă vom spune cum se vinde. Dacă obținem profit, vom reveni să cumpărăm mai mult.
Nella încearcă să gândească la fel de rapid ca Arnoud. El vrea un con cu nouă guldeni, dar ea trebuie să vândă fiecare căpățână cu aproape douăzeci. A venit pregătit, gândește ea.
— E prea puțin, domnule. Trei mii cinci sute, spune ea.
Arnoud râde.
— O mie o sută, răspunde el.
— Două mii.
El își mușcă buza.
— O mie cinci sute.
— Foarte bine, domnule Maakvrede. Dar mai am doi clienți interesați, care vin să vadă zahărul în această după-amiază. Aveți la

dispoziție trei zile să vă gândiți ce faceți cu restul cantității, dar dacă oferta lor este mai bună, veți rata ocazia.

— S-a făcut, răspunde el încrucișându-și brațele și părând impresionat. Pare mulțumit; e prima dată când îl vede zâmbind. Pentru o sută de căpățâni.

Nellei i se învârte capul. Nu se descurcase la fel de bine precum sperase, dar măcar o parte din stocul lor va circula – și, în Amsterdam, unde cuvintele sunt apă, un singur platou cu chifle delicioase este de ajuns. Pune în coș o căpățână de zahăr din Surinam, pentru ca servitoarea, Cornelia, să încerce să o usuce.

Arnoud îi dă Nellei o mie cinci sute de guldeni, sub forma unor bancnote mototolite. Atingerea lor o înveselește – simte potențialul, o viață făcută din hârtie. O mie trebuie să ajungă direct la Agnes și Meermans în Prinsergracht, o încercare dulce, care să încerce să-i oprească din a depune mărturie împotriva lui Johannes. Cu ceilalți cinci sute de guldeni trebuie să îl mituiască pe Jack Philips. Se vor gândi mai târziu la ce trebuie să economisească pentru ele.

Hanna începe să pună căpățânile într-un coș.

— Ce mai face Cornelia? întreabă ea.

„E îngrozită, vrea să-i răspundă Nella. Stă numai în bucătărie.” Plecase lăsând-o pe servitoare muncind frenetic, tăind varză, ceapă verde și praz.

— Foarte bine, doamnă Maakvrede, mulțumesc.

— Unele se micșorează, în vreme ce altele cresc, observă Arnoud, clătinând din cap spre grămezile de zahăr.

Hanna o strânge de mână pe Nella.

— Vom vinde acest zahăr și ne vom întoarce, spune ea. Mă voi ocupa eu de acest lucru.

*

Nella se grăbește spre casă tocmai când începe să plouă, având sentimentul că bancnotele din buzunarul ei sunt semnul unei mici victorii. Este un început, iar ea are încredere în Hanna Maakvrede. Deși nu va fi plăcut să le facă o vizită soților Meermans, în Prinsengracht, jocul este totul. Își va ascunde adevăratul sine, întocmai ca Marin. Se poate ca inima curios de împietrită a lui Frans Meermans să se înmoaie sau ca spiritul de mult adormit și generos al lui Agnes să se trezească la vederea unor bani. Chiar vor ca Johannes să moară? Să dorești sfârșitul cuiva – cât de multă răutate trebuie să fi adunat în tine?

Intrând în hol și scuturându-se de stropii de ploaie, o aude pe Cornelia plângând. Suspinele ei se aud în liniștea bucătăriei de lucru. Scapă coșul în care se află căpățânile înnegrite de zahăr din Surinam și coboară scările în fugă, aproape împiedicându-se în poalele fustei.

Pe jos, sunt aruncate coji de legume, o mizerie de panglici verzi și albe.

— Ce s-a întâmplat? întreabă Nella.

Cornelia arată spre biletul de pe masă.

— E de la ea? spune ea, cuprinsă de speranță. „În sfârșit s-a întors miniaturista”, gândește ea. Se grăbește spre hârtie. Citind cuvintele, o pătrunde o frică teribilă, guldenii lui Arnoud și entuziasmul vânzării zahărului risipindu-se în aer.

— Doamne, strigă ea. Astăzi?

— Da, răspunde servitoarea. Spioana ta norvegiană nu a prezis *asta.*

Camera de judecată a primăriei e pătrată, cu ferestre înalte, iar în partea de sus se află o galerie, care împrumută atât din înfățișarea unei capele, cât și din cea a unei celule înfundate. Nu există nici aur, nici catifea, nici măcar un dram de indulgență, ci doar patru pereți de un alb strălucitor și mobilierul simplu și închis la culoare. Restul primăriei e monumental, surprinzător. Arcade care se înalță spre cornișele aurite și hărți de perete sculptate în marmură, care strălucesc în lumină – dar în această cameră, în care se exercită legea, atmosfera este sobră. Nella și Cornelia ocupă două locuri la galerie și privesc în jos, spre cameră.

Executorul judecătoresc, pe nume Pieter Slabbaert, și alți șase bărbați încep să intre și să ia loc, pentru audierea lui Johannes.

— Trebuie să fie membrii *schepenbank,* îi șoptește Nella Corneliei, care dă din cap și care abia se abține să nu tremure.

Cei șase bărbați au vârste diferite; unii arată mai bine decât alții, dar niciunul dintre ei nu poartă pelerină și nici nu are panglici precum executorul judecătoresc. În acest oraș, individualismul este o pată neagră, iar Nella se teme că în fața acuzației aduse lui Johannes, ei se vor aduna uniți de dezgust și vor forma un grup de farisei.

Nella abia poate să îl privească pe Slabbaert. Bărbatul seamănă destul de mult cu o broască; are o față umflată, o gură mare și ochi sticloși. Galeria din jurul ei începe să se umple cu spectatori orășeni, printre care se numără câteva femei și niște copii. Nella crede că îl recunoaște pe Christoffel, micul turnător, care a adus vestea capturării lui Johannes.

— Nu ar trebui să aducă și copii, mârâie Cornelia.

Prezența atâtor peștișori o neliniștește, ca și când s-ar afla aici ca să privească prinderea unei balene.

În stânga lor, Nella îi spionează pe Hanna și Arnoud Maakvrede. Așadar, ei știu, gândește Nella, dând din cap în direcția lor, cu inima grea. Arnoud își atinge nasul, iar ea încearcă să găsească alinare în acest gest conspirativ. Știuse de la bun început? Posibilitatea ca Arnoud *să fie* mai degrabă un locuitor al Amsterdamului și nu un înger o consolează – până în momentul în care se întreabă dacă, în funcție de rezultatul acestui proces, se va întoarce și va cumpăra zahărul rămas, la un preț și mai redus.

De partea cealaltă a galeriei, în rândul din față, Agnes Meermans e acoperită de blănuri.

— Ce e în neregulă cu fața ei? șoptește Cornelia.

Într-adevăr, trăsăturile lui Agnes sunt și mai pronunțate decât în

ziua aceea din decembrie, când o văzuse Nella în Biserica Veche. Pare bolnavă, pomeții și ochii ei sunt prea bulbucați când privește în jos, în cameră, jucându-se cu ceva în poală. Deodată, Agnes apucă balustrada de lemn din fața ei, cu unghiile roase. Bentița ei cândva perfectă e acum strâmbă, periuțele de jur-împrejur sunt terne; hainele ei par îmbrăcate la întâmplare. Arată ca un animal prins care, cu o privire rătăcită, caută ceva.

— Vă spun eu ce este, doamnă, zice Cornelia. O mustră conștiința.

Dar Nella nu este atât de sigură. Ce e obiectul cu care se joacă Agnes ca o fetiță – ce e chestia aceea micuță, pe care o ascunde în manșetă?

În spatele soției sale, Frans Meermans se ascunde sub pălăria cu boruri largi. Nella se întreabă de ce nu stau unul lângă celălalt. Chipul lui mare și chipeș pare umed, din cauza ploii de dimineață, iar el își aranjează haina, trăgând-o, ca și când i-ar fi prea cald. Nella își atinge buzunarul, în care încă mai are guldenii lui Arnoud. Trebuie să-l convingă pe Meermans de faptul că urmează să primească mulți bani. „Domnule, haideți să uităm de această încurcătură – să spunem că ne-am înșelat – cu siguranță vedeți că starea lui Agnes nu îi permite să depună mărturie.” Reluând aceste argumente, Nella încearcă să-i surprindă privirea, dar Meermans nu se va uita în direcția ei, ci la arena de mai jos, pe deasupra capului soției sale.

Când Johannes este adus, camera se umple de o suflare colectivă și aspră. Nella își duce mâna la gură, dar Cornelia nu se poate abține și strigă:

— Domnule, spune ea. Domnul meu!

Johannes refuză să fie ajutat de paznici, dar abia poate să meargă. Membrii *schepenbank* îl privesc încordați. În mod clar, Johannes fusese tras pe roată, rănit grav, dar nu îndeajuns încât să-i pună viața în pericol. Se apleacă într-o parte, nemaiavând putere să meargă, târâind un picior ca pe o cârpă moale. Johannes spusese că, dincolo de zidărie, vedea orizontul, dar cât de schimbat pare, în doar câteva zile. Pelerina este roasă și, când ia loc, o dă la spate, ca pe o cârpă toarsă din aur.

Dar, într-un fel, brutalitatea șuruburilor și a curelelor nu funcționase. Prizonierul dizgrațios își păstrase, cu siguranță, secretele – dacă nu ar fi fost așa, niciunul dintre ei nu s-ar fi aflat acum în camera de judecată. Nu le spusese nimic? Scopul acestei audieri va fi acela de a oferi o reprezentație forțată, printr-o umilire verbală și, de această dată, cetățenii vor fi martori, va fi un alt fel de brutalitate. Ce zisese Johannes în celulă? Cu cât mai multe persoane iau parte la un ritual, cu atât pare mai justificat.

Nella și-l imaginează la ospățul argintarilor. Farmecul lui, experiența și inteligența, modul în care își apropia oamenii. Unde sunt acum aceștia – de ce numai copiii și funcționarii au venit să-l vadă luptând?

— Ar trebui să se folosească de un baston ca să meargă, îi șoptește Cornelia.

— Nu, Cornelia. Vrea să înțelegem cât sunt ei de brutali.

— Și ca să vadă dacă ne este milă.

Hanna Maakvrede se mută lângă ele și o ia pe Nella de mână. Cele trei formează un lanț, iar Nella simte că s-ar putea să-i plesnească inima. În tot acest timp, crezuse că Johannes îi refuzase lui Marin viața pe care și-o dorea când, de fapt, încercase să o elibereze. Johannes are o inimă puternică, dar uite unde l-a adus.

Ce bine ar fi dacă Marin i-ar putea întoarce acum favoarea, când are cea mai mare nevoie! S-ar putea să fie prea târziu să încerce să-l convingă pe Jack să-și schimbe povestea sau să potolească mânia lui Frans și acum, de vreme ce statul este implicat, cine poate înfrunta mașinăria revoltată, care a spionat un posibil sodomit? „Nu te poți atinge cu adevărat de averea mea, spusese mai demult Johannes. E în aer." Dar un copil e făcut din carne și oase. Marin, împrumută-ne copilul pe care urmează să-l naști, dă-ne cel puțin șansa șaradei unei căsnicii normale.

Imaginându-și leagănul în miniatură, burtica umflată a lui Marin, căpățâna de zahăr din mâna lui Agnes și păpușa impecabilă a lui Jack, Nella o blestemă pe miniaturistă pentru că nu a avertizat-o în legătură cu ceea ce trebuia să facă, cu ceea ce putea fi prevenit. La ce e bună o profetesă care nu evidențiază, în mod clar, inevitabilul?

Hanna se apleacă spre ea.

— Am promis deja jumătate din căpățânile de zahăr pe care le-am cumpărat în această dimineață, doamnă. Arnoud vrea să trimită câteva familiei lui, la Haga. Sunt sigură că nu va trece mult timp până vom cumpăra altele – să nu uitați asta când vă veți întâlni cu… ceilalți clienți interesați.

Nella încearcă să nu pară jenată. Nu o deranjează să-l mintă pe Arnoud. Pare că aproape o invită să facă asta, dar cu Hanna i se pare ceva dezonorant.

— Clienții dumnealui știu al cui este zahărul? întreabă ea.

La această întrebare, Hanna e cea care roșește.

— Arnoud omite să menționeze sursa, spune ea. Dar, doamnă, e un zahăr excelent. Cred că soțul meu l-ar vinde, chiar dacă ar fi al lui Belzebut însuși.

Cuvintele Hannei încă îi oferă Nellei speranță – dar aici, în sala de judecată, pare că starea proastă în care se află Johannes a

câștigat controlul asupra ei. Acum plouă mai tare și pe acoperiș se aude un vuiet liniștit.

— Stimați cetățeni ai orașului Amsterdam, suntem norocoși, începe *Schout* Slabbaert.

Vocea lui profundă și fluidă se ridică până spre oamenii obișnuiți, care stau pe băncile tari din lemn. Acesta e un om aflat în floarea vieții, la apogeul puterii sale legislative, care are la mână viețile cetățenilor. Mănâncă bine, doarme bine, presupune Nella. Ororile din camerele de tortură de mai jos îi sunt la fel de necunoscute ca insulele Moluce.

— Ne-am transformat orașul într-unul de succes, spune Slabbaert. Cei din galerie confirmă cu mândrie, iar magistrații dau din cap aprobator. Ne-am îmblânzit mările și pământurile; sărbătorim bogăția acestora. Voi toți sunteți oameni drepți. Nu v-ați culcat pe o ureche, gândindu-vă la norocul vostru. Dar, Slabbaert se oprește ținându-și degetul în sus, înainte de a arăta spre Johannes. Aici se află un om care s-a complăcut. Un bărbat care a crezut că se afla deasupra propriei familii, deasupra orașului, a Bisericii și a statului. Deasupra lui Dumnezeu. Slabbaert mai face o pauză, lăsând liniștea să devoreze afirmațiile lui retorice. Johannes Brandt crede că poate cumpăra orice. Pentru el, totul are un preț. Chiar și conștiința unui tânăr, pe care l-a luat pentru plăcerea trupului său și pe care a încercat să-l mituiască în schimbul tăcerii.

Se simte un val de entuziasm. Complacere, plăcere, trup – aceste cuvinte interzise le dau fiori celor din sală. Dar Nella simte o frică dezlănțuită, ca una dintre plantele otrăvitoare ale lui Marin.

— Nu puteți face o astfel de acuzație, rostește Johannes cu o voce dură și spartă. Magistrații nu au luat o hotărâre, iar dumneavoastră nu puteți decide în locul lor. Domnule, acordați-le niște încredere. Sunt oameni rezonabili.

Câțiva dintre ei, care se simt importanți, strălucesc. Ceilalți, îl privesc pe Johannes cu un amestec de teamă și dezgust.

— Ei alcătuiesc un bun consiliu, spune Slabbaert, dar eu voi fi cel care va avea ultimul cuvânt. Negați acuzația de atac sodomit?

Acestea sunt cuvintele pe care le așteptase galeria. Aproape că pătrund printre spectatori, provocându-le nervii să le absoarbă, să le guste rara fărădelege.

— Da, spune Johannes. Își întinde picioarele înțepenite. În ciuda celor mai înverșunate eforturi ale dumneavoastră.

— Dați doar răspunsuri simple, vă rog, spune Slabbaert, căutând prin hârtiile sale. Duminică, în ziua de 29 decembrie a anului trecut, la depozitele de pe Insulele de Est, Jack Philips din Bermondsey, Londra, spune că l-ați atacat și l-ați sodomizat. În ziua Domnului, a fost rănit și bătut, până când aproape că nu a mai

putut să meargă.

Galeria explodează.

— Liniște, strigă Slabbaert. Faceți liniște, acolo sus.

— Nu am fost eu, spune Johannes, acoperind zarva.

— Martorii vor jura pe Biblie că v-au văzut.

— Și de unde mă cunosc ei, ca să mă identifice?

— Domnule Brandt, sunteți o figură cunoscută. Nu este momentul să pretindeți umilință. Sunteți un exemplu de om bogat și puternic. Vă duceți deseori la docuri, la depozite, la pontoane. Actul pe care l-ați comis…

— Despre care se presupune că l-am comis…

— Contrazice tot ceea ce este bun, tot ceea ce este corect. Comportamentul dumneavoastră față de familie, față de oraș, față de țară, este cel al Diavolului.

Johannes privește în sus, la pătratul de cer alb, care se vede prin fereastra înaltă. Magistrații se foiesc în scaunele mici.

— Conștiința mea este curată, spune el liniștit. Lucrurile de care mă acuzați sunt la fel de false precum dinții dumneavoastră.

Copiii din galerie chicotesc.

— Sfidarea Curții, cât și sodomia…

— Aș putea la fel de bine să sfidez curtea, domnule Slabbaert. Ce îmi veți face? Mă veți îneca de două ori, pentru că v-am arătat cât sunteți de vanitos?

Ochii ca de broască ai lui Slabbaert se măresc, iar obrajii bine hrăniți coboară cu o furie abia suprimată. „Ai grijă, Johannes”, gândește Nella.

— Când vă adresez o întrebare, spune Slabbaert, să-mi răspundeți cu respectul pe care fiecare cetățean trebuie să-l arate statului de drept.

— Atunci, puneți-mi o întrebare care să merite acest respect.

Magistrații par să savureze acest schimb de replici, privindu-i pe rând pe cei doi bărbați.

— Sunteți însurat? întreabă Slabbaert.

— Da.

Nella ia loc pe scaun. Agnes o privește peste umăr, strâmbând din buze.

— Și ce fel de soț sunteți?

— Dintr-o singură bucată, nu?

În galerie, niște oameni râd, iar Johannes se uită în sus. O recunoaște pe Cornelia, care se apleacă peste balustradă, și reușește să zâmbească.

— Acesta nu e un răspuns, spune Slabbaert, ridicând puțin vocea. Sunteți un soț bun sau rău?

Johannes ridică din umeri.

— Cred că sunt un soț bun. Soția mea e mulțumită. E bogată și protejată.

— Acesta e răspunsul unui negustor. A fi bogat nu înseamnă a fi mulțumit.

— A, da, am uitat de chinurile spirituale care te apucă atunci când vine vorba de bani, Slabbaert. Încearcă să-i spui asta unei calfe – unui bărbat care menține această republică pe linia de plutire, dar care abia poate plăti chiria proprietarului său. Încearcă să-i spui că a fi în siguranță nu înseamnă să fii fericit.

În galerie se aud câteva mormăieli aprobatoare, iar un magistrat notează ceva.

— Aveți copii? întreabă Slabbaert.

— Încă nu.

— De ce?

— Suntem căsătoriți de doar patru luni.

Cornelia o strânge pe Nella de mână. Fără să vrea, Johannes renunță la șansa de a se folosi de copilul lui Marin ca de un colac de salvare.

— Cât de des vă culcați cu ea?

Johannes tace. Dacă va dori să facă simțită pertinența unei astfel de întrebări, o invazie grosolană a dormitorului său, nu va reuși. Magistrații se apleacă în față, așa cum o face și Frans Meermans. Agnes se prinde cu mâinile de balustradă, așteptând ca un corb.

— Ori de câte ori pot, spune Johannes. Trebuie să călătoresc foarte mult.

— Ați așteptat prea mult să vă însurați, domnule.

Johannes privește în sus, spre galerie.

— Soția mea a meritat așteptarea.

Tandrețea lui se aude clar, iar pe Nella o cuprinde tristețea. În spatele ei, două femei oftează, în semn de apreciere.

— De-a lungul anilor, ați angajat mulți ucenici din bresle diferite, observă Slabbaert.

— E datoria mea de membru senior VOC și de cetățean al orașului. Mă bucur să pot face asta.

— Unii ar putea spune că sunteți prea bucuros. În toți acești ani, ați angajat mai mult bărbați tineri…

— Cu tot respectul, nu sunt toți ucenicii tineri?

— …al căror număr îl depășește pe cel al angajaților oricărui alt membru senior sau reprezentativ al companiei. Am aici numărul angajaților dumneavoastră.

Johannes ridică strâmb din umeri.

— Am mai mulți bani decât majoritatea, spune el. Oamenii își doresc să învețe de la mine. Unii ar putea spune că acesta este motivul pentru care mă aflu aici.

— Și ce vreți să spuneți?

— Cei mai săraci vânători vor întotdeauna cerbul cel mai mare. Mă întreb, domnule Slabbaert, cine îmi va prelua afacerea, dacă mă înec? O veți face dumneavoastră, împărțind-o și închizând-o în cuferele personale din primărie?

— Insultați orașul Amsterdam! strigă Slabbaert. Insinuările dumneavoastră ne dezgustă. Slabbaert îi privește pe magistrați. Considerând orașul o jucărie, subminați toate lucrurile pentru care noi muncim.

— Acesta nu e un fapt, ci propria părere.

— În plus, ați angajat și un negru, nu-i așa?

— E din Dahomey, Porto-Novo.

— L-ați ținut aproape și l-ați învățat obiceiurile noastre. Ați îmblânzit sălbaticul.

— Ce urmărești, Slabbaert? Ce vrei să subliniezi?

— Observ doar că vă plac lucrurile neobișnuite, domnule Brandt. Mulți dintre colegii dumneavoastră vor confirma acest lucru.

— Chemați reclamantul, spune brusc Slabber și, auzind asta, Johannes face ochii mari, șocat.

— Reclamantul? Nella se întoarce spre Cornelia. Credeam că astăzi vor prezenta doar acuzațiile?

Dar nu, ei îi aud pașii, iar cele două fete privesc îngrozite în jos, în timp ce paznicii îl aduc pe cel care îl reclamase pe Johannes.

Actorul

Văzându-l din nou pe englez, Cornelia o strânge de mână pe Nella. Ucigașul lui Rezeki se plimbă prin cameră. Părul lui dezordonat nu mai strălucește, iar pe umăr are un bandaj însângerat.

— Acela nu este sângele lui, murmură Nella. S-ar fi vindecat până acum.

Jack privește spre galerie și Nella observă că e rândul lui Agnes să devină mai mică în scaun.

La vederea lui, a unui adevărat diavol englez, magistrații se ridică.

— Dumneavoastră sunteți Jack Philips din Bermondsey, Londra? întreabă Slabbaert.

Pentru moment, Jack pare nesigur, în fața privirilor și șoaptelor spectatorilor. Nella, aducându-și aminte de spectacolul dat în hol, după înjunghierea lui Rezeki, nu poate să își dea seama dacă e îngrozit sau dacă doar se preface.

— Eu sunt, răspunde Jack. El scuipă cele două cuvinte, ca și când ar fi aruncat o pereche de mănuși la picioarele lui Johannes, olandeza lui ciudată răsunând în întreaga cameră. Auzind accentul lui Jack, câțiva oameni chicotesc.

— Dați-i Biblia, rostește Slabbaert, și un grefier se ridică și flutură un exemplar mic și gros. Puneți mâna pe Biblie și jurați că veți spune numai adevărul.

Cu degetele tremurânde, Jack atinge coperta.

— Jur, spune el.

Chipul lui Johannes e o mască greu de descifrat, iar Jack nu îi întoarce privirea.

— Îl recunoașteți pe acest bărbat? Slabbaert arată spre Johannes, dar Jack ține capul plecat. V-am întrebat dacă îl recunoașteți pe acest bărbat?

Jack tot nu își înalță capul. E vină sau frică simulată, unul dintre trucurile învățate de Jack în casele de lângă Tamisa, unde se jucau jocuri de noroc?

— Sunteți surd? spune Slabber, puțin mai tare. Sau nu mă înțelegeți?

— Înțeleg, rostește Jack. Se uită la Johannes, mai ales la picioarele lui strâmbe și la haina zdrențuită.

— Ce acuzații îi aduceți? întreabă Slabbaert.

— Îl acuz de atac sodomit, agresiune și dare de mită.

Magistrații murmură agitați.

— Permiteți-mi să vă citesc declarația în fața adunării. Slabbaert

își drege vocea.

Eu, Jack Philips din Bermondsey, Anglia, cazat în locuința cu simbolul iepurelui de pe malul canalului Kloveniersburgwal, din apropiere de Bethaniënstraat, am fost sechestrat din senin și supus unui abuz sodomit seara târziu, în ziua de 29 decembrie. Agresorul meu a fost Johannes Matteus Brandt, negustor din Amsterdam și bewindhebber. Am fost reținut. Împotriva voinței mele și înjunghiat în umăr, din cauză că m-am împotrivit.

— Ați dori să mai adăugați ceva? întreabă Slabbaert, uitându-se peste ochelari.

— Nu.

Cornelia se întoarce către Nella.

— A spus cumva că domnul l-a înjunghiat? Asta înseamnă că Toot e teafăr? arată de parcă nu-i vine a crede. Un mic miracol, doamnă.

Însă Nella nu e atât de încântată. Minciuna îl scapă pe servitor, dar îl apropie și mai mult pe Johannes de amenințarea morții.

— Și toate informațiile sunt corecte? întreabă Slabbaert, referindu-se la declarație.

— Da, domnule. Doar că atunci când m-a înjunghiat, mi-a ratat inima.

— Am înțeles. Și unde v-a acostat, domnule Philips?

— În Insulele de Est. Am lucrat și lucrez acum ca paznic la depozitele VOC.

— Și cum vi s-a părut?

— Ce vreți să spuneți?

— Ei bine, cum s-a comportat Johannes Brandt înainte să… vă acosteze?

— Era frenetic.

Cum de știe Jack un asemenea cuvânt în olandeză? se gândește Nella.

— Ați vorbit?

Acum, Jack se pregătește să joace teatru. El așteaptă, cu măiestria cu care un actor face o pauză, lăsându-i pe cei din cameră să-și audă doar întrebările și ploaia care cade.

— V-a vorbit? repetă Slabbaert.

— Mi s-a adresat cu „nepoțelul meu” și m-a întrebat unde locuiesc.

— V-a spus „nepoțelul meu”? Slabbaert se întoarce spre *schepenbank*. Acești bărbați sunt împotriva firii, din toate punctele de vedere. Fură și din limbajul familiei și-l transformă în batjocură. V-a mai zis și altceva, domnule Philips?

— Mi-a spus că mă urmărise, rostește Jack. M-a întrebat dacă ar putea veni să vadă unde stau.

— Și ce i-ați răspuns?

— L-am împins și i-am spus să mă lase în pace.

— Și după ce l-ați împins?

— M-a apucat de mâneci și m-a tras în spatele depozitului său.

— Și apoi?

Jack tace.

— Și apoi? insistă Slabbaert. V-a abuzat?

— Da.

— Ați fost sodomizat.

— Da.

Doi membri ai grupului *schepenbank* explodează într-un acces de tuse, care le zguduie scaunele. În galerie, oamenii mormăie. Unul dintre cei mai mici copii, nu mai mare de trei ani, privește îngrozit printre zăbrelele balustradei.

Cu o bucurie vagă licărindu-i în privire, executorul judecătoresc se apleacă spre Jack.

— Când v-a atacat, v-a spus ceva?

— A spus… A spus că trebuia să mă aibă. Că îmi va arăta cât de mult își iubea nepoțelul.

— Și dumneavoastră ați zis ceva?

Jack își trage umerii înapoi, arătându-și bandajul însângerat și umflându-și pieptul.

— I-am spus că îl avea pe dracul în el. Apoi i-am spus că el era diavolul, dar nu s-a oprit. Mi-a zis că îi va arăta unui nenorocit ca mine cum îl va poseda un bărbat ca el. A spus că a obținut întotdeauna ce și-a dorit și că mă va bate dacă nu mă voi supune.

— Ne aflăm în posesia declarației chirurgului privind starea fizică a reclamantului, de când a venit la Stadhuis cu acuzația, spune Slabbaert, înmânând copii magistraților. Te-a înjunghiat, flăcăule. Dacă ar fi țintit mai jos, ți-ar fi nimerit inima.

Flăcăule. Argou englez, menit să înduioșeze – săracul flăcău Jack, prins în întuneric de însuși Lucifer. În lumina acestei clare declarații privind poziția lui Slabbaert, Johannes pare greoi, ca și când ar avea oase din piatră.

— A făcut-o, spune Jack. Auzindu-i vorbele, Johannes privește în sus. Grăbit, Jack se întoarce spre magistrați. Și m-a bătut. Abia puteam să merg.

— Toate aceste lucruri sunt minciuni, intervine Johannes.

— *Schout* Slabbaert, nu are voie să-mi vorbească, spune Jack. Spuneți-i că nu are voie.

— Faceți liniște, domnule Brandt. Veți avea ocazia să vorbiți. Domnule Philips, sunteți absolut sigur că bărbatul care v-a atacat în

acea noapte era Johannes Brandt?

— Sunt absolut sigur, spune Jack, dar genunchii încep să i se înmoaie.

— Băiatul e pe cale să leșine, spune Johannes, în vreme ce Jack se clatină spre podea.

— Duceți-l afară, spune Slabbaert, fluturând din mână spre Jack. Doi paznici îl ridică. Ședința va fi suspendată până mâine dimineață, la ora șapte.

— *Schout* Slabbaert, zice Johannes. Se presupune că azi trebuia doar să dați citire acuzațiilor și totuși l-ați adus și pe reclamant. Ce joc jucați? Când îmi va veni rândul să pun și eu întrebări? Ați încercat să mă defăimați și să șocați mulțimea. Trebuie să îmi spun și eu părerea.

— Și așa vorbiți prea mult. Nici măcar nu am adus martorii.

— E scris că așa trebuie să fie, spune Johannes. Amândoi trebuie să avem o șansă. Arată spre Biblie. „Să nu părtiniți la judecată, ci să îi ascultați și pe cel mare, și pe cel mic. Să nu vă sfiiți de la fața omului, că judecata este a lui Dumnezeu. Iar pricina care va fi grea pentru voi să o aduceți la mine și o voi asculta eu." Deuteronomul. În caz că doriți să verificați.

— Brandt, vei avea dreptul la replică, răspunde Slabbaert. Dar, pentru moment, ședința se suspendă. Mâine-dimineață, la ora șapte.

Johannes și Jack sunt conduși afară pe uși diferite. Jack își ține capul plecat, dar Johannes privește rapid spre galerie, unde Nella și Cornelia sunt deja în picioare. Ea ridică mâna, iar el îi face un semn din cap, înainte de a fi împins în față.

Oamenii își întind mâinile și picioarele și se privesc surprinși și consternați, iar curioșii morbizi caută prin buzunare pungile cu nuci și feliile de șuncă și brânză de parcă s-ar afla la un picnic. Agnes se grăbește spre culoar. Pe Nella o surprinde zveltețea ei, pașii ei ca de pasăre. Frans Meermans a dispărut deja.

Știe că nu are mult timp la dispoziție.

— Nu voi întârzia, îi spune Corneliei. Întoarce-te la Marin.

Imediat, Hanna pare curioasă, dar Nella nu poate decât să o avertizeze pe Cornelia dintr-o privire. Nici măcar Hanna nu trebuie să afle. Cornelia îi răspunde, dând aproape imperceptibil din cap.

Ocolind spre ușa pe care ieșise Agnes, Nella observă un obiect căzut pe podea, zăcând în praf, printre cojile de portocale proaspete, în dreptul locului ocupat de aceasta. De sub bancă se văd ieșind două piciorușe, încălțate cu o pereche de saboți de lemn. „Cunosc piciorușele", gândește ea, îngenunchind în praf.

Picioarele aparțin unei păpuși mici, îmbrăcate în aur. Chipul este al Nellei, iar de sub bentița de culoarea șofranului ies șuvițe de păr. „Pe toți sfinții", rostește ea. Această versiune a ei pare mai puțin

surprinsă decât cea de acasă. E mai încrezătoare. Din instinct, îi inspectează trupul – să vadă dacă are vreo rană, își spune, ca să se protejeze împotriva unui viitor pericol. Dar, într-o oarecare măsură, știe că o face ca să găsească un semn care ar putea indica existența unui bebeluș. Nu e niciunul; nicio umflătură ascunsă. Nella lasă tristețea la o parte. Cel puțin ești întreagă, spune ea. Nu ți-a venit vremea.

Guldenul și păpușa

Se poate ca Agnes să fi avut această păpușă de luni de zile. Era geloasă pe casa mea de păpuși, gândește Nella, pretinzând că avea una, dându-se de gol pe treptele de afară, după petrecerea cu zahăr. „Vreau ca a mea să fie mai frumoasă decât a ei, îi spusese lui Frans. Și mai mult ca sigur există un singur loc de unde Agnes ar fi putut să-și procure păpușa care mă reprezintă. Este atât de fidelă, atât de exactă. E dureros să accept că a fost făcută pentru altcineva."

Nella își pune în buzunar versiunea strălucitoare, alături de guldenii lui Arnoud și coboară în grabă scările să-l caute pe Meermans. Ploaia mai încetase, iar lumina era cețoasă. Spectatorii stau pe strada îngustă, evitând bălțile. Nella privește pe ascuns gulerul alb, de modă veche și haina lungă și neagră a pastorului Pellicorne. Chipul său curat, coroana de păr cărunt, acei ochi de predicator înnebunit. Alții sunt adunați în jurul lui, ca scaieții de lână.

— Acest lucru e un păcat, spune el, în vreme ce ploaia continuă să cadă. Se simte. Johannes Brandt a dus o viață păcătoasă.

— E o consecință a luxului, observă femeia de lângă el.

— Dar el a adus bani în oraș, remarcă un bărbat. Ne-a îmbogățit.

— Pe cine anume a îmbogățit el? Și uite ce-a făcut din *sufletul* lui, zice Pellicorne. Șoptește cuvântul, ca și când ar confirma, cu o ultimă suflare, monstruozitatea comisă de Johannes Brandt.

Nella abia respiră. Mirosuri de mâncare stricată se înalță, în timp ce duhoarea densă de carne afumată din tavernă se prelinge pe pereți. Pellicorne o privește.

— Nu te simți bine, fato? întreabă una dintre femeile aflate lângă Pellicorne, dar Nella nu răspunde.

— *Soția,* șoptește cineva și mai multe capete se întorc.

„Atunci, uită-te la mine, gândește Nella. Uită-te la soție."

— Da, strigă ea. Eu sunt nevasta lui.

— Dumnezeu vede dincolo de uși, doamnă, spune prima femeie. El vede tot.

Nella se îndreaptă în direcția opusă, strângând păpușa din buzunar. Încearcă să își imagineze casa fără Johannes. „Nu, își spune ea, simțind viața soțului ei alunecându-i printre degete. Nu poți să-l lași să moară."

— Doamnă Brandt.

Ea se întoarce. În fața ei stă Frans Meermans. „Fii calmă, Nella Elisabeth."

— Domnule, spune ea. V-am căutat. Unde este soția dumneavoastră?

Meermans își îndeasă pălăria pe cap.
— Agnes a plecat acasă și va reveni mâine. Nu s-a simțit… prea bine de când a văzut oroarea…
— Domnule, trebuie să puneți capăt acestei povești. Oare merită să vă ucideți prietenul pentru bani? Ezită. Sau să o faceți atât de nefericită pe Marin?
Meermans calcă într-o băltoacă.
— Doamnă, Johannes Brandt nu este prietenul meu. Și Agnes e martoră, în fața lui Dumnezeu. Îmi pare rău pentru doamna Marin, dar fapta soțului dumneavoastră nu poate rămâne nepedepsită.
— Nu are legătură cu ceea ce i-a făcut Johannes lui Jack, nu-i așa? șoptește Nella. Ci cu evenimentele de acum doisprezece ani. Credeți că soțul meu v-a distrus viața. Dar nu a fost el.
Pieptul lui Meermans se umflă.
— Doamnă…
Ea e disperată.
— Domnule, știu ce s-a întâmplat. Știu despre relația cu Marin, înțeleg faptul că Agnes este geloasă, dar…
— Tăceți, șuieră el. Păstrați pentru dumneavoastră această imaginație vicioasă.
— Acum doisprezece ani, Johannes a luat decizia, în locul dumneavoastră, spune ea. Dar el nu a…
— Doamnă, nu voi discuta despre acest lucru. Meermans privește rapid în susul și-n josul străzii, tresărind din cauza ploii care continuă să-i ude borul pălăriei și botul pătrat al cizmelor, Agnes este soția mea.
— Dar nu s-a terminat, domnule Meermans. Și ar mai trebui și știți ceva. Nella scoate o mie de guldeni și odată cu ei și păpușica. O parte din banii dumneavoastră, spune ea. Domnule, Johannes a vândut o cantitate substanțială din zahărul pe care i l-ați încredințat. Lui Arnoud Maakvrede.
— O mie de guldeni. Încă mă luați de prost? Meermans se schimbă la față; se încordează de teamă. Și *asta* ce-i?
El privește îngrozit păpușa. Își aduce aminte de momentul în care l-a văzut pe Kalverstraat, la marșul Miliției St George, uitându-se cu ochi mari la semnul soarelui.
— De unde ai luat-o? șuieră el.
— Eu… Eu sunt.
— Pune-o deoparte. *Acum.*
Nella inspiră adânc. Se gândește să-i spună despre Marin. E singurul lucru care ar putea să oprească această nebunie.
— Domnule, spune ea, Marin este…
— Să nu arătați asta nimănui, niciodată, m-auziți? Meermans scutură apa de pe borul pălăriei, stropindu-i rochia Nellei.

Nella pune la loc păpușa în buzunar.

— De ce nu? întreabă ea, dar el nu răspunde. Domnule, a comandat Agnes o copie în miniatură a casei dumneavoastră?

— O ghiulea mi-ar afecta mai puțin căsnicia decât ar face-o acele miniaturi blestemate, se răstește el, smulgându-i banii. Voi număra banii și îmi voi lua la revedere.

— Veți mai primi și alții. Și poate atunci vă veți mai gândi la planul pe care-l aveți împotriva soțului meu.

— Doamnă, nu am niciun plan. Este voia lui Dumnezeu.

— Ce v-a trimis miniaturista?

Meermans ține sus bancnotele stropite de ploaie.

— Nu ar trebui să fiți mai îngrijorată gândindu-vă la cum veți face rost de mai multe din acestea?

Începe să plouă mai tare. Spectatorii trec în grabă pe lângă ei, înapoindu-se către galerie. Nella îl apucă pe Meermans de braț, ca să-l oprească.

— V-a trimis miniaturista obiecte care prevestesc ce se va întâmpla, domnule? Sau lucruri care s-au petrecut deja?

— Indicii diavolești și batjocură josnică – niciun olandez nu ar trebui să suporte așa ceva. Ezită, apoi șansa de a vorbi îl biruie, se simte ușurat că există o persoană care ar putea să-l creadă. Am ascuns mesajele și pachetele, dar Agnes tot le-a găsit sau ele au găsit-o pe Agnes. Doamnă, nu gelozia o tulbură. Ci acea casă. Dacă nu ar fi aflat că aveți una, nimic din toate acestea nu s-ar fi întâmplat.

— Nimic din ce anume? Agnes se simte bine?

— „E adevărul, îmi tot zice Agnes, el îmi spune adevărul”. Așadar, m-am dus pe Kalverstraat să cer să fie arestat.

— Dumneavoastră…

— Doamnă, căsuța dumneavoastră va rămâne neterminată, așa cum a lui Agnes a fost făcută țăndări. Primarii au fost foarte uimiți să afle că exista cineva care lucra în oraș și care nu aparținea niciunei bresle. Miniaturist, spune el în bătaie de joc. Nici măcar nu e o meserie în sine.

Nella e sfâșiată de frică. Nu-și simte trupul și tot ceea ce vede este fața mare a lui Meermans, ochii lui ca de porc și maxilarul masiv.

— Domnule, ce i-ați făcut?

— Micul spion josnic plecase. Dar m-am asigurat că nu se va mai întoarce. Marcus Smit a primit o amendă consistentă pentru că a permis unei persoane care nu era din Amsterdam să-și ofere serviciile în *Lista* lui. Și acea casă de pe Kalverstraat va fi locuită de cineva care aparține, într-adevăr, acestui oraș. Meermans îi flutură mia de guldeni sub nas. Doamnă, nici măcar nu vă dați seama de

gravitatea acestei insulte, de sutele și miile de guldeni pe care le-am fi putut face. Din cauza neglijenței lui Brandt, traiul meu are de suferit.

Cât de obsedat e de guldenii lui și cât de nepăsător față de orice altceva. Nellei îi fierbe sângele în vine; cedează și strigă:

— Am văzut căpățânile de zahăr ale lui Agnes, spune ea. Gloria dumneavoastră împrumutată. Nu toate sunt mucegăite – dar voi doi sunteți. Marin a scăpat ca prin minune, când a hotărât să vă refuze cererea în căsătorie.

Auzind acestea, el se întoarce șovăind.

— Și, domnule, eu cred, spune ea, *știu* că tot v-ați bucura să-l vedeți înecându-se, chiar dacă Johannes ar fi vândut până acum toate căpățânile.

— Cum îndrăzniți? Nu sunteți decât o mică…

— Păstrați acei guldeni, spune ea și se întoarce, strigând spre cer. Și fie ca miniaturista să vă urmărească pe amândoi și în iad!

Nașterea

De la primărie, ea se îndreaptă rapid către Kalverstraat, dar fuga Corneliei și strigătul acesteia o opresc.

— Doamnă, doamnă!

— Cornelia? L-am găsit pe Meermans…

— I-ați spus despre doamna Marin? Speriată, Cornelia privește de-a lungul străzii. În lumina slabă a ploii, pare verde; mâinile-i sunt împreunate, ca și când ar ține niște flori invizibile.

— Nu. Deodată, Nella se simte epuizată. Am făcut o învoială. I-am dat guldeni, în schimbul unei vieți.

Cornelia se întristează.

— Dar l-ați convins să nu mai depună mărturie?

— I-am dat o mie de guldeni, ca un început pentru prețioasele lui cristale de zahăr. Cornelia, nu pot să promit că asta va schimba ceva. Am încercat. I-a făcut ceva miniaturistei, a trimis primarii acolo. Nu știu dacă ea…

— Trebuie să veniți acasă.

— Dar…

— Acum. Ceva se întâmplă cu inima doamnei Marin.

*

— Pune mâna, spune Marin, ieșind legănat din beznă, de îndată ce femeile ajung și închid ușa grea. Inima îmi bate atât de repede.

Nella atinge gâtul lui Marin cu degetele și simte pulsul ridicat, galopant. Marin gâfâie, întinzându-se către ea.

— Ce este?

— *Durerea,* șuieră ea. Mă termină.

— Durerea? spune Cornelia, îngrozită. Ați spus că nu aveați dureri.

Marin geme. Pe fustele ei, lichidul înmoaie lâna neagră și se îndreaptă către poale, ca un cerc în expansiune.

— Sus, spune Nella, încercând să pară calmă, dar și ei îi sare inima din piept. Vom merge în camera mea. E mai aproape de bucătărie, de unde putem să aducem apă.

— Mi-a venit sorocul? întreabă Marin înfricoșată.

— S-ar putea. *Trebuie* să aducem o moașă.

— Nu.

— Îi putem cumpăra tăcerea.

— Cu ce, Petronella? Nu ești singura care știe câți bani mai are Johannes.

— *Te rog,* Marin. Avem destui ca să o plătim! Fii calmă.

— Nu vreau pe nimeni aici, în afară de tine și de Cornelia. Marin o apucă pe Nella de mână, ca și când acest gest ar rezolva totul cu

bine. Petronella, femeile fac asta tot timpul. Nimeni nu poate să asiste, în afară de tine.

— Voi aduce apă caldă, spune Cornelia, coborând în grabă scările spre bucătăria de lucru.

Pe un scaun, Nella observă cartea lui Blankaart deschisă.

— Petronella, te descurci?

— Voi încerca.

Nella avea patru ani când s-a născut Carel, nouă, când Arabella a fost scoasă din pântecele mamei sale. Își aduce aminte țipetele, gâfâielile, mugetul ca de vacă lăsată liberă prin casă. Cearșafurile pătate de sânge, adunate mai târziu în grădină, gata să fie arse. Lumina slabă de pe chipul umed al mamei, privirea uimită a tatălui său. Desigur, mama ei mai născuse și alții copii, care nu supraviețuiseră, când ea era deja mai mare. Nella închide ochii, încercând să-și aducă aminte ce făceau moașele, încercând să uite acele cadavre micuțe.

— Bine, spune Marin, dar pare palidă.

— Când avea dureri mari, zice Nella, mama mea se plimba.

Vreme de două ore, Marin se plimbă la etaj, gemând de fiecare dată când valurile durerii se sparg în ea. Nella se duce la fereastră, gândindu-se la Johannes care stătea pe salteaua de paie, la Jack, jucându-și rolul ca să scape de închisoare, la Meermans și la mândria și guldenii lui stropiți de ploaie, la Agnes, care aștepta un mesaj de la Kalverstraat. Unde e acum miniaturista? Cu colțul ochiului, Nella vede căsuța, care își duce traiul în spatele perdelelor galbene, plină de păpuși nemuritoare. „Doamnă, căsuța dumneavoastră va rămâne neterminată."

Afară plouă mai tare; e o ploaie rece și necruțătoare de ianuarie. Niște câini se încaieră, iar o pisică roșiatică abia se vede. Deodată, o duhoare ascuțită umple camera, iar Nella se întoarce de la fereastră și-i vede chipul îngrozit al lui Marin care se uită la grămada caldă de fecale însângerate de la picioarele ei.

— Vai, Doamne, spune Marin, acoperindu-și fața cu mâinile. Nella o conduce înapoi spre pat. Trupul meu nu-mi mai aparține. Simt…

— Nu te mai gândi la asta. E un semn bun.

— Dar ce se întâmplă? Mă destram. După ce voi naște, nu va mai rămâne nimic din mine.

Nella curăță mizeria și pune prosopul murdar într-o găleată cu capac. Când se întoarce, o vede pe Marin ghemuită pe o parte.

— Nu așa mi-am imaginat că va fi, spune ea, cu fața îngropată în perne.

— Nu, răspunde Nella, dându-i un prosop umed și curat.

Niciodată nu este.

Marin zdrobește lavanda în pumn și inspiră adânc.

— Sunt atât de obosită, zice ea. Sunt extenuată.

— Va fi bine, rostește Nella, dar știe că sunt doar niște cuvinte.

Afară, pe hol, respiră aerul proaspăt, ușurată că a scăpat de atmosfera încărcată din dormitor, de teama ce pulsa lent. Cornelia urcă scările, luând-o de mână pe Nella și zâmbindu-i.

— Doamnă, e o binecuvântare, spune ea. E o binecuvântare că ați venit aici.

Odată cu lăsarea serii și cu ploaia, valurile de durere vin constant. Trupul lui Marin pare o spirală. Parcă ar fi o agonie profundă, care se răsucește, spune ea.

— Sunt un nor de sânge, murmură ea... O rană imensă, iar pielea mi se tot rupe.

Ca să se simtă confortabil, o dezbrăcaseră de fuste, iar acum poartă doar o bluză de bumbac și o jupă.

Marin e durerea însăși. Nu mai e deloc așa cum fusese înainte, în vreme ce Nella și Cornelia îi tamponează fruntea lui Marin și îi masează tâmplele cu uleiuri parfumate, Nella o vede pe aceasta ca pe un munte uriaș, de neclintit. Copilul e un pelerin care-i coboară înălțimile, în mișcare, în timp ce Marin e paralizată. Fiecare pas, fiecare îndemn, fiecare lovitură îi dă și mai multă putere.

Marin strigă. Are părul lipit de frunte, iar chipul ei, de obicei calm, e acum umflat și roșu. Aplecându-se peste marginea patului, vomită pe covor.

— Ne-ar trebui un ajutor, șoptește Nella. Nici măcar nu ar ști.

Uitându-se la fața încrâncenată și plină de sudoare a lui Marin, Cornelia își mușcă buza.

— Ba da, șoptește și Cornelia cu ochii strălucind de frică. Nu putem. Doamna Marin nu vrea ca altcineva să mai știe. Aruncă un prosop peste lichidul apos expulzat de Marin, privindu-l cum se înmoaie. Și, oricum, pe cine am aduce?

— Găsim noi pe cineva în *Lista lui Smit.* Nu știm ce facem, șuieră Nella. E normal să vomite așa?

— Unde e el? mormăie Marin, ștergându-se la gură cu una dintre perne. Nella îi dă colțul unui prosop de față umed, ca să absoarbă umezeală.

— Va trebui să ne uităm sub jupa ei, murmură ea, întorcându-se către Cornelia.

Cornelia se albește.

— M-ar decapita, dacă aș face asta. Nu mă lasă nici măcar să-i văd spatele gol.

— Trebuie. Nu știu dacă această durere este normală.

— Dumneavoastră va trebui să faceți asta, doamnă, spune Cornelia. Eu nu pot.

Pleoapele lui Marin zvâcnesc, iar ea scoate un sunet slab, gutural. Acesta se aude mai tare, ieșind din ea ca un apel de goarnă. În momentul în care se aude un alt asemenea sunet, pătrunzător, Nella nu mai ezită și îngenunchează, ridicându-i poala lui Marin. Nu-i vine să creadă că se uită între picioarele ei. E o blasfemie.

Nella își bagă capul sub jupă, în mirosul greu și fierbinte și se uită atent. Nu mai văzuse niciodată ceva atât de extraordinar. Nici pește și nici pasăre, nici uman, dar nici dumnezeiesc și totuși, în mod ciudat, e toate acestea la un loc. Un lucru mic, devenit acum uriaș, o gură imensă, astupată de capul unui copil.

Nella vede un creștet minuscul, vomită în cearșafurile calde și iese din nou la aer.

— Îl văd, spune ea entuziasmată.

— Poți? întreabă Marin slăbită.

— Acum trebuie să împingi, zice Nella. Atunci când se vede capul copilului, trebuie să împingi.

— Sunt prea obosită. Trebuie să iasă singur.

Nella își bagă iar capul sub jupă și întinde mâna, să atingă copilul.

— Marin, nasul nu e afară. Nu va putea să respire.

— Împingeți, doamnă, trebuie să împingeți, strigă Cornelia.

Marin urlă și Nella îi pune o bucățică de lemn între dinți.

— Acum împinge din nou! spune ea.

Mușcând lemnul, Marin începe să împingă, gâlgâind. Îl scuipă.

— Mă rupe, oftează ea. Simt.

Nella îi ridică jupa, iar Cornelia își acoperă ochii.

— Nu te rupe, spune ea, dar în pilozitatea vineție vede o fisură roșie și mai mult sânge. Însă nu spune nimic.

— Iese, strigă ea. Împinge Marin, împinge.

Cornelia stă lângă fereastră și începe să spună o rugăciune lungă și febrilă. „Tatăl nostru, care ești în…”, dar Marin urlă, scoțând un geamăt prelung și chinuitor, de sfârșeală. E un sunet care ar putea să-ți jupoaie pielea – dar, fără avertisment, capul copilului apare deodată. Iese cu fața în jos, cu nasul către cearșafuri, acoperit de un păr negru și umed.

— I-a ieșit capul! împinge, Marin, împinge!

Marin țipă, asurzindu-le pe cele două femei. Sângele se scurge repede, mai mult și fierbinte, udând patul. Nellei i se face greață, neștiind dacă e normal să sângereze atât de mult. În efortul de a expulza copilul, Marin aproape că-i rupe mâna Corneliei. Capul bebelușului se rotește puțin, iar Nella privește uimită cum micuțul pare că încearcă să se elibereze.

Apare un umăr, iar Marin urlă iar. Bebelușul își întoarce capul din nou spre pat.

— Împingeți, doamnă, împingeți, o îndeamnă Cornelia.

Marin împinge mai tare, cedând în fața agoniei, nemaiputând să-i rezite, acceptând-o ca pe propria ființă. Apoi se oprește epuizată și gâfâie în pat, incapabilă de a se mișca.

— Nu pot, spune ea. Inima mea.

Cornelia îi atinge pieptul lui Marin, ca să verifice.

— Se zbenguie ca o pasăre, doamnă, spune ea. Bate cu putere.

În cameră se lasă tăcerea. Nella e în genunchi, Cornelia, lângă pernă, iar Marin stă ca o stea, cu genunchii ridicați. Focul nu arde cu intensitate; mai e nevoie de lemne. Afară se aude numai sunetul ploii. Dhana zgârie la ușă, vrând cu disperare să fie lăsată înăuntru.

Femeile așteaptă. Celălalt umăr micuț, ca de păpușă, apare prin mlaștina mărită a lui Marin, care începe să geamă iar și, când Nella se întinde spre umerii copilului, spre căpșorul acestuia în formă de ceașcă de ceai, trupul lui alunecă spre mâinile ei nepregătite, odată cu un ultim șuvoi de sânge. Cu degetele ude, Nella îi simte greutatea ca de pâine îndesată; bebelușul ține ochii închiși ca un filosof, membrele îi sunt umede și albastre, acoperite de pete albe și păstoase, împreunate în palmele ei tremurânde. Verifică. Pelerinul durerii lui Marin este o fetiță.

— O, Marin, spune ea, ridicând copilul. Marin, privește!

Cornelia plânge de bucurie.

— O fată, zice ea. O fetiță!

Cordonul ombilical, musculos și metalic, se retrage spre măruntaiele lui Marin.

— Adu un cuțit, îi spune Nella Corneliei. Trebuie să-l tăiem.

Cornelia pleacă în grabă. Marin respiră greu, încercând să se ridice pe coate, ca să vadă. Se prăbușește înapoi, abia putând să vorbească.

— Fetița mea, spune ea, cu o voce seacă și pe jumătate înnebunită de durere. Trăiește?

Nella privește copilul acoperit de crusta fluidului care se usca și de amprentele însângerate ale mâinilor mătușii. Are părul încâlcit și negru și își ține ochii închiși, ca și când nu acum ar trebui să se prezinte.

— Nu scoate niciun sunet, spune Marin. De ce nu face niciun zgomot?

Nella se întinde după o cârpă umedă și caldă din găleata cu apă și începe să curețe brațele moi ale copilului, picioarele și pieptul.

— Știi ce faci? întreabă Marin.

— Da, răspunde Nella, dar minte. „Trezește-te, bebelușule, gândește ea. Trezește-te.”

Cornelia apare cu un cuțit de cioplit. Copilul nu scoate încă niciun sunet, iar în cameră domnește o liniște mormântală; toate așteaptă, rugându-se din toată ființa să audă un mic sunet al vieții.

Nella îi dă copilul Corneliei și încearcă să taie cordonul, dar acesta, în ciuda naturii sale omenești, pare mai puternic decât un stejar. Trebuie să taie cu forță, iar stropii de sânge pătează cearșafurile și podeaua. Dhana, care se furișase în cameră, se apropie, ca să vadă dacă e de mâncare. Fie din cauza sosirii câinelui, fie din cauza strădaniei ei de a tăia cordonul, copilul începe să plângă.

— Mulțumesc lui Dumnezeu. Cornelia izbucnește în lacrimi.

Inspirația adâncă și neregulată a lui Marin se transformă într-un suspin. Ținând copilul în mâini, Cornelia îi leagă buricul cu o panglică bleumarin. Restul cordonului cade pe stomacul copilului, fetița câștigând, într-un sfârșit, bătălia.

Nella curăță mai apăsat bebelușul cu o cârpă umedă, privind fascinată cum sângele începe să curgă prin încrengătura de vinișoare. Cornelia, care rămăsese în apropiere, se apleacă.

— Vedeți? șoptește ea.

— Ce să văd? întreabă Nella.

— Priviți, spune Cornelia, arătând spre copil. *Priviți.*

— Thea, spune Marin, făcându-le să tresară. Vocea îi este răgușită și greoaie. Numele ei este Thea. Se foiește neîncetat în pat. Cordonul ombilical încă atașat de ea sângerează. Încearcă să ridice brațele, dar e prea obosită.

— Thea, repetă Cornelia, privind-o pe Nella cum îi așază lui Marin fetița pe piept.

Copilul se mișcă odată cu respirația neregulată a mamei sale. Degetele lui Marin tremură pe spatele bebelușului, simțindu-i noada, coloana vertebrală ca de pisoi. Începe din nou să plângă, în vreme ce Cornelia o liniștește, mângâind-o pe frunte. Își strânge copilul în brațe, care își cuibărește căpșorul lângă gâtul mamei. Marin e uimită, expresia chipului său fiind un amestec de durere și victorie.

— Nella? spune ea.

— Da?

— Mulțumesc. Mulțumesc amândurora.

Se privesc, în timp ce Cornelia adună lenjeria distrusă. Respirația lui Marin șuieră ușor, e un sunet care îți dă fiori. Se întoarce spre fereastră și se uită la canalul cufundat în întuneric. În cele din urmă, ploaia încetase. Deasupra acoperișurilor apropiate, a rozelor de vânt și a frontoanelor, luna e sus pe cerul înstelat.

Întorcându-se la draperiile de catifea trase ale casei de păpuși, Nellei îi trece prin minte faptul că Johannes uitase ceva, atunci

când îi comandase dimensiunile. Căci unde este camera lui Marin, unde este celula ei cu păstăi cu semințe, hărți, scoici și cranii? Are cele două bucătării, biroul, salonul, dormitoarele, chiar și podul. Poate că o proteja sau poate că nu se gândise niciodată să fie proiectată. Miniaturista nu menționase nimic despre micul spațiu al lui Marin. Camera ei secretă scăpase definițiilor.

Mincinosul

Nella și Cornelia încearcă să adoarmă în cele două scaune din lemn de trandafir aduse din salon. Se răsucesc incomod, în timp ce Marin geme și oftează în pat.

Când Nella se trezește, clopotele bat ora opt. În cameră persistă un miros neplăcut; de organe expuse, fecale, sânge și carne vulnerabilă. Focul s-a stins. În jurul acestuia se află resturile inutile ale florilor de lavandă și cana de argint răsturnată de Marin în agonia ei. Își dă seama că a întârziat cu o oră la audierea soțului ei.

Disperată, dă perdelele la o parte. Cornelia deschide ochii, sărind spre pat.

— Trebuie să mă duc la Johannes. Acum.

— Nu puteți să mă lăsați, spune rugător Cornelia. Nu știu ce să fac.

Perna lui Marin e îmbibată de sudoare, iar Thea, înfășurată într-o pătură, doarme pe pieptul ei. Auzindu-le vocile, proaspăta mamă deschide ochii. Pielea transpirată încă îi miroase vag a nucșoară, iar Nella inspiră aroma. Trebuie să se ducă la Stadhuis, dar faptul că o lasă așa pe Marin o neliniștește.

— Nella, du-te și spune-mi ce-i fac, zice Marin cu o voce și mai slabă decât în seara precedentă. *Du-te.* Cornelia, rămâi cu mine.

Servitoarea îi sărută mâna lui Marin cu afecțiunea intensă a unui copil.

— Desigur, doamnă. Desigur.

Nella se duce la picioarele patului. Cordonul ombilical e încă în corpul lui Marin, iar capătul acestuia zace spiralat pe saltea, încearcă să-l tragă, ca și când ar rezolva ceva – ca și când ar face groaza să dispară, dar e înțepenit, iar Marin geme de durere.

— Trebuie să doarmă, spune Cornelia. Ar trebui să o lăsăm în pace.

— Nella, știu că vrei să chemi pe cineva, șoptește Marin. Dar nimeni nu trebuie să știe.

Acum, că a născut-o pe Thea, abdomenul ei e mai plat, dar încă are ceva înăuntru. Când Nella o apasă, Marin se chircește. „Nu e bine, gândește Nella; nimic nu e bine.” Umflătura e tare, neînduplecată și, pentru o clipă, se întreabă dacă înăuntru se mai află un al doilea copil, un geamăn mai liniștit, care ezită să iasă în haos. Își dorește să fi știut mai multe, își dorește ca mama ei să fi fost acolo. E prima dată când se simte atât de neputincioasă.

Marin se îneacă. Cornelia o dă pe Thea la o parte, în timp ce Marin își chinuie plămânii.

— Doamnă? spune Cornelia, dar Marin își face vânt cu mâna,

întocmai ca fratele ei.

La auzul sunetelor pe care le scoate mama ei, Thea începe și ea. Țipetele scoase de ea sunt sfâșietoare, încântătoare; țipete scurte și ascuțite ale unei voci noi. Printre plânsete, Nella îi face semn Corneliei să i se alăture în colț.

— Uitați, doamnă, *uitați,* șoptește servitoarea, privind-o cu milă pe Thea. Ce e de făcut?

— Ce vrei să spui?

— Nu pare posibil. Nu poate fi adevărat!

— Găsește *Lista lui Smit,* șuieră Nella, ignorând-o. Și adu o doică, o moașă – pe oricine ar înțelege ce i se întâmplă.

Terifiată, Cornelia privește copilul.

— Dar Marin mă va ucide.

— Cornelia, fă-o! Johannes păstrează guldenii în cufărul din biroul său. Dă-i femeii cât e nevoie, ca să tacă. Și, dacă nu îți sunt de ajuns, atunci vinde argintul.

— Dar, doamnă…

Nella fuge din cameră, prea disperată pentru a se mai opri.

Alergând spre Stadhuis, cu sufletul la gură și roșie la față, ajunge și găsește galeria plină și procedurile în curs de desfășurare și se vede nevoită să ocupe un loc în spate. Epuizată și în delir, o doare capul, își simte ochii atât de uscați și de obosiți, iar unghiile îi suni roșii, din cauza urmelor lăsate de sângele lui Marin. Nella vrea să îi strige lui Johannes bucuria lui Marin, să-i spună despre minunea care îl așteaptă acasă, dar știe că nu poate. „În ce fel de lume trăim, se întreabă ea, dacă mă tem că aș putea-o răni pe Thea, doar spunând că există?"

Privește în jos, în cameră, pe deasupra capetelor spectatorilor din galerie. Cu capul sus, Johannes își ține nemișcat în scaun trupul chinuit. Slabbaert e la biroul său, iar membrii *schepenbank* stau aliniați lângă el. Acum, Jack se află printre spectatorii de la parter și se uită la Frans Meermans, care e cocoțat pe un scaun, în mijlocul dalelor de piatră. De ce Agnes nu e lângă el? Ce am pierdut? Pe furiș, se uită în ceafa pastorului Pellicorne, care stă aplecat; încântat, anticipând.

— Agnes Meermans a depus mărturie? o întreabă pe femeia de lângă ea.

— La ora șapte, doamnă. Tremura. Credeam că nu mai lasă Biblia din mână.

Femeia scutură din cap, iar Nella îl aude pe Slabbaert. Acesta e deja angrenat în discurs.

— Domnule Meermans, soția dumneavoastră ne-a spus pe scurt ce a văzut în acea noapte de 29 decembrie, spune el. Nu aș aduce

nicicând o ofensă sensibilității unei femei, dar acum este rândul dumneavoastră să vorbiți; aș dori să ne dați mai multe detalii. Domnule Meermans, spuneți-ne la ce ați fost martor.

Meermans pare palid și masiv în scaunul lui; încuviințează dând din cap.

— Ne-am dus în spatele depozitului și am auzit voci. Domnul Brandt îl împinsese pe acest tânăr în zidul lateral al clădirii. Fața băiatului era lipită de cărămizi. Amândoi aveau pantalonii în jurul gleznelor, iar pălăriile erau pe jos.

La auzul acestor cuvinte, cei din sală inspiră adânc; nedemnitatea și dorința puternică se contopesc într-o singură imagine.

— Jack Philips – din câte îl cunosc – cerșea să fie eliberat. Ne-a văzut și ne-a cerut ajutorul. Soția mea, înțelegeți dumneavoastră, era extrem de tulburată. Purtase conversații cu acest negustor la masa ei.

Vocea tremurândă a lui Meermans umple sala și Nellei i se pare că pereții se apropie.

— Continuați, spune Slabbaert.

— Am auzit strigătul dezgustător de eliberare al lui Brandt, rostește Meermans. Am plecat de lângă Agnes și, când m-am apropiat, am văzut pofta din ochii lui Brandt. El și-a ridicat pantalonii și a început să-l bată pe domnul Philips – rapid, feroce. Avea și un pumnal. Am văzut cum l-a înjunghiat în umăr. Aproape că i-a nimerit inima – Jack nu minte. Nicio femeie nu ar trebui să asiste la așa ceva. Și niciun bărbat.

Cei din cameră sunt captivați de relatarea lui Meermans. Johannes își plecase capul, cocoșându-și trupul lovit într-o poziție de rezistență.

— Frans Meermans, spune Slabbaert, îl cunoașteți pe Johannes Brandt de mai mulți ani. În ciuda momentului la care ați fost martor – în ciuda mărturiei cu mâna pe Biblie a bunei dumneavoastră soții – acum aveți șansa de a confirma că omul acesta ar putea avea și o parte bună.

— Am înțeles.

— Brandt a spus că vă cunoașteți foarte bine.

— Ca tineri, am lucrat împreună.

— Și ce fel de om era?

Meermans pare să facă un efort. Nici măcar nu se poate uita la cocoașa lui Johannes, preferând, în schimb, să privească vârful propriei pălării.

— Isteț, spune el. Avea propriile filosofii.

— Johannes Brandt vă vindea stocul, e adevărat?

Nella simte că se moleșește, ca și când inima nu ar mai fi avut

putere să bată. Totuși, o altă acuzație e pe cale să cadă la picioarele lui Johannes – aceea de negustor leneș, ceea ce era o crimă în Amsterdam.

— E adevărat, spune Meermans.

— Și în legătură cu acea învoială, era zahărul bine păstrat – Brandt își făcea meseria?

Meermans ezită.

— Da, spune el. Și-o făcea.

Nella se ridică. De ce spusese Meermans așa ceva? Potrivit relatării sale, zahărul este curat în întregime. În vreme ce câțiva dintre membrii *schepenbank* notează ceva, își dă seama că Meermans nu vrea să-și dezvăluie furia pe care o simte față de Johannes. Ascunzând această problemă a zahărului nevândut, Meermans îi neagă lui Johannes șansa de a o expune ca pe un motiv de răzbunare. Îi blochează căile de apărare. Meermans vrea ca acest fapt să pară un caz curat de comportament spurcat în fața lui Dumnezeu și a republicii și nimic mai mult. Și e puțin probabil, crede ea, ca Johannes să admită că nu vânduse tot zahărul. Dacă ar face-o, și-ar strica singur reputația.

Nella nu bănuise că Meermans avea să fie atât de calculat. Și totuși, gândește ea uitându-se lung la Arnoud Maakvrede – cu această asigurare publică a faptului că toată recolta e bună, e posibil ca Meermans să fi înmânat familiei Brandt un dar pentru vânzarea viitoare. Vinovată de această mică plăcere, Nella încearcă să se concentreze asupra momentului prezent.

— Așadar, ați spune că era un negustor bun? întreabă Slabbaert.

Meermans inspiră adânc.

— Ați jurat că veți spune adevărul, insistă Slabbaert. Ei bine?

— Sub jurământ, eu aș pune la îndoială această descriere.

— Credeți că este un negustor *slab?*

— Istoric vorbind, cred că reputația lui a ascuns un egocentrism. Nu își merită toate succesele.

— Și totuși, l-ați angajat să vă vândă stocul?

— Soția mea… vocea îi piere.

— Ce are de-a face soția dumneavoastră?

Meermans își scapă pălăria pe podea și o ridică. Johannes își înalță capul, privindu-și constant vechiul prieten.

— Brandt și-a urmărit întotdeauna scopul cu o insistență sfidătoare, spune Meermans, întorcându-se către Johannes. Dar nu mi-am dat seama de cât de sfidător era cu adevărat. De mitele pe care le-a dat, de datoriile care au crescut – nu față de mine, ci față de bresle, funcționari și prieteni…

— Cine sunt acești oameni? spune Johannes. E o acuzație oficială? Arată-mi-i. Arată-mi registrele lor.

— Pentru sufletul tău mă aflu astăzi aici…

— Frans, nu îți sunt dator cu nimic. Și nici altor oameni…

— Dar Dumnezeu mi-a vorbit, Johannes.

— *Dumnezeu?*

— Mi-a spus că tăcerea mea nu mai este de ajuns.

Meermans pare uimit în timp ce vorbește, ca și când s-ar fi surprins în flagrant, copleșit de propriul viciu, de plăcerea amară pe care toți o pot simți în jocul său.

— Frans, când a fost cazul să mă denigrezi, nu ai tăcut niciodată.

— Vechiul meu prieten trebuie mântuit, *Schout* Slabbaert. Este corupt. Trăiește în umbra diavolului. Nu pot să tac după ce am văzut în acea seară. Niciun cetățean din Amsterdam nu ar putea.

După ce își termină discursul, Meermans își înalță capul ca și cum s-ar aștepta să fie ușurat – dar nu e așa, iar în fața lui nu e decât Johannes, care îl privește dezgustat. Încet, Johannes își îndreaptă spatele, în agonie. Chiar și de sus, Nella aude cum îi pârâie oasele.

— Frans, toți suntem slabi, spune Johannes. Însă unii sunt mai slabi decât alții.

Meermans se uită în jos; pălăria îi alunecă din mâini și, de această dată, nu o mai ridică. La vederea umerilor săi aplecați, mulțimea e amuțită de suspans. Johannes e oglinda în care se privește Meermans, dar, în locul reflexiei sale, bărbatul vede o gaură neagră. Nimeni nu îl atinge, nimeni nu vine nerăbdător în față ca să-l felicite sau să-l consoleze pentru fapta sa.

— Frans, spune Johannes. Dacă nu ai fi prins un sodomit, un atacator lacom, care ia ceea ce-i place – nu ai fi ajutat la curățarea canalelor și a străzilor orașului? Atunci, de ce plângi?

În cameră se aud strigăte și fluierături. Slabbaert cere să se facă liniște, pentru ca el și membrii *schepenbank* să poată decide verdictul.

— Nu! strigă tare Johannes, încetând să-l mai privească pe Meermans și întorcându-se către *Schout.* Nu este corect.

În sală se lasă tăcerea, iar cei din galerie își întind gâturile ca să-l vadă pe acest bărbat în strălucirea și-n natura lui periculoasă, care le perturbase comunitatea frumos organizată. Sprijinindu-se de scaun, Johannes se ridică foarte greu.

— Se obișnuiește ca acuzatul să aibă șansa să vorbească.

Slabbaert își drege vocea, privindu-l cu un dezgust nedisimulat.

— Dorești să iei cuvântul?

Ca o pasăre cu aripi frânte, Johannes își ridică brațele cât de sus poate. Când pelerina neagră cade strâmb pe podea, Jack scapă un strigăt.

— Pieter Slabbaert, dimineață v-ați îmbrăcat cu acel costum,

spune Johannes. Așa cum ai făcut și tu, Frans Meermans, și amândoi vă ascundeți păcatele și slăbiciunile într-o cutie de sub pat, sperând că vom uita de ele, furați de strălucirea hainelor voastre.

— Johannes Brandt, vorbiți despre dumneavoastră, nu despre mine, spune Slabbaert.

Johannes îl privește.

— Sunt eu singurul păcătos din această sală? întreabă el întorcându-se și uitându-se la rândurile de sus, din galerie. Sunt?

Nu primește niciun răspuns. Mulțimea e încremenită.

— Am lucrat pentru acest oraș, spune Johannes, încă din tinerețe. Am navigat spre pământuri despre care nu credeam că existau, nici măcar în visele mele. Am văzut oameni luptându-se, murind și lucrând pentru această republică, pe plajele fierbinți și în largul mării, riscându-și viețile pentru o glorie mai mare decât cea care le fusese sorocită la naștere. Luptând și construind, fără să se plângă măcar o dată. *Schout* Slabbaert a vorbit despre servitorul meu african, un bărbat din Dahomez. Oare domnul știe măcar unde este Dahomey, atunci când își bea ceaiul îndulcit cu zahăr sau când mănâncă acele chifle mici? Frans Meermans îmi critică libertățile, dar nu se simte vinovat când se bucură de ale sale. Domnilor, luați o hartă și aflați.

Am primit în casa mea o fată orfană. Am sponsorizat ucenici, m-am luptat neobosit cu valurile care îneacă. Și valurile ne vor îneca pe toți, domnilor. Am văzut registrele, am văzut cum VOC se prăbușește – dar, în acest proces, nu am profitat de nevoile oamenilor, nu am mituit pe nimeni. Am încercat să-mi fac fericită soția așa cum a făcut și ea în timpul petrecut împreună. Dar, doamnelor și domnilor, problema este că acei oameni lipsiți de perspective vor să le distrugă pe ale altora. În afară de grinzi și cărămizi nu au nimic, nu au parte de mărinimia lui Dumnezeu. Se uită la Jack. Chiar îmi este milă de ei. Nu vor aduce republicii gloria pe care am văzut-o eu.

Mergând ca un bătrân, Johannes se apropie de Meermans. Ridică mâna, iar acesta tresare, așteptând o lovitură. Johannes îi atinge umărul care tremură.

— Frans, spune el. Te iert. Sub forța atingerii lui, Meermans pare să se scufunde. Și tu, Jack Philips?

Jack își ridică privirea și o întâlnește pe cea a lui Johannes.

— Eu?

— Tu ești o piatră aruncată într-un lac. Dar valurile pe care le faci nu-ți vor oferi niciodată stabilitate.

— Dați-l afară! strigă Slabbaert, arătând spre Johannes.

Membrii *schepenbank* se uită hipnotizați la prizonier ca și când,

precum un uriaș între oameni, simpla lui atingere ar avea puterea de a nimici. Sala se umple de un tumult de bodogăneli și exclamații nervoase, iar Pellicorne pare extrem de încântat. Moartea plutește în aer, sugerându-le tuturor teroarea sau extazul lumii de dincolo. Nu vor ca Johannes să plece, doresc să-l țină acolo. Oamenii bogați mai încercaseră să-i reducă la tăcere și înainte, dar niciunul dintre ei nu-și folosise atât de ușor puterea și nici nu iscase râsete, amintind de dantura falsă a vreunui magistrat.

Însă Johannes e condus afară, iar magistrații se adună în semicerc în jurul lui Slabbaert, în vreme ce Meermans, palid și tremurând, se împiedică de un scaun aflat la distanță. Puterea statului e pe cale să se exercite, iar oamenii sunt tensionați. La fel și Nella. Între picioare simte o presiune, ca și când s-ar putea scăpa pe ea de teamă. Minutele trec. Zece, douăzeci, treizeci. E oribil să-i privesc pe acești oameni care îi decid soarta lui Johannes. Există întotdeauna șansa de a fi grațiat – dar Slabbaert, așezându-se pe vine în mijlocul semilunii formate, le vorbește în șoaptă.

În cele din urmă se despart, reluându-și locurile pe scaune. Slabbaert se îndreaptă agale spre careul principal din dale și solicită ca Johannes Brandt să fie adus din nou. Neînsoțit, prizonierul intră încet, târâindu-și picioarele vătămate. Johannes se oprește de cealaltă parte a acestuia și îl privește drept în ochi. În umbră, Nella stă în picioare și ridică mâna. „Sunt aici”, șoptește ea, dar Johannes e preocupat să se uite la chipul lui Slabbaert, iar Nella, din cauza fricii, nu poate striga mai tare.

— Ați fost prins, spune Slabbaert. Infracționalitatea numită sodomie încearcă să distrugă sfințenia și integritatea societății noastre. Sunteți atât de bogat și de încrezător în forțele proprii, încât ați uitat de Dumnezeu. Plăcerea dumneavoastră a fost văzută și auzită, la fel ca și păcatul comis.

Slabbaert se plimbă prin careul central al camerei. Johannes își ține mâinile la spate. Ceva crește în Nella; se străduiește din răsputeri să se abțină.

— Moartea vine pentru toți, intonează Slabbaert. E singurul lucru de care putem fi siguri în această viață.

„Nu, gândește Nella. Nu, nu, nu.”

— Pentru infracțiunea pe care ați săvârșit-o, să se audă astăzi, 9 ianuarie 1687, că eu, Pieter Slabbaert, executorul judecătoresc al orașului Amsterdam și cei șase membri ai acestui *schepenbank,* vă găsim pe dumneavoastră, Johannes Matteus Brandt, vinovat de atacul sodomit comis asupra lui Jack Philips, vinovat de atac și de mituire ulterioară. Prin urmare, declar ca dreaptă pedeapsă înecul în mare, cu o greutate atârnată de gât, în această duminică, la apusul soarelui. Fie ca noul botez al lui Johannes Brandt să

reprezinte un avertisment pentru voi toți. Și fie ca Dumnezeu să aibă milă de sufletul lui păcătos.

Pentru o secundă – o miime de secundă – pentru Nella sala aceea nu mai există. Eliberată din strânsoarea trupului și a minții, ea se luptă cu aerul, încercând să împiedice ca lumea ei să se dezintegreze. Apoi, când Johannes se prăbușește la podea, durerea pe care Nella se străduise să o controleze o inundă. Încăperea se umple de sunete stridente, doborând-o, împingând-o la pământ. Se chinuie să reziste, croindu-și forțat drum pe lângă oamenii de pe culoar, știind doar că trebuie să iasă, înainte de a leșina. Oamenii deja trag de Johannes, târându-l afară de îndată ce se ridică.

— Johannes, strigă ea. Voi veni după tine!

— *Nu,* spune o voce.

Nella este sigură că o aude – vocea unei femei, care vine din capătul scărilor galeriei. Se întoarce, căutând orbește persoana căreia îi aparținea glasul. Apoi o vede – mișcarea bruscă, inconfundabila apariție trecătoare a unei femei cu părul de un blond pal.

Fiice

Cu sufletul plin de voioșie, Nella părăsește Stadhuis alergând. Aleargă mai repede ca niciodată, mai repede decât atunci când era o copilă și își fugărea frații, pe Carel sau pe Arabella, prin păduri și câmpii. Oamenii se întorc să o privească pe această femeie tânără și nebună cu gura larg deschisă și care plânge – din cauza vântului, presupun ei. „Unde este ea, se gândește Nella, unde a plecat? Primarii nu au prins-o încă.” Nu o văzuse când se împiedicase de partea de jos a scărilor galeriei, așa că fugise de-a lungul străzii Heiligeweg; acum se afla pe Kalverstraat. Nella, agilă întotdeauna, împinsă de o forță care îi permite să zboare.

Dar, când ajunge în dreptul casei miniaturistei, se oprește brusc.

Ușa e încă acolo, însă nu și semnul soarelui. Razele fuseseră îndepărtate cu brutalitate de pe cărămizi, iar din motto nu mai rămăsese decât o parte: „A fi o jucărie”. Mormane de praf de cărămidă stau grămadă pe pragul ușii întredeschise.

În sfârșit – tocmai astăzi – Nella poate intra. Privește strada, în sus și-n jos. Vânzătorul de peste drum nu se vede pe nicăieri. „Să mă ducă la Spinhuis pentru intrare ilegală, gândește ea, lasă-i să mă înece.”

Nella împinge ușa deschisă și se strecoară într-o încăpere mică. Aceasta e surprinzător de goală, podeaua e murdară și zgâriată, iar pe pereți sunt expuse rafturi pe care nu se află nimic. Cât de mult i-ar plăcea Corneliei să atace locul acesta cu oțetul și ceara ei de albine. Pare să nu fi fost locuit niciodată.

În spate e o altă cameră, dar și aceea pare lipsită de viață. Nella urcă în liniște treptele unei scări de lemn, gândindu-se la coastele ei, care abia îi vor adăposti plămânii umflați. Când ajunge sus, respirația i se oprește în gât. De-a lungul celor patru pereți fusese construit un blat de lucru; o altă cameră pătrată, parchet prăfuit, ferestre pătate de ploaie. Dar, pe blatul de lucru, o lume.

Pe o parte a acestuia sunt înșirate piese de mobilier, mici și neterminate. Scaune și mese, paturi și pătuțuri, chiar și un sicriu, șifonier, rame de tablouri lucrate pe jumătate și abandonate. Piesele de aici ar putea să mobileze zece, douăzeci de căsuțe de păpuși, un stoc pentru o viață întreagă. Într-o vatră arsă, tigăi de cupru minuscule și farfurioare imperfecte din cositor sunt împrăștiate ca niște monede străine, iar un sfeșnic micșorat își întinde brațele, micii cârcei.

Și apoi, păpușile. Rânduri întregi de cetățeni-păpușă – bătrâni, tinere doamne, preoți și milițieni, un vânzător de heringi, un băiat cu un ochi bandajat – și cel cu șorț și fața rotundă și roșie să fie

cumva Arnoud Maakvrede? Unele fără cap, altele fără picioare, unele cu fețele albe, altele cu părul foarte cârlionțat, cu pălării mici, de dimensiunea unui cap de molie. Cu degetele tremurând, Nella caută prin Amsterdam un nou Johannes, o ultimă speranță disperată că va trăi. „Duminică, la apusul soarelui" – cele patru cuvinte se zvârcolesc în mintea ei ca un blestem fără sfârșit. Privește cu atenție un bebeluș, nu mai mare decât degetul ei, care stă ghemuit, cu ochii închiși și zâmbind ușor.

Apoi strigă. În fața ei se află o casă în miniatură, suficient de mică încât să-i încapă în palmă. E casa ei – nouă camere și, înăuntru, cinci figurine umane sculptate, iar modelul complicat al lemnăriei e atent lucrat. Fiecare cameră conține o copie a miniaturilor pe care le primise, scaunele verzi, lăuta, pătuțul. Uimită, își cuprinde viața în pumn.

Nella o pune în haina buzunarului, lângă copil și, după unele ezitări, îl ia și pe Arnoud. Îi e greu să scape de amintirea veche a superstiției Corneliei despre idoli, dar Nella le apucă strâns, dorindu-și cu disperare să se liniștească puțin, în absența miniaturii lui Johannes.

În stânga Nellei, adunate frumos și prinse cu un cârlig de rufe, se află o grămadă de scrisori. Cu mâinile încă tremurând, le ia și începe să le răsfoiască. Una: „Te rog – am venit să te văd de câteva ori, dar încă nu-mi răspunzi." Alta: „Am primit miniatura de la tine. Vrei să spui că nu ar trebui să mă mărit cu el?" Alta: „Soțul meu amenință să pună capăt acestui lucru, dar atunci nu voi mai suporta să trăiesc." Alta: „I-ai trimis copilului meu de doisprezece ani o pisică; trebuie să te rog să încetezi." Alta: „Îți mulțumesc. E mort de zece ani și îmi e dor de el în fiecare zi." Alta: „De unde ai știut? Simt că mă cuprinde nebunia." Unele hârtii sunt doar niște liste: „Doi cățeluși, cu alb și negru, dar unul trebuie să fie bondoc. O oglindă, în care se vede un chip frumos."

Nella își caută scrisoarea și, iat-o, prima scrisă în luna octombrie a anului trecut, când abia ajunsese, când Marin împrăștiase noroiul și când Cornelia nu putea fi considerată încă o prietenă. „Nu pot să-mi dau seama, scrisese ea, decât de faptul că ești instruit în arta lucrurilor mici." Cât de îndepărtate îi par aceste lucruri.

În tot acest timp, gândește ea, am fost urmărită și păzită, am învățat și-am fost batjocorită. Însă niciodată nu se simțise atât de vulnerabilă. Iat-o aici – ascunsă în mijlocul femeilor din Amsterdam, înconjurată de speranțele și de temerile lor secrete. Nu este diferită. Ea e Agnes Meermans. Ea este copilul de doisprezece ani. Ea este femeia care îi va duce dorul soțului său, în fiecare zi. Noi, femeile, suntem o legiune; sclavele miniaturistei. Am crezut că îmi fură viața, dar, de fapt, îi deschidea sertarele și mă lăsa să mă

uit înăuntru.

Ștergându-se la ochi, găsește toate celelalte scrisori ale ei – inclusiv pe cea lungă, pe care o pierduse în ziua în care Jack apăruse în hol, în care îi ceruse un joc *verkeerspel.* Încă e atașată de biletul la ordin pentru cinci sute de guldeni. „Poate aceștia vor unge balamalele încăpățânate ale ușii tale de la intrare”, scrisese ea, dar miniaturista nici măcar nu-l dăduse la schimb. Nu încasase banii.

Cred că m-a urmărit în Biserica Veche în ziua aceea, se gândește Nella – când Otto s-a dus să se roage, iar Agnes m-a apucat de mânecă. În mod sigur, nu ar fi avut de unde să știe că îmi doream un joc de *verkeerspel,* decât dacă s-ar fi strecurat pe lângă mine și ar fi căutat în buzunar? Se spune că în Amsterdam observatorii sunt întotdeauna priviți, chiar și cei care nu își dau seama.

Totuși, toate acestea par să o îndreptățească mai mult pe Cornelia, care crede că e o spioană, și nu pe Nella, care o vede ca pe o profetesă. Miroase hârtiile, ca și când ar vrea să își dea seama de parfumul miniaturistei – poate de pin norvegian sau de mentă răcoritoare de pe malul lacului. Însă hârtiile sunt uscate și miros vag ca dormitorul Nellei. Această scrisoare îi fusese trimisă miniaturistei și, într-un fel sau altul, o primise.

În partea de jos a scrisorilor, se află niște adnotări. „Papagal – verde. Soț – da, Johannes Brandt. Ea se luptă să iasă la lumină. Multe uși fără cheie și mai mult decât un explorator. Câinele. Sora, servitoarea. Hărți care nu își pot arăta lumile. O căutătoare neobosită, o lalea plantată în pământul meu, care nu va avea spațiu să crească. Nu te întoarce. Singurătate. Vorbește cu băiatul englez, încearcă să-l faci să vadă.”

„O lalea plantată în pământul meu”, repetă Nella.

Cineva de la parter, care poartă cizme grele, închide ușa, Nella caută cu disperare un loc în care să se ascundă și se grăbește să urce în camera din spate. Singurul lucru de acolo e un pat nefăcut. Târându-se sub cadrul acestuia, așteaptă.

— Ești acolo? strigă o voce. E o voce de bărbat, blândă și ușor cârcotașă, care sună ciudat în urechile Nellei; nu pare a fi din oraș. Am venit, spune el. Am primit prea multe scrisori. Te-am avertizat de multe ori să nu faci asta.

Amândoi așteaptă. Praful de pe podea îi ajunge la nas și, înainte să-l poată opri, strănută. Pașii se aud mai tare. Urcă pe scările de lemn. Acum începe să se învârtă prin atelier, țâțâind în timp ce apucă lucruri și le pune la loc, mormăind în vreme ce răscolește printre lucrările miniaturistei.

— Cât talent! îl aude Nella spunând. Ce risipă!

Bărbatul se oprește. Nella îngheață, abia putând să respire.

— Petronella, de ce te ascunzi sub pat? strigă el din camera

cealaltă.

Nella nu se mișcă; se înfioară, iar sângele îi urcă mai repede la cap. Gâtul i se usucă și o ustură ochii. De unde știe cum mă cheamă?

— Îți văd picioarele, continuă el. Haide, copilă. Nu avem timp pentru așa ceva.

Acest ultim comentariu îl face să chicotească. Nella crede că s-ar putea să vomite de groază.

— Vino, Petronella. Hai să discutăm despre întâmplările tale ciudate.

Vocea lui nu este aspră. Deși Nella și-ar petrece mai degrabă restul acestei zile îngrozitoare ascunzându-se sub patul murdar al miniaturistei decât să confrunte lumea – invitația lui, atât de blândă și de tentantă, o face să iasă de unde era.

Văzând un bătrân în fața ei, strigă surprinsă. E atât de scund, încât se simte de două ori mai mare ca el.

— Cine sunteți? întreabă ea.

Ochii lui urduroși se măresc, iar el face un pas înapoi. Un smoc solitar de păr alb i se ițește în vârful capului ca un gând întârziat.

— Dar dumneavoastră nu sunteți Petronella! exclamă el intrigat.

— Ba da, sunt, răspunde Nella, începând să intre în panică. „Tu *ești* Petronella, își spune ea. Desigur că ești." Cine sunteți? întreabă încă o dată, încercând să pară că îl somează.

Bătrânul o privește suspect.

— Sunt Lucas Windelbreke.

Nella se trântește pe pat.

— A plecat, spune el cu tristețe, uitându-se prin cameră. Știu.

— Miniaturista?

— Petronella.

Nella scutură din cap, ca și când ar vrea să nu-și mai audă numele.

— Petronella? Domnule, pe femeia care a locuit aici o cheamă Petronella?

— Desigur, doamnă. E un nume chiar atât de neobișnuit în țara noastră?

Nella presupune că nu – și pe mama ei o cheamă la fel, iar Agnes observase acest lucru la petrecerea argintarilor.

— Dar ea e din Norvegia, bâiguie Nella, încercând să-și controleze confuzia. E din Bergen.

Lucas Windelbreke se întunecă la față.

— Mama ei era din Bergen. Petronella a crescut cu mine, în Bruges.

— Dar de ce?

— De ce? repetă Windelbreke, uitându-se deznădăjduit prin

cameră. Pentru că Petronella e fiica mea.

Nella îi aude ultimele cuvinte, dar nu înțelege. Pare imposibil să o numească fiica lui – acest lucru o duce cu gândul la Assendelft, la o mamă, la o siguranță ciudată, la confortul imperfecțiunii omenești.

— Nu vă cred, spune ea. Ea e miniaturista, ea nu…

— Toți avem părinți, doamnă, rostește Windelbreke. Credeți că s-a născut dintr-un ou?

Întrebarea o frământă. E sigură că o mai auzise undeva.

— Familia mamei ei nu a vrut să o primească, spune el.

— De ce?

Windelbreke nu răspunde, privind în altă parte.

— V-am scris, domnule, spune Nella simțindu-se amețită și luând loc pe pat.

— Se poate, am primit multe scrisori.

Privirea Nellei se îndreaptă spre teancul de scrisori, care se vede pe masa de lucru, în camera cealaltă.

— V-am scris pentru că fiica dumneavoastră începea să mă sperie, explică ea. Dar nu am primit niciun răspuns de la niciunul din voi doi. Am vrut să știu de ce îmi trimitea acele piese.

— Doamnă, vă spun cu toată sinceritatea că nu am mai văzut-o de ani de zile.

Bărbatul își drege glasul și se joacă cu smocul de păr, mângâindu-și creștetul, ca și când ar încerca să împiedice durerea să iasă la suprafață.

— Am tot primit scrisori și apoi am descoperit că dăduse acest anunț în *Lista lui Smit.* Totul și nimic.

— Dar…

— Îmi vine greu să cred că Petronella încerca să te sperie.

Nella se gândește la Agnes și la unghiile ei roase până la carne, la comportamentul ei straniu și distrat.

— Presupun că ne-a speriat pe mulți, domnule.

Bătrânul se încruntă.

— Doamnă, pe fiica mea o fascinează lumea. Dar, recunosc; de multe ori ea desconsideră modul în care aceasta i se prezintă. Spunea mereu că exista ceva la care nu putea ajunge și pentru care găsise o denumire, „trecerea spre veșnicie”. Stă la capătul patului; picioarele îi atârnă, dar nu ating podeaua. „Ce bine ar fi fost dacă i-ar fi plăcut ceasurile!” exclamă el. Însă Petronella își dorea mult să trăiască în afara granițelor impuse de timp. Întotdeauna curioasă, întotdeauna capricioasă. Își bătea joc de felul în care oamenii se agățau de ceasurile lor, de ordinea care trebuia să domnească peste tot. Pentru ea, munca mea era prea restrictivă și totuși creațiile pe care le făcea în atelierul meu abia se vindeau. Recunosc – erau

extraordinare, dar am ezitat să le vând în numele meu, să pretind că îmi aparțineau.

— De ce?

El zâmbește.

— Pentru că nu indicau ora! Măsurau alte lucruri – lucruri despre care oamenilor nu le plăcea să li se aducă aminte. Mortalitate, o inimă frântă. Ignoranță și nebunie. Acolo unde ar fi trebuit să fie numerele, ea picta fețele clienților. Le trimitea mesaje, care ieșeau din ceas, când acul arăta ora douăsprezece. A trebuit să o implor să se oprească. Mi-a spus că făcea asta pentru că putea să vadă în sufletele lor, timpul lor interior, un loc în care orele și minutele nu contau. Parcă încercam să îmblânzesc o pisică.

— Ați crezut-o? întreabă Nella. Părea să știe atât de bine ce avea să mi se întâmple.

Windelbreke își freacă bărbia.

— Serios? spune el. Se uită prin atelierul fiicei sale. Păreți la fel de hotărâtă ca restul femeilor care mi-au scris. Atât de dornică să renunțați la libertate.

— Nu! Domnule, în cel mai bun caz, m-a ajutat să o recapăt.

Protestul ei și adevărul acestei afirmații o reduc la tăcere.

Windelbreke își întinde mâinile.

— V-a dat înapoi ceea ce vă aparținea de drept. Zâmbește ușor încântat. Doamnă, nu vă pot spune decât atât. Fiica mea credea cu dragă inimă că faptele ei aveau un scop. Dar am încercat să îi arăt că darul ei pentru detalii nu putea face prea multe. Ceilalți trebuiau să aleagă să vadă ceea ce vedea și ea, altfel, se străduia de pomană. Dacă nu v-a răspuns, probabil că a fost din cauză că a simțit că veți înțelege. Că ați văzut ce încerca să vă arate.

Nella simte că-i vine să plângă.

— Dar nu înțeleg, spune ea.

— Mă întreb dacă e așa cum spuneți.

Nella își privește fix liniile palmei, care se întind spre piele, conducând-o către locuri pe care nu poate să le vadă. Le strânge, adunând aceste hărți ale ființei sale.

— Poate că înțeleg, rostește ea.

Întrebările cercetătoare ale lui Windelbreke o lasă fără vlagă. Vrea să alerge acasă, în Herengracht, să fie alături de Marin, Cornelia și Thea, să stea cu Dhana și să-i mângâie urechile. Dar ele vor vrea să afle vești despre Johannes, iar ea va trebui să le spună. „Duminică, la apusul soarelui.” Nu știe dacă e destul de puternică pentru asta.

— Nu știu ce a făcut în toți acești ani – ce deprinderi ciudate și-a însușit sau în compania cui s-a aflat, spune Lucas Windelbreke. E cea mai inteligentă persoană pe care am cunoscut-o vreodată. Dar,

doamnă, dacă o vedeți pe fiica mea, vă rog să-i spuneți să vină acasă.

Nella îl lasă pe Windelbreke, care împachetează cu grijă lucrările frumoase ale fiicei sale dispărute în câteva cutii.

— Nu pot să rămână aici, spune el. Dar nu le arunc. Poate că va veni în Bruges și le va lua înapoi. Nu pare convins.

Nella se gândește la toate femeile din Amsterdam care așteaptă următoarea livrare. Unele cu emoție, multe cu speranță, altele cu privirea pierdută a celor care nu pot să trăiască fără vreun sprijin, fără miniaturistă și fără darul ei atât de înșelător. Își vor aștepta fericirea. Și când aceasta nu va veni – când nu vor mai primi piesele, așa cum nici Nella nu le mai primise –, ce vor face atunci? Femeile acestea îi trimiseseră scrisori, iar miniaturista le acceptase în schimbul propriei valori. Ele își aparțin ca să facă troc, să adune bani sau ca să îi cheltuie.

Nella coboară pe Kalverstraat, surdă la strigăturile negustorilor. „Duminică, la apusul soarelui.” Cum le voi spune? se întreabă ea. Cum le voi spune că Johannes va fi aruncat în mare, cu o piatră atârnată de gât?

Încremenită de frig, continuă să meargă pe străzi, spre Cotul de Aur. Cornelia așteaptă la ușă și, când o vede, Nella nu-i poate spune nimic despre Johannes și nici despre secretul lui Lucas Windelbreke și al miniaturistei. Fata este palidă și posomorâtă. Pare mult mai în vârstă decât este.

— Am greșit ceva, e tot ce spune Cornelia. Am greșit.

O ușă care se închide

În aceste situații, timpul nu este ușor de măsurat. Nella se gândește la cele mai recente amintiri – la cum o lăsase pe Marin trează și alergase la Stadhuis și apoi pe Kalverstraat, în căutarea unei soluții, pe care nu avea să o găsească. Toate acestea în aceeași zi – dar sentința lui Slabbaert, secretele lui Windelbreke – pare să le fi auzit anul trecut. Marin făcuse timpul să dispară, iar pe harta pielii ei palide, Nella nu găsește semnul care să-i indice când se scufundase sau când dispăruse aceasta.

Inteligența lui Marin o ajutase până la capăt, permițându-i să plece pe ascuns. Spiritul ei le alunecase printre degete. Se eschivase chiar și în ultima clipă, păstrând pentru sine momentul morții ei.

— Nu, suspină Nella. Nu! Marin, mă auzi?

Dar Nella știe că ea nu mai e acolo. Stând împreună cu Cornelia lângă pat, îi ating chipul lui Marin. E acoperită de o umezeală strălucitoare, ca și când ar fi zăcut în ploaie.

Tremurând, Cornelia ia de la pieptul inert al lui Marin singura moștenire a acesteia. O ridică pe Thea, cuprinzându-i căpșorul în palmă. Cornelia o înfășase cu atât de multe cârpe din bumbac, încât i se vedea numai fața ca o coajă de nucă. Aflate încă în stare de șoc, Nella și Cornelia rămân lângă pat, supuse încă lui Marin.

— E imposibil, rostește Nella.

— Nu am putut face nimic, spune o voce din prag.

Nella tresare, întorcându-se îngrozită ca să vadă îndreptându-se către ele o femeie imensă, cu mânecile suflecate, ca o ciobăniță din Assendelft.

— Cine…

— Lysbeth Timmers, o întrerupe femeie. Servitoarea dumneavoastră m-a găsit în *Lista lui Smit.* Ar trebui să luați imediat copilul de aici.

— Era cea mai aproape de noi, murmură Cornelia Nellei cu o voce răgușită, ținând-o strâns pe Thea. Doamnă, dumneavoastră *mi-ați spus* să chem pe cineva.

Nella se uită fix la această Lysbeth Timmers, acoperind trupul expus al lui Marin de privirea iscoditoare a străinei. Cu un calm ciudat și reținut, se întreabă cum de fusese atât de nesăbuită, încât să-i spună Corneliei să deschidă larg ușile și să le expună secretele. O vulpe în cotețul păsărilor, Lysbeth stă cu mâinile în șolduri.

— E doică, șoptește Cornelia. Dar a picatul examenul pentru moașe.

— Mi-am născut fără ajutor cei patru copii, răspunde Lysbeth calmă, auzind-o pe Cornelia. Se îndreaptă cu pași mari către ele,

luând-o pe Thea din brațele Corneliei.

— Nu! strigă Cornelia, în timp ce Lysbeth se duce cu bebelușul spre prag, unde își trage un scaun.

Doica o examinează atent pe Thea, ca și când ar fi fost o legumă ciudată din piață. După ce-și trece degetele înroșite peste bonețica ei, își dă jos corsetul desfăcut și cămașa, fără alte formalități. O pune pe Thea la sfârcul ei de un roz-închis și lasă copilul să se hrănească.

— Nu ați făcut bine, observă ea.

— La ce te referi? întreabă Cornelia.

Nella simte panica inexplicabilă din vocea ei.

Lysbeth înalță capul și o privește.

— La faptul că ați înfășat-o așa.

Epuizată, Nellei îi sare țandăra.

— Nu vă plătim ca să ne criticați, doamnă Timmers, spune ea.

— Uitați, spune Lysbeth netulburată. La această vârstă, membrele unui copil sunt precum ceara. Dacă le legați greșit, până la un an va avea coloana strâmbă și picioarele răsucite.

O ia pe Thea de la piept și începe să o dezlege, ca pe un pachet, într-o secundă, îi scoate bonețica.

Tensionată și alertată, Cornelia face un pas înainte.

— Ce s-a întâmplat? întreabă Nella. În a doua dimineață de după naștere, în graba ei de a ajunge la Stadhuis, abia se uitase la copil. Dar acum, amintindu-și de neliniștea Corneliei – „Nu pare posibil. Nu poate fi adevărat" – vede cu propriii ochi ceea ce încerca să-i spună servitoarea uimită.

Cu părul ei negru, prea negru pentru un bebeluș olandez, pielea abia spălată a fetiței are culoarea unei nuci confiate. Copilul ține ochii deschiși, iar irișii sunt ca două mici lacuri întunecate. Nella se apropie; nu se poate abține să nu o privească.

— Thea, rostește Cornelia. O, Toot!

Fiica lui Otto se întoarce spre servitoare, ca și când ar fi auzit-o. În privirea ei de nou-născută e o lume întreagă.

Lysbeth se uită în sus, la Nella, așteptând ca ea să vorbească. Când liniștea din cameră devine mai apăsătoare, cuvintele lui Marin nu-i dau pace Nellei: „Dacă supraviețuiește, acest copil va fi stigmatizat." Oare Lysbeth îi aude inima bătând cu putere? Lângă ea, Cornelia pare paralizată.

— Veți fi răsplătită din plin pentru tot ajutorul. Un gulden pe zi, reușește Nella să spună, un tremur din vocea ei dezvăluind faptul că era șocată de ceea vede; un chip într-un alt chip, un secret care iese la suprafață. „Te iubesc din cap până-n picioare."

În timp ce o privește admirativ, Lysbeth mângâie ușor cu mâna

ei aspră părul fetiței. Se uită la tablouri, la ceasul cu pendul și la urciorul de argint. Privirea ei se concentrează asupra casei uriașe de păpuși, în care trăiesc miniaturile și care iese în evidență într-un mod atât de opulent și de redundant, încât Nella se rușinează.

— Sunt sigură de asta, spune Lysbeth în cele din urmă. Vreau patru guldeni pe zi.

Nella e încă prea uimită ca să vorbească, dar locuiește de suficient de mult timp în Amsterdam, încât să știe că omul negociază încă din clipa în care se naște. În general, se simte ușurată de faptul că Lysbeth pare să își dorească banii, și nu secretele lor, dar poate că femeia se bucură prea mult de norocul ei neașteptat. Nu mă voi îndatora, își spune Nella. Doica pare să vadă dincolo de aparențe, dar, din păcate, știe și câți bani valorează ea.

Poate că Johannes avea dreptate – chiar și un lucru abstract, ca tăcerea, poate fi negociat, așa cum cineva negociază pentru o pulpă de căprioară, o pereche de fazani sau o bucată de brânză bună. Se gândește la cufărul lui Johannes, în care mai erau puțini bani. Trebuie să te întâlnești cu Hanna, își reamintește ea. Tot zahărul trebuie vândut. Dar când? Lucrurile se complică deja, întocmai cum a spus Otto.

— Doi guldeni pe zi, doamnă.

Lysbeth Timmers strâmbă din nas.

— Având în vedere circumstanțele neobișnuite, sunt sigură că veți înțelege. Trei.

Aproape că i-am zis lui Frans Meermans că Marin îi născuse copilul, își spune Nella, gândindu-se îngrozită la ce s-ar fi întâmplat dacă el ar fi aflat și acest secret.

— Așa să fie, doamnă Timmers, se învoiește ea. Trei guldeni pe zi. Pentru *tot* ajutorul dumneavoastră.

Lysbeth dă din cap mulțumită.

— Puteți avea încredere în mine. Nu mă interesează să discut cu primarii.

— Sunt sigură că nu știu la ce vă referiți, doamnă Timmers.

Lysbeth rânjește.

— Chiar așa? Ei bine, în lumea mea, un tată este un tată. Toți sunt la fel. Iar fetița este frumușică; să nu faceți vreo greșeală.

„Vreo greșeală”, repetă Nella, încercând să-și stăpânească uimirea. Oare Otto știe? Oare Marin i-a spus și acesta e motivul pentru care a plecat? Cornelia pare să leșine, iar Nella se întreabă dacă servitoarea suspectase vreodată acest adevăr extraordinar. Cu câtă hotărâre îi povestise despre Marin și Frans Meermans, cât se mai lăudase cu calitățile ei de regină a ascultatului pe la uși! Otto era prietenul Corneliei, egalul ei în această casă. Coroana ei e pierdută.

— Să știți că le place, spune Lysbeth.
— La ce naiba vă referiți? se răstește Cornelia.
— La strânsoarea scutecelor, subliniază sec Lysbeth, ignorând cu o privire provocarea Corneliei. Le aduce aminte de pântecele mamei.
Durerea și confuzia pun stăpânire pe chipul Corneliei. Când se gândește la Johannes, care e închis și la condamnarea pe care o primise, Nella știe că îi va fi aproape imposibil să-i spună Corneliei un alt adevăr.

În camera lui Marin, printre pene și semințe, Lysbeth le arată cum se înfașă corect copilul. Thea e flexibilă și pe jumătate adormită. Apoi o hrănește din nou, iar copilul se smulge din toropeală, agățându-se de viață cu o hotărâre care îi aduce aminte Nellei de Marin stând aplecată peste registru sau uitându-se pe una dintre hărțile lui Johannes. Din picioare, privește minunata enigmă, strălucirea diafană a pielii cafenii a fetiței. Thea gângurește și își strânge pumnul. Trăsăturile chipului ei arată limpede cine este tatăl, însă e prea devreme pentru a spune exact cât de mult va ajunge să-i semene.
Mișcându-se ca într-un vis, Cornelia începe să aprindă toate lămpile din casă, păstrând la distanță mirosul morții. Întoarce toate oglinzile spre perete, ca să se asigure că sufletul stăpânei sale găsește drumul spre rai. Nu vor ca acesta să rămână blocat în coș, ci să zboare prin nori, deasupra acoperișurilor din Amsterdam.
Lysbeth le spune că în curând vor trebui să o mute pe Marin. Aerul viciat nu este bun pentru Thea.
— Doamnă, acoperiți-o cu un cearșaf simplu.
— Cu un cearșaf simplu? întreabă Nella. Nu cred. Marin merită cel mai bun damasc.
— Probabil că l-ar prefera pe cel simplu, îngaimă Cornelia.
De îndată ce bebelușul adoarme, Lysbeth ia cei trei guldeni și-i pune în buzunarul de la șorț.
— Chemați-mă când se trezește. Nu locuiesc departe.
Ieșind pe ușa de la bucătărie, la insistența Nellei – și nu pe cea de la intrare, indiferent de cât de mulți bani ar primi –, Lysbeth Timmers se oprește și se întoarce spre noua ei stăpână.
— Ce aveți acolo sus? întreabă ea. Dulapul mare din colț. Nu am mai văzut niciodată așa ceva.
— Nu e nimic, spune Nella. O jucărie.
— Și ce mai jucărie!
— Doamnă Timmers…
— Trebuie să botezați copilul. Repede, doamnă. Primele zile de viață sunt pline de pericole.

Ochii Nellei se umplu de lacrimi. Se gândește la ultimele cuvinte ale lui Slabbaert. „Fie ca noul botez al lui Johannes Brandt să reprezinte un avertisment pentru voi toți."

Privirea lui Lysbeth e un amestec de milă și nerăbdare.

— Doamnă, aveți grijă să poarte bonețica, șoptește ea. Îndrăznesc să spun că are un păr frumos, dar bietul copil trebuie să trăiască pe aceste străzi.

Auzind-o, Nella se întreabă cum va fi posibil așa ceva. Dar Cornelia nu va renunța la fetiță.

Cornelia stă zgribulită lângă pătuț. Fața ei ca de ceară e lipsită de expresie. Pare uscată și Nella își amintește de ziua când s-au întâlnit prima dată pe hol, de înfumurarea ei, de încrederea cu care o privea pe nou-venită. E imposibil să fie aceeași fată.

— Am încercat, doamnă.

— Ai făcut tot ce ai putut.

Nella tace, ascultând casa. În grădină, mormanul de cearșafuri maronii arde domol, iar fibrele carbonizate de bumbac plutesc în aer. Printre flăcări, Nella vede peticul cusut de pe o pernă – cuibul unei păsări colorate în frunziș. „Cornelia a brodat prea mult." Fiecare moment, vocea lui Marin.

— Doamnă, nu-i așa că o vom păstra pe Thea? șoptește Cornelia. Aici e cel mai sigur loc pentru ea.

— Deja mituim oameni noi ca să păstreze cel mai nou secret. Când va înceta totul? întreabă Nella. „Va înceta atunci când se vor termina banii", îi răspunde vocea din mintea ei.

— Mai degrabă mor decât să pățească fetița ceva. Privirea Corneliei e feroce.

— Cornelia, chiar dacă o vom duce în Assendelft, îți promit că nu vom renunța la ea.

Acum Assendelft parcă e la fel de departe ca Batavia, și nu Amsterdam, așa cum spusese Agnes odată. Nella aude iar vocea lui Marin, limpede precum cristalul, îi vede ochii cenușii, zeflemitori. „Nu ai ce face la țară."

Cornelia dă din cap.

— Thea poate să poarte o bonetă pe afară și să o scoată când stă în casă.

— Cornelia…

— Și va trebui să-i spunem pastorului Pellicorne despre Marin. Nu putem să o îngropăm oriunde. Nu vreau să o ducem la St. Anthonis. E prea departe. Vreau să fie aici, în oraș…

— Lasă-mă să-ți aduc ceva de mâncare, zice Nella, simțind isteria crescândă a servitoarei. Niște pâine și brânză?

— Nu îmi este foame, răspunde Cornelia sărind în picioare. Dar

trebuie să facem ceva și să-i ducem mâncarea domnului.

Nella se așază, sleită de puteri, nereușind să găsească cuvintele prin care să-i explice Corneliei ce se întâmplase în cursul zilei, la Stadhuis. Își dorește să îl vadă pe Johannes, dar vor trebui să facă ceva și în privința lui Marin mâine-dimineață după ce vor fi dormit. Astăzi este joi. Până duminică la apus, ea, Cornelia și Thea vor fi în cădere liberă, cu Lysbeth Timmers agățată de poalele lor. În acest oraș, să iei o viață pare la fel de ușor ca a ridica o piesă de pe tabla de *verkeerspel*.

Probabil că în Amsterdam nu mai existase niciodată un astfel de copil. Desigur, în oraș sunt evreii sefarzi – fetele și băieții cu piele închisă la culoare din Lisabona și mulatrii aduși de negustorii portughezi, care așteaptă în fața sinagogii de pe Houtgracht, rezervând locuri pentru stăpânele lor. Sunt armenii care fug de turcii otomani – și care știu ce se întâmplă în Indii – dar, în Amsterdam, oamenii stau pe lângă ai lor, nu se amestecă. De aceea se uitau mereu la Otto. Cu toate acestea, Thea este rezultatul unei combinații pure dintre două persoane diferite din republică, născute nu la mii de kilometri distanță, ci în cotloanele secrete ale patriei, în cea mai bogată zonă a Cotului de Aur. În fața acestor străzi pavate și canale, Thea este scandalos de unică, mai ceva decât tatăl ei.

„Te iubesc din cap până-n picioare.” Otto și Toot, cerc complot, biletele și copilul lăsat în urmă, o oglindire a lui. Nella își amintește șoaptele din timpul nopții, ușile care se închideau, fața palidă a Corneliei în diminețile în care o întreba dacă se culcase târziu. Își aduce aminte de Marin, care plângea în Biserica Veche. De Otto, îngrozit în aceeași strană, câteva săptămâni mai târziu. Oare atunci îi spusese Marin?

Singurul lucru pe care l-ar putea Nella înțelege vreodată din relația lui Otto cu Marin este Thea care, la rândul ei, cu mama moartă și tatăl dispărut, va fi o enigmă. Nella se gândește la o altă mamă, din Bergen, și la alt copil frustrat, care crescuse în Bruges, alături de un tată mai în vârstă. De ce o luase pe miniaturistă? Lipsa de somn mă înnebunește, își spune Nella, încercând să rememoreze, gândindu-se la semnele pe care le-ar fi putut pierde din vedere în ceea ce-i privea pe Otto, pe Marin sau pe cealaltă Petronella. Nu știe dacă o nouă zi o va ajuta să înțeleagă mai bine. Cornelia se uită la chipul fetiței.

— Voiam ca tatăl să fie domnul Meermans, spune ea, cu o voce liniștită. Voiam să fie el.

— De ce?

Însă Cornelia nu răspunde; atât vrea să mărturisească. Fusese atât de sigură de identitatea iubitului secret al lui Marin, de

purcelul sărat oferit în dar, de gelozia de soție a lui Agnes. „Ar fi trebuit să-i dau mai multe de făcut Corneliei”, spusese Marin, nemulțumită de înclinația ei de a fabrica povești. Privirea lui Meermans zăbovea asupra lui Marin, e adevărat; dar Marin nu se manifestase niciodată. Și ce îi răspunsese când o întrebase despre sentimentele ei? „Îi porți copilul”, îi spusese Nella. „I-am luat unele lucruri lui Johannes, deși nu trebuia să fac asta”, a fost replica ei. Marin, mereu eliptică, trăind în umbrele dintre minciună și adevăr.

— Vreau ca lucrurile să fie ca înainte, spune Cornelia.

— Cornelia, rostește Nella, luând-o de mână. Trebuie să-ți vorbesc despre Johannes. Ea simte că durerea înflorește, ca un trandafir greoi, ale cărui petale cad prea curând.

Liniștită, cu ochii limpezi, servitoarea stă pe pat.

— Vorbiți-mi, zice Cornelia ținând-o de mână.

Nella are impresia că pereții se vor prăbuși de forța lacrimilor Corneliei. Desigur, Thea se trezește, iar Nella ridică bebelușul care plânge. Cu plămâni ca o pereche minusculă de foaie, micul lor moft înfășurat în alb e încântător.

— Doamnă, de ce ne-a pedepsit Dumnezeu? Asta a avut mereu de gând?

— Nu știu. Poate că El a pus întrebarea, dar noi suntem răspunsul, Cornelia. Trebuie să îndurăm. De dragul fetiței, trebuie să scăpăm.

— Dar cum? Cum vom trăi? întreabă Cornelia, îngropându-și fața în palme.

— Adu-o pe Lysbeth, spune Nella, Thea trebuie hrănită.

Nevoită de împrejurări să se calmeze, Cornelia tace auzind plânsul copilului. Cu fața umflată și amorțită, o lasă pe Nella pe pat, cu Thea care îi scâncește în brațe. Întinzându-se alături de copil, ceva o înțeapă și, când caută sub pernă, găsește un obiect mic și tare.

„Otto”, suspină ea, uitându-se la păpușa care-l reprezintă și ținând-o pe fiica lui pe brațul celălalt. Nella nu observase că fusese luat din căsuța de păpuși. Oare Marin dormise aici noapte de noapte cu el sub pernă, o mângâiere care nu reușise să-l readucă acasă?

— Unde ești? întreabă Nella, ca și cum vorbele ei îl vor aduce înapoi, în locul păpușii care dăduse lamentabil greș. Thea, heruvimul zgomotos al unei lumi noi și curajoase, plânge după lapte. Acest copil are parte de un început, așa cum Johannes și Marin au parte de un sfârșit.

Înconjurată de haosul creat de bebeluș, Nella rostește în liniște o anumită rugăciune. În Assendelft, Carel, absent de la

înmormântarea tatălui, scrisese o plângere, adresată lui Dumnezeu. Era sfidătoare și copilărească, în cel mai bun sens al cuvântului. Nella își amintește acum cuvintele gravate în inima ei și i le șoptește fetiței la urechiușă. O mângâiere, o dorință de înviere. O speranță nemuritoare.

Lysbeth Timmers doarme în bucătărie. În dimineața zilei următoare, vineri, fața ei e îmbrobonată din cauza aerului umed din cameră.

— Cadavrul doamnei, spune ea. Veți avea nevoie de ajutor.

Nella simte un val de recunoștință. În mintea ei, aude vocea lui Johannes care îi adresa o întrebare surorii lui. „Marin, crezi că această casă este condusă prin magie?” Nu prin magie, gândește Nella, ci de oameni precum Cornelia și Lysbeth Timmers.

Cornelia, ale cărei degete abia o atinseseră pe Marin cât fusese în viață, trebuie acum să se ocupe de stăpâna ei și să o țină bine.

— Întotdeauna a urât să fie atinsă, spune servitoarea.

Luând-o în considerare pe Thea, Nella se întreabă cât de adevărată poate fi această afirmație.

— Aceasta. Cornelia ridică o fustă lungă și neagră.

Astăzi este vorbăreață, ca și cum vocea ei va alunga demonii care strigă din Stadhuis cuvintele „Duminică la apusul soarelui” învârtindu-i-se acum și ei în minte. Aplicațiile de țesătură ale corsetului sunt căptușite cu bucăți de blană de samur și veveriță și cu o panglică de catifea care se întinde de-a lungul șirei spinării.

— I se va potrivi de minune doamnei Marin, spune Cornelia.

Nella simte că stă pe un nisip mișcător, care s-ar putea scufunda în orice moment. E leoarcă de sudoare la subsuoară.

— Desigur, răspunde ea cu un zâmbet șters.

Lysbeth se încruntă.

— Hainele sunt foarte bune, spune ea. Dar mai întâi trebuie să o pregătim.

Aceasta e partea cea mai grea.

O ridică pe Marin, iar Lysbeth taie cu un cuțit ascuțit jupa și bluza din bumbac. Nella se îmbărbătează singură, materialul e tăiat, încercând să se concentreze doar asupra a ceea ce are de făcut. E aproape prea dureros să privească pântecele gol și deformat în care Thea trăise aproape nouă luni – și inevitabil să vadă sânii rotunzi și plini ai lui Marin. Cordonul ombilical, pe care nu reușiseră să-l taie, e încă între picioare.

Cornelia se sufocă, iar Nella nu își dă seama dacă e din cauza durerii sau a repulsiei. Intrarea prin care Thea venise pe lume pare pecetluită, dar Nella nu îndrăznește să se apropie, de teamă ca gestul ei să nu producă o sângerare și mai abundentă. În schimb, cu restul de ulei de lavandă, freacă alte părți ale corpului lui Marin, acoperindu-i astfel mirosul din ce în ce mai intens și ciudat de

dulce.

Ridicând-o pe Marin, Nella și Lysbeth se clatină; Cornelia îi pune ușor fusta, legând-o cu degete tremurânde. Când Nella se apleacă spre ea, capul lui Marin i se lovește de piept. Cornelia îi trage un braț prin corset.

— Nu am mai îmbrăcat-o de ani buni, spune ea, cu o voce ușoară și înaltă, ținându-și respirația. Se îmbrăca singură mereu.

Cornelia îi pune ciorapii și o încalță cu o pereche de papuci din piele de iepure, pe care sunt brodate inițialele M și B. Nella îi spală fața cu atenție, tamponând-o cu prosoape curate. Lysbeth îi despletește părul și-l împletește la loc, acoperindu-l cu o bonetă albă și curată.

— Așteaptă, spune Nella.

Aleargă spre cămăruța lui Marin, unde Thea doarme în pătuțul ei din lemn de stejar. Nella dă jos harta Africii, pe care sunt încă notate niște întrebări fără răspuns: „Vreme? Mâncare? Dumnezeu?"

— Ar trebui să-i punem în sicriu mai multe lucruri pe care le colecționa, spune Cornelia, când vede ce aduce Nella. Penele și mirodeniile – cărțile acelea.

— Nu, spune Nella. Le vom păstra.

— De ce?

— Pentru că, într-o zi, vor fi ale Theei.

Cornelia dă din cap, părând copleșită de logica și melancolia unei asemenea idei. Nella și-o imaginează pe Cornelia peste patru ani arătându-i fetiței lumea pe care mama ei o crease cândva cu atâta dragoste și perseverență. De vreme ce și Cornelia pare absentă, Nella se întreabă dacă și aceasta se gândește la viitor – la Thea, căreia îi atârnă picioarele stând pe pat, în vreme ce servitoarea care o iubise pe mama ei îi arată ciudata moștenire. Nella își dorește ca Nella să se agațe de această imagine ca de un viitor menit s-o facă să uite de groaza zilei de azi.

— Pare liniștită, spune Cornelia.

Dar Nella vede pe fruntea cumnatei sale acel rid cunoscut, ca și când ar fi calculat o taxă ușoară sau s-ar fi gândit la fratele ei. Marin nu pare liniștită. Pare că nu ar fi vrut să moară. Mai erau atât de multe lucruri de făcut.

În vreme ce Lysbeth și Cornelia se duc în camera lui Marin să aibă grijă de Thea, Nella se duce la dulapul cu instrumente al lui Otto de la parter, unde uneltele lui sunt așezate pe un raft ordonat, bine unse și ascuțite. Găsește ceea ce caută. Fermierii din Assendelft obișnuiau să le spună *bludgeoners,* iar ea, copil fiind, urmărea cum, cu brațele lor umflate, loveau cu putere copacii uscați.

La etaj, vocile femeilor murmură de-a lungul coridorului, iar

Nella încuie pentru prima dată ușa de la dormitorul ei.

Vede în colț frumosul dar primit de la Johannes. În octombrie, el îl numise o distracție, dar Nella, în pragul unei vieți noi, îl considerase o insultă adusă situației ei delicate. Respinsese această lume de nelocuit, apoi, treptat, începuse să creadă că deținea răspunsurile, că miniaturista era cea care îi dădea un sens. Dar, într-un fel, Johannes avea dreptate, reflectează Nella. Într-adevăr, tot ce avea legătură cu acea casă de păpuși, îi distrăgea atenția. „Atât de multe s-au întâmplat, câtă vreme am privit în altă parte. Eram sigură că nu făcusem nimic, dar uite câte am realizat!"

Abia acum Nella știe cu siguranță ce trebuie să facă. Se apropie de căsuță și ridică brațele, precum localnicii care despicau trunchiurile ce gemeau. Inspiră, își ține respirația o clipă și apoi lovește cu toporul. Acesta trece prin carapacea de broască-țestoasă și crapă lemnul de ulm. Sârmulițele se răsucesc precum rădăcinile unor plante, draperiile de catifea cad. Nella continuă să zdrobească, până când distruge tot. Podelele se prăbușesc, tavanele cedează, iar timpul și măiestria, detaliul și puterea i se rostogolesc la picioare.

Surescitată, Nella scapă toporul și se apropie de ruine. Smulge tapetul italian din piele, tapiseria și strică liantul dintre plăcile de marmură. Ia cărțile și rupe paginile mici. Strânge în pumn cupa de logodnă, iar metalul moale se supune forței ei și perechea poziționată pe o parte a acesteia se turtește. Adună scaunele din lemn de trandafir, colivia, pe Peebo, cutia cu marțipan, lăuta și le calcă în picioare până le nimicește, până când le distruge pentru totdeauna.

Nella sfâșie cu degetele păpușa lui Meermans și-i rupe pălăria în bucățele. Ca pe o floare moartă, îi smulge capul lui Jack. Cu un băț. Îi strivește mâna lui Agnes, care încă strânge căpățâna înnegrită de zahăr. Nu scapă nici Cornelia și nici cele două variante ale ei – cea gri și cea din aur, una trimisă de miniaturistă, cealaltă, lăsată de Agnes în Stadhuis, pe podeaua galeriei. Păstrează intacte doar miniaturile care îi reprezintă pe Marin și pe Johannes, pe care le pune în buzunar, lângă cea a lui Otto și a bebelușului. Thea va primi aceste portrete nemuritoare când va mai crește.

În buzunar, îl simte pe Arnoud și ezită. E doar o păpușă, își spune ea, în continuare uimită de modul straniu în care miniaturista îmbinase măiestria și spionajul. Nu e nimic. Îl cântărește în palmă. Cea mai mare parte a zahărului e încă nevândută. Aproape urându-se, Nella îl îndeasă pe cofetar în buzunarul de la fustă, unde e în siguranță și departe de ochii lumii.

Golită, epuizată, Nella nu mai poate să distrugă; darul ei de nuntă se transformase într-un rug. Culcându-se pe podea lângă el, își ține capul pe genunchii ridicați. Suspinând, se îmbrățișează,

deoarece nimeni nu e acolo ca să o facă.

Seara, Cornelia e hotărâtă să meargă la închisoarea Stadhuis. Dintr-un exces de zel, făcuse pateuri din carne de găină și mânzat, apă de trandafiri și dovleac îndulcit, varză. Mirosul mâncărurilor, pregătite de un bucătar sensibil, într-o bucătărie cu ustensile bune, amintește de acasă.

— Plec, doamnă, spune ea. Hotărârea îi mai colorase oarecum obrajii.

— Nu-i povesti ce s-a întâmplat aici.

Cornelia ține în brațe pachetul cu mâncare, cu ochii plini de lacrimi.

— Doamnă, mai degrabă aș muri decât să-i frâng inima, spune ea îndesând plăcintele în șorț.

— Știu.

— Dar dacă i-am zice despre Thea, care e un copil, un început…

— L-ar face să regrete și mai mult viața pe care urmează să și-o piardă. Nu cred că ar putea îndura așa ceva.

Pe Cornelia o enervează deciziile îngrozitoare pe care sunt obligate să le ia. Nella privește silueta deznădăjduită a servitoarei îndepărtându-se pe străduța de pe malul canalului.

Lysbeth împăturește scutece noi pentru Thea, în bucătăria de lucru.

— Vreți să stați cu ea câteva ore, cât sunt plecată? întreabă Nella.

Lysbeth se uită în sus.

— Desigur, doamnă.

Nellei îi place faptul că, spre deosebire de Cornelia, Lysbeth nu o întreabă unde pleacă. Se gândește la ce s-ar putea să spună Lysbeth despre măcelul din camera ei, despre prejudiciul adus propriei jucării de o mireasă-copil.

— Lemnele pentru foc sunt sus, îi spune ea doicii. Ar trebui să o ținem la căldură pe Thea.

*

Nellei îi este permis să intre pe ușa camerei unui *kerkemeester,* aflate în spatele orgii din Biserica Veche. Pastorul Pellicorne stă la biroul său. Nella se află aici pentru Cornelia. Ea ar prefera ca Marin să fie îngropată în liniște, în biserica St. Anthonis, departe de ochii lumii.

— Nu asta și-ar fi dorit și ea? o întrebase pe Cornelia.

— Nu, doamnă. Și-ar fi dorit să aibă parte de cele mai înalte onoruri pe care i le-ar putea oferi orașul. Pentru Cornelia, este normal să păstreze aparențele. Astfel, moștenirea lui Marin se

transmite mai departe; această încurajare amară, cea mai obsesivă preocupare a lui Marin ar trebui să rămână vie pentru servitoarea ei.

Pellicorne o privește pe Nella, încercând să-și ascundă dezgustul. „Știi cine sunt, gândește ea, simțind că ura îi dă ghes. Erai afară, lângă primărie și strigai ca să te audă toți.” Nella venise înarmată cu însemnele bunăstării, dar perlele și rochia argintie par o armură subțire în fața disprețului acestuia.

— Am venit să anunț că a murit cineva, spune ea cu o voce clară, privindu-l în ochi.

Pellicorne își proptește bărbia pe gulerul amplu.

— Asta nu se întâmplă abia duminică? întreabă trăgând spre el registrul imens cu decese; o carte mare, învelită în piele, în care erau consemnate toate trecerile trupești ale acestui oraș, care se îndreptau fie spre rai, fie spre iad. Își înmoaie penița în cerneală.

Nella se potolește, respirând adânc.

— Am venit să anunț moartea lui Marin Brandt.

Pellicorne rămâne cu stiloul în aer. Se uită la Nella, ridicându-și privirea din registru.

— Moartea? rostește el.

— A murit ieri după-amiază.

Pellicorne pune pana pe masă și se lasă pe spate în scaun.

— Dumnezeu să-i binecuvânteze sufletul, spune el într-un sfârșit. Mijește ochii. Spuneți-mi, cum a părăsit această lume sora noastră, Marin Brandt?

Nella vede în fața ochilor cadavrul lui Marin, cearșafurile pline de sânge, pe Thea cea nou-născută, apoi alte lucruri, mai îndepărtate, pe Otto și pe Marin îmbrățișați, secretul lor adânc îngropat în trupul viu al femeii.

— A murit din cauza febrei, pastore.

El pare alarmat.

— Credeți că a suferit de sudoare engleză[4]?

— Nu, domnule. Era bolnavă de ceva vreme.

— Așa este, nu am mai văzut-o la biserică în ultimele săptămâni.

Pellicorne își împreunează mâinile și își sprijină bărbia pe vârfurile degetelor subțiri.

— M-am întrebat dacă această absență avea vreo legătură cu fratele ei.

— Domnule, șocul nu i-ar fi făcut bine. Era deja foarte slăbită, spune încet Nella, în care ura ce înflorește abia o lasă să respire.

— Cu siguranță.

Nella păstrează tăcerea – nu vrea să-i acorde acestui bărbat ocazia de a bârfi.

— Membrii *gebuurte* au venit să vă ajute? întreabă el.

Ea își amintește de înmormântarea tatălui ei în Assendelft, de vecinii care veniseră să o ajute pe mama ei îndurerată, dezbrăcând cadavrul și îmbrăcându-l cu o cămașă de noapte, ridicându-i corpul țeapăn pe o tablă de fier și punând paie, ca să împiedice scurgerile.

Apoi, tinerele necăsătorite din sat, veniseră să presare flori, frunze de palmier și de dafin. Marin nu avusese parte de așa ceva, ci doar de ajutorul Corneliei, cuprinsă de panică – și de Lysbeth, o femeie care nici măcar nu o cunoscuse cât fusese în viață. Cornelia aprinsese doar acele lămpi cu ulei.

Moartea lipsită de demnitate a lui Marin o îndurerează pe Nella. Vecinii ar fi trebuit să vină, pentru că Marin fusese o persoană bună, puternică. Într-o altă viață, ar fi putut conduce o armată. Dar, spre sfârșit, Marin își îndepărtase toți prietenii – cu excepția unuia, care nu e aici.

— Da, pastore, răspunde ea. Au venit vecinii. Dar trebuie să o mutăm în curând. Trebuie să o aducem la biserică.

— Nu s-a căsătorit niciodată, spune Pellicorne. Ce risipă!

„Pentru unii dintre noi, e o risipă să se căsătorească”, își spune Nella.

Afară e noapte. În clădirea principală a bisericii, aude cum se aprind torțele pentru rugăciunea de seară și pe organistul care exersează. Pastorul se ridică, aranjându-și tunica neagră, ca și când ar fi fost un șorț.

— Dacă ați venit să o îngropați aici, spune el, să știți că e imposibil.

Pentru o clipă, se lasă tăcerea. Nella rămâne nemișcată, cu spatele drept.

— De ce, pastore?

Vocea ei e puternică și înțelegătoare, deoarece asta își dorește. Nu îi va permite să tremure sau să îi trădeze emoțiile. Pellicorne închide registrul de decese și o privește surprins, ca și când nu ar fi obișnuit să i se ceară detalii.

— Doamnă, nu putem să o primim. E pătată, prin asociere. Așa cum sunteți și dumneavoastră. Se oprește, sfredelind-o cu ochii lui de piatră. Doamnă, aveți toată mila mea.

— Totuși, nu și mila.

— Suntem prea aglomerați. Îmi țin predicile mai mult în fața scheletelor, nu a oamenilor. Doamne Dumnezeule, duhoare, spune ca pentru sine. Toate parfumurile din Arabia nu sunt de ajuns pentru a acoperi mirosul acestor olandezi putreziți. Îmi pare rău pentru moartea ei, dar nu putem să o ținem aici, îi zice Nellei, pur și simplu.

— Domnule…

— Duceți-vă la oamenii de la St Anthonis, ei vă vor ajuta.

— Nu, pastore. Nu dincolo de zidurile orașului. Ea se închina aici.
— Doamnă, pentru mulți, a fi îngropat în oraș nu este o opțiune zilele acestea.
— Pentru Marin Brandt trebuie să fie.
— Nu mai am spațiu. Ați auzit?
Din buzunar, Nella scoate două sute de guldeni de la Arnoud și-i pune pe registrul lui Pellicorne.
— Dacă vă veți ocupa de piatra funerară, de sicriu, de spațiul din pardoseala bisericii și dacă veți găsi oameni care să-l care până acolo, la final, voi dubla această sumă, spune ea.
Pellicorne se uită la bani. Sunt banii nevestei unui sodomit, ai unei femei. Sunt rădăcina adâncă a răului, dar sunt mulți.
— Nu pot să-i accept, zice el.
— Lăcomia e cangrena pe care trebuie să o îndepărtăm, rostește Nella cu o privire îndurerată.
— Exact.
Ea observă că e încântat de faptul că predica lui fusese auzită.
— Dumneavoastră, un om al Domnului, sunteți cu siguranță cel mai potrivit să păziți această cangrenă, continuă Nella.
— De îndată ce e îndepărtată, răspunde el privind banii.
— Desigur.
— E nevoie de multe pomeni pentru nefericiții orașului nostru.
— Și trebuie să-i ajutăm; dacă nu, cangrena va începe să înflorească.
Tac amândoi.
— În colțul de est al bisericii există un mic spațiu, spune Pellicorne. Cât pentru o lespede modestă, nimic mai mult.
Ce prost este! gândește Nella. E un om ca toți oamenii, nu e mai aproape de Dumnezeu decât altul. Se întreabă cât din cei patru sute de guldeni se vor cheltui înainte de a plăti pomana și persoanele care să ducă sicriul. Oare lui Marin i-ar plăcea în colț? Își petrecuse întreaga viața în colț, probabil că ar prefera un loc în naos. Dar în naos oamenii ar tot păși peste ea. Poate că unii cetățeni își doresc un astfel de sfârșit, ca să nu fie uitați niciodată, și ca oamenii să se roage pentru ei, dar Nellei i se pare că acest lucru e prea nedemn pentru Marin.
— Doamnă, vă spun adevărul, rostește pastorul Pellicorne. Suntem aglomerați. Locul din colț e cel mai bun pe care vi-l pot oferi.
— E bine așa, răspunde ea. Dar vreau ca sicriul să fie făcut dintr-un lemn de ulm de calitate superioară.
Pellicorne își ia stiloul și mai deschide o dată registrul.
— Mă voi ocupa de asta. Înmormântarea ar putea avea loc

marțea viitoare, seara, după slujba obișnuită?

— Foarte bine.

— E mai ușor noaptea. Mirosul care se ridică atunci când se deschide podeaua îi deranjează pe oamenii care se roagă.

— Am înțeles.

— Câte persoane vor participa? întreabă el.

— Nu multe. A dus o viață destul de retrasă.

Rostește cuvintele aproape ca pe o provocare, să vadă dacă el o va contrazice sau dacă îi va spune și alte lucruri despre viața secretă a lui Marin. I-ar putea povesti despre librăriile vizitate de ea. Sau despre însoțitorul ei, acel negru alături de care se plimba pe străzi.

Însă Pellicorne tace. Izolarea este rea; Nella știe ce înseamnă privirea lui. Simțul civic, vecini care se supraveghează, faptul că toți se spionează între ei – acestea mențin orașul în viață. Nu izolarea față de privirile indiscrete.

— Va fi o ceremonie scurtă, spune el punând guldenii în registru.

— Nu ne place fastul, răspunde ea.

— Întocmai. Și, în afară de nume și de datele ei, ce ați dori să fie înscris pe piatra funerară?

Nella închide ochii și își aduce aminte de Marin în rochia ei neagră și lungă, de boneta ei perfectă și de manșetele sub care se ascundea atâta agitație. De Marin care respingea zahărul în public, dar care dosea nuci confiate, ascundea scrisorile de dragoste primite de la Otto și care făcea însemnări pe hărțile furate de la fratele ei, în dreptul țărilor nevizitate. De Marin, care desconsidera atât de mult miniaturile, dar care dormea cu miniatura lui Otto sub pernă. De Marin care nu își dorise să fie o soție, dar care era însărcinată cu Thea.

Nella se simte copleșită de moartea fără rost a cumnatei sale, de numeroasele întrebări fără răspuns. Frans, Johannes, Otto… Oare o cunoșteau acești trei bărbați mai bine decât ea?

— Ei bine? întreabă Pellicorne nerăbdător.

Nella își drege vocea.

— *T'can vekeeren,* răspunde ea.

— Asta e tot?

— Da, spune ea. *T'can vekeeren.*

Lucrurile se pot schimba.

Trăind viața la intensități diferite

Sâmbătă dimineață, Nella ia o plăcintă din cămară, crezând că e cu fructe de pădure. E lihnită, de vreme ce abia dacă mâncase după aflarea verdictului.

Crusta o dezamăgește, ascunzând, de fapt, o plăcintă făcută cu pește rece, cu o banală plătică, și nu cu fructe de iarnă. Nervoasă fiind, aproape că i se pare că mâncarea își bate joc de ea. Îngrozită, se întreabă dacă servitoarea va mai găti vreodată ceva dulce. Priveliștea unei nuci glasate ar putea să o invoce pe Marin și contradicțiile ei delicioase.

Cu mațele ghiorăind, Nella se îndreaptă spre magazinul Hannei și al lui Arnoud, aflat sub semnul celor două căpățâni de zahăr.

— Vom cumpăra mai mult zahăr, spune Arnoud când o vede. Dă un gust bun fagurelui și, fără îndoială, vă veți dori cu disperare să scăpați de el.

— *Noud*[5], îl mustră Hanna. Îmi pare rău, Nella. La Haga nu l-au învățat niciodată bunele maniere.

Nella zâmbește. Afacerile sunt afaceri. Arnoud, nu trebuie să te plac, gândește ea – cu toate că Hanna îi este dragă – vorbește clar, e un diplomat cu un șorț prăfuit. De îndată ce zahărul se vinde, Nella își promite să arunce păpușa lui Arnoud într-o prisacă din oraș, ca să fie acoperit de albinele lacome.

— Veniți, spune Hanna, făcându-i semn să ia loc pe banca lustruită din fața prăvăliei. Arnoud pleacă în spate, lovind tăvile.

— Încercați această nouă băutură din boabe de cacao, spune veselă Hanna. Am folosit niște căpățâni de zahăr de la dumneavoastră și câteva semințe de vanilie.

E cu adevărat delicioasă. O încălzește pe Nella, ca o amintire fericită din copilărie.

— Ați auzit? întreabă Hanna.

— Ce anume?

— Primarii ne permit acum să coacem biscuiții în formă de oameni. Deși câinii noștri erau atât de căutați, sunt încântată că putem să ne întoarcem iar la sculptat persoanele iubite, pentru cei destul de norocoși, tineri și îndrăgostiți. E o veste bună pentru stocul dumneavoastră.

Recunoscătoare, Nella cuprinde cana fierbinte de lut. Este o veste bună, dar, cu toate astea, nu destul de bună, încât să facă să dispară tristețea copleșitoare pe care o simte.

— Nu pot să stau mult, spune ea gândindu-se la noile persoane pe care le angajase și la faptul că pe jumătate dintre acestea abia le cunoscuse.

— Desigur, rostește Hanna, privind-o cu atenție.

„Oare știe? se întreabă Nella, Oare, în cele din urmă, Cornelia își ținuse gura?”

— Dar vă mulțumesc, spune ea, pentru prietenia dumneavoastră și pentru afacerea noastră.

— Aș face orice pentru ea, zice Hanna.

Nella și le imaginează pe Hanna și pe Cornelia la orfelinat – ce pacte încheiaseră, ce jurăminte de sânge își făcuseră până în ziua morții?

Hanna vorbește mai încet.

— De când m-am căsătorit… Se oprește, privindu-l pe Arnoud peste umăr. Afacerea îmi ocupă tot timpul.

— Îl aveți pe Arnoud.

— Exact. Hanna zâmbește. Nu este un om hain. Nici egoist. Am ales bine. Se apleacă spre ea și îi șoptește. Vă vom plăti banii de care aveți nevoie. Florile mari cresc din semințe mici.

Nella se uită în bucătărie.

— Dar ce va spune Arnoud? Nu pot să vând la un preț redus.

Hanna ridică din umeri.

— Există mijloace prin care îl pot convinge. Sunt și banii mei. Am câștigat și am economisit cât am putut, înainte să mă căsătoresc. Fratele meu juca pentru mine la bursă și, de îndată ce am obținut profit, i-am spus să se oprească. M-a ascultat, nu ca alții. Oftează. Arnoud îmi admiră abilitățile, dar pare că a uitat de unde a provenit jumătate din capitalul său. Îi place noul său rol, de negustor de zahăr. I-a oferit o poziție în breasla patiserilor. S-ar putea să fie numit șef de echipă. Produsele sunt bune, așadar, ei cred că și el este priceput. Hanna zâmbește. Rețete noi, planuri de extindere. Vrea să plece și să vândă următorul lot de zahăr în Delft, Leiden și Haga. Hanna tace. Eu i-am încurajat toate hotărârile.

— Îl veți însoți?

— Cineva trebuie să se ocupe de prăvălia de aici. Vom mai cumpăra alte trei sute de căpățâni. Și îți vom da șase mii. E corect, nu-i așa? Doamnă Brandt, pentru mine, cristalele de zahăr sunt mai folositoare decât diamantele.

Ce cumpără ea aici – pace sau o clipă în care să se bucure de toată truda ei? Suma propusă de Hanna o face pe Nella să strălucească.

— Pe termen lung, cred că toți vom avea de câștigat, spune Hanna.

Nella pleacă repede de la prăvălia Hannei și a lui Arnoud, îndreptându-se spre Stadhuis. Paznicul o lasă să treacă dincolo de porți; merge pe același culoar până la celula lui Johannes. De

această dată, o costă trei guldeni dacă vrea să stea mai mult de obișnuitul sfert de ceas. Existența finită a lui Johannes îl face mai scump, dar Nella ar da și treizeci de guldeni, dacă ar trebui.

Paznicul miroase a apă de trandafiri și dovleac, observă Nella. Verificând banii din mână, el dă din cap și închide ușa celulei.

Cineva, poate Cornelia, îl bărbierise pe Johannes, fapt care îl face să semene și mai mult cu un cadavru, deoarece craniul îi iese în evidență. Ar fi trebuit să îi aduc o cămașă nouă, gândește ea, privindu-și soțul în lumina slabă. Cea pe care o poartă e subțire și zdrențuroasă. Nella înghite în sec, îmbrățișându-se la vederea acestuia. El stă pe salteaua de paie, cu capul sprijinit de cărămida umedă, iar picioarele lungi sunt sucite dur, aproape ieșindu-i din șold.

Ea își dă seama de cât de mult îi seamănă lui Marin; odihnindu-se trufaș, pe jumătate chipeș, chiar și acum. Gâtul i se înăsprește, în colț, niște excremente sunt acoperite, la întâmplare, cu paie. Privește în altă parte.

Dacă i-aș spune tot, despre cine ar crede Johannes că l-a trădat mai mult, se întreabă Nella? Și-l aduce aminte pe Jack țipând la Otto – știe că ai făcut ceva. Când se certaseră atunci în salon, Johannes pusese sub semnul întrebării evlavia lui Marin și mai târziu ea spusese că luase de la fratele ei ceva ce nu trebuia să ia. Pare incredibil, dar, în multe privințe, și Johannes este incredibil. El și Marin îl puseseră de multe ori pe Otto la mijloc, revendicându-l ca pe un teritoriu, certându-se cu privire la cine avea cea mai mare nevoie de el sau cine îl aprecia mai mult.

Lângă Johannes, cele două pateuri sunt neatinse.

— Ar trebui să le mănânci cât timp sunt proaspete, spune ea.

— Stai lângă mine, răspunde el, cu o voce liniștită.

Cât de fragil pare; ochii nu îi mai strălucesc. Nella aproape că simte cum sufletul lui se evaporă. Vrea să îl apuce și să îl țină în pumni, ca să nu plece.

— Vând zahărul, spune ea, stând jos. Mă ajută un cofetar.

— Nu cred că vei reuși să-l vinzi pe tot, până mâine, răspunde el, afișând un zâmbet slab.

Nella simte că îi vine iar să plângă. Se pare că servitoarea își ținuse promisiunea, aceea de a nu-i spune nimic despre Marin, dar cum să nu-i povestească ce s-a întâmplat? Sora lui, cea mai iubită adversară, e moartă. Cum e posibil să nu-și dea seama de suferința de pe chipurile acestor femei?

— În orice caz, Meermans nu va accepta să fie mituit acum, spune Johannes. Se pare că, la urma urmei, unele lucruri nu pot fi cumpărate. Marin avea dreptate, nu te poți târgui pentru noțiuni abstracte. Cu siguranță, nu pentru trădare.

Nella și-o imaginează pe Lysbeth Timmers vânzându-și tăcerea.

— Dar suntem în Amsterdam…

— Unde pendulul oscilează între un gulden și Dumnezeu. Frans spune că face acest lucru ca să-mi salveze sufletul, dar, de fapt, e furios din cauză că nu am vândut zahărul peste noapte. Se luptă pentru căpățânile lui spunându-mi că sunt sodomit.

— Johannes, acesta e singurul motiv – răzbunarea?

În întuneric, el o privește, iar ea așteaptă. Acum, gândește ea, acum sigur îi va spune despre Marin și despre refuzul ei de a se căsători. Dar Johannes e loial până la capăt.

— Zahărul acela însemna atât de mult pentru el, iar eu mi-am bătut joc cu indiferența mea.

— Și de ce ai făcut asta? Din cauza lui Jack?

— Nu. Pentru că am simțit în aer lăcomia lui Frans și a lui Agnes, ceea ce m-a dezgustat.

— Dar tu ești negustor, nu filosof.

— Nella, lăcomia nu este o condiție esențială ca să te pricepi la afaceri. Eu îmi doresc foarte puține lucruri.

— Doar cartofi?

El zâmbește.

— Doar cartofi. Și ai dreptate, nu sunt filosof. Sunt doar un bărbat care s-a întâmplat să ajungă cu corabia în Surinam.

— Ai spus că zahărul era delicios.

Încruntat, privește în jur.

— Prin urmare, sunt recompensat din plin. În afaceri, secretul este să nu îți pese prea mult, să fii întotdeauna pregătit să pierzi. Se pare că mi-a păsat când prea mult, când prea puțin.

Imaginea de ansamblu asupra pierderii imense a lui Johannes devine mai limpede.

— Am judecat greșit situația. Răni vechi, spune el. Acum nu mai contează. Vino, nu e nimic de făcut. Mai întâi Cornelia m-a udat cu lacrimile ei, acum tu. Ai fi putut să-mi aduci o cămașă nouă. Ce soție groaznică ești! o mustră el, strângând-o de mână. Trebuie să-i spui lui Marin că nu poate veni aici.

Se lasă pătrunsă de valul sălciu al pierderii.

— Nu aș vrea să mă vadă așa, spune el.

— Johannes, de ce te-a trădat Jack?

El își trece o mână prin părul argintiu.

— Presupun că pentru bani și pentru ceea ce înseamnă banii. Trebuie să fie din cauza banilor, pentru că nu mă pot gândi la un alt motiv mai bun.

Tăcerea devine mai densă; simte că Johannes se luptă să nu își arate teama.

— Ar fi trebuit să auzi mărturia lui Agnes, spune el. Sufletul ei a

fost fragil dintotdeauna, dar, în acel moment, cred că s-a spart cu adevărat.

Vorbește repede, evitând gândurile mai întunecate.

— Agnes l-a iubit mereu pe Frans, dar prea multă dragoste, ca aceea pe care a simțit-o ea pentru el, poate fi o otravă. Nu știu cât de fericită este acum să-i facă jocul. Desigur, crede în Dumnezeu și în ordinea sfântă care ar trebui să domnească peste toate. Dar în acea joi dimineață, nu părea în apele ei, ci destul de împrăștiată, ca și când ar fi fost perfect conștientă de faptul că făcea un rău, un rău pe care era hotărâtă să-l ducă până la capăt. Probabil că, până în acea clipă, nu se cunoscuse mai bine și nici nu fusese mai surprinsă de ea însăși.

El râde, iar Nella închide acel sunet în sufletul ei.

— Marin a avut întotdeauna dreptate în ceea ce-i privește pe Agnes și Frans, continuă el. Sunt genul de oameni care văd peste tot căpățâni de zahăr înnegrite.

Dumnezeu știe că soțul ei nu se pricepuse dintotdeauna să citească oamenii, dar Johannes știuse mereu cât valora Marin. Ani la rând îi studiase strălucirea și stările ei mai bune de spirit. Probabil că o văzuse transformându-se dintr-o fată luminoasă într-o femeie aspră, care nu găsea drumul pe care și-l croise în mintea ei. Este generos cu ea, iar Nellei i se pare că toate personalitățile lui Marin sunt alături de ei, strălucind în întunericul celulei.

Nella nu este Jack. Nu ea va fi cea care să-i strice părerea pe care o are despre sora lui. Nu-i poate spune ce a pierdut și nici cât de puțin o cunoscuseră în definitiv ei toți pe Marin.

— Johannes, îi urăsc, spune ea. Din tot sufletul.

— Nu, Nella, nu te consuma. Cornelia mi-a povestit despre înțelegerea pe care ai făcut-o cu Arnoud Maakvrede. Nu sunt surprins, dar mi-a făcut plăcere să aud acest lucru. Să mă gândesc la faptul că zahărul rămâne aici, în republică!

— Marin m-a ajutat atât de mult, rostește ea, simțind cheia de la depozitul lui sub cămașă, lipită de piele.

Căzând în tăcere, își împletesc mâinile, ca și când simpla atingere a pielii ar împiedica venirea zorilor.

Piatra de moară

Nella vede sutele de ambarcațiuni ancorate, carenele acestora întinzându-se de-a lungul debarcaderelor lungi și oblice ale Companiei Indiile de Est. Corăbii de marfă, barje, vase de pescuit cu două catarge, bărci de diverse mărimi și destinate unor scopuri diferite, toate pentru binele republicii. Cele mai multe catarge sunt dezgolite, cablurile de ancorare și velele împăturite și date la o parte, ferite de intemperii, până când va veni iar vremea să fie date cu gudron proaspăt, ridicate și întinse pe lemn.

Acele corăbii care au vele parcă ar fi în floare, gata să prindă curenții comerciali și să-și ducă marinarii departe. Carenele scârțâie, umflate de umezeala care îngreunează viețile marinarilor de punte. Aerul le înțeapă limbile – mirosul provenit de la santine, grohotișul adus de pescăruși, pe care nu reușiseră să-l mături, duhoarea de pește. În întunericul care se lasă, deșeurile se varsă în mare.

În mod normal, cu osaturile imense care se înalță pe valuri, corăbiile, aceste vehicule ale imperiului, luptătoare aprige care rezolvă afacerile murdare ale tuturor, ar trebui să ofere o priveliște impresionantă. Însă, în lumina slabă a după-amiezii de duminică, privirile tuturor sunt îndreptate asupra bărbatului cu o piatră de moară atârnată de gât.

Fie că e vorba despre o nuntă sau o înmormântare, ceremonia este dezaprobată, ritualul fiind prea vulgar, prea papistaș, trebuind, astfel, evitat. Dar un bogătaș care urmează să fie înecat e cu totul altceva, din cauza problemei morale implicate, a tâlcului care ar putea fi extras din Biblie și, desigur, o mulțime de oameni veniseră să asiste. De-a lungul debarcaderului stau căpitani de vas, funcționari și mulți alți angajați ai Companiei Indiilor de Est. Sunt prezenți pastorul Pellicorne, *Schout* Slabbaert, chiar și Agnes Meermans, singură, cu gulerul ponosit de blană. Soțul ei nu este cu ea. Câțiva breslași, regenți ai primăriei, nevestele acestora, alți pastori și cei trei bărbați solemni, care formează garda lui Johannes sunt și ei prezenți.

Nella se află în spatele mulțimii de lângă doc. Pellicorne o privește aspru, prefăcându-se că nu o vede. Cu o seară în urmă, purtătorii de sicriu desemnați de pastor veniseră să ia coșciugul în care se afla cumnata ei; acum Marin așteaptă ultima slujbă la care va mai lua vreodată parte în cripta Bisericii Vechi.

Pe Pellicorne nu îl preocupă acum această problemă. Cât de mândru trebuie să se simtă acum, gândește Nella. Voința legii și a bisericii își cer drepturile sângeroase, iar el pare dezgustător de

mulțumit.

Nella îi făgăduise lui Johannes că va fi aici în această după-amiază și că nu îi va spune nimic lui Marin. Cu o seară în urmă, petrecuseră o oră pe întuneric în celula sa, ținându-se de mână în tăcere, nesupravegheați. Nella nu va mai trăi niciodată ceva de intensitatea acelei ore tăcute. Pe viitor, se va referi la aceasta ca la prima noapte a nunții, ca la o comuniune în care nu au avut nevoie de cuvinte, puterea înșelătoare a acestora fiind înlocuită de un limbaj mai bogat și profund.

La plecare, Nella zăbovise în ușa celulei lui, el îi zâmbise, iar ei i se păruse că arată atât de tânăr – în vreme ce ea se simțise atât de bătrână, ca și cum tăcerea ar fi transferat asupră-i toată durerea lui, pe care va trebui să o poarte cu ea în momentul în care Johannes se va înălța gol, pustiit și liber.

Acasă, Corneliei îi fusese dat un sedativ puternic, preparat de Lysbeth Trimmers care venise la răsăritul soarelui ca să o hrănească pe Thea și care hotărâse să nu mai plece. „S-ar putea să aveți mai multă nevoie de mine astăzi”, spuse ea. Privirile li se întâlniseră. Nella dăduse din cap fără să spună nimic; acum Lysbeth e în casă, așteptând în bucătărie ca ea să se întoarcă.

Nella nu e sigură de pământul pe care calcă și se îndreaptă, încercând să-și capete echilibrul depărtându-și picioarele. Vântul furtunos de ianuarie îi trece prin haină, ascuțit ca ghearele unui pisici. Poartă o glugă și o fustă cafenie simplă de-a Corneliei. Se îmbrăcase în costum, ca să suporte acest chin, ca și cum deghizarea ar putea să o protejeze în fața adevărului.

Și Johannes e în costum. Costumul din satin argintiu dat de ei nu i se potrivește, iar pălăria cu pană, pe care Johannes nu ar purta-o niciodată, e un semn ascuțit, menit să indice că felul în care te îmbraci te reprezintă. Printre umerii celor din mulțime, Nella reușește să vadă o mânecă strălucitoare ca o armură, care răzbate prin întunericul posomorât. Brusc, se sprijină de femeia de lângă ea. Femeia tresare și se întoarce.

— E în regulă, dragostea mea, spune ea, văzând teroarea din ochii Nellei. Dacă nu suporți, nu te uita.

Bunătatea ei aproape îi sfâșie inima. Cum pot oamenii buni să vină să asiste la așa ceva?

Slabbaert îl atinge pe Johannes pe umăr și, din acel moment, Nella încetează să mai privească. Închizând ochii, aude numai vântul care îi mângâie chipul și pânzele care se lovesc unele de altele ca niște rufe ude. Aude cum cei doi călăi târâie piatra de moară. Cu sfoara atârnată la gât, Johannes se află acum pe marginea debarcaderului. Piatra de jumătate de tonă scoate un

sunet asurzitor, care îi pătrunde Nellei până-n oase.

În momentul în care mulțimea inspiră, ea simte cum șuvoiul cald de urină îi înmoaie ciorapii de lână, udându-i pielea. El vorbește. Își imaginează cum se întoarce să o caute pe ea, pe Marin, pe Cornelia. „Sper să mă vadă, gândește ea. Să creadă că mă rog pentru el.”

Dar vântul suflă ultimele cuvinte ale lui Johannes, iar ea nu le prinde.

— *Johannes,* șoptește ea.

Face un efort ca să audă, dar e înconjurată de oameni care murmură banalități, rugăciuni și vorbe inutile. E prea slăbit ca să vorbească mai tare și zgomotele încetează abia după ce piatra e rostogolită spre capătul debarcaderului.

Johannes! Lovește suprafața agitată a apei și se scufundă.

Ea deschide ochii. Valul imens care se ridică formează un cerc de culoare albă și dispare în câteva secunde. Nimeni nu se mișcă.

— Era unul dintre cei mai buni negustori ai noștri, spune un bărbat în cele din urmă. Suntem proști.

Oamenii expiră, cu părul fluturându-le pe frunte.

— Nu vor avea ce să îngroape, rostește cineva. Nu-l vor scoate din apă.

Nella se întoarce. E în viață, dar nu trăiește. E alături de Johannes, în adâncuri. Sprijinindu-se de zid, cu privirea plecată, corpul ei amenință să o distrugă. Cât va dura până când plămânii i se vor umple cu apă? „Mori repede, gândește ea. Fii liber.”

Simte înțepături în ceafă, genunchii vor să o lase. Nella își înalță capul, încercând să zărească în mulțime un păr blond. Ea e încă aici, își spune în sinea ei. Simt asta. Se uită la fețele oamenilor, căutând acea privire calmă și apreciativă, un moment în care miniaturista să își ia la revedere.

Însă nu miniaturista e cea care se află în câmpul ei vizual.

El este mai slab, îmbrăcat cu aceleași haine în care plecase, purtând haina luxoasă din brocart. Nebunia momentului o face pe Nella să creadă că soțul ei ieșise din apă, că un înger îl adusese înapoi la viață. Dar, nu, el este inconfundabil. Nella ridică mâna în semn de recunoaștere, iar Otto ridică palma, cu gura căscată de durere. Cinci degete tremurânde, o stea care strălucește în întuneric.

CINCI

Aceeași seară, duminică, 12 ianuarie 1687

Vino, să ne îmbătăm de iubire până dimineață,
să ne cufundăm în desfătări de dragoste,
Că bărbatul meu nu este acasă, plecat-a la drum departe,
Luat-a cu dânsul o pungă cu bani
și se va întoarce acasă la lună plină!

Proverbe, 7: 18–20

Ea presupune că e șocat de ceea ce văzuse, deoarece trebuie să-l tragă de mânecă, alunecând amândoi pe dale.

— Vino acasă, spune ea. Vino acasă.

Nella e în agonie, abia respirând din cauza durerii.

Asfințise. Ea încearcă să-și alunge din minte imaginea valului umflat, sunetul pe care-l auzise în momentul în care Johannes fusese tras sub apă. Merge mai repede, de teamă că frica o va paraliza, că va cădea ca o minge în canal și că nu se va mai mișca de acolo.

Uimit, Otto se întoarce spre ea, strângându-și mai bine în jurul trupului haina lui Johannes. Se oprește, arătând înapoi, în direcția docurilor.

— Doamnă, ce s-a întâmplat acolo?

— Nu pot să-ți spun. Otto, nu-mi găsesc cuvintele. A murit.

El scutură din cap, uluit încă.

— Nu am știut că fusese arestat. Doamnă, m-am gândit să plec la Londra, ca să vă protejez pe toți. Eu nu aș fi…

— *Vino.*

Când ajung în Herengracht, Otto e copleșit de aspectul casei. Apucă ciocănelul în formă de delfin ca pe un stâlp menit să împiedice prăbușirea, încercând să-și controleze agonia. Ceea ce el este pe cale să descopere în spatele ușii crește în trupul Nellei ca o floare dăunătoare, deoarece pare imposibil ca o persoană să reziste în fața unei dureri de două ori mai mari. Se împiedică în urma lui Otto, care are parte de cea mai groaznică întâmpinare; dar interiorul pașnic ascunde moartea lui Marin.

— Pe aici.

Îl conduce până în salon, unde, într-adevăr, Lysbeth Timmers aprinsese un foc mai puternic decât avusese parte oricare dintre ei în ultimele săptămâni, ale cărui flăcări dansau vesele. Nella simte că i se încălzește sângele. În spatele luminii strălucitoare, vârfurile de cositor fac o reverență, iar panourile despicate din carapace de broască țestoasă trosnesc.

Lysbeth stă în picioare în mijlocul camerei, ținând-o pe Thea strâns la piept, privindu-l pe Otto, care se uită mirat la copil.

— Cine este? întreabă ea.

Nella se întoarce spre el, întrebându-se dacă este în stare să se prezinte și dacă nu cumva și el vrea să știe cine este Lysbeth Timmers. Ca într-un vis, Otto își întinde palmele spre copil, așteptând. Nella își dă seama că îl mai văzuse făcând acest gest și

înainte, în prima ei zi aici, când îi dăduse acea pereche de saboți de lemn, ca să nu-i fie frig.

Lysbeth se îndepărtează.

— Lysbeth, acesta este Otto. Te rog să-i dai copilul, spune Nella.

Vocea ei autoritară e atât de clară, încât Lysbeth se supune imediat.

— Aveți grijă, mormăie doica.

Otto o ține pe Thea la piept ca și cum e viața însăși – ca și cum inimioara ei ar putea să o mențină vie pe a lui. În fața acestei prezentări atât de ciudate, în mijlocul tuturor acestor pierderi, dar, totuși atât de naturale, Lysbeth amuțește.

— Lysbeth, murmură Nella. Du-te și trezește-o pe Cornelia.

*

De îndată ce rămân singuri, Nella știe că trebuie să-i vorbească.

— Numele ei este Thea, zice ea. Otto, trebuie să-ți spun ceva.

Dar atras de chipul copilului, absorbit de micuța lui oglindă, Otto nu pare să asculte.

— Otto...

— Doamna Marin a spus că va fi băiat, rostește el.

Nella nu știe ce să-i răspundă. Simte că îi e imposibil să deschidă gura.

— Așadar, știai? rostește ea în cele din urmă.

El încuviințează din cap și, în lumina focului, Nella îi vede lacrimile, vede că și el se luptă să găsească un cuvânt potrivit, orice cuvânt care ar putea sprijini o bucățică din greutatea care pare să-i apese umerii. Deodată, gesticulează spre podeaua nelustruită, spre scaunele prăfuite din lemn de trandafir.

— Nu e aici, spune el, ca și cum aceste obiecte neînsuflețite sunt dovada evidentă a pierderii.

— Nu, rostește Nella. Ea nu este aici. Înghite, știind că urmează să suspine, îngrijorată de faptul că, dacă ar plânge, i-ar invada durerea. Îmi pare rău, Otto.

— Doamnă, spune Otto. Vocea lui e dură; desparte în două cuvântul simplu.

Ea se uită în sus, iar el îi surprinde privirea devastată.

— Ați salvat acest copil. Și-ar fi dat viața pentru ca acest copil să supraviețuiască.

— Dar de ce a trebuit să moară? întreabă Nella. Acum plânge și nu se poate opri; efortul de a-și înfrâna lacrimile le face să curgă mai repede, mai pline, întunecându-i vederea. Starea ei s-a înrăutățit rapid. Eu... Noi nu am reușit să o readucem la viață. Am încercat, Toot, dar nu am știut...

— Am înțeles, spune el, dar chipul său îndurerat îl contrazice clar.

Nella simte că i se înmoaie picioarele și se așază pe un scaun. El rămâne în picioare, uitându-se la fetiță.

— Nu am văzut-o niciodată mai hotărâtă ca atunci când mi-a spus că e însărcinată, zice el. Eram sigur că va veni sfârșitul lumii. Am întrebat-o: „Ce fel de viață va duce acest copil?”

— Și ce ți-a răspuns?

Otto o ține mai strâns pe Thea.

— „Viața pe care și-o va croi”, asta mi-a spus.

— Vai, Marin!

— Știam că era mai bine dacă aș fi plecat. Dar a trebuit să mă întorc. Trebuia să văd.

Thea – creația ei – plutește în aer, așa cum viața e mână în mână cu moartea. Poate că e un secret pe care Otto îl va păstra pentru totdeauna, se gândește ea. Dumnezeu știe că, pretinzând că nu s-a întâmplat niciodată, ca și când Thea ar fi imaculată sau găsită crescând într-un copac, Cornelia îl va ajuta. Probabil că într-o zi îi va spune cum și-a început relația cu Marin, de ce, și dacă fiecare simțea dragostea ca pe o putere sau ca pe o abandonare și dacă inimile lor erau libere și vesele sau împietrite de trecerea timpului.

Thea, harta propriei ființe – va vedea punctele de pe chipul tatălui său și se va întreba: „Unde este mama mea?” Îi voi da păpușa, gândește Nella. Îi voi arăta ochii cenușii, încheieturile subțiri, chiar și corsetul căptușit cu blană. „Nu trebuie să mai existe secrete”, așa am spus. Așa că îi voi arăta curba aceea evidentă, darul relevat de miniaturistă. Thea, ai fost acolo. Petronella Windelbreke a știut că nașterea ta va fi un lucru bun. Ți-a trimis chiar și un leagăn. Îți spunea povestea de dinainte de a te naște, dar, acum, tu trebuie să o termini.

*

Lysbeth o dă jos din pat pe Cornelia, care e încă amețită din cauza valerianei și o aduce la parter. Ea stă în ușa salonului, iar chipul ei e un semn de întrebare, a cărei uimire se hrănește cu răspunsul aflat în fața ochilor.

— Tu, îngaimă ea.

— Eu, răspunde Otto nervos. Cornelia, am fost la Londra. Englezii mi se adresau cu „negroteiule” și „mielușelule”. M-am cazat la Papagalul de Smarald. Am vrut să îți scriu și să îți spun. Eu…

Cuvintele se lovesc unele de altele. Otto înoată spre mal, împotriva valului de durere, înainte ca acesta să se spargă în capul celei mai vechi prietene.

Cornelia se îndreaptă clătinându-se către el – îi atinge coatele și umerii, mâinile în care o ține încă pe Thea. Îi atinge fața, ca să se convingă de faptul că se află acolo, în carne și oase. Cu o furie

iubitoare, îi dă o palmă peste ceafă.

— De-ajuns, spune ea îmbrățișându-l, inspirându-i prezența. De-ajuns.

Încă îmbrăcată cu haina, Nella îi lasă în salon, traversând plăcile de marmură spre ușa de la intrare care, în grabă, fusese lăsată întredeschisă. O deschide și stă în prag, simțind în obraji aerul rece. Pe deasupra acoperișurilor din Amsterdam răzbat sunetele clopotelor de duminică seară, iar acordurile răsunătoare ale bisericilor se înalță în văzduh. Dhana aleargă în întâmpinarea tinerei sale stăpâne, întinzând capul ca să fie mângâiată. „Ți-au dat de mâncare, frumusețea mea?” întreabă Nella câinele, frecându-i urechile mătăsoase și drăguțe.

De îndată ce clopotele anunță căderea nopții, Nella vede semiluna mică și albă, ca unghia unei doamne, curbată în cerul întunecat. Cu șorțul legat, Cornelia trece prin hol, privind peste umăr în bucătărie.

— Doamnă, este frig, strigă ea. Veniți în casă.

Dar Nella rămâne privind de-a lungul canalului înghețat din apropiere. De-a lungul bordurilor acestuia plutește o fâșie de gheață care se topește. Apa mai caldă începuse să topească marginea înghețată a canalului Herengracht și ei i se pare că seamănă cu o dantelă destrămată, cearșaful unui leagăn uriaș.

În bucătărie, Cornelia scapă o tigaie. Din salon se aud voci care îi spun să facă liniște, de îndată ce Thea începe să plângă. Glasul lui Otto și al lui Lysbeth plutesc peste dale. Nella bagă mâna în buzunar ca să scoată căsuța pe care o luase de pe Kalverstraat, dar nu o mai găsește. Nu se poate, gândește ea, căutând mai bine. Bebelușul e încă acolo – la fel și miniatura lui Arnoud. Așadar, am scăpat-o când am alergat pe străzile orașului? Am lăsat-o în atelier? Ai văzut-o, își spune ea. Era adevărată.

Adevărată sau nu, Nella nu o mai are – dar cele cinci siluete pe care miniaturista le pusese înăuntru, rămân încă în casă. Tânăra văduvă, doica, Otto și Thea, Cornelia vor ajunge oare să cunoască secretele pe care le păstrează fiecare? Toți sunt niște fire destrămate, dar așa a fost să fie, gândește Nella. Noi formăm o tapiserie plină de speranțe; noi suntem cei care o țesem.

E noapte și mirosul de nucșoară plutește în aer; trupul mic al Dhanei încălzește partea laterală a fustei Nellei. Cerul este o mare neagră care plutește printre acoperișuri; e prea întins pentru a vedea cu ochiul liber cum s-a născut și unde se va sfârși. Adâncimea acestuia, plină de posibilități infinite, începe să o atragă mai mult, făcând-o să se îndepărteze de casă.

— Doamnă? strigă Cornelia.

Ea se întoarce, inhalând mirosul de mirodenii. Privind cerul pe

furiș încă o dată, Nella intră în casă.

Un glosar olandez din secolul al XVII-lea

Bewindhebber – partener al VOC. A învestit, adesea, mult capital în aceasta.

Bourse – între 1609 și 1611, Bursa de Mărfuri (sau Bursa) a fost construită pe o parte a canalului Rokin. Bursa însemna o curte dreptunghiulară, înconjurată de arcade, unde aveau loc schimburile de mărfuri.

Donderbus – literal „țeava tunetului”, forma timpurie a unei puști.

Gebuurte – un grup de cartier care asigura ordinea, siguranța, liniștea publică și care ajuta un vecin aflat primejdie, aflându-se acolo în calitate de intermediar în conflictele interne, oferind ajutor în cazul deceselor care urmau să aibă loc și al înmormântărilor.

Guilder – (Gulden) o monedă de argint bătută pentru prima dată în anul 1680, divizată în 20 de monede stuiver[6] sau 160 de monede duit[7]. Valorile mai mari au luat forma bancnotei.

Herenbrood – în traducere exactă, „pâinea domnilor”, mâncată de cei bogați. Făcută din faină de grâu curățat și măcinat, spre deosebire de pâinea mai ieftină, de secară.

Hutspot – o tocană de carne și legume gătite într-o singură oală.

Kandeel – cunoscută în limba engleză ca „băutură caldă pentru bolnavi”, e o băutură condimentată făcută cu vin, uneori îngroșată cu migdale măcinate, amidon din grâu, fructe uscate, miere, zahăr și gălbenușuri de ouă.

Olie-koecken – variantă timpurie a gogoșii. Făină de grâu cu stafide, migdale, ghimbir, scorțișoară, cuișoare și mere, toate prăjite în ulei și date prin zahăr.

Pattens – un fel de saboți care se purtau atât în interior, cât și pe afară, pentru a proteja de mizerie pantoful mai fin.

Puffert – clătită înaltă, prăjită în tigaie.

Schepenen – în cazul în care *schout* era un șerif sau un magistrat-șef, *schepenen* reprezenta un grup de magistrați, de sex masculin. Atunci când acționa în calitate judiciară, acest grup era adesea menționat și ca *schepenbank*. Una dintre funcțiile acestui grup era aceea de a judeca infractorii, având, astfel, rolul unui juriu sau al unei bănci a magistraților. Prin urmare, în acest context istoric olandez, cuvântul *schepen* este adesea tradus în limba engleză ca „magistrat”.

Schout – acesta este cuvântul olandez pentru șerif sau executor judecătoresc. El supraveghea procedurile legale ale cazurilor în Stadhuis, mai degrabă ca un magistrat-șef.

Spinhuis – închisoare de femei din Amsterdam, fondată în anul

1597. Deținutele erau puse la muncă, trebuind să toarcă și să coasă.

Stadhuis – Primăria, acum Palatul Regal din Piața Dam. Depozițiile și deliberările cazurilor aveau loc în *Schout-kamer*[8], iar închisoarea și camera de tortură se aflau la subsol. Pedeapsa cu moartea era pronunțată în subsol, de către șerif, în fața inculpatului și în prezența unui pastor. Oricine putea auzi sentința, stând în picioare într-un spațiu delimitat, la nivelul solului, privind în jos, în camera de condamnare. De asemenea, pivnița găzduia și Banca de Schimb a orașului Amsterdam, care ținea la păstrare toate tipurile de monede, pepite de aur și lingouri de argint. Deponenților le era creditat echivalentul în guldeni. În plus, Banca de Schimb efectua transferuri bănești, din contul unui client în contul altuia.

Verkeerspel – o versiune olandeză timpurie a jocului de table, adesea surprins în tablouri, pentru a le reaminti oamenilor să nu se complacă. Cuvântul înseamnă „jocul schimbării”.

Warenar, opera lui Hooft – o tragicomedie din anul 1617 despre moderație, lăcomie și obsesie. Avarul Warenar are o fiică, Claartje, care poartă, în mod nelegitim, copilul unui pretendent, pe care Warenar nu îl acceptă. În secolul al XVII-lea, orașul Amsterdam devine centrul comerțului internațional de carte, iar cărțile nu sunt supuse cenzurii guvernului. Acele cărți interzise în alte țări, erau publicate în Amsterdam.

Comparații salariate la sfârșitul secolului al XVII-lea, în Amsterdam

— Până în ultimul sfert al secolului al XVII-lea, 0.1 % din populația bogată a Amsterdamului deținea aproximativ 42 % din averea totală a orașului.

— Executorul judecătoresc general al Republicii (cea mai înaltă funcție din guvern) avea, în 1699, un salariu de 60 000 de guldeni pe an.

— Un negustor bogat ca Johannes ar fi câștigat în jur de 40 000 de guldeni pe an, în afară de bunurile sale, care reprezentau o tranșă substanțială și separată a averii – se știe că cei mai de succes comercianți lăsau moșteniri de până la 350 000 de guldeni.

— Un *șerif* sau un *magistrat-șef din* Amsterdam (poziție înaltă în sistemul republican) putea câștiga 9 000 de guldeni pe an.

— Un chirurg putea câștiga aproximativ 850 de guldeni pe an.

— Un breslaș mediocru sau un maistru-breslaș (cizmar, lumânărar, brutar) putea câștiga 650 de guldeni pe an. (Venitul Hannei și al lui Arnoud este mare pentru că ei și-au unit veniturile și pentru că au avut noroc la Bursă.)

— Un muncitor obișnuit putea câștiga aproximativ 300 de guldeni pe an sau 22 de monede *stuiver* pe zi.

Costurile de întreținere casnica ale unui bogătaș din Amsterdam, la sfârșitul secolului al XVII-lea

Cămașa unui bărbat – 1 gulden

Banii datorați unui spițer – 2 guldeni și 10 monede stuiver

Fusta simplă a unei femei – 2 guldeni

Ajutorul unei văduve, primit din partea breslei soțului – 3 guldeni pe săptămână

Un tablou biblic sau un mic peisaj – 4 guldeni

O rochie de lux – 10 guldeni

Suma datorată unui chirurg – 15 guldeni

Un tablou cu ramă aurită, reprezentând o bătălie pe mare – 20 de guldeni

Un șifonier cu lenjerie bună – 20 de guldeni

O datorie la cizmar – 23 de guldeni

Versiunea italiană a unui tablou înfățișând un peisaj de vânătoare, în stilul lui Cuyp[9] – 35 de guldeni

Un palton și o vestă – 50 de guldeni

Un dulap de lux din lemn de nuc pentru lenjerie – 60 de guldeni

O rochie din damasc – 95 de guldeni

Suma datorată unui croitor – 110 de guldeni

Un cal și o sanie – 120 de guldeni

O sută de livre[10] de homar – 120 de guldeni

Intrarea într-una dintre cele mai exclusiviste bresle (cum ar fi cea a argintarilor, a aurarilor, a pictorilor și a comercianților de vinuri) – 400 de guldeni

Douăsprezece farfurii de argint – 800 de guldeni

O casă pentru un negustor mărunt și familia sa – 900 de guldeni

O tapiserie cumpărată pentru o cameră dintr-o casă situată pe canalul Herengracht – 900 de guldeni

Un șirag de diamante – 2 000 de guldeni

O casă de păpuși în miniatură, mobilată cu 700 de obiecte, vreme de mai mulți ani – aproximativ 30 000 de guldeni.

Mulțumiri

Primilor mei cititori: Jake Arnott, Lorna Beckett, Mahalia Belo, Pip Carter, Anna Davis, Emily de Peyer, Polly Findiay, Ed Griffiths, Antonia Honeywell, Susan Kulkarni, Hellie Ogden, Sophie Scott, Teasel Scott și femeilor din clubul de carte Pageturners. Vă mulțumesc pentru că nu ați spus că era o porcărie și pentru observațiile voastre întotdeauna blânde, folositoare și pline de imaginație. Norocul meu în ceea ce privește prietenii indică faptul că, în viața viitoare, mă voi reîncarna într-un țânțar.

Celor Trei Grații cu stilouri și semne de exclamare: editorului meu din Marea Britanie, Francesca Main, care a îmbinat comentariile extraordinare și puterea de observație cu bunătatea și sensibilitatea, – și editorilor mei din Statele Unite ale Americii și din Canada, Lee Boudreaux și Jennifer Lambert, al căror entuziasm și perspicacitate au oferit cărții cel mai înalt grad de strălucire. Vă mulțumesc foarte mult, la toți trei, pentru că ați crezut atât în mine, cât și în miniaturistă.

Enorme mulțumiri celor de la Picador, Sandra Taylor, Jodie Mullish și Sara Lloyd, pentru toată munca depusă și pentru umorul de bună calitate, lui Paul Baggaley pentru sprijinul duhovnicesc și lui Nicholas Blake pentru atenția la detalii. Mulțumesc, de asemenea, echipei de designeri de la Picador, Line Lunneman Andersen, lui Martin Andersen, lui Katie Tooke și lui Dave Hopkins, care a creat o copertă atât de minunată pentru ediția din Marea Britanie, căreia i-a adăugat drept completare o casă reală, în miniatură. De asemenea, adresez mulțumiri profunde lui Greg Villepique și lui Ryan Willard, de la Harper Ecco.

Mulțumiri pentru Marga de Boer de la Luitingh-Sijthoff, pentru observațiile excelente despre infrastructura Amsterdamului, despre viața reală a Petronellei Oortman și a soțului ei Johannes și pentru exactitatea informațiilor de ordin civic și juridic despre Olanda sfârșitului de secol al XVII-lea. Eventualele inadvertențe sau fantezii îmi aparțin, iar biografia Nellei, concepută de mine, este fictivă în totalitate.

Pentru consultanță medicală: mulțumesc, Jessica Cutler, Prasanna Puwanarajah și Victoria Scott. Repet, orice anomalie este rezultatul imaginației mele hiperactive.

Pentru privirea ageră: Gail Bradley.

Mulțumesc lui Edward Behrens și lui Penny Freeman, care au binevoit să mă lase să mă izolez în casele lor, unde nu am avut internet, ci doar timp, pace și liniște. Și vin.

Sashei Raskin, pentru că s-a ocupat de carte atât de strălucit în Statele Unite ale Americii.

Și:

Agentului meu, Juliet Mushens: consilieră, campioană, superstar, prietenă. Pentru că a făcut ca această experiență să fie atât de distractivă, atât de minunată – ești un agent excepțional și o uimitoare ființă umană.

Lindei și lui Edward, cunoscuți ca mama și tata. Pentru că mi-ați citit atunci când am fost copil, pentru că m-ați dus la bibliotecă și pentru că mi-ați cumpărat cărți. Pentru că m-ați întrebat „De ce nu scrii o poveste?” când mă plictiseam la șase, doisprezece și douăzeci și șapte de ani. Pentru că ați fost întotdeauna alături de mine.

Lui Margot, pentru că nu e decât o inutilă bilă de blană, care pășește peste tastatura mea.

Și lui Pip. Nu știu cum să încep. Pentru șapte ani de dragoste și prietenie, de gânduri, veselie și minuni – îți mulțumesc. Ești extraordinar. Sufletul meu norocos.

---

[1] Pofta nebunească pentru orice este dulce (n.tr.)
[2] Parte înaltă a extremităților unei corăbii.
[3] Un fel de gogoașă (n.tr.)
[4] Cunoscută și sub numele de boala engleză a transpirației (lat. *Sudor Anglicus),* a fost o boală misterioasă și extrem de virulentă, care a lovit Anglia și mai apoi Europa continentală, începând cu anul 1485 (n.tr.).
[5] Diminutiv pentru Arnold - în cazul de față, pentru Arnoud (n. tr.).
[6] Stuiver - monedă pre-decimală folosită în Olanda. 20 de asemenea monede reprezentau echivalentul unui gulden (n.tr.).
[7] Duit, monedă olandeză din cupru (n. tr.). 8 monede duit

reprezentau echivalentul unei monede stuiver (n.tr.).
[8] Biroul șerifului sau al magistratului-șef (n. tr.).
[9] Aelbert Jacobsz Cuyp (1620-1691), unul dintre cei mai cunoscuți peisagiști olandezi (n. tr.).
[10] Aproximativ cincizeci de kilograme (n. tr.).